

ΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Όλοι κρινόμαστε εκ του αποτελέσματος στον Συνεργατισμό

Οι κακές τραπεζικές πρακτικές, οι οποίες τόσο πολύ μας κόστισαν, ανήκουν στο παρελθόν. Το ίδιο και η όποια αμφιταλάντευση σε σχέση με τον προσανατολισμό της χώρας μας, λέει ο Χάρης Γεωργιάδης στην «Κ», τονίζοντας πως τόσο οικονομικά όσο και πολιτικά αυτός είναι δυτικός. Τονίζει πως η δουλειά που γίνεται στην οικονομία θα δώσει απαντήσεις σε ορισμένα φαινόδημα δημοσιεύματα για την Κύπρο και το ξέπλυμα χρήματος, ενώ θέση του είναι να μην εμπλέκεται σε καμία αντιπαράθεση με κανένα, αναφορικά με τα όσα του καταλογίζονται για τη ΣΚΤ. **Σελ. 7**

NEO JEEP COMPASS

Jeep
THERE'S ONLY ONE

AUTOMASTERS

www.jeep-cyprus.com

ΠΕΤΡΟΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ

Ο ΠΙΣ είναι φωνή όλων των γιατρών

Ο ρυθμός με τον οποίο κινείται σήμερα η υπόθεση της αυτονομίας των δημοσίων νοσηλευτηρίων είναι απογοητευτικός, λέει στην «Κ», ο πρόεδρος του ΠΙΣ, δρ Πέτρος Αγαθαγγέλου. Προσθέτει πως οι πέντε προϋποθέσεις του ΠΙΣ για να ενταχθεί στο ΓΕ-ΣΥ είναι ήδη πολλά βήματα πίσω σε σχέση με τις πραγματικές τους. **Σελ. 10**

ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η Αριστερά πρέπει να βρει την πνοή της

«Μπορώ να στηρίξω επαρκώς τις απόψεις της Αριστεράς, συγκρατώντας την εικόνα μιας ανεξαρτησίας», αναφέρει ο Τάκης Χατζηγεωργίου, κληθείς να σχολιάσει πού θα βρίσκεται με την ολοκλήρωση της θητείας του στην ευρωβουλή και ξεκαθαρίζει πως δεν ενδιαφέρεται για τη γραμματεία του κόμματος. **Σελ. 8**

ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ ΟΛΑΝΤ ΣΤΗΝ «Κ»

Το Grexit δεν ήταν μπλόφα

Η Ελλάδα έφτασε πολύ κοντά στην έξοδο από τη Ζώνη του Ευρώ το καλοκαίρι του 2015 παραδέχεται στην «Κ» ο πρώην πρόεδρος της Γαλλίας Φρανσουά Ολάντ. Το Grexit δεν ήταν μπλόφα. Ήταν, σημειώνει χαρακτηριστικά, ένα Plan B το οποίο είχε προετοιμαστεί για παν ενδεχόμενο με παράτρηση της Μέρκελ μετά την απόφαση Τσίπρα να κάνει δημοψήφισμα. Ο κ. Ολάντ υπογραμμίζει την προσπάθεια που κατέβαλε η γαλλική πλευρά για να μη φτάσει ποτέ στο τραπέζι το Plan B για την Ελλάδα. **Σελ. 19**

Ρήγμα στη Δεξιά λόγω Κυπριακού

Νίκος Αναστασιάδης και Αβέρωφ Νεοφύτου σε αντιπαράθεση με άγνωστες τις προεκτάσεις

Λένε πως όταν τσακώνονται οι ελέφαντες την πληρώνουν τα ποντίκια. Το ποια είναι τα ποντίκια που θα ποδοπατηθούν και οι παράπλευρες απώλειες στην αντιπαράθεση Νίκου Αναστασιάδη και Αβέρωφ Νεοφύτου είναι ένα ζήτημα που ήδη συζητείται. Το

σίγουρο είναι πως υπάρχει θέμα μεταξύ Προεδρικού και Πινδάρου με τις δύο πλευρές να μην είναι διατεθειμένες να το κρύψουν. Η ημερίδα για τη Διζωνική, Δικονομική Ομοσπονδία με τον Αλέκο Μαρκίδη, η προσπάθεια του Αβέρωφ Νεοφύτου να χριστεί

ως ο πραγματικός συνεχιστής των θέσεων Γλαύκου Κληρίδη, ενόχλησαν τον Πρόεδρο και έστειλε το μήνυμά του. Το ζήτημα, όμως, είναι πως ο Νίκος Αναστασιάδης εμφανίζεται πλέον μόνος, με τα στελέχη του κόμματος να αποφεύγουν να στηρίξουν και τους χει-

ρισμούς και τις επιλογές του. Το σκοινί πλέον τεντώνει και ξεπερνά τις διαφοροποιήσεις στο Κυπριακό. Για πολλούς έχει να κάνει και με ζητήματα ατζέντας όπως και με το ποιος θα λάβει το δακτυλίδι από τον Νίκο Αναστασιάδη για το 2023. **Σελ. 5**

Αγγίζοντας τον πλανήτη της Τέχνης από την Πάφο

Ο διεθνούς φήμης visual artist Χάρης Τσέβης εδώ και τρία χρόνια έχει επιλέξει να μένει στην Πάφο χωρίς να νιώθει καθόλου αποκομμένος από το διεθνές γίγνεσθαι. Ο καλλιτέχνης έγινε διάσημος σε όλο τον κόσμο για τα πορτραίτα - ψηφιδωτά του και ιδιαίτερα μετά από αυτά του Στιβ Τζομπς, τα οποία έχουν ξεχωριστή σημασία για τον ίδιο, μιας και τον μελετούσε από το 1985-86. Ο σχεδιαστής μιλάει στην «Κ» με αφορμή την έκθεσή του «Ατελείωτο Καλοκαίρι». Έχει συνεργαστεί με τα μεγαλύτερα περιοδικά του κόσμου και με μεγάλες εταιρείες παγκοσμίως. **Ζωή, σελ. 4**

ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η νέα δομή ασφαλείας ΗΠΑ στην αν. Μεσόγειο

Ενας οργανισμός συνεργασίας για την ασφάλεια στην ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή με τη συμμετοχή των ΗΠΑ βρίσκεται πλέον σε τροχιά συγκρότησης. Μια πιθανή τέτοια δομή θα βασιστεί στα τριμερή σχήματα συνεργασίας που έχουν συγκροτήσει τα προηγούμενα χρόνια στην περιοχή Ελλάδα και Κύπρος με το Ισραήλ, την Ιορδανία και την Αίγυπτο. **Σελ. 4**

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ

Ερχεται και ξεκινάει την Τετάρτη η Εχxon

Εβδομάδα σημαντικών διεργασιών στα ενεργειακά είναι το επταήμερο που ξεκινά αύριο με την άφιξη του πλωτού γεωτρήπανου Stena IceMax της κοινοπραξίας ΕχxonMobil - Qatar Petroleum. Η παρουσία του στο τεμάχιο 10 της κυπριακής ΑΟΖ θεωρείται απ' όλες τις απόψεις κομβικής σημασίας. **Σελ. 9**

Εκδρομές τρόμου στην Κακοπετριά

Σπεύδει η ΜΜΑΔ

Τις ανησυχίες των κατοίκων της Κακοπετριάς για τα όσα λαμβάνουν χώρα κατά τις εκδρομές των μαθητών στην Κοινότητα εξέφρασε στην «Κ», ο κοινοτάρχης. Η ΠΣΕΜ κατάθεσε στον υπουργό Παιδείας πρόταση για να καθοριστούν και να θεσμοθετηθούν οι διαδικασίες. **Σελ. 11**

Το «μπλε κύμα» δεν έφτασε στην κάλπη

Ενδιάμεσες εκλογές στις ΗΠΑ

Αν οι εκλογές στις ΗΠΑ, την περασμένη Τρίτη, θεωρήθηκαν ένα δημοψήφισμα για τη μέχρι τώρα θητεία του Ντόναλντ Τραμπ, τα δύο επόμενα χρόνια, έως τις επόμενες προεδρικές εκλογές, αναμένεται να είναι μια παρατεταμένη προεκλογική θητεία για την επανεκλογή του. **Σελ. 20**

Το ρεύμα «καιει» επιχειρήσεις

Πληρώνουν μεγάλα ποσά και απειλείται η βιωσιμότητά τους

Άμεση απειλή για τις κυπριακές βιομηχανίες αποτελούν οι συνεχείς αυξήσεις στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος. Κι αυτό γιατί σημαντικό μέρος του τζίρου τους χρησιμοποιείται για εξόφληση των λογαριασμών της ΑΗΚ, γεγονός που περιορίζει τις προοπτικές για ενδεχόμενες επενδύσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις

απειλείται άμεσα και η βιωσιμότητά τους. Σύμφωνα με μετρήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ του β' εξαμήνου του 2016 και του β' εξαμήνου του 2017, η Κύπρος καταγράφει τις μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών. Το ποσοστό αύξησης ανέρχεται στο 7,5%. Την ίδια ώρα οι τιμές μειώνονται σε 16 χώρες της Ε.Ε. **Οικονομική, σελ. 4**

Αναψαν φωτιές Τσίπρας-Ιερώνυμος

Φανάρι, κληρικοί και γκριζες ζώνες «αφορίζουν» τη συμφωνία

Στον «αέρα» βρίσκεται η συμφωνία του Έλληνα πρωθυπουργού και του Αρχιεπισκόπου Αθηνών, καθώς αυτή πρέπει να ξεπεράσει τις συμπληγάδες τόσο εντός της Εκκλησίας όσο και εντός του ΣΥΡΙΖΑ. Οι γκριζες ζώνες και οι ασάφειές της προκαλούν οξυτάτες αντιδράσεις που θα έχουν επίδραση και στο πολιτικό τοπίο.

Εντός Ιεραρχίας, δεν αποκλείεται η συμφωνία να «στιγματίσει» πολιτικά μητροπολίτες που φέρονται ως δελφίνοι για τον αρχιεπισκοπικό θρόνο και είχαν συμπράξει στη διαμόρφωσή της. Οι κλυδωνισμοί φθάνουν έως και την Κωνσταντινούπολη, καθώς το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν ενημερώθηκε. **Σελ. 18**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ενεργειακό πλαίσιο

Η εβδομάδα αυτή είναι σημαντική σε ό,τι αφορά τους ενεργειακούς σχεδιασμούς της Κ.Δ. καθώς αύριο φτάνει το τρυπάνι της Εχxon και πάνει δουλειά την Τετάρτη. Αναμένεται να παραμείνει στην περιοχή μέχρι και τον Φεβρουάριο για την πραγματοποίηση δύο ερευνητικών γεωτρήσεων στους στόχους «Δελφίνος» και «Γλαυκός» του τεμαχίου 10. Όλος αυτός ο ενεργειακός σχεδιασμός για να πετύχει χρειάζεται σοφία, σύνεση και συνδιαλλαγή και όχι ανταγκλίσεις και κλίμα πολέμου. Αν ορθώς εκφράζονται οι αξιωματούχοι των εταιρειών, αλλά και οι διπλωμάτες μεγάλων δυνάμεων που εμμέσως εμπλέκονται, αυτές οι γεωτρήσεις εντάσσονται σε ένα γενικότερο ενεργειακό σχέδιο, που θα αποδώσει στα κράτη της περιοχής χρήμα, επενδύσεις και ευημερία και στις ενεργειακές εταιρείες ανάλογα κέρδη. Αυτό, όμως, δεν μπορούν παρά να εντάσσονται σε ένα συμφωνημένο και άρα ειρηνικό πλαίσιο συνεργασίας.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Παρεμβάσεις» στα Μουσεία του Παγκυπρίου

Οι εικαστικοί Λία Λαπίθη και Νίκος Κουρούσης παρεμβαίνουν καλλιτεχνικά στα Μουσεία του Παγκύπριου Γυμνασίου. Η έκθεση «Παρεμβάσεις» περιλαμβάνει έργα που αφορούν την ατμόσφαιρα και την ενεργεία του ιστορικού χώρου. **Ζωή, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Τα «Τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν»

Η ηθοποιός Χριστίνα Αλεξανιάδου παρουσιάζει τον θεατρικό μονόλογο «Τα Τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν» και μιλάει στην «Κ». Η πρόσκληση ήλθε από τον εκπρόσωπο της Θεραπείας Ομάδας των Αρμενίων στη Βουλή, Βαρτέκς Μαχτεσιάν. **Ζωή, σελ. 5 και 8**

ΛΕΥΚΩΜΑ

Η ιεροτελεστία της αγιορείτικης αμπέλου

Με το βιβλίο «Αθως και Οίνος», που εξέδωσε το Κάθισμα του Αγίου Ευσταθίου του Μυλοποτάμου, η Ελένη Κεφαλοπούλου σπάει το άβατον, εστιάζοντας στο αγιορείτικο κρασί. Το βιβλίο είναι γεμάτο πληροφορίες για την οινική παράδοση του Αγίου Όρους. **Ζωή, σελ. 11**

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Το καίριο προεδρικό ερώτημα

Αν ένας των προηγούμενων προέδρων της Κ.Δ. επέστρεφε από συνομιλίες, έχοντας στα χέρια συμφωνία στη βάση περιγράμματος του γ.γ. του ΟΗΕ που να αναγνώριζε αυτά που σημειώνονται στο πλαίσιο Γκουτιέρες, εκτιμώ ότι θα αναγνωριζόταν ως ο μέγιστος των πολιτικών, αφού θα κατόρθωνε να ενώσει αναίμακτα μια χώρα που παρέμεινε μισό αιώνα διαιρεμένη, δημιουργώντας ένα ευρωπαϊκό κράτος υπόδειγμα στο μαλακό υπογάστριο της Μέσης Ανατολής. Υπενθυμίζω διά του πλαισίου Γκουτιέρες, συμφωνούνται: 1) τερματισμός Εγγυήσεων και Επεμβατικών δικαιωμάτων από την πρώτη μέρα, 2) κάθεται μείωση από την πρώτη μέρα των κατοχικών στρατευμάτων και πρόνοιες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε οριστικό τερματισμό της παρουσίας τους, 3) εδαφικές αναπροσαρμογές που να ικανοποιούν τις εύλογες προσδοκίες της ε/κ πλευράς. 4) η αποτελεσματική συμμετοχή της τ/κ πλευράς στην εξουσία θα πρέπει να συζητηθεί περαιτέρω σε σχέση με το ζήτημα της μιας θετικής ψήφου και συγκεκριμένα τότε και κάτω από ποιες συνθήκες και σε ποια Σώματα θα μπορούσε να ασκηθεί, με ταυτόχρονα πρόνοιες για μηχανισμούς επίλυσης αδιεξόδων. Αντί αυτού του μέγιστου επιτεύγματος, το οποίο θα πιστωνόταν στον Νίκο Αναστασιάδη, ο ίδιος επέλεξε την προηγούμενη μέρα του καίριου δείπνου στο Κραν Μοντάνα, δηλαδή στις 5 Ιουνίου 2017, να βολιδοσκοπήσει τον Τούρκο ΥΠΕΞ Μεβλούτ Τσαβούσογλου για λύση δύο κρατών. Στη συνέχεια αποκάλυφθηκε στα ΜΜΕ πλειάδα πληροφοριών για αλλαγή της στάσης Αναστασιάδη στη διαχείριση του Κυπριακού. Μεταξύ πρώτης και δεύτερης Κυριακής των προεδρικών εκλογών, είχε χωριστές συναντήσεις με ηγέτες κομμάτων τον ενδιαμέσου χώρο και τους είχε μιλήσει για λύση δύο κρατών. Σύμφωνα με ανάλυση του Αποστόλη Ζουπανιώτη, «στον ένα ακριβώς χρόνο (από το Κραν Μοντάνα) ο Ν. Αναστασιάδης έχει αναπτύξει 'εμπιστευτικά' σε τουλάχιστον χίλιους ανθρώπους, την άποψή του ότι ίσως είναι προτιμότερο για τα συμφέροντα του κυπριακού Ελληνισμού ένα βελούδινο διαζύγιο είτε ως δικαστική είτε ως χαλαρή συνομοσπονδία. Την Τετάρτη 24/10/2018 όπως

έγραψε η «Κ», ο Πρόεδρος ανέπτυξε στον πρόεδρο του ΔΗΚΟ Νικόλα Παπαδόπουλο τις θέσεις του για λύση συνομοσπονδίας, πράγμα που έκανε και με τις κυρίες Μογκερίνι και Μέρκελ. Με τον κ. Τσαβούσογλου οι κατ' ιδίαν συζητήσεις συνεχίστηκαν μέχρι τον Σεπτέμβριο. Οι πληροφορίες αυτές ουδέποτε διαψεύστηκαν από πλείυρα Προεδρικού. Το ερώτημα που προβληματίζει όσους ασχολούνται σοβαρά με το Κυπριακό ήταν αν η ε/κ πλευρά επεδίωκε να το βγάλει από τις ράγες του ΟΗΕ. Τότε, όταν δηλαδή ο κόμπος πλοσίαζε στο κτένι, ο Πρόεδρος μίλησε για αποκεντρωμένη Ομοσπονδία την οποία, όπως ανακοίνωσε στη συνέχεια, θα ερμάνευσε στις 6 Νοεμβρίου 2018, σε συνέντευξη Τύπου. Την περασμένη Τρίτη, ο Πρόεδρος όχι μόνο δεν αναφέρθηκε σε όλα όσα είπε σε ξένους και Κύπριους πολιτικούς και διπλωμάτες αλλά εξήγησε ότι το πρόβλημα στην προκειμένη περίπτωση είναι η θετική ψήφος των Τ/κ, η οποία, ενώ στο πλαίσιο Γκουτιέρες υπογραμμίζεται ότι «θα πρέπει να συζητηθεί περαιτέρω», ο Νίκος Αναστασιάδης ανήγαγε σε τοιμετωμένο βέτο, την ώρα δε που η αποτελεσματική συμμετοχή των Τ/κ είναι συμφωνημένη στην έκθεση του γ.γ. του ΟΗΕ από τις 8/3/1990. Μάλιστα, για να πείσει την ε/κ κοινότητα ότι με το βέτο των Τ/κ κινδυνεύουμε να χάσουμε το χρήμα των υδρογονανθράκων, ανέδειξε σε δίλημμα το ερώτημα, «Τι θα ψήφισαν οι Τουρκοκύπριοι εάν η πρόταση για δημιουργία του αγωγού EastMed ερχόταν για έγκριση στο ομοσπονδιακό Υπουργικό Συμβούλιο;». Είμαι σίγουρος ότι εκείνοι που γνωρίζουν ότι ουδείς νοήμων θα πετάξει δισεκατομμύρια σε βάρη χιλιομέτρων για να κάνει EastMed χαρογέλασαν με το επιχείρημα. Οι άλλοι περιμένουν τον Πρόεδρο να πείσει, όπως είπε την Τρίτη, «τους ηγέτες των πολιτικών δυνάμεων, μέσα από ένα αδογμάτιστο και δημιουργικό διάλογο, να συνδιαμορφώσουμε κοινές θέσεις που θα μας επιτρέψουν να εμπλακούμε σε έναν νέο κύκλο συνομιλιών που θα μας οδηγήσει σε μια αποδεκτή και από τις δύο κοινότητες λύση». Δηλαδή, κορόιδα, άλλες 70-80 συναντήσεις με τα Η.Ε., μέχρι να τελειώσει η ριμάδα η ηπτεία...

paraschos@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Το διήμερο της Χρυσταλλούς, η περιοδεία Αβέρωφ και η ανησυχία του Healthy

Ένα ολόκληρο διήμερο δικό της θα έχει η Χρυσταλλού, άλλως διοικήτρια Χρυστάλλα, ενώπιον της Επιτροπής που διερευνά την κατάρρευση του Συνεργατισμού. Η ανακίνωση της πρόσκλησης προς τη Χρυσταλλού συζητήθηκε εκτεταμένα και ποικιλοτρόπως σε πολιτικά, οικονομικά και δημοσιογραφικά πηγαδάκια. Από τα πολλά που άκουσα αυτές τις μέρες ξεχώρισα την απορία γνωστού πολιτικού: «μα γιατί ενοχλούν την κυρία; Δεν λυπόυνται να την βάζουν να ασχολείται με θέματα με τα οποία δεν ασχολήθηκε ποτέ και να την κουράζουν με άσκοτες γι' αυτήν λεπτομέρειες;». Όπως και να 'χουν τα πράγματα η ερχόμενη Τετάρτη και Πέμπτη θα είναι το δικό της, ολόδικό της διήμερο. Κάποιοι το περιμένουν με τεράστια αγωνία. Σε αντίθεση με την ίδια, απ' όσα ακούω. Υπάρχει, όπως μου είπαν και μία ερώτηση που την τρέμει και με τίποτε δεν θέλει να της κάνουν...

Το Εθνικό Συμβούλιο της Δευτέρας δεν θα είναι από τα εύκολα. Ούτε και το προηγούμενο ήταν. Από πηγή μου στον Λόφο ακούω πως ο Healthy ανησυχεί ότι ενδέχεται κατά τη συνεδρία να έχει απώλειες. Και μάλιστα ουσιαστικές, αφού ο Φούλης το έχει ξεκαθαρίσει πως οι θέσεις τους δεν είναι πια ταυτόσημες. Η ανησυχία του Healthy, ακούω, εντείνεται και από το γεγονός ότι η συνέντευξη Τύπου που έκανε για να εξηγήσει την πρότασή του για αποκέντρωση εξουσιών αύξησε τις αντιδράσεις αντί να τις μειώσει. Οι του Ενδιάμεσου τον κατηγορούν πως ομολόγησε την αποτυχία της πολιτικής που ακολουθήθηκε τα τελευταία δέκα χρόνια. Το ΑΚΕΛ, με λόγο του Άντρον, τον κατηγορεί για τακτικισμούς και ότι «λέει κουβέντες του καφενέ», ενώ ο Αβέρωφ και άλλοι Συναγερμικοί γνωρίζουν καλά πως όχι μόνο κρατούν αποστάσεις αλλά τον επικρίνουν πια φανερά.

Μέσα σε όλα αυτά θεωρείται σχεδόν αδύνατο να κατατεθούν προτάσεις από τα κόμματα και η έκκληση του Healthy θα παραμείνει αναπάντητη. Η ΔΗΚΟ αναθερμωμένη Φωτούλα μου έλεγε προχθές πως ο πρίγκιπας Νικόλαος προτίθεται να καταθέσει ένα χαρτί στο Εθνικό. Όπως μου είπε: «θα πρόκειται να υποβάλει ξανά τις εννέα ερωτήσεις του και θα ρωτήσει εάν ο Πρόεδρος έχει κάποιες απαντήσεις;»...

Πλήρως ευχαριστημένος έφυγε από τις ΗΠΑ ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Επενδύει πολλά στη

«Ω! Άγκαλά μου κι εσύ εδώ;»

δραστηριοποίηση των ΗΠΑ με πρωτοβουλίες που θα αναληφθούν τον επόμενο μήνα. Σύμφωνα ανακοινώνεται και η νέα περιοδεία του Γκουτιέρες girl στην Κύπρο και «υπάρχουν ελπίδες να γυρίσει το κλίμα». Βεβαίως η ελπίδα πεθαίνει πάντα τελευταία αλλά εκκρεμεί και μία σημαντική συνάντηση που όντως μπορεί να γείρει την πλάστιγγα...

Μπορεί ο Αναστασιάδης και ο Ακιντζί να μην πάνε στο άνοιγμα των οδοφραγμάτων Απλίκου και Δερύνειας που προγραμματίστηκαν για τη Δευτέρα. Κάποιοι άλλοι πολιτικοί όμως ετοιμάζονται πυρετωδώς για να παρευρεθούν μαζί με κουστωδιά, όπως ακούω. Και δεν πρόκειται μόνο για πολιτικούς που συμφωνούν με το άνοιγμα αλλά και άλλους που διαφωνούν... Viral έγινε η δήλωση της Βαρβάρας Πετροπούλου Λιλλήκα «Ναι, με τον Γιώργο έχουμε χωρίσει!». Μετά τη δήλωση τα σενάρια δίνουν και παίρνουν μαζί με τα κουτσομπολιά. Ένα από τα πιο μικρόκολα που άκουσα ήταν το «έφυγε ακόμα και η Βαρβάρα». Βάρβαρη η πολιτική...

Σημαντικές συναντήσεις είχαν ο Αβέρωφ και οι συνεργάτες του στο Ελσίνκι και ανταγωνίστηκε στα ίσα τον Healthy! Μεταξύ άλλων συνμίλησε με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζαν Κλοντ Γιούνκερ, τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ντόναλντ Τουσκ, τη Γερμανίδα Καγκελάρια Άγκελα Μέρκελ και τον Αυστριακό Καγκελάριο Σεμπάστιαν Κουρτς. Και έβγαλε και φωτογραφίες και τις έβαλε και στο αγαπημένο του Twitter δείχνοντας ποιος είναι ο μεγάλος αρχηγός.

Στο αγαπημένο του Twitter ανακοίνωσε και δεύτερο διαγωνισμό με ακριβό κινητό τηλέφωνο αποκλείοντας τον Μαλά που κέρδισε το πρώτο στη συνάντηση των Twitterάδων. Είναι πραγματικότητα πως σε πανευρωπαϊκό επίπεδο δεν υπάρχει δεύτερος αρχηγός μεγάλου κόμματος με τέτοιο λογαριασμό και τέτοιες προσφορές.

ΚΟΪΖΉ: Σε ποιο κόμμα μόνο γροθιές δεν έπασαν για τις ευρωεκλογές; Κι ακόμα δεν έχει καν αρχίσει επίσημα η συζήτηση για το θέμα;

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Με άριστα το 10

1 Στα νεύρα. Το ότι πια, μια ερώτηση είναι αρκετή για να βγάλει τον Healthy εκτός εαυτού, θα πρέπει να το κοιτάξει. Δεν είναι πράγμα αυτό να φεύγουν τασάκια επειδή ρώτησε κάτι κάποιος και δεν μας άρσε. Ξαν πολύ μυγιάγγιχτοι δεν γίναμε ξαφνικά;

2 Στον ατμό. Παιζει και το άλλο σενάριο βέβαια. Ο Healthy πολέμει τα Rothmans με ατμό, αλλά όσο υγιές και να είναι το ατμισμένο τσιγάρο το άτιμο το κανονικό δεν το πίνει. Ίσως και για αυτό τα νεύρα; Δεν ξέρω, υποθέσεις κάνω.

3 Στην ποσότητα. Πάντως από έγκυρες πηγές μαθαίνω πως έχει κατεβεί στα 10 κανονικά τη μέρα, και τα άλλα αν απαιτούνται άλλα, είναι ατμός. Κάνει λέει την προσπάθειά του να το κόψει, αλλά βλέπεις είναι κι αυτοί οι αριστεροί που όλο ρωτάνε άσχετα.

4 Στο ουροδοχείο. Το αγλάισμα που λέτε των γλυπτών, το περιβόητο ουροδοχείο, πέρασε από δεκάδες μάτια. Κανείς δεν το είδε; Την ερώτηση την έκανε η κ. Κυριακίδου όχι εγώ. Αλήθεια όμως. Κανείς δεν αναρωτήθηκε στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας αν είναι σεξιστικό το startup;

Το λεωφορείο της συναγερμικής χαράς.

5 Στο πρόγραμμα. Και δεν φτάνει που δεν μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα ουροδοχείο χωρίς να γίνει πανικός, δεν παράγουμε ούτε τηλεόραση. 10% των τηλεοπτικών προγραμμάτων είναι κυπριακό. Το άλλο καλαμαριστικό. Να μας ζησει το ενιαίο αμυντικό δόγμα.

6 Στην παιδεία. Η οποία παιδεία κατά τα άλλα πάει καλά. Τύφλα να έχει η Μύκονος, η Κακοπετριά και οι εκδρομές της με την παρουσία των μαθητών μας εκεί, δίνει το παράδειγμα. Πόσο εκπαιδευτικοί θα βγουν στον δρόμο επειδή πρέπει να βγει η ΜΜΑΔ στην Κακοπετριά για να κά-

νει καλά τα παλικάρια μας;

7 Στο ου. Φίλιο που είσαι αδελφέ και σε έχω χάσει. Μα τι έγινε εκείνο το ου περί των χρημάτων τον αγώνα, και ψάχνετε να πάτε την κυβέρνηση δικαστήριο που σας έκοψε δύο μέρες; Παραφιλολογία, Φίλιο;

8 Στον καπνό. Πάντως, σκιάχτικα ημέρα Πέμπτη. Πέρασα έξω από την Πινδάρου και με κατέκλυσε άσπρος καπνός. Έχουμε πάπα πήγα να ανακράζω αλλά τελικά κάνουν ανακαίνιση. Με άλλο εργολάβο, όχι τον Healthy. Που έτσι που πάει ο Αβέρωφ, τον βλέπω να κατεβαίνει τον Λόφο και να κάνει το οίκημα καλοκαιρινό.

9 Στον Γλαύκο. Όχι τον Χατζηπέτρου. Η επίκληση του Κληρίδη και της κληρικής σκέψης οπότε μας βολεύει πρέπει να γίνεται με φειδώ αγαπητοί μου μαθουσάλες στον ΔΗΣΥ. Γιατί αν είχε ένα χάρισμα ο Γλαύκος ήταν η προσαρμοστικότητα του. Από τους S300 στο σχέδιο Ανάν III. Just saying...

10 Στο λεωφορείο. Αυτό που τους έβαλε όλους στο λεωφορείο ο Rainman και τους πήγε στο Ελσίνκι να βγάλουν σέλιφ σαν σχολική εκδρομή μου βγαίνει. Τρέξε, τρέξε οδηγέ να τους ξεπεράσουμε και να σε κεράσουμε, μια πίτα μιξ και ένα Βεμπερίξ...

BORN TO BE WILD

Jeep
THERE'S ONLY ONE

NEO JEEP COMPASS

2.0 DIESEL | 4x4 | ΑΥΤΟΜΑΤΟ 9 ΤΑΧΥΤΗΤΩΝ

ΑΠΟ €29,900 ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

ΜΕ 5 ΧΡΟΝΙΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΗ ΕΓΓΥΗΣΗ

* Jeep Compass 2.0 Diesel Αυτόματο: Μικτή κατανάλωση από 5.7 l/100km | Εκπομπές CO₂ από 148 g/km.
** Ο εξοπλισμός του βασικού μοντέλου μπορεί να διαφέρει από αυτόν της φωτογραφίας.
*** Η προσφορά ισχύει για περιορισμένο αριθμό ετοιμασμένων αυτοκινήτων.

AUTOMASTERS

Λευκωσία • Λεμεσός • Λάρνακα | 77777370 www.jeep-cyprus.com

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ
Αρχισυντάκτης: ΜΙΧΑΗΛΣ ΤΣΙΚΑΛΑΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση των περιεχομένων της εφημερίδας με οποιοδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

NEO JEEP® COMPASS

2.0 DIESEL | 4x4 | ΑΥΤΟΜΑΤΟ 9 ΤΑΧΥΤΗΤΩΝ

ΑΠΟ **€29,900** ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ
ΜΕ 5 ΧΡΟΝΙΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΗ ΕΓΓΥΗΣΗ

ΚΑΙ ΜΕ ΠΛΟΥΣΙΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ:

- Τετρακίνηση Select-Terrain
- Θρόνη πολυμέσων 8,4 ιντσών με Infotainment Uconnect
- Κάμερα οπισθοπορείας
- Εργοστασιακό σύστημα πλοήγησης (navigation)
- Σύστημα ασφαλείας με προειδοποίηση ακούσιας αλλαγής λωρίδας (Lane Departure Warning Plus) και προειδοποίηση εμπρόσθιας σύγκρουσης (Forward Collision Warning Plus)

* Jeep - Compass 2.0 Diesel Αυτόματο: Μικτή κατανάλωση από 5,7 l/100km | Εκπομπές CO₂ από 148 g/km.

** Η προσφορά ισχύει για περιορισμένο αριθμό αυτοκινήτων. | *** Ο εξοπλισμός του βασικού μοντέλου μπορεί να διαφέρει από αυτόν της φωτογραφίας.

Jeep®

AUTOMASTERS

Λευκωσία • Λεμεσός • Λάρνακα | 77777370

www.jeep-cyprus.com

Jeep Cyprus

Το σχέδιο των ΗΠΑ σε ανατολική Μεσόγειο

Με νέα δομή ασφάλειας η Ουάσινγκτον

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Ένας οργανισμός συνεργασίας για την ασφάλεια στην ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή με τη συμμετοχή των ΗΠΑ βρίσκεται πλέον σε τροχιά συγκρότησης. Μια πιθανή τέτοια δομή θα βασιστεί στα τριμερή σχήματα συνεργασίας που έχουν συγκροτήσει τα προηγούμενα χρόνια στην περιοχή η Ελλάδα και η Κυπριακή Δημοκρατία με το Ισραήλ, την Ιορδανία και την Αίγυπτο. Ο τομέας της ενέργειας, αποτελεί εξ ορισμού πτυχή της ασφάλειας, καθώς συνδέεται με τις γενικότερες προσπάθειες των Αμερικανών να προωθήσουν την ενεργειακή διαφοροποίηση για την Ευρώπη. Οι πρώτες δοκιμές για το αν το συγκεκριμένο, αμερικανικής έμπνευσης, σχέδιο μπορεί να προχωρήσει άμεσα θα φανεί τον επόμενο μήνα, όταν είναι προγραμματισμένες να πραγματοποιηθούν οι τριμερείς σύνοδοι ανάμεσα σε Ελλάδα, Κυπριακή Δημοκρατία και Ιορδανία (στη Λευκωσία στις 19 Δεκεμβρίου) και το Ισραήλ (στην Ιερουσαλήμ στις 20 Δεκεμβρίου). Οι προσπάθειες που γίνονται αυτή τη στιγμή στοχεύουν στην υιοθέτηση μιας ατζέντας των συγκεκριμένων τριμερών συναντήσεων, με επίκεντρο την ασφάλεια, η οποία αφορά κατά προτεραιότητα την Ουάσινγκτον. Εφόσον οι διαπραγματεύσεις τελεσφορήσουν, τις ΗΠΑ θα εκπροσωπήσει ο υφυπουργός Εξωτερικών για την Ευρώπη και την Ευρασία Γουες Μίτσελ, ο οποίος, άλλωστε αποτελεί και τον θεωρητικό των «frontier states» (συνοριακών κρατών γύρω από την Ευρασία) του Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Εφόσον προχωρήσει ένα τέτοιο σενάριο είναι σαφές ότι θα μπορούσε να αναβαθμιστεί άμεσα σε επίπεδο ηγετών, καθώς σε Ελλάδα και Ισραήλ τα πρόσωπα του πρωθυπουργού και του υπουργού Εξωτερικών ταυτίζονται.

Τι έρχεται

Αποτελούσε κοινό μυστικό στον περιορισμένο κύκλο όλων όσοι ασχολούνται με την ολοένα και

στενότερη ελληνοαμερικανική σύνδεση η ιδιαίτερη προτίμηση και η έντονη στήριξη της Ουάσινγκτον για τα τριμερή και τετραμερή σχήματα συνεργασίας της Ελλάδας στην ανατολική Μεσόγειο και τα Βαλκάνια. Για την Ουάσινγκτον, αυτά τα ανοίγματα συμβάλλουν στη σταθερότητα της περιοχής, δημιουργώντας ένα πλέγμα άμεσων και έμμεσων σχέσεων ακόμα και ανάμεσα σε κράτη που δεν έχουν άμεσες σχέσεις, όπως το Ισραήλ και η Αίγυπτος. Η βούληση των ΗΠΑ να δημιουργήσουν μια νέα δομή ασφαλείας στην περιοχή είναι συνδεδεμένη με μια σειρά από παραδοχές, οι οποίες μέχρι πριν από λίγα χρόνια δεν ήταν δεδομένες. Σε αυτό το πλαίσιο δεν μπορεί παρά να υπογραμμιστεί το εξαιρετικά θετικό κλίμα το οποίο συνάντησε στις ΗΠΑ ο υπουργός Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος

Είναι σαφές ότι υπάρχουν έντονες πιέσεις προκειμένου να ανοίξει μια νέα διαδικασία διαπραγματεύσεων, με σκοπό μια λύση η οποία θα επιτρέψει και την απρόσκοπτη εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων.

Χριστοδουλίδης. Είχε διαδοχικές επαφές με τον ομόλογό του Μάικ Πιμπό, τον Γουες Μίτσελ, και τον Σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας Τζον Μπόλτον. Οι Αμερικανοί αποσαφήνισαν ότι δεν αντιλαμβάνονται πλέον την Κυπριακή Δημοκρατία υπό το πρίσμα των σχέσεών τους με την Τουρκία, ούτε όμως και ως μέρος του κυπριακού προβλήματος. Αντιλαμβάνονται την Κύπρο ως μια χώρα με κομβική σημασία στην ανατολική Μεσόγειο. Κάτι που, βεβαίως, συνδέεται και με τους σχεδιασμούς ασφαλείας των ΗΠΑ. Αδιαμφισβήτητο, η δήλωση προθέσεων (statement of intent) που

Οι **συνεγκαπιεύσεις** ελληνικών και αμερικανικών Ενόπλων Δυνάμεων αυξάνονται ραγδαία. Τον Δεκέμβριο αναμένεται να ολοκληρωθεί η άσκηση ειδικών δυνάμεων «Jackal Stone». Στη φωτογραφία, Αμερικανοί κομάντος.

Στρατηγικός Διάλογος

Στην Αθήνα θα υπάρχει πολύ καθαρή άποψη για τις προθέσεις των Αμερικανών, καθώς στις 13 Δεκεμβρίου θα πραγματοποιηθεί στην Ουάσινγκτον ο πρώτος Στρατηγικός Διάλογος Ελλάδας-ΗΠΑ. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα κρίσιμη εξέλιξη, καθώς για πρώτη φορά η Ουάσινγκτον και η Αθήνα ανοίγουν μια θεσμική «ομπρέλα» πάνω από τα ζητήματα που τις συνδέουν. Κατά μείζονα λόγο, πρόκειται για τα ζητήματα ασφαλείας και, ακολούθως για τα ενεργειακά. Η πλέον σημαντική διάσταση για την Αθήνα είναι η στρατηγική. Και τούτο διότι στην Ελλάδα επιθυμούν μια στενότερη σχέση, η οποία θα μπορεί να παρέχει στην Αθήνα διασφαλίσεις για μια σειρά από πιθανές εξελίξεις στο μέλλον. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η άσκηση κυριαρχίας στις θαλάσσιες ζώνες της με σκοπό την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και όχι μόνο. Από την πλευρά της Ουάσινγκτον είναι σαφές ότι επιθυμεί την ευρύτερη και στενότερη στρατιωτική συνεργασία, κάτι που ήδη εξελίσσεται απρόσκοπτα. Την Ελλάδα θα εκπροσωπήσει ο υπουργός αναπληρωτής Εξωτερικών Γιώργος Κατρούγκαλος, ενώ θα συνοδεύεται από τον αρχηγό ΓΕΕΘΑ Ευάγγελο Αποστολάκη. Εκείνη την ημέρα, ο καθ' ύλην αρμόδιος πρωθυπουργός και υπουργός Εξωτερικών Αλέξης Τσίπρας, θα βρίσκεται στη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. στις Βρυξέλλες.

επέγραψε ο κ. Χριστοδουλίδης με τον κ. Μίτσελ, παραπέμπει σε αυτό τον συνειρμό. Οι δύο πλευρές δεν θα μπορούσαν να υπογράψουν μια συμφωνία, καθώς η Κυπριακή Δημοκρατία δεν είναι μέλος του ΝΑΤΟ. Ο κ. Χριστοδουλίδης έγινε, σύμφωνα με πληροφορίες, δέκτες της

αμερικανικής πεποίθησης ότι η Κύπρος μπορεί να αποτελέσει έναν πολύ σημαντικό κόμβο για τη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας της Ευρώπης. Δεδομένου ότι η Exxon/Mobil ξεκινάει πριν από το τέλος της εβδομάδας τη γεώτρηση της στο οικόπεδο 10 της Αποκλει-

στικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) της Κυπριακής Δημοκρατίας, η στήριξη της Ουάσινγκτον στα συμφέροντα των αμερικανικών εταιρειών θα πρέπει να θεωρείται κάτι φυσιολογικό. Εκείνο που μένει να αποσαφηνιστεί είναι αν θα εξελιχθεί προς θετική κατεύθυνση η άρση του εμπάργκο πώλησης όπλων που υπάρχει από τις ΗΠΑ προς την Κυπριακή Δημοκρατία.

Κυπριακό-ΑΟΖ

Όλη αυτή η κινητικότητα εξελίσσεται γύρω από δύο πολύ συγκεκριμένα, σε σημαντικό βαθμό αλληλένδετα ζητήματα: Το Κυπριακό και την εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων της ανατολικής Μεσογείου. Είναι απολύτως σαφές ότι υπάρχουν έντονες πιέσεις προκειμένου να ανοίξει μια νέα διαδικασία διαπραγματεύσεων, με σκοπό, βεβαίως, μια λύση η οποία θα επιτρέψει και την απρόσκοπτη εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων. Οι ρητορικές επιλογές του Προέδρου της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν περί απόρριψης κάθε σεναρίου, που αφήνει την Άγκυρα έξω από το ενεργειακό παιχνίδι στην ανατολική Μεσόγειο, είναι ενδεικτικές μιας διπλωματικής

πραγματικότητας σε εξέλιξη. Οι συμβολισμοί της «δέμενσης» των οικοπέδων 4 και 5 της Κυπριακής ΑΟΖ για έρευνες από το «Μπαρμπάρ» και η ταυτόχρονη παρουσία του πλωτού γεωτρήσανου «Φατίχ» στον κόλπο της Αττάλειας είναι πιο ουσιαστικοί απ' ό, τι φαίνεται. Καταρχάς το «Μπαρμπάρ» πραγματοποιεί ανεμπόδιστα σεισμικές έρευνες στην περιοχή που έχει δεσμευθεί έως και την 1η Φεβρουαρίου γι' αυτό τον σκοπό. Ως προς το «Φατίχ», μπορεί αυτή τη στιγμή να μην είναι σαφές αν πράγματι μπορεί να προχωρήσει σε γεωτρήσεις μεγάλου βάθους, ωστόσο, είναι βέβαιο ότι οι Τούρκοι είναι αποφασισμένοι να επενδύσουν προκειμένου να τα καταφέρουν. Έμπειροι παρατηρητές εκτιμούν ότι με βάση τον τρέχοντα βηματισμό των Τούρκων, η συγκεκριμένη τεχνική δυνατότητα θα μπορούσε να αποκτηθεί το αργότερο έως το 2021. Υπό την προϋπόθεση, βεβαίως, ότι η οικονομική κρίση στην οποία η Τουρκία οδεύει ταχέως δεν θα επηρεάσει τη δυνατότητα της να επενδύσει στους στρατηγικούς τομείς που θεωρεί σημαντικούς, δηλαδή τους εξοπλισμούς και την ενέργεια.

ΑΠΟΨΗ

Μία απάντηση στο «Κύματι Θαλάσσης»

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΡΟΖΑΚΗ**

Σε άρθρο του στην «Καθημερινή» της Κυριακής 4 Νοεμβρίου 1918, ο φίλος και συνάδελφος καθηγητής κ. Ευάγγελος Βενιζέλος σχολιάζει τη θέση μου –και την αντίστοιχη του πρόσβη ε.τ. κ. Παύλου Αποστολίδη– σχετικά με την επικλεστική οριοθέτηση της αιγιαλιτιδας ζώνης των νησιών του Αιγαίου, προκειμένου, με αυτόν τον τρόπο να εξυπηρετηθεί η διεθνής ναυσιπλοΐα στη θάλασσα αυτήν.

Η δική μας πρόταση έχει ως στόχο να υπάρξει ένας διακανονισμός 10 ν.μ. αιγιαλιτιδας, πράγμα που εξυπηρετεί και το συμφέρον του εθνικού εναέριου χώρου (ο οποίος πλέον εναρμονίζεται με το εύρος της αιγιαλιτιδας), που ως τα τώρα αποτελεί διεθνή ανωμαλία, και το συμφέρον τρίτων χωρών που διαπλέον το Αιγαίο, και που σε περίπτωση επέκτασης της αιγιαλιτιδας στα 12 ν.μ. θα είχαν την υποχρέωση να εφαρμόσουν την αβλαβή διέλευση, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ο κ. Βενιζέλος αντιτίθεται σε μια τέτοια ρύθμιση, θεωρώντας ότι μια παρόμοια λύση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από την Τουρκία

Η μονομερής οριοθέτηση της αιγιαλιτιδας διαφέρει ριζικά από την οριοθέτηση της ΑΟΖ υφαλοκρηπίδας, η οποία απαιτεί συμφωνία ανάμεσα στα μέρη.

ως επιχείρημα για μειωμένη επίπλευση των νησιών σε άλλες θαλάσσιες ζώνες, όπως η υφαλοκρηπίδα και η ΑΟΖ.

Το επιχείρημα αυτό δεν με βρίσκει σύμφωνο για τους εξής λόγους: Πρώτον, η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, και το εθνικό δικαίο που έχει προέλθει από αυτήν, δεν αναφέρεται σε υποχρέωση του παράκτιου κράτους να εφαρμόσει 12 ν.μ. στα παρακείμενα νερά του. Η διατύπωση του σχετικού άρθρου έχει ως εξής: «Κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να ορίσει το εύρος της αιγιαλιτιδας ζώνης του. Αυτό το εύρος δεν μπορεί να ξεπερνάει τα 12 ναυτικά μί-

λια, αρχής γενομένης από τις γραμμές βάσης καθορισμένες σύμφωνα με τη Σύμβαση». Κατά συνέπεια, ένα κράτος έχει το δικαίωμα να ορίσει μονομερώς την αιγιαλιτιδα, αρκεί το εύρος της να μη ξεπερνάει τα 12 ν.μ. Εννοείται ότι το παράκτιο κράτος αποφασίζει κατά πόσον θα έχει εύρος 12, 10 ή 8 ν.μ. Η Ελλάδα για χάρη της ελεύθερης ναυσιπλοΐας μπορεί να επιλέξει τα 10 ν.μ., για να επιτρέψει την ύπαρξη ανοικτής διόδου που θα τη διευκολύνει

Σε αντίθεση με την αιγιαλιτιδα, οι λειτουργικές ζώνες (υφαλοκρηπίδα, ΑΟΖ) οριοθετούνται με συμφωνία των παρακείμενων ή αντικείμενων κρατών. Αυτό ορίζει η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, στα άρθρα 74 (ΑΟΖ) και 83 (υφαλοκρηπίδα), και οποιαδήποτε απόπειρα μονομερούς οριοθέτησης παραβιάζει το γράμμα και το πνεύμα της Σύμβασης. Η συμφωνία ανάμεσα σε δύο κράτη εφαρμόζει τις επιταγές των σχετικών άρθρων, πρέπει δηλαδή να στηρίζεται στο Διεθνές Δίκαιο, και να ικανοποιεί ένα δικαίο αποτέλεσμα. Η έννοια του Διεθνούς Δικαίου στο οποίο τα σχετικά άρθρα αναφέρονται εί-

ναι αυτό που ορίζει το Διεθνές Δικαστήριο με τη νομολογία του και το οποίο ακολουθεί τρία στάδια οριοθέτησης (προσωρινή μέση γραμμή, σχετικές περιστάσεις στην περιοχή της οριοθέτησης, έλεγχος του κατά πόσον η επιλεχθείσα γραμμή ανταποκρίνεται σε ένα δικαίο αποτέλεσμα).

Η οριοθέτηση της ΑΟΖ/υφαλοκρηπίδας είναι παντελώς ανεξάρτητη από την οριοθέτηση της αιγιαλιτιδας, και κατά συνέπεια η μία δεν επηρεάζει την άλλη. Ιδιαίτερα αν η επιλογή των 10 ν.μ. έγινε για συγκεκριμένους λόγους, οι οποίοι πρέπει να εμφανίζονται στην εισηγητική έκθεση του νόμου που θα ορίζει την αιγιαλιτιδα. Θα πρέπει να επιστημονηθεί ότι ούτε η ΑΟΖ, ούτε, κατά μείζονα λόγο, η υφαλοκρηπίδα επηρεάζουν την ελεύθερη ναυσιπλοΐα, αφού πρόκειται για λειτουργικές ζώνες κυριαρχικών δικαιωμάτων –όχι κυριαρχίας– που έχουν σαφή προσανατολισμό να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα του παράκτιου κράτους στην εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της παρακείμενης θάλασσας.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να

τονιστεί ένα άλλο σημείο του άρθρου του κ. Βενιζέλου, που χρήζει διευκρίνισης. Ο κ. Βενιζέλος αναφέρεται στον νόμο 4001/2011, ο οποίος ορίζει ότι για την Ελλάδα ισχύει, ως οριοθετική γραμμή, η μέση γραμμή, ελλείψει συμφωνίας ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας ή της ΑΟΖ. Πώς ερμηνεύουμε το «ελλείψει συμφωνίας»; Μια ερμηνεία μπορεί να είναι ότι η φράση αυτή δίνει το δικαίωμα στο παράκτιο κράτος (Ελλάδα) να εφαρμόσει τη μέση γραμμή, ανά πάσα στιγμή, χωρίς προηγούμενη προσπάθεια εξεύρεσης κοινής συνισταμένης με το αντικείμενο κράτος.

Η ορθή ερμηνεία, όμως, η σύμφωνα με τα άρθρα 74 και 83 της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, είναι πως η Ελλάδα θα επιχειρήσει πρώτα με το αντικείμενο κράτος να διαπραγματευθεί μια συμφωνία οριοθέτησης, και μόνον αφού αποτύχει θα οριοθετήσει μονομερώς μια μέση γραμμή. Η Σύμβαση προβλέπει ότι, σε περίπτωση που τα μέρη δεν επιτυχάνουν συμφωνία οριοθέτησης, αυτά θα προσφύγουν στους δικαιοδοτικούς μηχανισμούς που αυτή προβλέπει. Αλλά επειδή διαδικαστικές διατάξεις δεν μετά-

γονται στο εθνικό δικαίο, και η Τουρκία δεν είναι μέρος της Σύμβασης, για τον λόγο αυτόν η χάραξη μιας προσωρινής γραμμής, βάσει του εν λόγω νόμου, είναι μονομερώς εφικτή. Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία είναι contra legem, και δεν είναι δυνατός να γίνει δεκτή. Ούτε είναι νοητό να μην μπορεί ένα κράτος να χαράξει μια οριοθετική γραμμή, σχετικά με τις λειτουργικές ζώνες, που να οφείλεται στην ολιγωρία του παρακείμενου/αντικείμενου κράτους.

Συνοψίζοντας, το βασικό επιχείρημα αυτού του άρθρου είναι ότι η μονομερής οριοθέτηση της αιγιαλιτιδας διαφέρει ριζικά από την οριοθέτηση της ΑΟΖ/υφαλοκρηπίδας, η οποία απαιτεί συμφωνία ανάμεσα στα μέρη, και δεν γίνεται εξαρχής μονομερώς, και πως τα κριτήρια οριοθέτησης είναι τελείως διαφορετικά και δεν πρέπει να συγκρίνονται. Η Ελλάδα, χώρα που επικαλείται διαρκώς το Διεθνές Δίκαιο δεν πρέπει να το ξεχνά με επιλεκτικές μεθόδους που ουσιαστικά το ανατρέπουν.

* Ο κ. Χρήστος Ροζάκης είναι ομότιμος καθηγητής Διεθνούς Δικαίου του ΕΚΠΑ.

Ξεκίνησε η αιμορραγία στη δεξιά παράταξη

Η Πινδάρου διαχωρίζει ξεκάθαρα τη θέση της από τις κινήσεις Αναστασιάδη

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Λένε πως όταν τσακώνονται οι ελέφαντες την πληρώνουν τα ποντίκια. Το ποια είναι τα ποντίκια που θα ποδοπατηθούν και κατ' επέκταση οι παράπλευρες απώλειες στην αντιπαράθεση Νίκου Αναστασιάδη και Αβέρωφ Νεοφύτου είναι ένα ζήτημα που ήδη συζητείται. Το σίγουρο είναι πως μέρος της Δεξιάς παίρνει ξεκάθαρα θέση στη διεκδυσία και ένα άλλο μέρος παρακολουθεί με σχετική αμηχανία, ένα ακόμα επεισόδιο των δύο πολιτικών ανδρών. «Πλέον υπάρχει θέμα μεταξύ Προεδρικού-Πινδάρου και δεν πρόκειται για τακτικισμούς» παραδέχονται οι παροικούντες

Η σημειολογία γύρω από την ημερίδα της ΔΔΟ και το ετήσιο μνημόσυνο του Γλαύκου Κληρίδη με ομιλήτη τον Μιχάλη Παπαπέτρου καταδεικνύουν πως η κόντρα στη Δεξιά εντείνεται σε μία κρίσιμη για τον Πρόεδρο περίοδο.

τον Προεδρικό Λόφο και συναγερμικά στελέχη και είναι ίσως το μόνο πράγμα στο οποίο συναινούν και συμφωνούν το τελευταίο διάστημα τα δύο μέρη. Οι σχέσεις των δύο ανδρών εδώ και καιρό κλονίζονται, με θερμά επεισόδια και εντάσεις να βγαίνουν στο προσκήνιο. Το ζήτημα είναι πως πλέον παίρνει διαστάσεις που ξεπερνά τους στενούς διαδρόμους της Πινδάρου και την αυλή του Λόφου και κάνει κοινωνούς όλους όσους παρακολουθούν τις εξελίξεις.

Όταν για παράδειγμα την περασμένη Τρίτη ο Νίκος Αναστασιάδης έκανε την περιβόητη συνέντευξη τύπου στο Προεδρικό για να εξηγήσει την πρότασή του περί αποκεντρωμένης ομοσπονδίας, αλλά και για να απαντήσει στις επικρίσεις που δέχεται περί συζήτησης δύο κρατών και συνομοσπονδίας, η ηγεσία του Δημοκρατικού Συναγερμού έφειρε σύσσωμη για Ελσίνκι, όπου και θα παρακολουθούσε τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και θα εξέλεγε τον υποψήφιο της ομάδας για την προεδρία της Κομισιόν. Ενδεικτικές οι πολυπληθείς αναρτήσεις και φωτογραφίες των στελεχών του κόμματος στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την παραμονή τους στο Ελσίνκι, τη σημαντικότητα του ψηφίσματος που πέρασε ομόφωνα από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, ψήφισμα που εγκρίνεται κάθε χρόνο με τη διαφορά πως φέτος καταδικάζεται η προσπάθεια της Τουρκίας για λύση δύο κρατών στην Κύπρο – αλλά και η νίκη του εκλεκτού του ΔΗΣΥ Μάνφρεντ Βέμπερ ως υποψήφιο του ΕΑΚ για την προεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανάθηκαν από τα συναγερμικά στελέχη ως το θέμα των ημερών και η μεγάλη κατάκτηση της Δεξιάς. Και ενώ οι αναρτήσεις για τα όσα διαμείβονταν στο Ελσίνκι, έδιναν και έπαιρναν, αίσθηση προκάλεσε το γεγονός ότι τα πολυγραφώτατα – στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης

– στελέχη του Δημοκρατικού Συναγερμού αρχής γενομένης του Αβέρωφ Νεοφύτου δεν είχαν να κάνουν το παραμικρό σχόλιο γύρω από τη συνέντευξη τύπου του Προέδρου, αφήνοντας τον διευθυντή του Κυπριακού Χαρτάλαμο Σταυρίδη να βγάξει το φίδι από την τρύπα περιοριζόμενος σε μία χλιαρή ανακοίνωση δέκα γραμμών. Στο ίδιο πλαίσιο και η μεγάλη δυσκολία των ΜΜΕ, να εντοπίσουν στελέχη που να βρίσκονται στη Λευκωσία αλλά και που να είναι διατεθειμένα να παρευρεθούν στα πάνελ και να απαντήσουν στις επικρίσεις της Αντιπολίτευσης γύρω από το περιβόητο διάγγελμα, υποστηρίζοντας τον Πρόεδρο. Ήταν, λοιπόν, ενδεικτικά αυτά τα γεγονότα, μαζί με μία σειρά άλλων που ξεκινούν από το ταξίδι στις ΗΠΑ και μετά που καταδεικνύουν πως Νίκος Αναστασιάδης και Αβέρωφ Νεοφύτου δεν διαγούν την καλύτερη περίοδο στις σχέσεις τους και κυρίως δεν είναι διατεθειμένοι να το κρύψουν. Το ερώτημα είναι μέχρι πού θα πάει η βαλίτσα μεταξύ Προεδρικού - Πινδάρου, αλλά κυρίως κατά πόσο η όλη διάσταση είναι προϊόν ξεκάθαρης διαφοροποίησης στο Κυπριακό ή αν αυτή εντάσσεται και μεγεθύνεται στο πλαίσιο της πολιτικής ατζέντας των κύριων παικτών της Κεντροδεξιάς.

Η αφορμή

Αναμφίβολα οι εντάσεις στις σχέσεις Νίκου Αναστασιάδη και Αβέρωφ Νεοφύτου χρονολογούνται από το Κραν Μοντάνα και εντεύθεν αλλά η πρωτοβουλία του συναγερμικού προέδρου να αναλάβει τον προεκλογικό ως επικεφαλής και τα συγκαρτηρία που έδωσε ο Πρόεδρος Αναστασιάδης από τον εξώστη του επιτελείου κατά την πανηγυρική του νίκη στον πρόεδρο του ΔΗΣΥ έκαναν πολλούς να πιστέψουν πως η όποια διαφορά εξαυλώθηκε. Οι διαφορές είχαν μπει μάλλον στον πάγο ενόψει εκλογών και αυτό φάνηκε ξεκάθαρα μετά το ταξίδι στις ΗΠΑ. Γνωστές οι δηλώσεις Αβέρωφ Νεοφύτου για εθνικό τσουνάμι και η υπογράμμιση στις επικρίσεις που δέχεται περί συζήτησης δύο κρατών και συνομοσπονδίας, η ηγεσία του Δημοκρατικού Συναγερμού έφειρε σύσσωμη για Ελσίνκι, όπου και θα παρακολουθούσε τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και θα εξέλεγε τον υποψήφιο της ομάδας για την προεδρία της Κομισιόν. Ενδεικτικές οι πολυπληθείς αναρτήσεις και φωτογραφίες των στελεχών του κόμματος στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την παραμονή τους στο Ελσίνκι, τη σημαντικότητα του ψηφίσματος που πέρασε ομόφωνα από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, ψήφισμα που εγκρίνεται κάθε χρόνο με τη διαφορά πως φέτος καταδικάζεται η προσπάθεια της Τουρκίας για λύση δύο κρατών στην Κύπρο – αλλά και η νίκη του εκλεκτού του ΔΗΣΥ Μάνφρεντ Βέμπερ ως υποψήφιο του ΕΑΚ για την προεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανάθηκαν από τα συναγερμικά στελέχη ως το θέμα των ημερών και η μεγάλη κατάκτηση της Δεξιάς. Και ενώ οι αναρτήσεις για τα όσα διαμείβονταν στο Ελσίνκι, έδιναν και έπαιρναν, αίσθηση προκάλεσε το γεγονός ότι τα πολυγραφώτατα – στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης

Ο Μαρκίδης

Η πρόσφατη κίνηση του ΔΗΣΥ όμως να οργανώσει την ημερίδα για τα διζωνικά, δικαιοδικά ομοσπονδία, με ομιλήτη τον Αλέκο Μαρκίδη, στην απουσία του προεδρικού, οι αιχμηρές τοποθετήσεις των παρευρισκόμενων, αλλά και ο κληρικικός χαρακτήρας που πήρε, κτύπησε φλέβα και ανέβασε την πίεση διαφόρων στο Προεδρικό. Κύριος λόγος ήταν αναμφίβολα η παρουσία Μαρκίδη. Όχι μόνο γιατί επικρίνει εδώ και καιρό τον Πρόεδρο για τους χειρισμούς του αλλά και γιατί συνδέθηκε με την κληρικική σχολή, τη στιγμή που όπως θυμίζουν οι παροικούντες το Προεδρικό ήταν το πρόσωπο το οποίο ευθύνεται για την ήττα Κληρίδη το 2003. Αυτό το μήνυμα σε συνδυασμό με το ότι ο Νίκος Αναστασιάδης κάλεσε τον Αλέκο Μαρκίδη να συμμετέχει στο Κραν Μοντάνα με τον τελευταίο να αρνείται, φρόντισε να στείλει μέσω προσώπων στην Πινδάρου ο Πρόεδρος.

Στη διαφοροποίησή του από τον Πρόεδρο, ο Αβέρωφ Νεοφύτου επιστράτευσε παλιά στελέχη και φέρεται να εξομάλυνε τη σχέση του με τον Χάσιου.

Ο Νίκος Αναστασιάδης είχε προετοιμαστεί επαρκώς πριν από το διάγγελμα για το τι θα απαντήσει γύρω από τη διαφοροποίηση του ΔΗΣΥ.

Το μνημόσυνο, η σημειολογία και οι δελφίνοι

Ήταν όμως και μία σειρά άλλων κινήσεων με σημειολογία. Η παρουσία για παράδειγμα του άλλοτε στενού συνεργάτη του Νίκου Αναστασιάδη και πρώην υπουργού εσωτερικών, Σωκράτη Χάσιου ο οποίος υπογράμμισε πως πρέπει να ξέρουμε τι θέλουμε –στο Κυπριακό – τόσο ως κόμμα όσο και ως προεδρία. Τοποθέτηση που όχι μόνο καταχειροκροτήθηκε από τους παρευρισκόμενους, αλλά αναπαράχθηκε από τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, τόσο από τον τρίτο τη τάξει Νίκο Τορναρίτη αλλά και από τον ίδιο τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ, Αβέρωφ Νεοφύτου.

Αυτή ακριβώς η ημερίδα, ήταν αρκετή για να περάσει το μήνυμα σε κάποιους πως στη διεκδυσία, ο Αβέρωφ Νεοφύτου είχε στο πλευρό του όχι μόνο την παλιά στρατιά στελεχών του ΔΗΣΥ (Παντελή Κούρο, Καίτη Κληρίδου, Παναγιώτη Δημητρίου, Ιωάννη Κασουλίδη) αλλά και νέα πρόσωπα, πρόσωπα με τα οποία στο παρελθόν είχε έρθει σε σύγκρουση, όπως ο Σωκράτης Χάσιου και ο Νίκος Τορναρίτης.

Αν και στελέχη του κόμματος ξεκαθαρίζουν πως ο ΔΗΣΥ και ο Αβέρωφ Νεοφύτου δεν έχουν διαφοροποιηθεί, καθώς μένουν στη γραμμή του Δημοκρατικού Συναγερμού αφήνοντας να εννοηθεί ότι άλλοι λοξοκοιτάζουν, οι όλες κινήσεις κινητοποίησαν το στενό περιβάλλον του Προέδρου, λίγο πριν από το διάγγελμα για διαχείριση της κρίσης. Ενδεικτικό ότι πριν

Όταν οι ελέφαντες τσακώνονται υπάρχουν παράπλευρες απώλειες, με τον Νίκο Χριστοδουλίδη να θεωρείται ως ο κύριος στόχος από την όλη κόντρα.

Ο ΔΗΣΥ επέλεξε τη φυγή στο Ελσίνκι αποφεύγοντας να διαχειριστεί επικοινωνιακά το διάγγελμα.

από το διάγγελμα οι συνεργάτες του τον είχαν προετοιμάσει καταλλήλως για το πως θα κινηθεί στα περί διάστασης Προεδρικού – Πινδάρου στο ενδεχόμενο που τον ρωτούσαν γι' αυτό οι δημοσιογράφοι. Ενδεικτική και η διπλωματική απάντηση πως όπως εκείνος ηγήθηκε του «ναι» στο Σχέδιο Ανάν και η πλειοψηφία του ΔΗΣΥ διαφώνησε,

Πάλι των θρόνων και οι πρωταγωνιστές

Είναι πράγματι όμως το Κυπριακό ο κύριος λόγος διάστασης Αναστασιάδη - Αβέρωφ ή και κάτι άλλο; Είναι σίγουρα και θέμα χαρακτήρα, απαντούν όσοι γνωρίζουν και τους δύο καλά, αλλά και διαφοροποίηση στο Κυπριακό.

Όπως λένε κύκλοι της Δεξιάς ο Νίκος Αναστασιάδης έχει από το Κραν Μοντάνα και μετά απογοητευτεί και μελετά και άλλες ιδέες με τον Αβέρωφ Νεοφύτου να αντιδρά. Καθόλου τυχαία και η επιστράτευση μιας σειράς στελεχών της Δεξιάς που υπογραμμίζουν την ανάγκη προσήλωσής σε λύση διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου, όπως λέγεται από κύκλους του περιβάλλοντός

του, δεν θέλει με τίποτα να χρωθεί είτε ο ίδιος είτε η παράταξη μια λύση δύο κρατών και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο εντείνει τις επαφές του στο εξωτερικό και τις δηλώσεις του στο εσωτερικό, διαχωρίζοντας τη θέση του από τα όσα διαμείβονται. Από το κάδρο βεβαίως δεν πρέπει να παραλείπονται και οι βλέψεις

του για το 2023. Μία αντιπαράθεση με τον αρχηγό της δεξιάς παράταξης μπορεί να προσδώσει στον ίδιο ηγετικούς πόντους και αυτό φαίνεται να βλέπουν στο Προεδρικό. Πόσο όμως μπορεί να τον βοηθήσει στην εκλογή του; Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι ο Νίκος Αναστασιάδης αποτρέπει τον κύριο εκπρόσωπο της λαϊκής Δεξιάς. Το πλειοψηφικό δηλαδή ρεύμα του ΔΗΣΥ με το οποίο ο Αβέρωφ Νεοφύτου δεν κατάφερε ακόμα να έχει ανάλογο δέσμο και έρεισμα. Αυτός θα δώσει φυσιολογικά και το δακτυλίδι διαδοχής στον υποψήφιο της Δεξιάς για το 2023. Πολιτικοί κύκλοι σημειώνουν πως στην κόντρα Αναστασιάδη-Αβέρωφ, ο τελευταίος δεν θα μπο-

σέβεται το ότι ο καθένας μπορεί να εκφράζει διαφορετική άποψη.

Όσο όμως ο Νίκος Αναστασιάδης παρουσιάζει τη σύγκρουση εν πολλοίς ως πολυφωνία της Δεξιάς, κανένα στέλεχος δεν ήταν διατεθειμένο να τον στηρίξει στα όσα είπε την επομένη, σε μία κρίσιμη περίοδο για τον ίδιο. Όπως λένε πολιτικοί κύκλοι, ενώ θα έπρεπε να γίνει συγκεκριμένη προετοιμασία για το πως θα τύχει επικοινωνιακής διαχείρισης το διάγγελμα περνώντας προς τα έξω ένα θετικό μήνυμα, ο ΔΗΣΥ ήταν εντελώς απών από τη διαδικασία. Και η όλη ιστορία βεβαίως δεν φαίνεται να ξεφουρνώνει σύντομα. Ενδεικτικό ότι σήμερα, πραγματοποιείται το ετήσιο μνημόσυνο του ιδρυτικού ηγέτη του ΔΗΣΥ Γλαύκου Κληρίδη με τον πρώην κυβερνητικό εκπρόσωπο Μιχάλη Παπαπέτρου να πραγματοποιεί την ομιλία. Κίνηση που προκάλεσε αμηχανία στο Προεδρικό για το τι μήνυμα θέλει να μεταφέρει στον Πρόεδρο με αυτό η πρώην βουλευτής και κόρη του Γλαύκου Κληρίδη, Καίτη Κληρίδου. Στο μνημόσυνο βεβαίως δεν θα παρευρισκείται ο Νίκος Αναστασιάδης λόγω του ταξιδιού του στο Παρίσι, αλλά το παρών του θα δώσει εκ μέρους της κυβέρνησης ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης. Στη συνέχεια, στην απουσία πάντοτε του Προέδρου Αναστασιάδη, τα στελέχη θα μεταφερθούν στην Πινδάρου όπου και θα παρακολουθήσουν τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Γλαύκου Κληρίδη.

Οκτώ πρόσωπα δείχνει η Ερευνητική για ΣΚΤ

Τέλος Φεβρουαρίου αρχές Μαρτίου το πόρισμα της Επιτροπής Αρέστη μετά από τρίμηνη μελέτη και αξιολόγηση των καταθέσεων

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Τέλος Νοεμβρίου αναμένεται να πέσει η αυλαία του πρώτου σκέλους της Ερευνητικής Επιτροπής για τον Συνεργατισμό, ωστόσο, το τελικό πόρισμα των Γιώργου Αρέστη, προέδρου, Γιώργου Χαλαμάπου και Γιώργου Γεωργίου μελών δεν αναμένεται, σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», πριν από το τέλος Φεβρουαρίου. Η ολοκλήρωση του βασικού κορμού των δημόσιων ακροάσεων, για όσους παρακολουθούν το έργο που διεξάγει η Επιτροπή, μπορεί να οδηγήσει σε εκτιμήσεις αναφορικά με τον προσανατολισμό της Επιτροπής ως προς το τελικό ζητούμενο που είναι πρόσωπα και ευθύνες για την κατάρρευση του Συνεργατισμού. Τα τρία

Την ερχόμενη εβδομάδα ενώπιον της Επιτροπής έχει κληθεί να παρουσιαστεί η Χρυστάλλα Γιωρκάτζη διοικήτρια της Κεντρικής Τράπεζας, ενώ ο κύκλος των δημόσιων ακροάσεων θα ολοκληρωθεί με τον υπουργό Οικονομικών.

μέλη της Επιτροπής φαίνεται, από τη διαδικασία στο «Φιλοξενία», πως έχουν σχηματιστεί εικόνα για πρόσωπα και καταστάσεις και αυτό που απομένει είναι η αξιολόγηση και τεκμηρίωση των καταθέσεων που έχουν ληφθεί και όσων αναμένεται να ληφθούν. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που αποκαλύπτει διαθέσεις της Επιτροπής ήταν η περίπτωση του Νικόλα Χατζηγιάννη, τόσο κατά τη διάρκεια της τριήμερης παρουσίας του, στην Επιτροπή όσο και στο φινάλε. Στην προκειμένη περίπτωση, αν κάποιος δει προσεκτικά το περιεχόμενο της υποβολής θέσεων του προέδρου της Επιτροπής και κάνει συγκρίσεις με άλλα πρόσωπα που πέρασαν από το «Φιλοξενία», όχι αυθαίρετα, μπορεί ισχυριστεί πως ο πρόεδρος της Επιτροπής φαίνεται να έχει πειστεί αρνητικά για τον ρόλο που είχε ο κ. Χατζηγιάννης στις προσπάθειες διάσωσης του Συνεργατισμού που τελικά δεν απέτρεψαν την κατάρρευση. Ωστόσο, η περίπτωση του πρώην προέδρου της ΣΚΤ και πρώην γενικού διευ-

Τρεις μήνες είναι ο χρόνος που υπολογίζεται ότι θα απαιτηθεί για τη μελέτη, αξιολόγηση για ετοιμασία του τελικού πορίσματος μετά το πέρας των ακροάσεων. Ωστόσο, η Επιτροπή, εάν παραστεί ανάγκη, ενδεχομένως να προχωρήσει σε συμπληρωματικές κλήσεις προσώπων μετά τον Νοέμβριο.

Ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής που διερευνά τα αίτια κατάρρευσης του Συνεργατισμού θα βρεθεί την επόμενη εβδομάδα η Διοικήτρια της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Χρυστάλλα Γιωρκάτζη.

θυντή της, δεν είναι η μοναδική. Σε παρόμοια θέση με τον κ. Χατζηγιάννη βρέθηκαν τουλάχιστον άλλα επτά πρόσωπα που κλήθηκαν και κατέθεσαν.

Οι υποβολές

Από ενάρξεως των δημοσίων ακροάσεων, στις 3 Αυγούστου 2018, από το ακροατήριο δεν πέρασε απαραίτητο πως η Επιτροπή προέβινε σε σχόλια και χαρακτηρισμούς άλλοτε «φιλικούς» και άλλοτε «επιθετικούς» αναλόγως του μάρτυρα που είχε ενώπιόν της. Εκείνο που αρχικά λεγόταν ψιθυριστά και μετά με μεγαλύτερη ένταση ήταν πως η στάση κάποιων μελών προκαλεί ερωτηματικά ως προς την διαχείριση των μαρτύρων με τις συνεχείς υποβολές, μια διαδικασία που ακολουθείται στις δικαστικές αιθουσές όταν διεξάγεται αντεξέταση μάρτυρα με σκοπό αυτόν να περιέλθει σε δύσκολη θέση και να προβληθούν οι θέσεις της άλλης πλευράς. Χαρακτηριστική περίπτωση ήταν αυτή της κατάθεσης Νικόλα Χατζηγιάννη. Τόσο κατά τη διάρκεια

όσο και κατά την ολοκλήρωση της τριήμερης κατάθεσης με τις απόψεις που διατύπωνε δεν έκρυψε την εικόνα που έχει σχηματίσει για τον μάρτυρα. «Αποκομίσαμε την εντύπωση ότι ο τρόπος που λαμβάνετε αποφάσεις, τις λαμβάνετε σε λάθος χρόνο. Σας έλειπε η ικανότητα να λειτουργήσετε σωστά». Χαρακτηριστικός δε ήταν ένας μερος του διαλόγου που ακολούθησε.

- Πρ. Επιτροπής: Σε τι πιστεύετε ότι αποτύχατε κ. Χατζηγιάννη; Γιατί αποτύχατε και η τράπεζα κατέρρευσε επί ημερών σας;

- Ν. Χατζηγιάννης: Η αλλαγή των παραμέτρων και η προσπάθεια να λειτουργήσει ως τράπεζα από τα μπακάλικα πριν από το 2014.

- Πρ. Επιτροπής: Ποσοστό ευθύνης δίνεται στον εαυτό σας, υπάρχει ένα Mea Culpa;

- Ν. Χατζηγιάννης: Μπορεί κάποιος από τις αποφάσεις να ήταν λανθασμένες, απαντά ο μάρτυρας.

Η άλλη όψη

Παρόμοιοι χειρισμοί έτυχαν και άλλοι μάρτυρες με σημαντικό

Το δεύτερο σκέλος

Ενώπιον της Ερευνητικής Επιτροπής που διερευνά τα αίτια κατάρρευσης του Συνεργατισμού θα βρεθεί την επόμενη εβδομάδα η Διοικήτρια της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου Χρυστάλλα Γιωρκάτζη. Η τελευταία θα καταθέσει ενώπιον της Επιτροπής στις 14 και 15 Νοεμβρίου. Η κατάθεση και τις δύο μέρες αρχίζει στις 9.00 το πρωί. Η αυλαία των δημοσίων ακροάσεων θα πέσει τέλος του μήνα με τον υπουργό Οικονομικών Χάρη Γεωργιάδη. Η Ερευνητική Επιτροπή στη συνέχεια θα επικεντρωθεί στη μελέτη και αξιολόγηση του μαρτυρικού και άλλου υλικού που έχει ενώπιόν της. Παράλληλα με τη μελέτη των θα πραγματοποιείται και η συγγραφή του πορίσματος το οποίο υπολογίζεται να είναι έτοιμο περί τα τέλη Φεβρουαρίου αρχές Μαρτίου. Από τη μελέτη των στοιχείων, εάν και εφόσον χρειαστεί, η Επιτροπή θα είναι σε θέση να προχωρήσει με συμπληρωματικές καταθέσεις υφιστάμενων ή άλλων μαρτύρων.

ρόλο και θέσεις στα του Συνεργατισμού πριν και μετά το 2013. Με βάση τα όσα διαδραματίστηκαν στις 33 δημόσιες ακροάσεις, πρόκειται για τέσσερα στελέχη του Συνεργατισμού, πριν από την κρατική ανακεφαλαιοποίηση του 2014 και άλλα τρία μετά τις αλλαγές του 2013.

Μια περίπτωση τέτοια είναι και του Διονύση Διονυσίου, εκπροσώπου του ΥΠΟΙΚ στην ΣΚΤ, που ο πρόεδρος της Επιτροπής πέρα από τις διαφωνίες που εξέφραζε κατά τη διάρκεια της κατάθεσης, στο τέλος ζήτησε από τον μάρτυρα να έχει ένα Mea Culpa. Την ίδια ώρα η τακτική και οι διαθέσεις της Επιτροπής ήταν εκ διαμέτρου αντίθετες σε σχέση με άλλους μάρτυρες που επίσης είχαν κομβικό ρόλο και θέσεις στη ΣΚΤ, μετά το 2013. Η Επιτροπή και εδώ δεν έκρυψε τις διαθέσεις της, με θετικό τρόπο, σε σημείο μάλιστα που ο τρόπος αντίδρασης σε κάποιες περιπτώσεις να εκλαμβάνεται και ως προσπάθεια προστασίας του μάρτυρα και μη αμφοβήτης του έργου του.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΡΙΣΤΟΥ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Το μετέωρο βήμα ενός Προέδρου

Το να χαρακτηρίζεται ως κομβικό το σημείο στο οποίο βρίσκεται το Κυπριακό δεν είναι κάτι καινούργιο. Το να βρίσκεται όντως σε κομβικό σημείο το Κυπριακό και ο ηγέτης της ελληνοκυπριακής κοινότητας να μην ξέρει προς ποια κατεύθυνση θα κινηθεί ή να τυρβάξει περί άλλα, είναι επικίνδυνο.

Λέχθηκαν και γράφθηκαν πολλά για το ναυάγιο στο Κραν Μοντάνα. Ανεξαρτήτως αφηγήματος η ουσία είναι μία. Από τον Ιούλιο 2017 ο ΟΗΕ, ο γενικός του γραμματέας και η διεθνής κοινότητα ανανεώνουν επανειλημμένα την διαδικασία από εκεί που διακόπηκε, με αξιοποίηση των σημαντικών συγκλίσεων που έχουν επιτευχθεί, των έξι σημείων του πλαισίου Γκουτιέρρες και του άτυπου εγγράφου για την εφαρμογή της λύσης.

Δεν θα σταθώ στην απaráδεκτη στάση της τουρκικής πλευράς ούτε στην κορύφωση της προκλητικότητας της με αφορμή το γεωτρητικό πρόγραμμα της Κυπριακής Δημοκρατίας και τις τουρκικές παράλληλες έρευνες. Είναι εύκολο να αναλύουμε την τουρκική στάση. Το ζητούμενο είναι εμείς τι κάνουμε;

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, από τον οποίο ο γ.γ. του ΟΗΕ ανέμενε (και αναμένει) έκφραση ετοιμότητας για επανέναρχη συνομι-

λιών, χωρίς αστερίσκους και προϋποθέσεις, την παναντοχή της αναχώρησής του για να προσφωνήσει τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, ζήτησε χρόνο για «καλή προετοιμασία». Αλήθεια, τι έκανε από τον Ιούλιο 2017 μέχρι το Σεπτέμβριο 2018; Επιστρέφοντας ο κ. Αναστασιάδης, επανέφερε την ιδέα του για χαλαρή/αποκεντρωμένη ομοσπονδία. Μια ιδέα, επί της οποίας σε πρακτικό του Εθνικού Συμβουλίου του Φεβρουαρίου 2012, καταγρά-

Το διττό ερώτημα που πλανάται είναι ποιες αρμοδιότητες και θεσμούς θέλει τώρα ο Πρόεδρος να αφαιρέσει από το κεντρικό κράτος και να αποδώσει στις περιφέρειες, στις ομόσπονδες μονάδες;

φεται η υπόδειξη/έγκλιση του τότε Προέδρου Χριστόφια προς τον κ. Αναστασιάδη όπως δώσει περιεχόμενο στην «ιδέα» αλλά, αν και πέρασαν άλλα έξι χρόνια, ακόμα αναμένουμε. Ασφαλώς, στο χρόνο που διέρρευσε, ο κ. Αναστασιάδης – ως Πρόεδρος πλέον – αύξησε

Δυστυχώς, μετά τη συνέντευξη τύπου, ο κ. Αναστασιάδης όχι μόνο δεν έδωσε απαντήσεις αλλά – αντιθέτως – επέτεινε τη σύγχυση.

κατά ένα τρίτο τις ομοσπονδιακές αρμοδιότητες και τριπλασίασε τα ομοσπονδιακά όργανα και θεσμούς. Οποία αντίφαση.

Επομένως, το διττό ερώτημα που πλανάται είναι ποιες αρμοδιότητες και θεσμούς θέλει τώρα ο Πρόεδρος να αφαιρέσει από το κεν-

τρικό κράτος και να αποδώσει στις περιφέρειες, στις ομόσπονδες μονάδες; Και αφού η «ιδέα» της αποκεντρώσεως κρατάει χρόνια, γιατί ως Πρόεδρος επιδίωξε και πέτυχε – στις διαπραγματεύσεις – ουσιαστική αύξηση στις ομοσπονδιακές αρμοδιότητες και τα κεντρικά ομο-

σπονδιακά όργανα και θεσμούς;

Δυστυχώς, μετά τη συνέντευξη τύπου, ο κ. Αναστασιάδης όχι μόνο δεν έδωσε απαντήσεις αλλά – αντιθέτως – επέτεινε τη σύγχυση. Τόσο μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων όσο και των πολιτών. Και αν έχει κατορθώσει να συγχύσει πολιτικές ηγεσίες και λαό, είναι για να διερωτάται κανείς πόση σύγχυση έχει προκαλέσει στον ΟΗΕ και σε όλους όσους ανέμεναν καθαρό πολιτικό λόγο και ξεκάθαρο στόχευση για επανέναρχη συνομιλιών με στόχο τη λύση.

Ασφαλώς, εδώ όπου φτάσαμε, κρατούμε στα θετικά την επαναβεβαίωση της θέσης για λύση δικαιοδικής, διζωνικής ομοσπονδίας και θεωρούμε βασικά σωστή την ανάλυση του Προέδρου για το περιεχόμενο του Πλαισίου Γκουτιέρρες. Απ' εκεί και πέρα ο κ. Αναστασιάδης εμφανίστηκε αντιφατικός και πρόχειρος. Το δε παράδειγμα που έδωσε για τον East Med και για τη μία θετική τουρκοκυπριακή ψήφο, είναι κακό. Αντίλαμβάνεται ο Πρόεδρος τον κίνδυνο επανανοίγματος του κεφαλαίου «πολιτική ισότητα»; Και αν τον ενοχλεί η μία τουρκοκυπριακή θετική ψήφος για τα θέματα ΑΟΖ, τι υπονοεί; Ότι δεν πρέπει η διαχείριση των φυσικών πόρων και η ΑΟΖ να αποτελούν ομοσπονδιακή αρμοδιότητα; Θέση που διατύπωσε

και προεκλογικά και μετά ανασκέυσε; Ακόμα χειρότερα, τον απασχολεί η μία θετική ψήφος πλην όμως παραδέχτηκε εν τέλει ότι αποδέχτηκε τα βέτο Προέδρου και αντιπροέδρου.

Εμείς ανησυχούμε. Ο κ. Αναστασιάδης ισχυρίζεται ότι η ιδέα για αποκεντρωμένη ομοσπονδία έχει ως στόχο την αντιμετώπιση της τουρκικής θέσης για μια θετική ψήφο σε όλα τα ζητήματα. Πλην όμως ξεχνά ότι ο γ.γ. του ΟΗΕ ούτως ή άλλως απορρίπτει την τουρκική θέση. Λέει ο Πρόεδρος ότι θέλει αποκεντρωμένη, αλλά στο ερώτημα «αποκεντρωμένη ποιων οργάνων και αρμοδιοτήτων» απαντά ότι θα ρωτήσει διεθνολόγους. Δηλαδή ανοίγει ένα τεράστιο ζήτημα χωρίς καν να έχει πολιτική και επιστημονική τεκμηρίωση, χωρίς καν να έχει ολοκληρωμένη θέση. Πέραν του πρόδηλου, πώς αφ' εαυτής η ομοσπονδία ως πολιτειακή δομή είναι αποκεντρωμένη σε σύγκριση με το ενιαίο κράτος.

Το πράγμα μιλά από μόνο του. Στην καλύτερη περίπτωση ο κ. Αναστασιάδης λειτουργεί με προχειρότητα. Στη χειρότερη δρα με σκοπιμότητα. Και αυτό είναι απαράδεκτο.

Ο κ. Αριστος Δαμιανού είναι μέλος του Π.Γ. του ΑΚΕΛ και βουλευτής.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΗΝ «Κ»

Όλοι κρινόμαστε εκ του αποτελέσματος όσο αφορά τον Συνεργατισμό

Υπερβολικά και σε κάποιες περιπτώσεις φαιδρά τα δημοσιεύματα για ξέπλυμα χρήματος στην Κύπρο, λέει ο Χάρης Γεωργιάδης

Συνέντευξη στον ΜΙΧΑΗΛ ΤΣΙΚΑΛΑ

Οι κακές τραπεζικές πρακτικές, οι οποίες τόσο πολύ μας κόστισαν, ανήκουν στο παρελθόν. Το ίδιο και η όποια αμφιταλάντευση σε σχέση με τον προσανατολισμό της χώρας μας, λέει ο Χάρης Γεωργιάδης στην «Κ». Τονίζει πως η δουλειά που γίνεται στην οικονομία θα δώσει απαντήσεις σε ορισμένα φαιδρά δημοσιεύματα για την Κύπρο και το ξέπλυμα χρήματος, ενώ θέσει του είναι να μην εμπλέκεται σε καμία αντιπαράθεση με κανένα, αναφορικά με τα όσα του καταλογίζονται για τη ΣΚΤ.

“

Ανά πάσα στιγμή είμαι έτοιμος να αποχωρήσω. Όχι όμως επειδή θα το ζητήσουν κάποιοι που απλώς φωνασκούν.

“

Αν θες να είσαι στην πολιτική για τα εύκολα, για χειραψίες και φιλοφρονήσεις είναι μια επιλογή, όχι όμως η δική μου.

–Παρά το ότι έχει βγει η χώρα από το μνημόνιο και έχει επιδείξει συμμόρφωση με διεθνώς αποδεκτές τραπεζικές πρακτικές, εντούτοις δημοσιεύματα από το εξωτερικό συνεχίζουν να βάλουν επί του θέματος του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος. Γιατί συμβαίνει αυτό; Είναι λόγω της αμφιταλάντευσης μας μεταξύ δύσπης και ανατολής;

–Καταρχάς να ξεκαθαρίσω πως δεν υπάρχει καμία αμφιταλάντευση. Ο προσανατολισμός μας είναι δυτικός, είναι ευρωπαϊκός. Και στην οικονομία και στην πολιτική. Η Κύπρος έχει κάνει την επιλογή της, δεν τίθεται πλέον κανένα δίλημμα. Συμμετέχουμε ισότιμα και με αξιοπιστία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Και η μεγάλη συλλογική προσπάθεια για την ανάκαμψη της οικονομίας μας που αναλάβαμε μετά το 2013 σχετιζόταν, εκτός των άλλων, με την ανάγκη να κρατήσουμε τη χώρα μας στην Ευρώπη. Επειδή ο κίνδυνος να βρεθούμε εκτός ήταν υπαρκτός. Τα καταφέραμε και μπορούμε σήμερα να εργαστούμε για μια νέα προοπτική.

–Ωστόσο, τα δημοσιεύματα εκτός Κύπρου δεν σταματούν για το ξέπλυμα χρημάτων και την Κύπρο...

–Πρόκειται για υπερβολικά και σε κάποιες περιπτώσεις φαιδρά δημοσιεύματα. Αλλά σίγουρα μας προβληματίζουν. Και η απάντηση δεν πρέπει να είναι η περικαρράκωση, ούτε η υιοθέτηση αμυντικής στάσης. Η απάντηση πρέπει να δοθεί μέσα από ακόμη μεγαλύτερη προσπάθεια, με απόλυτη συνέπεια στις υποχρεώσεις μας, αλλά και με προσπάθεια να μεταδώσουμε το μήνυμα πως τα πράγματα στην Κύπρο άλλαξαν. Οι κακές τραπεζικές πρακτικές, οι οποίες τόσο πολύ μας κόστισαν, ανήκουν στο παρελθόν. Το ίδιο και η όποια αμφιταλάντευση σε σχέση με τον προσανατολισμό της χώρας μας.

–Μήπως πρέπει να κινηθούμε πιο έντονα και επικριτικώς;

–Ναι, αλλά η καλύτερη επικοινωνία είναι αυτή που βασίζεται στα πραγματικά δεδομένα, στις ενέργειες μας και στη δουλειά επί του εδάφους,

η οποία τελικά θα φανεί. Η δουλειά θα μιλήσει τελικά.

–Ταξιδέψατε και εσείς με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη στις ΗΠΑ. Τα μηνύματα αυτά, τα έχουν λάβει οι ομόλογοι σας εκεί;

–Εκεί που μας δίνεται η ευκαιρία να ενημερώσουμε, πρέπει να σας πω ότι η εικόνα είναι εξαιρετικά θετική. Δεν είναι εξάλλου τυχαίο το γεγονός ότι έχουμε εξασφαλίσει διαδοχικές αναβαθμίσεις από τους οικίους αξιολογητές, αλλά και θετικές αναφορές από τα διεθνή ΜΜΕ για το κυπριακό success story. Εκεί που υπάρχει γνώση, η αξιολόγηση για την Κύπρο είναι ιδιαίτερα θετική. Υπάρχουν όμως και κάποιες αρνητικές προκαταλήψεις τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσουμε.

–Είναι υπερφίαλος ο όρος success story θέλοντας να περιγράψει την εισοδο της Κύπρου στην επενδυτική βαθμίδα, προερχόμενος από έναν άνθρωπο όπως εσείς;

–Δεν επιλέγω εγώ αυτό τον όρο. Αυτή είναι η κυρίαρχη εικόνα που αποτυπώνεται για τη χώρα μας διεθνώς. Ξέρω ότι κάποιος στο εσωτερικό μαραζώνουν όταν εκφράζονται διεθνώς τέτοιες θετικές αναφορές για τη χώρα μας. Ίσως επειδή ενθουσιάζονται ότι επί ημερών τους η διεθνής αντίληψη για την Κύπρο ήταν το ίδιο ζοφερή όσο ήταν και η πραγματικότητα που άφησαν πίσω τους. Για εμάς οι θετικές αναφορές είναι καλοδεχούμενες, επειδή βοη-

Οι παρεμβάσεις του πολιτικού συστήματος, είτε φανερές είτε σκιάδεις, στα τραπεζικά, αλλά και οι περιεργές προσβάσεις συγκεκριμένων επιχειρηματικών κύκλων ανήκουν στο παρελθόν.

θούν στην προσπάθειά μας να προβάλλουμε την Κύπρο ως χώρα σταθερότητας και θετικής προοπτικής, μας βοηθούν στην προσπάθεια να προσελκύσουμε επενδύσεις.

–Υπάρχουν ενδείξεις για επενδύσεις στο επόμενο διάστημα;

–Μα συνεχώς γίνονται επενδύ-

σεις. Η επιχειρηματικότητα σταδιακά παίρνει θετικές στροφές και αυτό φαίνεται στην αγορά εργασίας. Και δεν είναι μόνο οι μεγάλες επενδύσεις που μας ενδιαφέρουν είναι και οι μικρές, όπως και δεν είναι μόνο οι ξένες επενδύσεις που μας ενδιαφέρουν αλλά και οι εγχώριες. Θέλουμε

να χτίσουμε ένα οικονομικό περιβάλλον σταθερό, ασφαλές, και ελκυστικό για την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις.

Η ευθύνη των αποφάσεων –Γιατί δεν πείσατε την επιτροπή Ελέγχου της Βουλής, στην παρουσία του γενικού ελεγκτή, για τον Συνεργατισμό και την πρόσληψη του συγκεκριμένου Οίκου για την περάτωση των εργασιών;

–Στο πλαίσιο εκείνης της συζήτησης επιβεβαιώθηκε ότι υπήρχε ανάγκη εξειδικευμένων νομικών συμβουλών, που δεν θα μπορούσε να τις προσφέρει η Νομική Υπηρεσία του κράτους. Επιβεβαιώθηκε από όλους ότι ο συγκεκριμένος Οίκος είναι από του καλύτερους διεθνώς. Ήρθε στη συνέχεια το Υπουργικό Συμβούλιο και επιβεβαίωσε ότι με δική του απόφαση και στη βάση συγκεκριμένων προνοιών της νομοθεσίας, έγινε η απευθείας ανάθεση. Και τέλος, εκ του αποτελέσματος, η συνεργασία μας με τον συγκεκριμένο Οίκο κρίνεται επιτυχή. Εάν, παρ' όλα αυτά, εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορετικές απόψεις είναι απόλυτα σεβαστό. –Τόσο στο προσκήνιο όσο και στο παρασκήνιο η αντιπαράθεση αυτή, που έχει και πολιτικά χαρακτηριστικά, αλλά και συμμετοχή αξιωματούχων, όπως ο γενικός ελεγκτής και ο γενικός εισαγγελέας, δείχνει ότι υπάρχουν

Οποιοδήποτε άλλο σενάριο στερείται βάσης

–Συνήθως, όταν απαντάτε για τον εαυτό σας ή την οικονομία, χρησιμοποιείτε συχνά τη λέξη δύσκολο. Δεν έχει επέλθει μια κόπωση μετά από όλα αυτά στο πόστο αυτό;

–Κοιτάξτε, αν θες να είσαι στην πολιτική για τα εύκολα, για τις χειραψίες και τις φιλοφρονήσεις, είναι μια επιλογή όχι όμως η δική μου. Δεν έχω κανένα κίνητρο να είμαι στην πολιτική για έναν τέτοιο ρόλο. Από την άλλη έχω και ενδιαφέρον και κίνητρο και δυνάμεις να συνεχίσω σε μια προσπάθεια που έχει ως στόχο ακριβώς τον χειρισμό δύσκολων καταστάσεων. Για να δημιουργήσουμε μια καλύτερη προοπτική για την πατρίδα μας.

–Αρα ο ΔΗΣΥ είναι το επόμενο βήμα; –Μα γιατί λέτε πως είναι το επόμενο βήμα; Και σήμερα είμαι στον ΔΗΣΥ. Δεν έπαψα ποτέ να ανήκω στον ΔΗΣΥ και να είμαι στέλεχος πρώτης γραμμής. Αλλά

μόλις πριν από μερικούς μήνες κερδίσαμε τις προεδρικές εκλογές, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης μου εμπιστεύτηκε ξανά το Υπουργείο Οικονομικών και σε αυτή μου την αποστολή παραμένω απόλυτα προσηλωμένος. Οποιοδήποτε άλλο σενάριο στερείται βάσης.

–Εκδηλώσατε και έλλειψη ενδιαφέροντος για τη θέση του κεντρικού τραπεζίτη...

–Επαναλαμβάνω, οτιδήποτε άλλο από πέραν του Υπουργείου που μου ανέθεσε ο Πρόεδρος στερείται βάσης. Αφήστε που δεν μου προτάθηκε ποτέ η θέση του διοικητή για να την απορρίψω. Αλλά ξεκάθαρα απαντώ δεν με ενδιαφέρει μια τέτοια θέση που είναι εξόχως τεχνοκρατική. Με ενδιαφέρει η πολιτική και θα παραμείνω στην πρώτη γραμμή της πολιτικής, για όσο υπάρχει ευκαιρία και ανάγκη.

και αντιτάσεις.

–Να ξεκαθαρίσω ότι δεν εμπλέκομαι σε καμία αντιπαράθεση με κανένα. Στο βαθμό μάλιστα που αποφεύγω να απαντώ δημοσίως σε αναφορές που πιθανώς να εκρίζαν απάντησης. Δεν με εννοεί η έκφραση διαφορετικής άποψης. Η ευθύνη των αποφάσεων όμως ανήκει στη κυβέρνηση. Ανήκω εξάλλου σε μια κυβέρνηση που έχει πλήρη αίσθηση της ευθύνης που έχει αναλάβει και που είναι αποφασισμένη να κυβερνήσει.

–Αρα δεν παραιτηθήκατε...

–Ανά πάσα στιγμή είμαι έτοιμος να αποχωρήσω. Όχι όμως επειδή θα το ζητήσουν κάποιοι που απλώς φωνασκούν.

–Η επικαιρότητα όμως απασχολείται κάθε μέρα με τον Χάρη Γεωργιάδη, ο οποίος είναι και έτοιμος τέλος του μήνα να δώσει το «παρόν» του στην επιτροπή για τον Συνεργατισμό.

–Είμαι στην πολιτική και ξέρω πολύ καλά ποιοι είναι οι κανόνες του παιχνιδιού. Κάνω τη δουλειά μου και είμαι έτοιμος να κριθώ από τα αποτελέσματα. Στο κάτω-κάτω οι πολίτες θα κρίνουν τον καθένα μας.

Ο σχεδιασμός βγαίνει

–Έχει ανοίξει ο κύκλος συζήτησης αναφορικά με τον προϋπολογισμό του ΓΕΣΥ, την αύξηση του, τη μελέτη και την επικαιροποίηση των προβλέψεων. Χρειάζεται τώρα νέα μελέτη; Και για να το πω ανοικτά, τα οικονομικά του ΓΕΣΥ βγαίνουν;

–Καταγράφω την ξεκάθαρη τοποθέτηση του ΟΑΥ. Ότι ο προϋπολογισμός επαρκεί και ότι τα οικονομικά βγαίνουν. Από τη στιγμή που έχουμε μια τόσο καθαρή θέση από τον αρμόδιο οργανισμό θεωρώ πως δεν υπάρχει καν θέμα προς συζήτηση.

–Μιλάμε όμως για μεταρρύθμιση της κυβέρνησης, ένας σχεδιασμός που φαίνεται να έχει πολλά εμπόδια.

–Δεν είναι εύκολο εγχείρημα. Θεωρώ όμως πως κάθε σύγχρονη κοινωνία χρειάζεται ένα ασφαλιστικό σχέδιο υγείας. Σε αυτό δεν νομίζω να διαφωνεί κανείς. Προσωπικά είχα τις απόψεις μου για τη μορφή που θα μπορούσε να πάρει αυτό το σχέδιο στη χώρα μας και τις κατέθεσα επίσημα εκεί που έπρεπε και όταν έπρεπε. Από τότε έχουν όμως ληφθεί οι τελικές αποφάσεις, ψηφίστηκαν από τη Βουλή, έχουμε τις διαβεβαιώσεις του ΟΑΥ ότι ο σχεδιασμός βγαίνει, άρα πάμε για εφαρμογή. Ο διάλογος με τους γιατρούς αποτελεί και αυτός ευθύνη του ΟΑΥ. Θα τόνιζα μόνο τη σημασία της οικονομικής και διοικητικής αυτονομίας των νοσοκομείων του δημοσίου, που είναι ένας εξίσου κορυφαίος στόχος αλλά και προϋπόθεση για ένα ΓΕΣΥ που θα είναι οικονομικά βιώσιμο.

Δεν θα απέκλεια περαιτέρω συγχωνεύσεις και πωλήσεις ΜΕΔ

–Στην επενδυτική βαθμίδα η Κύπρος μετά από εξήμισι χρόνια. Τι σημαίνει αυτό για την πραγματική οικονομία;

–Σημείνει θωράκιση. Προστασία. Αυτό είναι το σημαντικό, αλλά και ένα θετικό μήνυμα διεθνώς ότι η οικονομία μας έχει σταθεροποιηθεί και κινείται προς θετική κατεύθυνση. Είναι όμως και μια επιβεβαίωση πως όταν τολμούμε και παίρνουμε τις σωστές αποφάσεις, έστω και εάν είναι πολιτικά δύσκολες, όπως ήταν πράγματι οι αποφάσεις για τον Συνεργατισμό και τα τραπεζικά, διανοίγονται πάντοτε θετικές προοπτικές για τον τόπο μας.

–Είχαν προηγηθεί, ωστόσο, πολλά στο κυπριακό χρηματοπιστωτικό σύστημα, αλλά έπρεπε να γίνει αυτό για να πάρουμε την

ανάβαθμιση.

–Ναι, έπρεπε να αντιμετωπίσουμε τον τελευταίο αδύναμο κρίκο στο τραπεζικό σύστημα.

–Ήταν γνωστό το πρόβλημα.

–Βεβαίως και ήταν.

–Αρα γιατί δεν έγιναν νωρίτερα αυτές οι κινήσεις;

–Επειδή έως πρόσφατα, τα οικονομικά δεδομένα ήταν διαφορετικά. Ούτε το κράτος είχε τις οικονομικές δυνατότητες και τις αντοχές που διαθέτει σήμερα, ούτε όμως υπήρχε η ετοιμότητα ξένων επενδυτών να επενδύσουν στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα, πριν καταστεί εφικτή η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης. Αρα έπρεπε πρώτα να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις.

–Αναμένονται και άλλες ιδίου

τύπου κινήσεις ή έχει ολοκληρωθεί η κινήσιμη στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα;

–Πρέπει να καταλάβουμε ότι η αλλαγή δεν ολοκληρώνεται ποτέ, είτε στον τραπεζικό τομέα είτε στην οικονομία γενικότερα. Η προσπάθεια για αλλαγές πρέπει να είναι συνεχής, επειδή συνεχής είναι και η μεταβολή στα δεδομένα. Είτε της τεχνολογίας είτε του ανταγωνισμού. Με κανένα τρόπο λοιπόν δεν μπορεί να δοθεί η εντύπωση πως μπορούμε να εισέλθουμε σε φάση στασιμότητας.

–Και τι σημαίνει αυτό για τον τραπεζικό τομέα;

–Το σημαντικότερο που πρέπει να κατανοήσουμε είναι ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο, το πλαίσιο λει-

τουργίας των τραπεζών έχει αλλάξει και γίνεται συνεχώς πιο αυστηρό και πιο απαιτητικό. Καθορίζεται έτσι από το κάθε κράτος ξεχωριστά, αλλά σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ και η εποπτεία ασκείται από την ΕΚΤ. Πρέπει συνεπώς να υπάρξει προσαρμογή σε αυτά τα δεδομένα.

Η αντίληψη ότι το τραπεζικό μας σύστημα θα μπορούσε να συνεχίσει να λειτουργεί με δομές, διαδικασίες και νοοτροπίες του παρελθόντος δεν έχει θέση. Μεταξύ άλλων αυτό σημαίνει ότι οι παρεμβάσεις του πολιτικού συστήματος, είτε οι φανερές είτε οι σκιάδεις, οι παρεμβάσεις τοπικών παραγόντων στα τραπεζικά, αλλά και οι περιεργές παρεμβάσεις συγκεκριμένων επιχειρηματικών κύκλων ανήκουν στο παρελθόν. Μπορεί κάποιοι να θέλουν να παραμείνουν γαντζωμέ-

νοι στα παλιά αλλά για εμένα η αλλαγή είναι θετική εξέλιξη, επειδή έτσι θα οικοδομήσουμε πιο στέρεα θεμέλια για την οικονομία και τελικά το κράτος.

–Σε ποιους αναφέρεστε;

–Δεν το προσωποποιώ, αλλά δείτε για παράδειγμα πώς λειτουργούσε ο Συνεργατισμός. Δείτε ακόμη πως συγκεκριμένοι μεγάλοι επιχειρηματικοί όμιλοι έπαιρναν τα δάνειά τους στο παρελθόν.

–Πάντως έχετε επικριθεί για τις αναφορές σας ότι θα έπρεπε να κλείσουν και άλλα υποκαταστήματα τραπεζών.

–Επιμένω στην άποψή μου. Κατ' ακρίβεια είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της διάστασης με τα δεδομένα της εποχής. Το πού θα λειτουργήσει υποκατάστημα

τράπεζας δεν είναι δουλειά των πολιτικών. Αφήστε που εξακολουθούμε να έχουμε περισσότερα υποκαταστήματα από ό,τι ο πληθυσμός μας δικαιολογεί. Εάν ήταν να δοθεί κάποια ενθάρρυνση προς τις τράπεζες θα έπρεπε να ήταν προς την κατεύθυνση των επενδύσεων στην τεχνολογία, ίσως ακόμη και της διευρύνσης του ωραρίου λειτουργίας. Και όχι βέβαια να παρεμβαίνει το πολιτικό σύστημα για να διατηρήσουμε υποκαταστήματα τραπεζών σε κάθε γειτονιά και σε κάθε χωριό.

–Βλέπετε και άλλες αλλαγές να έρχονται;

–Πιθανώς. Χωρίς να έχω κάτι συγκεκριμένο υπόψη, δεν θα απέκλεια για παράδειγμα περαιτέρω συγχωνεύσεις και πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Πρέπει να ξαναβρεί την πνοή της η Αριστερά

Δεν ενδιαφέρομαι για τη γραμματεία του ΑΚΕΛ, ξεκαθαρίζει ο ευρωβουλευτής Τάκης Χατζηγεωργίου, απαντώντας τα περι διαδοχής

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Υπάρχει η φράση που λέει 'δεν υπάρχει καπνός χωρίς φωτιά'. Μόνο που εδώ δεν είναι καπνός. Πρόκειται περί πραγματικής καπνογονίας», λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο ευρωβουλευτής του ΑΚΕΛ Τάκης Χατζηγεωργίου, για τα όσα ακούγονται περί συνομοσπονδίας και λύσης δύο κρατών. Ο ίδιος αναφέρει πως πολλοί στις Βρυξέλλες τον ρωτούν αν ο Πρόεδρος επιθυμεί λύση δύο κρατών. Εκτιμά πως ο Πρόεδρος φοβήθηκε αυτό που επιδιώκουμε. «Αυτό που δεν κατανοώ είναι γιατί κάποιος να διεκδικεί την εξουσία χωρίς εκ των προτέρων να μετρήσει την πίστη του σ' αυτό που επιδιώκει. Δεν θα έπρεπε έγκαιρα να αναμετρηθεί με αυτό τον φόβο;» διερωτάται. Μιλάει και για το μέλλον της Αριστεράς, σημειώνοντας πως χρειάζεται να ξαναβρεί την πνοή της. «Μπορώ να στηρίξω επαρκώς τις απόψεις της Αριστεράς, συγκρατώντας την εικόνα μιας ανεξαρτησίας. Μια εικόνα που μάλλον πολύ επίπονα κέρδισα», αναφέρει κληθείς να σχολιάσει που θα βρισκόταν άμα τη ολοκλήρωσή της θητείας του στην ευρωβουλή.

“

Ο Πρόεδρος δεν δείχνει να έχει καθαρή εικόνα για το πού πρέπει να πάμε, είναι δυστυχώς πέρα από φανερό. Αυτό είναι μεγάλη ευθύνη.

“

Όλοι ρωτούν αν ο Πρόεδρος μας ενδιαφέρεται πια για δύο κράτη.

–Αφού 40 και πλέον χρόνια συζητούμε για λύση στο πλαίσιο της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας χωρίς να έχουμε καμία κατάληξη, είναι κακό να θέσουμε και νέες ιδέες στο τραπέζι;

–Όταν ήταν πιο εύκολο, πιο πιθανό να αγγίξουμε αυτή τη λύση (με σωστό περιεχόμενο), σκεφτήκαμε πως αύριο θα πετύχουμε κάτι καλύτερο. Δεν μελετήσαμε καλά τι θα έφερνε αυτό το αύριο. Ως συνήθως αποφύγαμε να αναλάβουμε το βάρος μιας τέτοιας μεγάλης απόφασης. Σήμερα τα πράγματα έχουν χειροτερεύσει. Ρωτάς για νέες ιδέες. Ποιος απαγόρευσε και σε ποιον να καταθέσει όποιες ιδέες θέλει. Και νομίζω πως ακούσαμε διάφορες νέες ιδέες τον τελευταίο καιρό. Το θέμα όμως είναι η νέα ιδέα να συνοδεύεται και με τον τρόπο, την μέθοδο, αλλά πολύ περισσότερο αυτή η νέα ιδέα θα πρέπει να κουβαλάει μαζί της όλο της το περιεχόμενο. Αλλιώς είναι ακόμα μια κουβέντα του αέρα. Χορτάσαμε όμως, ή μήπως όχι;

–Λέτε πως ο Νίκος Αναστασιάδης φοβήθηκε να κάνει το επιπλέον βήμα στις συνομιλίες. Ήταν δηλαδή αποκλειστικά δική μας ευθύνη το ναυάγιο του Κραν Μοντάνα;

–Αυτό που ακριβώς είπα είναι πως φοβήθηκε αυτό που επιδιώκουμε. Είναι αυτό δυστυχώς χειρότερο απ' αυτό που λες εσύ στην ερώτησή σου. Μπορώ να κατανοήσω αυτό τον φόβο. Αυτό που δεν κατανοώ είναι γιατί κάποιος να διεκδικεί την εξουσία χωρίς εκ των προτέρων να μετρήσει την πίστη του σ' αυτό που επιδιώκει. Δεν θα έπρεπε έγκαιρα να αναμετρηθεί με αυτόν τον φόβο; Αυτή την ανησυχία για να το βάλω πιο ήπια; Εκτός και αν επιδιώκουμε την εξουσία και μετά βλέπουμε; Η ευθύνη της Τουρκίας

ουδέποτε μπορεί να απομειωθεί. Πιστεύω, μάλιστα, πως αν έδωσε (κατά τον ίδιο τον γενικό γραμματέα κ. Γκουτιέρες) θετικά μηνύματα στο Κραν Μοντάνα, το έκανε όταν ο χρόνος – 44 χρόνια – της επέτρεψε να κάνει ριζές στον τόπο μας, να στήσει θεμελιώδη τέτοιου βάθους, που ίσως την κάνει να πιστεύει πως καμία λύση δεν θα την απομακρύνει. Προσωπικά, όμως, εξακολουθώ να πιστεύω πως μόνο με τη λύση, μόνο διά της λύσης, θα δημιουργήσουμε

συνθήκες σταδιακής, σταθερής απομάκρυνσής της από τα δρώμενα στον τόπο. Αυτό θα εξαρτηθεί αν με τη λύση Έλληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι δουν μπροστά και καταφέρουν να αναπτύξουν ειλικρινή βαθμό συνεργασίας. Αυτό έχει το ρίσκο του. Αλλά το ρίσκο αυτό πρέπει να συζητιέται με τους κινδύνους της μη λύσης. Το ότι όμως ο Πρόεδρος δεν δείχνει να έχει καθαρή εικόνα για το πού πρέπει να πάμε, είναι δυστυχώς πέρα από φανερό.

Αυτό είναι μεγάλη ευθύνη. –Ο Άντρος Κυπριανού έχει πει στην «Κ» πως ξένοι αξιωματούχοι του έχουν αποκαλύψει ότι ο Πρόεδρος συζητάει συνομοσπονδία και λύση δύο κρατών...

–Υπάρχει η φράση που λέει «δεν υπάρχει καπνός χωρίς φωτιά». Μόνο που εδώ δεν είναι καπνός. Πρόκειται περί πραγματικής καπνογονίας. Παρ' όλα αυτά περιέργων υπάρχει ένας Κύπριος, που τυγχάνει να είναι και υπουργός Εξωτερικών της χώρας

μας, ο οποίος ουδέποτε άκουσε κάτι τέτοιο. Αυτό ασ είναι ένα στοιχείο ελπίδας.

–Έχετε τέτοια ενημέρωση από ξένους αξιωματούχους στο ευρωκοινοβούλιο όπου βρίσκεστε;

–Όχι, εδώ στις Βρυξέλλες κανείς δεν μου είπε ότι άκουσε κάτι τέτοιο από τον Πρόεδρο. Συμβαίνει όμως κάτι ίσως χειρότερο απ' αυτό. Όλοι ρωτούν αν ο Πρόεδρος μας ενδιαφέρεται πια για δύο κράτη. Και εδώ η ευθύνη κάθε εκπροσώπου της

Κύπρου είναι να απορρίψει την εικόνα και να στηρίξει πως θέση μας παραμένει η επιδίωξη λύσης διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας. Και αυτό κάνω.

–Ήδη και ο Δημοκρατικός Συναγερμός φαίνεται να διαφωνεί με τους χειρισμούς του Νίκου Αναστασιάδη. Θα μπορούσε να υπάρξει ένα κοινό μέτωπο με το ΑΚΕΛ για πίεση προς τον Πρόεδρο να επανέλθει στη «σωστή» κατεύθυνση;

–Χρειάζεται κάτι ευρύτερο. Χρειάζεται κοινή δήλωση κυβέρνησης, συμπολιτεύσης, και αντιπολιτευόμενων κομμάτων, πιο σωστά κοινή επιστολή προς τον γενικό γραμματέα που να λέει σε δύο γραμμές τα εξής: «Ξέρουμε πού βρισκόμαστε, αναζητούμε τη λύση διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας, μας ανησυχεί αυτό και αυτό». Να βρούμε αυτό που μας ανησυχεί, να το αποδείξουμε και να το τεκμηριώσουμε. Καθαρά και ειλικρινά. Αν δεν γίνει αυτό αύριο θα υπάρχουν μόνο πτηνίτες. Είτε αυτοί είναι στην κυβέρνηση είτε εμείς στην αντιπολιτεύση. Τα μεγάλα κακά δεν έχουν πατέρα. Έχουν μόνο ορφανά. Επιπρόσθετα ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού του οποίου αναγνωρίζω την προσπάθεια, θα πρέπει να κατανοήσει, να θυμηθεί ότι είναι κυβέρνηση. Αναμένω το επόμενο βήμα του. Αν δεν το κάνει τότε απλώς θα μας μείνουν τα λόγια και το καταφανές πλέον για εμένα ενδιαφέρον του για τις επόμενες προεδρικές. Πού θα είναι όμως μέχρι τότε ο τόπος; Αυτό είναι που πρέπει να μας απασχολεί.

–Οι συνομιλίες έχουν πλέον τρωθεί ανεπανόρθωτα ή υπάρχει ελπίδα επιτυχούς κατάληξης σε μία βιώσιμη και λειτουργική λύση; Με ποιο τρόπο μπορεί να επιτευχθεί;

–Πρώτα η Τουρκία να καταλάβει πως πρέπει να πείσει ότι πράγματι αποφάσισε να αφήσει την Κύπρο και τους Κύπριους ελεύθερους να αποφασίζουν για το μέλλον τους. Και εμείς να ξέρουμε τον συνδυασμό ευκαίτων και εφικτού, να αποφασίσουμε αν αυτός ο συνδυασμός μας διασφαλίζει τα βασικά στην έναρξη, και τα περισσότερα στη συνέχεια. Αν δεν γίνει αυτό, τότε ίσως δούμε μια όξεια θέρμανση των νερών που μας περιβρέχουν με αδύνατον να προβλεφθούν αποτελέσματα. Τέλος αλλά εξίσου σημαντικό είναι ο κόσμος να είναι παρών στη διαδικασία και στο αποτέλεσμα. Αυτό λείπει. Δεν υπάρχει κοινό όραμα. Και ανησυχώ.

–Το ΑΚΕΛ βγαίνει δικαιωμένο από την στάση του στο Κυπριακό; Επειδή υπάρχει μία μερίδα που επιρρίπτει ευθύνες στην ηγεσία για την εμπλοκή που έδειξε στον Νίκο Αναστασιάδη...

–Δεν υπήρχε άλλη επιλογή για το ΑΚΕΛ. Όταν ο εκάστοτε Πρόεδρος κινείται σωστά πρέπει να στηρίζεται. Και όταν παύει, να καταγγέλλεται. Στα μεγάλα ζητήματα δεν υπάρχουν μέσες λύσεις. Οι μέσες λύσεις μοιάζουν μεσοβέζικες, και δεν μας πάει αυτό.

Η νέα ηγεσία θα χρειαστεί συλλογική στήριξη

–Η κυβέρνηση Αναστασιάδη έχει ήδη προκαλέσει σωρεία αντιδράσεων στην κοινή γνώμη για χειρισμούς ζητημάτων. Είναι η κατάλληλη ευκαιρία για την Αριστερά να παρουσιάσει μια σοβαρή εναλλακτική πρόταση εξουσίας;

–Σε μια εποχή κατά την οποία η κυβέρνηση και η Δεξιά δεν καταφέρνουν να υπηρετήσουν τον τόπο σωστά, για να μην πω ότι σε καιρίας σημασίας ζητήματα υποσκάπτεται και κάθε μελλοντική προσπάθεια, σε μια τέτοια εποχή η συζήτηση για την Αριστερά αποκτά ιδιαίτερο βάρος. Η Αριστερά χρειάζεται να ξαναβρεί την πνοή της. Δεν είναι εύκολο δουλειά, παρ' ότι προς την κατεύθυνση αυτή καταβάλλονται όλο και περισσότερες προσπάθειες. Όλη η ηγεσία του κόμματος βρίσκεται καθημερινά επί ποδός πολέμου. Και μαζί με την ηγεσία εκατοντάδες στελέχη. Παράγοντας πολιτικά και προτάσεις. Για το κυπριακό, τα εργασιακά, την ξενοφοβία, την

παιδεία, το περιβάλλον. Παράλληλα όμως θα πρέπει να προσαρμοστούμε στις απαιτήσεις των νέων (ψηφιακής) εποχής. Ο καιρός που το εκλογικό σώμα ήταν συμπαιγές και σε ένα μεγάλο βαθμό προβλεπτό έχει παρέλθει. Πλέον το εκλογικό σώμα μοιάζει με ένα κατακεραματισμένο μωσαϊκό. Οι πολίτες οργανώνονται χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες και αφιπνίζονται πολιτικά για πολλά και διαφορετικά ζητήματα. Αν δεν είναι συμμετοχοί στην παραγωγή πολιτικής αποστασιοποιούνται. Σου γυρίζουν την πλάτη. Πέρασε ανεπισημάντως η εποχή που δέχονταν ή ανέχονταν απλώς να τους εκπροσωπούσαμε. Για να γίνουν όμως όλα αυτά πράξη, χρειάζομαστε νέα δεδομένα, που να ξυπνούν τη βίαιη εντύπωση ότι αλλάζουμε χωρίς να χάνουμε τον στόχο. Αυτό που κυρίως έχουμε ανάγκη είναι τα μέλη και οι φίλοι του κόμματος ή και της Αριστεράς ευρύτερα, να αποκτήσουν ουσιαστική συμμετοχή στις μεγάλες

αποφάσεις. Και μια τουλάχιστον απ' αυτές τις μεγάλες αποφάσεις είναι και το πως αποφασίζουμε ποιοι αποτελούν την ηγεσία. Ποιων δουλειά είναι αυτό, αν δεν είναι δουλειά όλων μας; Αυτό θα ενισχύσει το ενδιαφέρον των μελών και φίλων να συμμετέχουν, να δραστηριοποιούνται, να συμβάλλουν. Αλλάγες όμως αυτού του τύπου επέρχονται μόνο όταν η ηγεσία τις γεννήσει και τις ενστερνισθεί. Πρώτα ο νους να συλλάβει και έπειτα η καρδιά να θερμάνει αυτό που ο νους συνέλαβε. –Ποιους βλέπετε να αναλαμβάνουν τα νηία στη νέα εποχή του κόμματος;

–Για εμένα δεν είναι μόνο το ποιοι, είναι και το πώς. Έχει σημασία αυτό. Η νέα ηγεσία θα χρειαστεί συλλογική και – αν είναι δυνατόν – ομόθυμη στήριξη για να καταφέρει να σηκώσει ψηλά τις προσδοκίες και τις δυνατότητές μας. Θα πρέπει να έχει τη δεδωμένη.

–Έχετε αναφέρει στο παρελθόν

πως θα εξακολουθήσετε να είστε πολιτικά δραστήριος παρά το ότι δεν διεκδικείτε εκ νέου θέση στο ευρωκοινοβούλιο. Με ποιο τρόπο θα το κάνετε το έχετε σκεφτεί; Το έχετε συζητήσει με την ηγεσία του κόμματος;

–Θα παραμείνω ενεργός. Και θα αξιοποιήσω την εμπειρία και τις όποιες γνώσεις έχω αποκομίσει. Μπορώ να στηρίξω επαρκώς τις απόψεις της Αριστεράς, συγκρατώντας την εικόνα μιας ανεξαρτησίας. Μια εικόνα που μάλλον πολύ επίπονα κέρδισα. Μόνο ωφέλιμο το βλέπω αυτό για την ίδια την Αριστερά και το ΑΚΕΛ. Επί του παρόντος όμως, θα ήθελα να προσθέσω πως θα αφήσω χρόνο στον εαυτό μου και θα αποφασίσω αν και όταν δω ότι υπάρχει ενδεδειγμένο κρίσιμο ζήτημα. Μέχρι τότε θα προσπαθήσω να πείσω όσους ως τώρα δεν κατέστη δυνατό. –Θα σας ενδιέφερε να διεκδικήσετε τη Γενική Γραμματεία του ΑΚΕΛ;

–Όχι.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ / Της ΣΤΑΥΡΙΑΝΑΣ ΚΟΦΤΕΡΟΣ

ΔΔΟ, νεοφυείς επιχειρήσεις και ενωμένη Κύπρος

Αν υπάρχει ένα πράγμα που οι startups αντιλαμβάνονται από την πρώτη μέρα είναι η έννοια του εφικτού και συνάμα τον καλύτερο δρόμο για να καταστεί αυτό πραγματικότητα. Η όλη προσπάθεια τους επικεντρώνεται ακριβώς σ' αυτό. Στο να πετύχουν το εφικτό. Δεν υπάρχουν περιθώρια για το ευκαίριο, εφόσον όταν το κυνηγάει τυφλά, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις πραγματικότητες, τους τρώει η κοιλάδα του θανάτου. Η Διζωνική, Δικονομική Ομοσπονδία αποτελεί το εφικτό στο Κυπριακό.

Ο μονόδρομος της λύσης και η μόνη επιλογή, με τη βούλα των ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Πέρασα το περασμένο Σαββατοκύριακο μεταξύ Πολιτικού Γραφείου του Δημοκρατικού Συναγερμού με

τον πρόεδρο Αβέρωφ Νεοφύτου και τον Αλέκο Μαρκίδη σε συζήτηση περί Δικονομικής, Διζωνικής Ομοσπονδίας και στις Πλάτες στο bootcamp του Startups4Peace με ομάδες Έλληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων νέων σ' ένα διήμερο σκληρής δουλειάς. Το βασικότερο χαρακτηριστικό των startups είναι η απίστευτη θέληση να αποδείξουν ότι το όραμά τους είναι εφικτό, μετατρέποντας το σε πραγματικότητα, ό,τι κι αν χρειαστεί για να γίνει αυτό. Η συνεχής, ανηλεής, πεισματάρικη, θα έλεγε κάποιος, επιμονή και προσπάθεια στον στόχο, με μια ανοικτή και απίστευτα θετική διάθεση, γιατί στην τελική μόνο έτσι μπορεί να δουλέψει ώστε να καταστεί εφικτός ο στόχος.

Στο Bootcamp του Startups4Pe-

ace οι startups παρουσίασαν την ιδέα τους σε μια διαδικασία που εμείς στο κόσμο του startup λέμε «Venture Academy». Βαθμολογήθηκαν και άκουσαν τα σχόλια των κριτών. Αυτό το τελευταίο έχει επίσημο ορολόγιο (σιγά που δεν θα είχε). Το λέμε «tough love». Η άνευ φίλτρου, ωμή αλήθεια. Χωρίς φρουρού και αρώματα, χωρίς παρερμηνείες αλλά και πρωτίστως, άνευ φόβου. Κακός σύμβουλος ο φόβος. Δικαιολογημένος ή μη, πολύ κακός. Θολώνει το μυαλό και δεν μας αφήνει να πάμε μπροστά. Μόνο με την αλήθεια, μπορεί κάποιος πραγματικά να μάθει και να προχωρήσει πιο δυνατός και πιο έτοιμος. Την αλήθεια που μας δίνει η αντικειμενική ενημέρωση, η γνώση, πέρα από φοβίες και λοιπά περιεργα. Εύ-

κολο; Καθόλου. Τίποτα δεν είναι εύκολο ούτε στη ζωή ούτε στη επιχειρηματικότητα. Να το πούμε πάλι: Ό,τι αξίζει θέλει προσπάθεια, κι αφού προφανώς αφορά στην επιχειρηματικότητα, αλλά και στη ζωή, γιατί στο Κυπριακό (λόγω φοβίας ίσως) αναμένουμε ότι αυτό θα λυθεί κυνηγώντας το ευκαίριο; Παραγνωρίζουμε ότι πάνω και πριν απ' όλα η λύση έχει να κάνει με ανθρώπους. Με εμάς, όλους εμάς, για εμάς και τους νέους αυτού του τόπου. Αυτό είναι το κλειδί. Προκύπτει έτσι το ερώτημα του πως γινόμαστε η αλλαγή που θέλουμε να δούμε. Η απάντηση ξεκινά με το ότι και οι ανθρώπινες σχέσεις, θέλουν προσπάθεια, και εδώ περί αυτού πρόκειται. Η ΔΔΟ θα είναι αυτό που εμείς θα φτιά-

ξουμε να είναι, από την επόμενη μέρα επί του εδάφους.

Οπότε πριν αρχίσουμε να πολεμάμε ανεμόμυλους, πρώτον για να γίνει, θα πρέπει να φτάσει σε ένα σημείο που θα περάσει δημοψήφισμα. Η κοινωνία είναι τόσο ολόκληρη την πατρίδα τους. Σκληρή δουλειά, συνεργασία και θετικότητα. Ένα τραπέζι ελπίδα. Καμιά φορά βοηθάει να βάζουμε τα πράγματα στην πλέον απλή προοπτική. Με απλά και αληθινά λόγια, χωρίς πολλά σημεία στίξης και υποσημειώσεις.

Γι' αυτή την πανέμορφη κουκίδα στον χάρτη. Είναι παγκόσμιοι πολίτες, millennials. Κοιτάνε πώς να βρουν λύσεις, όχι προβλήματα στις λύσεις. Αναζητούν το πώς ν' αναπτύξουν τη startup τους, πώς ν' αγκαλιάσουν ολόκληρη την πατρίδα τους. Σκληρή δουλειά, συνεργασία και θετικότητα. Ένα τραπέζι ελπίδα. Καμιά φορά βοηθάει να βάζουμε τα πράγματα στην πλέον απλή προοπτική. Με απλά και αληθινά λόγια, χωρίς πολλά σημεία στίξης και υποσημειώσεις.

Η κ. Σταυριάννα Κοφτερός διευθύντρια Ψηφιακού Μετασχηματισμού & Καινοτομίας, Δημοκρατικός Συναγερμός, Συνιδρυτής Startup Cyprus, διοργανωτής Startups4Peace.

Ερχεται Δευτέρα, ξεκινάει Τετάρτη το τρυπάνι

Η αναμενόμενη άφιξη του Stena IceMax, οι κινήσεις της τελευταίας στιγμής και η διακριτική παρουσία των Αμερικανών

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Εβδομάδα σημαντικών διεργασιών στα ενεργειακά της Δημοκρατίας είναι το επταήμερο που ξεκινά αύριο με την αναμενόμενη άφιξη στην περιοχή του πλωτού γεωτρήπανου της κοινοπραξίας Exxon-Mobil - Qatar Petroleum (QP), Stena IceMax. Η παρουσία του γεωτρήπανου εντός του τεμαχίου 10 της κυπριακής ΑΟΖ θεωρείται απ' όλες τις απόψεις κομβικής σημασίας. Η προγραμματισμένη άφιξη για τη Δευτέρα 12 Νοεμβρίου και η έναρξη εργασιών τρεις μέρες μετά θα προκαλέσει νέα κινητικότητα στο ενεργειακό πλάνο της Δημοκρατίας με

Θα αναθεωρηθεί η ρότα του πλοίου για να μετριάσει η δημοσιότητα που το συνοδεύει προς τον τελικό προορισμό.

γενικότερες επιδράσεις εντός και εκτός ΑΟΖ. Το Stena IceMax με βρετανική σημαία αναμένεται να παραμείνει στην περιοχή μέχρι και τον ερχόμενο Φεβρουάριο για την πραγματοποίηση δύο ερευνητικών γεωτρήσεων στους στόχους «Δελφίνος» και «Γλαύκος» του τεμαχίου 10. Η πρώτη ερευνητική γεωτρύπη αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί στα μέσα Δεκεμβρίου και εν πολλοίς θα αποκαλύψει εάν η δυναμικότητα του τεμαχίου 10 είναι ισάξια με αυτή του αιγυπτιακού «Ζορ». Η δεύτερη ερευνητική γεωτρύπη θα ξεκινήσει τέλη Δεκεμβρίου αρχές Ιανουαρίου και θα έχει ολοκληρωθεί περί τα τέλη του πρώτου μίνα της νέας χρονιάς.

Το γεωτρήπανο

Το Stena IceMax ξεκίνησε το ταξίδι του για τα νερά της ανατολικής Μεσογείου την προπερασμένη εβδομάδα από τον Βόρειο Ατλαντικό Ωκεανό. Μέσω Γιβραλτάρ εισήλθε στη Μεσόγειο πλέοντας

Το Stena IceMax με βρετανική σημαία αναμένεται να παραμείνει στην περιοχή μέχρι και τον ερχόμενο Φεβρουάριο για την πραγματοποίηση δύο ερευνητικών γεωτρήσεων στους στόχους «Δελφίνος» και «Γλαύκος» του τεμαχίου 10.

Η περιοχή των γεωτρήσεων έχει δεσμευθεί από το Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης με την ταυτόχρονη δημιουργία τεσσάρων ζωνών ασφαλείας.

με ανατολική κατεύθυνση προς Ιόνιο Πέλαγος. Ωστόσο, το τελευταίο δορυφορικό στίγμα για τη θέση του πλοίου καταγράφηκε την πε-

ρασμένη Πέμπτη 8 Νοεμβρίου και δείχνει το Stena IceMax να έχει περάσει από τη θαλάσσια περιοχή μεταξύ Μάλτας και Ιταλίας και να

παραμένει ακινητοποιημένο. Η κατεύθυνση που έχει δηλωθεί δείχνει διέλευση από τα νότια παράλια της Κρήτης με ευθεία πορεία στη συνέχεια προς την Κύπρο. Παρά τα στοιχεία που υπάρχουν για τη θέση του γεωτρήπανου θεωρείται βέβαιο πως το Stena IceMax συνεχίζει την πορεία του, όπως βέβαιο θεωρείται πως θα αναθεωρηθεί η ρότα του πλοίου για να μετριάσει η δημοσιότητα που το συνοδεύει προς τον τελικό προορισμό.

Οι 4 ζώνες

Στο τεμάχιο 10 πολύ πριν από την αναμενόμενη άφιξη του βρετανικού γεωτρήπανου έχουν ολοκληρωθεί οι προετοιμασίες για τις ερευνητικές γεωτρήσεις. Όπως συμβαίνει σε γεωτρήσεις η περιοχή

έχει δεσμευθεί με Navtex και Notam από το ΚΣΕΔ με την παράλληλη δημιουργία τεσσάρων ζωνών ασφαλείας περίξ του σημείου γεωτρήσης. Η πρώτη ζώνη, η Κόκκινη, έχει στηθεί σε απόσταση 500 μέτρων από το σημείο γεωτρήσης, η Κίτρινη Ζώνη σε απόσταση 5 ναυτικών μιλίων, η Πορτοκαλί Ζώνη σε απόσταση 10 ναυτικών μιλίων και η Κίτρινη Ζώνη σε απόσταση 15 ναυτικών μιλίων. Στις τέσσερις ζώνες μέχρι και το πέρασ των ερευνητικών εργασιών, απαγορεύεται κάθε δραστηριότητα από θαλάσσια και αέρα. Το πλωτό γεωτρήπανο θα βρίσκεται σε διαρκή επικοινωνία με το ΚΣΕΔ, ενώ σε εικοσιτετράωρη βάση θα υπάρχουν σε επιφυλακή ελικόπτερα και πλοία της Δημοκρατίας, εάν και

εφόσον χρειασθεί να επέμβουν, παρέχοντας με τον τρόπο αυτό πλήρη υποστήριξη στις ερευνητικές εργασίες.

Στον «Δελφίνο»

Τόσο στον πρώτο όσο και δεύτερο γεωτρητικό στόχο έχουν ολοκληρωθεί εδώ και μεγάλο χρονικό διάστημα οι απαραίτητες προκαταρκτικές έρευνες για την έκδοση των απαιτούμενων αδειών της γεωτρήσης. Δύο σκάφη που ναυλώθηκαν από την ExxonMobil το MED Surveyor μαζί με το Ocean Investigator έχουν ολοκληρώσει τις αρχαιολογικές και περιβαλλοντικές έρευνες σε τρεις δυνητικούς στόχους γεωτρήσης στο τεμάχιο 10. Το Stena IceMax με την άφιξη του στο σημείο γεωτρήσης θα ξεκινήσει τις διαδικασίες σταθεροποίησης του γεωτρήπανου. Θα ακολουθήσουν οι απαραίτητοι έλεγχοι και δοκιμές του εξοπλισμού, καθώς και ο εφοδιασμός με τα αναγκαία υλικά, όργανα και μηχανήματα. Παράλληλα, όπως συνέβη και σε άλλες γεωτρήσεις εντός της ΑΟΖ, θα ακολουθήσουν οι πρώτες δοκιμαστικές πτήσεις ελικοπτερόν προς και από την πλατφόρμα και στη συνέχεια για τη μεταφορά του προσωπικού. Στις προκαταρκτικές διαδικασίες εμπλοκή θα έχουν και μέσα του Κέντρου Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (ΚΣΕΔ) οι σκοπούς επιτήρησης αλλά και εξοικειώσης.

Από κοντά οι ΗΠΑ

Όπως είχε αρμόδια διπλωματική πηγή στην «Κ», στην περιοχή εν γένει της ανατολικής Μεσογείου βρίσκεται ο 6ος στόλος των Αμερικανών που όμως έχει δύο σαφή χαρακτηριστικά. Αφενός προσεγγίζει με διακριτικότητα εργασίες που λαμβάνουν χώρα, όπως της Exxonmobil, αλλά την ίδια ώρα δεν «προειδοποιεί», μη θέλοντας να δώσει φως στις κινήσεις του. Κάτι που σημαίνει όπως εξήγησε η ίδια πηγή, αν συμβεί το σπαθίσμα τότε η μετακίνηση του στόλου είναι δεδομένη.

Επιμένουν στις γραμμές τους οι Τουρκοκύπριοι

Βασικός άξονας η πολιτική συμμετοχή και τα ενεργειακά, τι θα πει ο Μουσταφά Ακιντζί τη Δευτέρα στη συνέντευξη Τύπου

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Η συνέντευξη Τύπου του Προέδρου Αναστασιάδη, η οποία πραγματοποιήθηκε για να ξεκαθαρίσει η ελληνοκυπριακή πλευρά τη θέση της σε ό,τι αφορά την πρόταση περί αποκεντρωμένων ομοσπονδίας, έδωσε νέες διαστάσεις στους προβληματισμούς της τουρκοκυπριακής κοινότητας. «Προεδρικό», τ/κ Αριστερά, κεντρώες και δεξιές δυνάμεις έβαλαν κατά της ηγεσίας του Νίκου Αναστασιάδη με το σκεπτικό ότι δεν αποδέχεται την πολιτική ιδιότητα των Τ/κ.

Ιδιαίτερα προβληματισμό εκφράζει η τ/κ πλευρά και στο πεδίο της ενέργειας, με δυνάμεις που υποστηρίζουν την ομοσπονδιακή λύση, να προβάλλουν απαισιοδοξία και έντονη ανησυχία για την τροπή των εξελίξεων στην κυπριακή ΑΟΖ.

Οι τελευταίες πληροφορίες της «Κ» δείχνουν ότι τη Δευτέρα ο Τ/κ ηγέτης, στη συνέντευξη που θα παραχωρήσει, θα υπογραμμίσει για μια ακόμη φορά τις προτεραιότητες και τις κόκκινες γραμμές της τουρκοκυπριακής πλευράς. Το ενδιαφέρον της τ/κ πλευράς επικεντρώνεται σε δύο πεδία: Πολιτική ιδιότητα και συνεργασία στην ΑΟΖ. Στη σκιά αυτών των δύο πεδίων, η τ/κ πλευρά επιμένει στη γνωστή θέση της για τη διευθέτηση του ζητήματος της ασφάλειας και των εγγυήσεων σε βάθος χρόνου. Την ίδια στιγμή, η τ/κ πλευρά ζητάει χρονοδιάγραμμα και νέα επισπευσμένη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού, επικεντρωμένη στο τελικό αποτέλεσμα. Σε ό,τι αφορά την πολιτική ιδιότητα, το μήνυμα του κ. Ακιντζί είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία της τ/κ κοινότητας δεν πρόκειται να αποδεχθεί

ένα σχέδιο λύσης, το οποίο δεν θα προβλέπει την αποτελεσματική εκπροσώπηση των Τ/κ σε όλες τις δομές και υπηρεσίες της ομοσπονδίας. Η μία θετική ψήφος των Τ/κ δεν πρέπει να εκλαμβάνεται από την ε/κ πλευρά ως μια νέα εκδοχή του περιφημού βέτο. Αντιθέτως, αυτή η ψήφος εξασφαλίζει τη θετική συμβολή και συμμετοχή των Τ/κ στον νέο συνεταιρισμό. Η ηγεσία Ακιντζί υπενθυμίζει ότι σε κυβερνητικό επίπεδο η ε/κ πλευρά έχει ήδη αποδεχθεί παρόμοια πρόνοια. Τώρα αυτό που απομένει είναι η τελική καταχώρηση της θετικής ψήφου σε όλες τις δομές της νέας ομοσπονδίας. Από τη σκοπιά της τουρκοκυπριακής πλευράς, ο νέος ε/κ και τ/κ πολιτικός συνεταιρισμός στην Κύπρο, υπό τις εξελίξεις περίξ των ενεργειακών πηγών που ανακαλύπτονται στην ανατολική Μεσόγειο, θα έχει και έναν άλλο, ξεχωριστό χαρακτήρα. Μαζί με την ομοσπον-

Σύσσωμες οι αντιδράσεις από την τ/κ πλευρά στα όσα είπε ο Πρόεδρος Αναστασιάδης στη συνέντευξη Τύπου.

δία, στην Κύπρο θα αναδυθεί ένας ενεργειακός συνεταιρισμός, ο οποίος θα εκπροσωπεί τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων πλευρών. Με μπουσούλα αυτό το σκεπτικό, η ηγεσία Ακιντζί προτείνει την άμεση συνεργασία των δύο πλευρών στο ζήτημα της ΑΟΖ. Με τον όρο «άμεση συνεργασία», η τ/κ πλευρά αναφέρεται σε ένα μοντέλο σύμπραξης, στο οποίο οι Τ/κ θα αναλάβουν ενεργό ρόλο. Με αυτό το

Δεν αναμένεται μετακίνηση από τις θέσεις του, από τον Ακιντζί, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης Τύπου της Δευτέρας.

μοντέλο συνεργασίας θα ανοίξει ο δρόμος για τη μελλοντική μεταφορά του φυσικού αερίου της περιοχής διά μέσου της Κύπρου και της Τουρκίας στη Δύση.

Στο δε, πεδίο της ασφάλειας το οποίο αποτελεί μια από τις βασικές προτεραιότητες της ε/κ πλευράς, η τ/κ πλευρά διατηρεί τις πάγιες θέσεις της, αναβάλλοντας τη διευθέτηση του όλου ζητήματος σε βάθος χρόνου, και μην κλείνοντας

την πόρτα στην ρήτρα του «sunset clause». Σε περίπτωση που γίνει κατανοητή η σημασία των αναφερόμενων σημείων από την ε/κ πλευρά, ο ίδιος ο κ. Ακιντζί εμφανίζεται έτοιμος και πρόθυμος να συζητήσει με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη την προοπτική της αποκεντρωμένης ομοσπονδίας. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, η τ/κ επιμένει ότι, εκτός από τις εξουσίες που θα παραχωρηθούν στις δύο

ιδρυτικές οντότητες, μεγάλη σημασία φέρει η αποτελεσματική συμμετοχή των Τ/κ σε όλες τις κεντρικές δομές και εξουσίες της νέας ομοσπονδίας.

Οι όροι

Παρά το αρνητικό κλίμα στις σχέσεις των δύο πλευρών, η τ/κ πλευρά αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ενδεχόμενη συνάντηση του Έλληνα Πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα με τον Τούρκο Πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν. Σύμφωνα με τις πηγές της «Κ» στο σημείο που έχουν φτάσει σήμερα οι εξελίξεις στο Κυπριακό, όλα τα σενάρια έχουν πλέον τεθεί επί τάπητος. Νέος κύκλος διαπραγματεύσεων αποτελεί μια επιλογή για τις εμπλεκόμενες πλευρές παρά τα μαύρα σύννεφα.

Σε περίπτωση που τελικά δρομολογηθούν θετικού χαρακτήρα εξελίξεις στο Κυπριακό, η τ/κ πλευρά ετοιμάζεται να επιστρέψει στο τραπέζι των συνομιλιών σε συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις. Πρώτα από όλα, η νέα διαδικασία θα πρέπει να βασιστεί σε ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα με μια καταληκτική ημερομηνία. Κατά τη διάρκεια της σύντομης διαπραγματευτικής περιόδου, ο ΟΗΕ θα πρέπει να αναλάβει πιο ενεργό ρόλο στις διαπραγματεύσεις. Η ε/κ πλευρά σε αυτό το πεδίο δεν πρέπει να προβάλλει ενστάσεις εξαιτίας της φοβίας της για την επιδιαιτησία. Την ίδια στιγμή, μια ώρα αργότερα θα πρέπει να ξεκαθαρίσει το μέλλον της τ/κ πλευράς, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα των δημοψηφισμάτων.

Γενικές αντιδράσεις

Σύσσωμα αρνητική ήταν η αντίδραση του τ/κ πολιτικού κόσμου

στις δηλώσεις του Προέδρου Αναστασιάδη. Η τ/κ Δεξιά, όπως ήταν αναμενόμενο, έσπευσε να απορρίψει τις ιδέες που ακούστηκαν, κατηγορώντας για μια ακόμη φορά την ε/κ πλευρά ότι δεν επιδιώκει συνεταιρισμό με την τ/κ κοινότητα. Παρόμοια υπήρξε η θέση και του αντιπροέδρου της «κυβέρνησης» και «υπουργού Εξωτερικών», Κουντρέτ Όζερασί, ο οποίος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές ανάμεσα στις δύο πλευρές που εμποδίζουν την επανέναρξη των συνομιλιών, με βάση όσα επεσήμανε πρόσφατα ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ. Την ίδια ώρα, κατά της ε/κ πλευράς έβαλαν κύκλοι της τ/κ Αριστεράς, οι οποίοι υποστηρίζουν την ομοσπονδιακή λύση. Ο «πρωθυπουργός» Τουφάν Έρχιουρμαν επιτέθηκε με σκληρά λόγια στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τη στιγμή που ο «βουλευτής» του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος (ΡΤΚ), Φικρί Τορós δήλωσε ότι οι θέσεις του κ. Αναστασιάδη για το ζήτημα της κινητής τηλεφωνίας είναι λανθασμένες. Κλίμα έντονο προβληματισμού επικρατεί και στο εσωτερικό του Κόμματος Κοινοτικής Δημοκρατίας (ΚΚΔ), το οποίο υποστηρίζει την ηγεσία Ακιντζί. «Βλέπουμε καθημερινά την προοπτική του βελούδινου διαζυγίου να αναπτύσσει νέα δυναμική, δίχως να μπορούμε να επέμβουμε και να τερματίσουμε αυτήν την επικίνδυνη πορεία», σημειώνει πηγή από τους κύκλους του κόμματος στην εφημερίδα. Η ε/κ πλευρά «κινδυνεύει» να χάσει τα τελευταία προπύργια συνεργασίας στο βόρειο τμήμα του νησιού, τη στιγμή που τίθεται υπό αμφισβήτηση η μελλοντική παρουσία των τ/κ, είπε η ίδια πηγή.

Δεν χρειάζεται νέα μελέτη για αύξηση του προϋπολογισμού

Τα πέντε σημεία είναι ήδη πολλά βήματα πίσω σε σχέση με τις πραγματικές μας ανησυχίες, λέει ο δρ Πέτρος Αγαθαγγέλου

Συνέντευξη στον ΝΙΚΟΛΑ ΠΕΤΡΟΥ

Η αυτονόμηση των δημοσίων νοσηλευτηρίων «είναι αναγκαία προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα του ΓεΣΥ. Είναι απογοητευτικός ο ρυθμός με τον οποίο κινείται σήμερα η υπόθεση της αυτονόμησης», λέει στη συνέντευξη του στην «Κ», ο πρόεδρος του Παγκύπριου Ιατρικού Συλλόγου δρ Πέτρος Αγαθαγγέλου. Προσθέτει δε, πως οι πέντε προϋποθέσεις του ΠΙΣ για να ενταχθεί στο ΓεΣΥ είναι ήδη πολλά βήματα πίσω σε σχέση με τις πραγματικές τους ανησυχίες και πως είναι μια ένδειξη καλής θέλησης προς την πολιτεία ότι οι γιατροί, παρά τις καθυστερήσεις, τις ασάφειες και τους φόβους για την εργασιακή τους επισφάλεια, δηλώνουν παρόντες.

Υπάρχουν εκείνοι που ισχυρίζονται ότι οι ιδιώτες ιατροί το μόνο για το οποίο ενδιαφέρονται είναι η μισθοδοσία τους. Τι απαντάτε;

—Καταρχάς να διευκρινίσουμε ότι ο ΠΙΣ είναι φωνή όλων των γιατρών, ιδιωτών και κυβερνητικών, χωρίς καμία διάκριση. Όλες οι αποφάσεις μας παίρνονται με κριτήριο την ενότητα και τη συλλογικότητα του ιατρικού κόσμου. Τόσο στο Συμβούλιο του Ιατρικού Σώματος όσο και στις Γενικές μας Συνελεύσεις οι κυβερνητικοί γιατροί έχουν καθοριστική συμμετοχή, με αποκορύφωμα τη μεγαλειώδη Γενική Συνέλευση της 27ης Οκτωβρίου. Δεν έχω συναντήσει γιατρό που να μην ανησυχεί πρωτίστως για τους ασθενείς του, για την ποιότητα της περίθαλψης που παρέχεται στη χώρα μας. Δεν έχω συναντήσει γιατρό που να μη θέλει η Κύπρος να αποκτήσει ποιοτικό και λειτουργικό ΓΕΣΥ. Από τις πέντε προϋποθέσεις που ομόφωνα οι γιατροί έθεσαν για να έχει νόημα η συμμετοχή μας στο ΓεΣΥ, μόνο η μία αναφέρεται σε μισθοδοσία. Η πρώτη και σημαντικότερη έχει να κάνει με την υποχρηματοδότηση της υγείας, ένα αίτημα γύρω από το οποίο θα έπρεπε να είχαν συσπειρωθεί όλοι: κόμματα, φορείς, οργανώσεις ασθενών και ωματεια. Αυτό όμως που συμβαίνει στον δημόσιο διάλογο είναι εξωφρενικό. Καλείται από το κράτος μια επαγγελματική ομάδα να συμμετέχει σε μια συνεργασία με ολοφάνερα δυσμενέστερους όρους από τους σημερινούς και όταν αυτή αντιδρά, καταγγέλλεται,

Δεν έχω συναντήσει γιατρό που να μην ανησυχεί πρωτίστως για τους ασθενείς του, για την ποιότητα της περίθαλψης που παρέχεται στη χώρα μας.

Τα μέλη του ΠΙΣ είναι ελεύθερα να πράξουν όπως αποφασίσουν.

συκοφαντείται, λοιδορείται και εκβιάζεται. Δηλαδή σας προτείνουν να συνεργαστείτε με κάποιον και όταν ζητάτε γραπτές διευκρινίσεις και διαβεβαιώσεις θεωρείστε άπληστος και συμφεροντολόγος. Πρόκειται για απαράδεκτη κατάσταση που το μόνο που καταφέρνει είναι να ενισχύει τους προβληματισμούς του ιατρικού κόσμου σχετικά με τα συμφέροντα και τις σκοπιμότητες που κρύβονται πίσω από αυτή την προσέγγιση.

Μέσω της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης του ΠΙΣ εγκρίθηκε το ψήφισμα με τις πέντε προϋποθέσεις για να ενταχθούν τα μέλη σας στο ΓεΣΥ. Αποτελούν για εσάς και τις πέντε σημεία κόκκινες γραμμές ή υπάρχουν κάποια από αυτά που θα μπορούσαν να παρακαμφθούν προ-

κειμένου να ενταχθείτε στο Σχέδιο Υγείας;

—Τα πέντε σημεία είναι ήδη πολλά βήματα πίσω σε σχέση με τις πραγματικές μας ανησυχίες, μια ένδειξη καλής θέλησης προς την πολιτεία ότι οι γιατροί, παρά τις καθυστερήσεις, τις ασάφειες και τους φόβους για την εργασιακή τους επισφάλεια, δηλώνουν παρόντες. Η ίδια η απόφαση αναφέρει ότι μόνο η συνδυασμένη εφαρμογή των πέντε σημείων μπορεί να εγγυηθεί ότι θα έχουμε ένα λειτουργικό, βιώσιμο και ποιοτικό ΓεΣΥ. **—Δεδομένου ότι ο υπουργός Υγείας και ο ΥΠΟΙΚ δήλωσαν αρκετές φορές ότι ο προϋπολογισμός δεν πρόκειται να αυξηθεί, αυτό σημαίνει παράλληλα ότι τα μέλη του ΠΙΣ δεν θα ενταχθούν στο ΓεΣΥ;**

—Τα μέλη του ΠΙΣ είναι ελεύθερα να πράξουν όπως αποφασίσουν. Ο ΠΙΣ είναι στο πλευρό κάθε γιατρού σεβόμενος τις όποιες αποφάσεις του. Αλλά είναι ξεκάθαρο ότι χωρίς επένδυση στην υγεία και χωρίς χρήματα, δημόσια υγεία δεν υπάρχει. Ένας κουτσουρεμένος προϋπολογισμός δεν μπορεί παρά να οδηγήσει σε κουτσουρεμένη ποιότητα των παροχών υπηρεσιών υγείας. Πέρα από τη διαφύλαξη της επαγγελματικής αξιοπρέπειας, του επιστημονικού κύρους και της κοινωνικής καταξίωσης του γιατρού, ο ΠΙΣ έχει υποχρέωση να ενημερώσει έγκαιρα για τον κίνδυνο φτωχοποίησης της επιστη-

Είναι απογοητευτικός ο ρυθμός με τον οποίο κινείται σήμερα η υπόθεση της αυτονόμησης, δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ», ο πρόεδρος του ΠΙΣ, Πέτρος Αγαθαγγέλου.

μοσύνης του γιατρού και εν τέλει υπαλληλοποίησης του. Ειδικά του μικρού και μεσαίου γιατρού που έχει υποστεί θυσίες, οικονομικές και προσωπικές, έχει χάσει πολλά χρόνια από τη ζωή του στα θρανία και τα εργαστήρια για να μπορεί σήμερα να συντηρεί το ιατρείο του. Αυτοί πριν απ' όλους κινδυνεύουν να χάσουν την αυτοτέλειά

τους και να γίνουν υπάλληλοι. Χαμένοι στον κυκεώνα των χαμηλών αμοιβών του ΓεΣΥ. Αυτών τη ζωή και εργασία επιδιώκουμε να προστατεύσουμε πάνω απ' όλα.

—Ζητάτε να γίνει νέα μελέτη εφαρμογής του ΓΕΣΥ και άρα αύξηση του προϋπολογισμού;

—Εμείς είμαστε γιατροί, όχι οικονομολόγοι, ούτε στελέχη των

Υπουργείων. Ως ΠΙΣ εκφράζουμε τις επιστημονικά τεκμηριωμένες θέσεις μας μέσα από την εμπειρογνωμοσύνη μας. Εξάλλου ως θεσμικό όργανο δημόσιας αποστολής και όπως πηγάει από την υφιστάμενη νομοθεσία, υποχρέωση του Ιατρικού Συλλόγου είναι να εποπτεύει και να συμβουλεύει όλη την νομοθετική και εκτελεστική εξουσία σε θέματα δημόσιας υγείας και προαγωγή του αγαθού της υγείας. Πεποίθησή μου, πάντως, είναι ότι δεν χρειάζεται νέα μελέτη για αύξηση του προϋπολογισμού. Ούτε καν χρειάζεται αύξηση των εισφορών ή νέα επιβάρυνση των φορολογουμένων. Χρειάζεται διαφορετική ιεράρχηση των κονδυλίων και των δαπανών, ως επίσης και των διαθέσιμων πόρων, ώστε να πάνε περισσότερα χρήματα σε αυτούς που τα έχουν περισσότερη ανάγκη, στους ασθενείς και την ποιότητα της ιατρικής τους περίθαλψης.

—Ο ΟΑΥ σας έδωσε τα δικά του σχόλια σχετικά με τις προϋποθέσεις που του αποστειλάτε και σας δίνει σκυτάλη διάλογου. Την αποδέχεστε, και αν όχι ποιες θα είναι οι επόμενες σας ενέργειες;

—Για κάθε περαιτέρω βήμα θα αποφασίσει το Συμβούλιο Ιατρικού Σώματος, όπως συμβαίνει σε κάθε ανάλογη περίπτωση.

Απογοητευτικός ο ρυθμός με τον οποίο κινείται σήμερα η υπόθεση της αυτονόμησης

—Μπορεί να καταστεί πραγματικότητα η αυτονόμηση των δημοσίων νοσηλευτηρίων;

—Όχι μόνο μπορεί αλλά είναι αναγκαία προϋπόθεση για την βιωσιμότητα του ΓεΣΥ. Είναι απογοητευτικός ο ρυθμός με τον οποίο κινείται σήμερα η υπόθεση της αυτονόμησης. Η καθυστέρηση πλήττει βανάουσα ασθενείς και εργαζόμενους, γιατρούς και νοσηλευτές που βαρύνονται με τις συνέπειες της όλης αποδιοργάνωσης των κρατικών νοσηλευτηρίων. Ρισκάρουν κάθε μέρα την καριέρα τους, ξέρουν καλά ότι ένα ανθρώπινο λάθος να γίνει λόγω του όγκου των ασθενών και

της κούρασης και θα τους δούμε να παρελαύνουν αλυσοδεμένοι στις τηλεοράσεις. Παράλληλα, μακροπρόθεσμα η κωλυσιεργία θα αποδειχθεί ωρολογιακή βόμβα που θα τινάξει στον αέρα και τα

ιδιωτικά νοσηλευτήρια λόγω αθέμιτου ανταγωνισμού. Είμαστε υπέρ της ολοκληρωμένης εφαρμογής της αυτονόμησης με κατοχυρωμένα τα πλήρη εργασιακά δικαιώματα των γιατρών και του νοσηλευτικού προσωπικού, πριν από την έναρξη του ΓεΣΥ. Να σημειωθεί ότι η αυτονόμηση είναι επίσης άρρηκτα συνδεδεμένη με τη βιωσιμότητα της ιδιωτικής υγείας. Είναι, για μια ακόμη φορά, θέμα πολιτικής βούλησης και χρηματοδότησης της υγείας. Περιμένουμε από την πολιτεία να κάνει αποφασιστικά βήματα μπροστά για την άρση του αδιεξόδου.

Στην κόψη του νυστεριού το ΓεΣΥ

Προπτηλακισμοί σε βάρος υπ. Υγείας και προέδρου ΟΑΥ σε ιδιωτικό νοσηλευτήριο στη Λεμεσό

Νέες διαστάσεις πήρε το πεδίο της υγείας τις τελευταίες βδομάδες με αποκορύφωμα τα όσα έλαβαν χώρα σε ιδιωτικό νοσηλευτήριο στη Λεμεσό. Την ώρα που ο Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας (ΟΑΥ) απαντά στις προϋποθέσεις που έθεσε ο Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος για να ενταχθεί στο ΓεΣΥ και ο υπουργός Υγείας καλεί τις δύο πλευρές να παρακαθίσουν στο τραπέζι του διαλόγου, νέες συγκρούσεις μαίνονται στον ιατρικό κόσμο.

Το βράδυ της περασμένης Πέμπτης διοργανώθηκε από την Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχανών (ΟΕΒ) και τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Ιδιωτικών Νοσηλευτηρίων (ΠΑΣΙΝ), διοργανώσαν εκδήλωση σε ιδιωτικό νοσηλευτήριο στη Λεμεσό για να πραγματοποιηθεί μια από τις καθιερωμένες συναντήσεις που γίνονται τους τελευταίους μή-

νες για ενημέρωση των εμπλεκόμενων φορέων του τομέα της Υγείας για τα όσα προνοεί το Γενικό Σύστημα Υγείας και να επιλυθούν οι όποιες απορίες προκύπτουν. Στην εκδήλωση παρέστη ο πρόεδρος του ΟΑΥ, Θωμάς Αντωνίου, αντιπροσωπία του Οργανισμού, ο υπουργός Υγείας, Κωνσταντίνος Ιωάννου, μέλη του ΠΑΣΙΝ και μερίδα ιατρών.

Η εκδήλωση αρχικά ξεκίνησε με τοποθέτηση του προέδρου του ΠΑΣΙΝ, Μάρκου Αγαθαγγέλου, ο οποίος εξέφρασε τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς του Συνδέσμου σχετικά με το ΓεΣΥ, ενώ, στη συνέχεια έγινε ενημέρωση από τον ΟΑΥ και έπειτα οι παρευρισκόμενοι γιατροί και εκπρόσωποι των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων, είχαν τη δυνατότητα να υποβάλουν τα ερωτήματά τους.

Τεταμένο κλίμα

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το κλίμα που επικρατούσε στην αίθουσα ήταν από την αρχή τεταμένο, αφού όσο ο υπουργός απαντούσε στα ερωτήματα που του υποβάλλονταν, ορισμένοι ιατροί τον διέκοπταν επανειλημμένα. Στην πορεία τα πνεύματα οξύνθηκαν και ορισμένοι εκ των παρευρισκόμενων άρχισαν να προπτηλακίζουν τον υπουργό Υγείας και τον πρόεδρο του ΟΑΥ.

Όπως αναφέρει πηγή στην «Κ» που ήταν παρούσα στο συμβάν, ορισμένοι γιατροί προσπάθησαν να εκτονώσουν την κατάσταση, ωστόσο, ο κ. Ιωάννου φανερά ενοχλημένος αποχώρησε από τη συνάντηση. Η ίδια πηγή, αποκαλύπτει πως στη συνέχεια ο πρόεδρος του ΟΑΥ, Θωμάς Αντωνίου, ήθελε να αποχωρήσει και αυτός με τη σειρά

του, όμως μετά από παροτρύνσεις του κ. Αγαθαγγέλου και άλλων παρευρισκόμενων τον μετέπεισαν να παραμείνει για να συνεχιστεί η διαδικασία.

Ακολούθησε παρέμβαση του προέδρου του ΠΑΣΙΝ, ο οποίος πρέμισε τα πνεύματα, έγινε ένας εποικοδομητικός διάλογος με τον κ. Αντωνίου να απαντά στα ερωτήματα που του υπέβαλαν οι παρευρισκόμενοι, που όμως δεν κράτησε πολύ εφόσον η ένταση επανήλθε στην πορεία οπότε ακολούθησε και η οριστική αποχώρηση του κ. Αντωνίου. Αξίζει να σημειωθεί πως ο πρόεδρος του ΠΑΣΙΝ, Μάρκος Αγαθαγγέλου, και μερίδα ιατρών, απολογηθήκαν στον πρόεδρο του ΟΑΥ για το όλο συμβάν με τον κ. Αντωνίου να αποδέχεται την απολογία.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΕΤΡΟΥ

Αποχώρησε ενοχλημένος από την εκδήλωση ο Κωνσταντίνος Ιωάννου.

Προσπάθεια διαχείρισης της θύελλας των εκδρομών

Προβληματίζει η χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ στα τριήμερα της Κακοπετριάς

Του ΝΙΚΟΛΑ ΠΕΤΡΟΥ

Στο επίκεντρο του προβληματισμού βρίσκονται τις τελευταίες ημέρες οι τριήμερες εκδρομές που διοργανώνουν οι μαθητές στην Κακοπετριά. Το όλο ζήτημα αναδείχθηκε εκ νέου μετά από ανακοίνωση που εξέδωσαν οι οργανωμένοι γονείς Μέσης Εκπαίδευσης για τα όσα λαμβάνουν χώρα σε αυτές τις εκδρομές. Μέσω αυτής της ανακοίνωσης ουσιαστικά οι οργανωμένοι γονείς έφεραν στο προσκήνιο τα διαχρονικά προ-

Θα είναι έντονη η παρουσία της ΜΜΑΔ στην Κακοπετριά και θα γίνονται συνεχείς έλεγχοι από την ώρα που οι μαθητές θα αποβιβάζονται από τα λεωφορεία.

βλήματα που μαστίζουν τη νεολαία γενικότερα και αναδύονται σε μεγαλύτερο βαθμό σε αυτές τις εκδρομές. Η χρήση ναρκωτικών ουσιών, η κατανάλωση αλκοόλ, η μεταφορά και χρήση επικίνδυνων αντικειμένων από μερίδα μαθητών, είναι μόνο μερικά από αυτά που λαμβάνουν χώρα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι διευκτερεύσεις διοργανώνονται με πρωτοβουλία των μαθητών με τα σχολεία να μην έχουν την όποια εμπλοκή. Συγκεκριμένα, όπως πληροφορείται η «Κ», οι μαθητές εκδίδουν έντυπο το οποίο δίνεται στους γονείς τους προκειμένου να υπογράψουν και να δώσουν τη συγκατάθεσή τους. Το πρόβλη-

μα που προκύπτει από αυτή τη διαδικασία είναι ότι οι γονείς θεωρούν ότι αυτές οι εκδρομές πραγματοποιούνται από τις διευθύνσεις των σχολικών μονάδων έχοντας άγνοια για τους κινδύνους που πιθανώς να εγκυμονούν.

Η διοργάνωση των εκδρομών αρχίζει από αρχές Νοεμβρίου και φτάνει συνήθως μέχρι τέλη Μαρτίου. Βάσει στατιστικής έρευνας που έγινε συγκεκριμένα για την Κακοπετριά, η κοινότητα φιλοξενεί κάθε χρόνο γύρω στους 10-15.000 μαθητές. Μιλώντας στην «Κ», ο πρόεδρος των οργανωμένων γονέων Μέσης Εκπαίδευσης, Κυριάκος Νικηφόρου, ανέφερε πως σε συνάντηση που είχε με την Αστυνομική Διεύθυνση Μόρφου, ενημερώθηκε πως τα Σαββατοκύριακα θα είναι έντονη η παρουσία της Μηχανοκίνητης Μονάδας Άμεσης Δράσης (ΜΜΑΔ) στην Κακοπετριά και πως θα γίνονται συνεχείς έλεγχοι από την ώρα που οι μαθητές θα αποβιβάζονται από τα λεωφορεία.

Αννυσκέι η κοινότητα

Τους προβληματισμούς του για τα όσα λαμβάνουν χώρα στην Κακοπετριά εξέφρασε στην «Κ» ο κοινοτάρχης της Κακοπετριάς, Ιωάννης Ιακωβίδης. Ο κ. Ιακωβίδης ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι από τη μια πλευρά οι εκδρομές που διοργανώνουν οι μαθητές είναι ωφέλιμες για τις επιχειρήσεις της κοινότητας, διότι ένα σεβαστό χρηματικό ποσό παραμένει στην περιοχή, ωστόσο, από την άλλη, είναι καταδικαστέες για τις πράξεις που λαμβάνουν χώρα από μερίδες μαθητών και είναι λυπηρό γιατί οι κάτοικοι υποφέρουν από όσα συμβαίνουν στην κοινότητά τους. Πρόσθεσε δε, ότι ο απλός κόσμος εξαιτίας αυτών των περιστατικών

Θεσμοθέτηση των εκδρομών ζητά η ΠΣΕΜ μέσω πρότασης που κατέθεσε ενώπιον του Υπουργού Παιδείας.

«ζει στην τρομοκρατία και στην αβεβαιότητα, διότι δεν ξέρει τι θα του ξημερώσει την επόμενη μέρα και κατά πόσο θα πάθει ζημιές ή όχι. «Μια εκδρομή γίνεται για εκπαιδευτικούς σκοπούς ή για ψυχαγωγία στο πλαίσιο της νομιμότητας. Δεν γίνεται στις εκδρομές να κουβαλούν μαχαίρια, σιδερογροθιές, ναρκωτικά, ποτά, χάπια και να φτάνουν σε μια κατάσταση η οποία να είναι ανεξέλεγκτη και να μην μπορεί κανείς να του ελέγξει», σημείωσε.

Κληθείς να σχολιάσει με ποιο τρόπο μπορεί να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση, απάντησε, πως ο Αστυνομικός Σταθμός Μόρφου σε συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης αποφάσισαν ότι θα υπάρχει αυξημένη αστυνομική δύναμη κατά τα Σαββατοκύριακα για να νιώθουν οι κάτοικοι μεγαλύτερη ασφάλεια, ωστόσο υπογράμμισε, ότι αυτό δεν είναι λύση. «Η λύση είναι οι εκδρομές να γίνονται με τη συνοδεία των γονέων και να έρχονται οι σωστοί μαθητές ή να μην γίνονται καθόλου», εξήγησε. Ο κ. Ιακωβίδης ισχυρίζεται ότι κατά τη διάρκεια αυτών των ημερών παρά την έντονη αστυνομική δύναμη που υπάρχει στην περιοχή μεταβαίνουν στην κοινότητα εξωσχολικοί και προμηθεύουν τους μαθητές με παράνομες ουσίες.

Θεσμοθέτηση ζητούν οι μαθητές

Τη θεσμοθέτηση των εκδρομών στην Κακοπετριά ζητούν οι μαθητές. Σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Παιδείας το απόγευμα της περασμένης Πέμπτης, μεταξύ της Παγκύπριας Συντονιστικής Επιτροπής Μαθητών (ΠΣΕΜ), υπουργού Παιδείας, και διευθυντή Μέσης Εκπαίδευσης, συζητήθηκαν διάφορα θέματα που απασχολούν τους μαθητές και μεταξύ αυτών, ακούστηκαν απόψεις για τις τριήμερες εκδρομές που διεξάγονται στην κοινότητα της Κακοπετριάς.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η ΠΣΕΜ κατά την εν λόγω συνάντηση κατέθεσε πρόταση μέσω της οποίας προτείνει να καθοριστούν και να θεσμοθετηθούν οι διαδικασίες για αυτές τις εκδρομές και κατ'επέκταση, αν υπάρχει δυνατότητα, να τροποποιηθεί η νομοθεσία. Επίσης, η ΠΣΕΜ θεωρεί ότι έστω και αργοπορημένα, πρέπει όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να καθίσουν στο τραπέζι του διαλόγου (μαθητές, γονείς, καθηγητές και Υπουργείο Παιδείας), ούτως ώστε να θεσπίσουν όλοι μαζί συγκεκριμένες διαδικασίες. Στις διαδικασίες που καταγράφουν οι μαθητές προτείνουν,

μεταξύ άλλων, να δημιουργηθεί και να λειτουργήσει τετραμελής επιτροπή σε κάθε σχολείο, η οποία να αποτελείται από δύο άτομα του Κεντρικού Μαθητικού Συμβουλίου, τον πρόεδρο του Συνέσμου γονέων και ένα άτομο από τη Διεύθυνση του σχολείου. Εξηγούν, πως ευθύνη της επιτροπής θα είναι η προετοιμασία της εκδρομής, όπως, η επιλογή χώρου διαμονής, ποιο θα είναι το μεταφορικό μέσο, ποια η τιμή αυτών των υπηρεσιών, ποια θα είναι η ημερομηνία και άλλες λεπτομέρειες γύρω από τη διεξαγωγή του τριήμερου.

Εισηγούνται επίσης τη συμμετοχή αντιπροσώπων του Καθηγητικού Συλλόγου και του Συνδέσμου Γονέων, οι οποίοι θα έχουν και την ευθύνη για τήρηση του προγράμματος αλλά και διεξαγωγή των εκδρομών να γίνεται σε περίοδο γιορτών (Χριστούγεννα ή Πάσχα), που τα σχολεία είναι κλειστά και το πρόγραμμα των μαθητών δεν είναι τόσο φορτωμένο. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η πρόταση της ΠΣΕΜ θα δοθεί και στην ΟΕΛΜΕΚ σε συνάντηση που θα έχουν οι δύο πλευρές εντός της ερχόμενης βδομάδας.

Εκλέγουν νέα ηγεσία οι γονείς Μέσης

Η Παγκύπρια Συνομοσπονδία Ομοσπονδιών Συνδέσμων Γονέων και Κηδεμόνων Δημοσίων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης πραγματοποιεί την Ετήσια Γενική της Συνέλευση σήμερα, Κυριακή 11 Νοεμβρίου, στα Κεντρικά Γραφεία Διοίκησης της Τράπεζας Κύπρου στη Λευκωσία. Κατά τη διάρκεια των εργασιών της Γ.Σ. θα γίνει απολογισμός της προηγούμενης χρονιάς από τον πρόεδρο, Κυριάκο Νικηφόρου, θα καταρτιστεί εφορευτική επιτροπή και στη συνέχεια θα επικυρωθεί νέο Διοικητικό Συμβούλιο για τη επόμενη σχολική χρονιά. Συγκεκριμένα, ένας εκπρόσωπος από κάθε ομοσπονδία δικαιούται να είναι μέλος της γραμματείας από τη θέση του προέδρου μέχρι τη θέση του βοηθού ταμιά και σε περίπτωση που υπάρχουν ανθυποψήφιοι γίνονται εκλογές. Στη Γενική Συνέλευση έχουν προσκληθεί όλοι οι φορείς που εμπλέκονται με την παιδεία του τόπου.

Καμία ποινή σε κανέναν μέσω νάρκοτεστ ως τώρα

Από την 25η Ιανουαρίου όταν ξεκίνησε να εφαρμόζεται το μέτρο, έγιναν 480 έλεγχοι και 327 οδηγοί βρέθηκαν θετικοί

Της ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΣ ΧΑΤΖΗΧΑΝΔΡΕΑ

Καμία ποινή σε κανένα παραβάτη δεν έχει επιβληθεί μέχρι στιγμής από την 25η Ιανουαρίου όταν ξεκίνησε να εφαρμόζεται το νάρκοτεστ. Σύμφωνα με τον αναπληρωτή διευθυντή της Τροχαίας Αρχηγείου, Χάρη Ευριπίδου η καθυστέρηση που υπάρχει στην επιβολή των ποινών δεν οφείλεται στην Αστυνομία, αλλά στη διαδικασία που έπεται από πλευράς δικαστηρίων. Όπως προβλέπεται, εάν το αποτέλεσμα της προκαταρκτικής εξέτασης είναι θετικό, τότε ο οδηγός οφείλει να δώσει πρόσθετο δείγμα ούλου το οποίο θα εξεταστεί από το Γενικό Χημείο του Κράτους. Σε μια τέτοια περίπτωση, αλλά και σε περίπτωση άρνησης ή αποφυγής παραχώρησης ούλου, τότε απαγορεύεται στον οδηγό να συνεχίσει την οδήγηση του οχήματός του και μεταφέρεται στον πλησιέστερο Αστυνομικό Σταθμό. Εάν το αποτέλεσμα της εξέτασης του δείγματος από το Γενικό Χημείο είναι θετικό, τότε ετοιμάζεται ποινικό φάκελος και ο οδηγός κατηγορείται γραπτώς και παραπέμπεται σε δική ενώπιον Δικαστηρίου. Παρόλα αυτά, η διαδικασία είναι χρονοβόρα, αφού οι περισσότεροι παραβάτες δεν παραδέχονται το αδίκημα που διέπραξαν γι' αυτό και γίνεται εκδίκαση των υποθέσεων,

διαδικασία η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά από αρκετούς μήνες. «Μέχρι στιγμής δεν είχαμε κάποια ποινή στους παραβάτες, ούτε καταδικάστηκε κάποιος», δήλωσε στην «Κ» ο κ. Ευριπίδου. Υπενθυμίζεται ότι οι ποινές που προβλέπονται από τη νομοθεσία για το αδίκημα της οδήγησης ή απόπειρας οδήγησης υπό την επήρεια ναρκω-

Τέσσερα θανατηφόρα δυστυχήματα σημειώθηκαν φέτος, στο οποίο οι οδηγοί ήταν υπό την επήρεια ναρκωτικών.

τικών είναι αυστηρές. Ωστόσο, καταγράφεται η καθυστέρηση στην επιβολή των ποινών. Πέραν όμως αυτών των αδικομάτων, τιμωρείται και η άρνηση ή η αποφυγή παροχής δείγματος ούλου. Μεταξύ άλλων προβλέπεται: α) ποινή φυλάκισης όχι πέραν των τριών ετών ή β) χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις €3.500 ή γ) στέρηση άδεια οδήγησης όχι πέραν των τριών ετών ή δ) όλες ή οποιαδήποτε ή οποιοσδήποτε από τις ποινές αυτές.

Εννιά μήνες, 480 έλεγχοι

Επιτυχής χαρακτηρίστηκε από τον Αρχηγό της Αστυνομίας Ζαχα-

Υπήρξαν οδηγοί που στο δείγμα τους εντοπίστηκε κάνναβη, κοκαΐνη αλλά και μεθαμφεταμίνη.

ρία Χρυσοστόμου η εφαρμογή του νάρκοτεστ που ξεκίνησε πριν από εννιά μήνες. Σύμφωνα δε με τον κ. Ευριπίδου διεξήχθησαν συνολικά 480 έλεγχοι από τους οποίους, 327 οδηγοί βρέθηκαν θετικοί, έδωσαν περαιτέρω δείγμα που στάλθηκε για αναλύσεις στο Γενικό Χημείο

του Κράτους. Επιπλέον 14 οδηγοί αρνήθηκαν να δώσουν δείγμα και αφού ακολουθήθηκαν οι απαραίτητες διαδικασίες από πλευράς Αστυνομίας, η υπόθεση οδηγήθηκε στα δικαστήρια. Το στοιχείο όμως που ανησυχεί τις αρμόδιες αρχές είναι η ηλικία των παρανομοούντων,

αφού αρκετοί εξ αυτών είναι νεαροί. Όπως δήλωσε στην «Κ» ο κ. Ευριπίδου, οι περισσότεροι νεαροί κάνουν χρήση κάνναβης, ενώ οι μεγαλύτεροι σε ηλικία που θεωρούνται και πιο εθισμένοι στα ναρκωτικά κάνουν χρήση «κοκτέιλ» ουσιών εφόσον υπήρξαν οδηγοί που στο

δείγμα τους εντοπίστηκε κάνναβη, κοκαΐνη αλλά και μεθαμφεταμίνη, γεγονός το οποίο προκαλεί ανησυχία στις αστυνομικές αρχές.

Σε έξαρση

Συνολικά 950 υποθέσεις στις οποίες εμπλέκονταν 1094 πρόσωπα έχουν διερευνηθεί από την Αστυνομία και την Υπηρεσία Καταπολέμησης Ναρκωτικών κατά το 2017, ενώ για το αδίκημα της κατοχής και χρήσης ναρκωτικών κατηγορήθηκαν 912 πρόσωπα. Μέχρι την 30ή Σεπτεμβρίου, διερευνήθηκαν 911 ποινικές υποθέσεις στις οποίες ενέχονταν 1019 πρόσωπα, από τα οποία τα 838 κατηγορήθηκαν για το αδίκημα της κατοχής και χρήσης ναρκωτικών. Σύμφωνα με στοιχεία τα οποία παρουσίασε ο υπουργός Δικαιοσύνης Ιωάννης Νικολάου, την περασμένη χρονιά συνελήφθησαν για εμπορία ναρκωτικών 163 πρόσωπα, από τα οποία καταδικάστηκαν τα 57. Οι ποινές που τους επιβλήθηκαν κυμαίνονται από 1 μήνα μέχρι 10 χρόνια φυλάκιση ή φυλάκιση με αναστολή από 7 μήνες μέχρι 3 χρόνια. Όσο για το 2018 (μέχρι 30/9/2018) ο κ. Νικολάου ανέφερε πως συνελήφθησαν 157 πρόσωπα εκ των οποίων καταδικάστηκαν επτά. Οι ποινές που τους επιβλήθηκαν κυμαίνονται από 6 μήνες μέχρι 5 χρόνια φυλάκιση, κατέληξε.

Το magic bus έφυγε για το Ελσίνκι

Ολιγοήμερη εκδρομή

Την ώρα που ο Πρόεδρος Αναστασιάδης προετοιμαζόταν για το διάγγελμα του, απαντώντας στα περί συνομοσπονδίας και λύσης δύο κρατών αλλά και εξηγώντας τα περί αποκέντρωσης, ο Δημοκρατικός Συναγερμός πήγαινε ολιγοήμερη εκδρομή! Όλη η ηγεσία του κόμματος ανασυντάχθηκε και κίνησε προς το Ελσίνκι για το συνέδριο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος. Έβγαζαν μάλιστα και φωτογραφίες από το λεωφορείο που τους μετέφερε χαμογελαστοί και ευδιάθετοι αφήνοντας τις σκοτούρες στην Κύπρο. Θυμάστε το τραγουδάκι: «Μια και είμαι εγώ παιδί ξέρω πάντα να γελάω με χαρά τα δύο χέρια τα χτυπώ»!

Φωτογραφίες-αναμνηστικά

Ο καθένας αξιοποίησε το ταξίδι για τις δικές του βλέψεις. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έκανε προεδρικές κινήσεις και επαφές με αρχηγούς κρατών αλλά και παράγοντες της Ε.Ε. Το ίδιο και ο Νίκος Τορναρίτης, ο οποίος φιλοδοξεί από τον Μάη να μετακομίσει στις Βρυξέλλες. Χαρακτηριστικά τα tweets του και οι φωτογραφίες του, αλλά και ο διάλογος που είχε με τον Χρήστο Στυλιανίδη.

Χάθηκε η ταμπακίερα

Ήταν συνεπώς μία ώρα και ευχάριστη ατμόσφαιρα. Και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο κανείς δεν μπήκε στη διαδικασία να αναφέρει τίποτα για την ταμπακίερα και δη για τα όσα είπε ή δεν είπε ο Πρόεδρος. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο άφησαν πίσω για να αντιμετωπίσουν τα πυρά, τους Χαράλαμπο Σταυρίδη και Αννίτα Δημητρίου, οι οποίοι γυρίζουν από κανάλι σε κανάλι και από ραδιόφωνο σε ραδιόφωνο από πρωίας μέχρι νυκτός. Αν κρίνουμε και από τη φειδωλή ανακοίνωση που εξέδωσε ο Χαράλαμπος Σταυρίδης, υποθέτουμε πως την προηγούμενη βδομάδα ζορίστηκε πολύ ψυχολογικά.

Η επιτυχία

Η στήλη πάντως μαθαίνει πως ο Δημοκρατικός Συναγερμός διαδίδει παντού πως τα ταξίδια στο Ελσίνκι ήταν πολύ πιο σημαντικό από το όποιο διάγγελμα του Προέδρου. Και αυτό γιατί πέρασε ομόφωνα από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα το ψήφισμα που κατέθεσε ο Αβέρωφ Νεοφύτου για το Κυπριακό. Ψηφίσματα βεβαίως που εγκρίνονται κάθε χρόνο. Η διαφορά, όπως λένε, ήταν η επισήμανση ότι το ΕΑΚ δεν θα επιτρέψει στην Τουρκία λύση δύο κρατών. Ποιος είπαμε

Πριν ή μετά το τσουνάμι;

πως άνοιξε αυτή τη φημολογία;

Ο φίλος μας ο Βέμπερ

Πάντως, ο Ιανός έχει πολλά ερωτήματα και για τον Μάνφρεντ Βέμπερ, προσωπικό φίλο και επιλογή του Αβέρωφ Νεοφύτου. Δεν είναι ο ίδιος που θέλει η Τουρκία να μείνει εκτός Ε.Ε.; Ο ΔΗΣΥ τι λέει γι' αυτό ακριβώς; Πάντως, ο τελευταίος που στήριξε σθεναρά ο ΔΗΣΥ, ήταν ο Γιούνκερ και εξ όσων γνωρίζουμε δεν μιλιέται πλέον μαζί του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Γιατί άραγε; Και γιατί τα έχει πλακάκια με τον Τουσκ ο Νίκαιος; Ακόμα και στις Βρυξέλλες μαέστρος στους τακτικισμούς ο Νικ.

Η επιστροφή Χάσικου

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ φαίνεται αποφασισμένος να το πάρει μέχρι τέλους στην κόν-

τρα με τον Αναστασιάδη στο Κυπριακό. Όπως φαίνεται να υποσέθηκε σε κύκλους του στενού του περιγύρου δεν πρόκειται να δεχτεί να οδηγηθεί η Κύπρος σε λύση δύο κρατών. Καθόλου τυχαίο ότι επιστράτευσε παλιά στελέχη. Τα βρήκε ακόμα και με τον άλλοτε εσωκομματικό του αντίπαλο Σωκράτη Χάσικο για να εμποδίσει τις όποιες καινούργιες ιδέες του Προέδρου ενώ επανειφάνιση έκανε κι πάλα ποτέ ισχυρός Λεόντιος Ιεροδιακόνου.

Μαύρο σε Λιλλίκα

Το μετέωρο βήμα του πελαργού θυμίζουν οι διαβουλεύσεις που γίνονται στον ενδιάμεσο χώρο για το ψηφοδέλτιο των ευρωεκλογών. Όπως μαθαίνει η στήλη, τόσο στην ΕΔΕΚ όσο και στην Αλληλεγγύη θεωρούν τον Γιώργο Λιλλίκα persona non grata. Για την ΕΔΕΚ είναι λίγο πολύ γνωστοί οι λόγοι. Από πλευράς της Αλληλεγγύης δεν του συγχωρούν τη στά-

ση του για την 56η έδρα. Αυτός είναι και ο λόγος που πιέζουν τον Γιώργο Περγίδη να πορευθούν χωρίς τη Συμμαχία Πολιτών.

Με 55 βουλευτές

Και εδώ που μιλούμε για την 56η έδρα, θυμάται κανείς πως εδώ και έξι μήνες η βουλή λειτουργεί με 55 βουλευτές; Θα είχε πλάκα αν κάποιος έμπαινε στη διαδικασία να πάρει τη βουλή στα δικαστήρια και να κριθούν αντισυνταγματικές όσες αποφάσεις πάρθηκαν το τελευταίο εξάμηνο. Εδώ κι αν μιλούμε για πλήρη εξουτελισμό του ναού της Δημοκρατίας, Αραμπής περνά σκόνη γίνεται και καρφάκι δεν κηρύσσεται κανενός...

Βρίσκουν τη φωνή τους

Μπορεί η εσωστρέφεια να κτύπησε την πόρτα του ΔΗΣΥ αλλά αυτό δεν φαίνεται να

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Στάνισλαβ Οσάτσι

Ο Στάνισλαβ Οσάτσι, ο πρέσβης της Ρωσίας στην Κύπρο, κάρφωσε τον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Λέγοντας σε συνέντευξή του στο Κανάλι 6 ότι υποστηρίζει το ρωσικό πατριαρχείο και όχι το Φανάρι στη διένεξη για την αυτοκεφαλία της Ουκρανίας. Μάλιστα είπε ότι σε αντίθετη περίπτωση θα επηρεαστούν και οι σχέσεις Ρωσίας-Κύπρου.

ισχύει και στο ΑΚΕΛ. Στην Εζεκία Παπαϊωάννου άρχισαν να βρίσκουν τη φωνή τους ως αντιπολίτευση. Ως κουβέντα του καφερένη χαρακτήρισε την αποκεντρωμένη ομοσπονδία του Αναστασιάδη ο Άντρος Κυπριανού, ενώ ο Στέφανος Στεφάνου που θεωρείται από πολλούς η φυσιολογική διαδοχή άρχισε να γίνεται πιο ενεργός στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης. Λέτε τώρα που πήρε μπρος η Εζεκία Παπαϊωάννου, να ξυπνήσει και η Ομόνοια;

Μόνη η Κλέλια

Ένταση προκλήθηκε στο συγκρότημα ΔΙΑΣ, την εβδομάδα που πέρασε, καθώς η αναπληρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπος, αρνείται να βγει στο ίδιο πάνελ με εκπροσώπους του ΑΚΕΛ και του ΔΗΚΟ. Όπως είπε έχει ρητές εντολές ως μέλος της κυβέρνησης να βγαίνει μόνη της και όχι με τη συνοδεία κομμάτων. Ασχέτως αν στις ριπές των στελεχών του ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ δεν υπήρξε άνθρωπος από τη Δεξιά να απαντήσει και να υπερασπιστεί τον Πρόεδρο. Τώρα που θα επιστρέψει, αγαπητή Κλέλια, ο Νίκαιος θα σου τραγουδήσει, «μόνη ποτέ δεν θα σ' αφήσω, να μη μ' αφήσεις μόνο ποτέ!»

Γράφει Ο ΙΑΝΟΣ

ΑΜΕΡΩΤΑ / Γράφει ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Το μεγάλο στοίχημα

Συχνά κάνουμε την ουσία. Ξεχνάμε ποιος είναι ο στόχος. Ξεκινάμε να στροβιλίζομαστε μεταξύ μας, γινόμαστε ένα κουβάρι και όταν κατακαθίσει η σκόνη μένουμε να βλεπόμεστε αναμμιγισμένοι και κατασκοπισμένοι. Είτε συζητάμε το μέγιστο ζήτημα, το Κυπριακό, είτε για την παιδεία ή την υγεία, τα μεγαλύτερα, κατά τη γνώμη μου ζητήματα, κάνουμε ακριβώς το ίδιο πράγμα. Χανόμαστε, μόνοι μας, στη μετάφραση.

Ζούμε σε περίεργες εποχές. Που άλλαξαν και τα μέσα διάδοσης και τα μέσα προώθησης των μηνυμάτων. Πριν από τριάντα χρόνια είχαμε ένα τηλεοπτικό κανάλι, ένα ραδιοφωνικό σταθμό και μερικές εφημερίδες. Σήμερα η πληροφορία διαδίδεται με πολλαπλά μέσα, σε ελάχιστο χρόνο και ο συντάκτης μπορεί να είναι ο καθένας από εμάς. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δίνουν αυτή την ευχέρεια, αυτή την ελευθερία. Το πρόβλημα βέβαια είναι στο φιλτράρισμα. Μέσα σε αυτόν τον κυκεώνα είναι δύσκολο να περάσει μηνύματα. Είτε στα μεγάλα ζητήματα είτε και σε μικρότερα. Δυστυχώς, επικρατεί το σύνθημα από το επικείμενο. Η ατάκα από την ανάλυση. Ο λαϊκισμός δεν ανακαλύφθηκε τώρα. Είναι συνομιλικός με τη δημοκρατία. Το πρόβλημα είναι πως σήμερα, στην εποχή των fake news, γιγαντώνεται. Ταξίζει και ταξίζεται από αυτά. Το μεγάλο ερώτημα είναι τι μπορούμε να κάνουμε.

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, χρειάζεται να είμαστε λήτρες και υπερασπιστές του δομημένου δια-

λόγου. Να βάλουμε πίσω στις ράγες το τραίνο του ορθολογισμού. Να βάζουμε κάτω επιχειρήματα, με ψυχραιμία και ωριμότητα. Να πάψουμε να κυνηγάμε την ατάκα που θα μας αυξήσει τα likes και τα shares. Γιατί απλούστατα δεν είναι εκεί η ουσία. Σε αυτή τη μάχη χρειαζόμαστε συνοδοιπόρους.

Ο πιο αξιόπιστος είναι τα παραδοσιακά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η μείωση της επίδρασης των ψευδών ειδήσεων δεν είναι εύκολη υπόθεση. Μπορεί, όμως, να γίνει αν τα

Μέσα σε αυτόν τον κυκεώνα είναι δύσκολο να περάσει μηνύματα. Είτε στα μεγάλα ζητήματα είτε και σε μικρότερα. Δυστυχώς, επικρατεί το σύνθημα από το επικείμενο.

μέσα μαζικής ενημέρωσης καταποθούν εγκαίρως πως η μάχη που πρέπει να δώσουν δεν είναι αυτή της εφήμερης διαδικτυακής επικράτησης αλλά αυτή της ποιοτικής ενημέρωσης. Αυτό είναι το μεγάλο στοίχημα. Να ξανά βάλουμε το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα λειτουργούμε και θα ενισχύσουμε τον διάλογο που ενδυναμώνει τη δημοκρατία.

Αν συνεχίσουμε να λειτουργούμε χωρίς πλαίσιο, η άναρχη παράθεση των συνθημάτων θα συνεχίσει να μας κατακλύζει και θα μας απομακρύνει από τις βασικές αρχές λειτουργίας της δημοκρατίας. Το μεγάλο στοίχημα είναι να βρούμε ξανά την ουσία σε ό,τι συζητάμε. Να βάζουμε κάτω το ζητούμενο και πως θα φτάσουμε σε αυτό. Και αυτό θα πρέπει να γίνεται σε κάθε θέμα, μικρό ή μεγαλύτερο. Ο ρόλος όλων είναι σημαντικός. Ο καθένας από μας έχει ρόλο να διαδραματίσει. Και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, και οι πολιτικοί αλλά και ο καθένας πολίτης ξεχωριστά. Ο καθένας κρατά τα κλειδιά του δικού του λογαριασμού. Εκεί μπορεί να θέσει τα δικά του όρια.

Τους επόμενους μήνες θα έχουμε μπροστά μας μεγάλα ζητήματα. Τόσο στο Κυπριακό όσο και σε θέματα εσωτερικής διακυβέρνησης. Ο ορθολογισμός χρειάζεται να επικρατήσει. Η διαμόρφωση της κοινής γνώμης δεν μπορεί να γίνεται χωρίς σοβαρή και σε βάθος ανάλυση. Χωρίς νηφάλια και ψυχραιμη ενημέρωση. Στο χέρι μας είναι. Όλων.

Εκπρόσωπος Τύπου ΔΗΣΥ, Βουλευτής Λευκωσίας
twitter: @dmdemetriou

ΒΟΛΕΣ / Γράφει ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΠΑΡΗΣ

Κανόνες στους νέους

Σοβαρός διευθυντής δημοσίου Σχολείου έλαβε τα συγχαρητήρια αξιωματικών της Αστυνομίας, οι οποίοι παρακολουθούσαν τη γιορτή για την 28η Οκτωβρίου. Για πρώτη φορά, ανέφεραν τα όργανα της τάξης, στον δυναμικό διευθυντή, είδαν πειθαρχημένους μαθητές να παρακολουθούν σχολική γιορτή, χωρίς να ψιθυρίζουν και χωρίς να πειράζουν ο ένας τον άλλο. Ο άξιος διευθυντής, ο οποίος απολαμβάνει την εμπιστοσύνη και των καθηγητών, ανέφερε ότι απλώς τηρεί κατά γράμμα τους κανόνες του σχολείου. Αν ο μαθητής έλθει στο σχολείο χωρίς τη στολή του, αξύριστος ή ατημέλητος, απλά θα πάρει αποβολή και θα ειδοποιηθούν οι γονείς ή ο κηδεμόνας του.

Αν κάποιος μαθητής δεν μπορεί να προσαρμοστεί στους κανόνες, απλά θα φύγει από το σχολείο και θα πρέπει να αναζητήσει άλλο σχολείο. Ανάλογοι είναι οι κανόνες και για τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι αν δεν μπορούν να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους, παρά τις συστάσεις, απλά θα πρέπει να φύγουν από το σχολείο. Από την άλλη, ο διευθυντής ανέπτυξε ένα σπουδαίο συστήματα στήριξης των ψυχικών και καταφρονημένων, χωρίς διαφήμιση και χωρίς στοχοποίηση. Αποτέλεσμα είναι, παρά τα πολλά προβλήματα των παιδιών, το σχολείο να λειτουργεί χωρίς γκρίνιες και χωρίς κουτσομπολιό και να φέρνει αξιοζήλευτα αποτελέσματα.

Όσοι πέρασαν από τα στρατόπεδα και μάλιστα παλαιότερα, αυτό που θυμούνται είναι τις πολλές ασκή-

σεις, το καθόνι, τις σκοπιές, αλλά και τις φίλιες ζωής τις οποίες ανέπτυξαν. Ειδικότερα όσοι είχαν την τύχη ή τις ικανότητες, να εκπαιδευτούν στην ΣΕΑΠ, στην Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών της Κρήτης, λένε ότι στα δύσκολα της σχολής πέρασαν την καλύτερη περίοδο της στρατιωτικής τους υπηρεσίας. Εκεί η πειθαρχία είχε νόημα και αριθμούς και ανάλογες συνέπειες.

Απαγορευόταν το περπάτημα, μόνο τροχάδην, το φαγητό διαρκούσε μόνο μερικά λεπτά, οι πορείες ατέλειπτες, οι ασκήσεις ακριβείας σε σημείο καταναγκασμού, τα μαθήματα στην τάξη ήταν πάρα πολλά και η ξεκούραση σπάνια. Και όμως μέσα στα «κάτεργα» αναδεικνύονταν οι αξιωματικοί του στρατεύματος. Σήμερα αυτό το οποίο ακούει από πολλούς φαντάρους είναι ότι σπάζουν τα νεύρα τους από την ακινησία και το ραχάτι, τις δημοσιολογίες, τις διαταγές. Φαντάρος ο οποίος ετοιμάζεται για σπουδές σε κορυφαίο πανεπιστήμιο μονολογούσε, ότι τους έβαλαν σε φυλακή

Σήμερα αυτό το οποίο ακούει από πολλούς φαντάρους είναι ότι σπάζουν τα νεύρα τους από την ακινησία και το ραχάτι, τις δημοσιολογίες και τις ακατανόητες διαταγές.

και το μόνο που κάνουν είναι να ασκούνται στην πομπή, να βγάψουν σκοπιές χωρίς να ξέρουν τι φυλάνε και να γκρινιάζουν. Ο νεαρός βλέπει τα πάντα στο κινητό του, ξέρει πως λειτουργούν οι δορυφόροι, γνωρίζει πολύ καλά τις δυνατότητες των καμερών, μέρα και νύκτα και διερωτάται πόσο βλάκες είναι όλοι αυτοί που πληρώνουν εκατομμύρια, για να λειτουργεί ένα σώμα, με πρακτικές προπολεμικές.

Πρόσφατα ακούσαμε πολλά, για τα όργανα των μαθητών στα ορεινά θέρετρα, στη διάρκεια μαθητικών - όχι σχολικών - εκδρομών. Τώρα με ποιο δικαίωμα ανήλικα παιδιά ενοικιάζουν ξενοδοχεία και διοργανώνουν εκδρομές, με μόνη έγκριση μια υπογραφή από τους γονείς ή τους κηδεμόνες τους, είναι μια άλλη δύσκολη υπόθεση. Μπορεί τα παιδιά να έχουν και δική γιατί ξεσάλωνουν, αφού εργάζονται τόσο σκληρά, απάνθρωπα μερικές φορές, με τα μαθήματα το πρωί, τα ατέλειπτα ιδιαίτερα το απόγευμα και το βράδυ και τη δύσκολη σιωπή των γονιών, οι οποίοι το μόνο που ξέρουν είναι να βγάψουν χρήματα από την τσέπη και σπάνια να απλάνουν το χέρι της ψυχής τους, για να αγγίξουν τα παιδιά τους. Είναι η ώρα να σταματήσει η υποκρισία, να μπει η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στα σχολεία, να μάθουν οι νέοι για τα ναρκωτικά, για τους κινδύνους του αλκοόλ και να τους αβρά άλλα θέματα τα οποία δεν είναι μαθήματα. Και το κυριότερο, πρέπει να κατανοήσουν ότι «όλα εδώ πληρώνονται» είτε αυτό ονομάζεται βιασμός της φύσης, είτε βιασμός των ανθρώπων, είτε και βιασμός των ψυχών.

ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΑΔΑ / Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Είναι ταξικός ο ρατσισμός

Ήταν το 2009, όταν ο τότε υπουργός Εμπορίου Αντώνης Πασχαλίδης καμάρωνε πως θα κατάφθαναν στην Κύπρο 1000 Ιρανοί και δεν απέκλειε μάλιστα να αγοράσουν εξοχικές κατοικίες. Και πεντακόσιοι Ιρανοί, έλεγε χαρακτηριστικά, να αγοράσουν από ένα εξοχικό αξίας ενός εκατομμυρίου ευρώ, θα έχουμε αμέσως 500 εκατομμύρια ευρώ. Οι πεντακόσιοι Ιρανοί ήρθαν, έφυγαν δεν αγόρασαν τα εξοχικά ενός εκατομμυρίου που υπολόγιζε ο κ. Πασχαλίδης και όμως αυτό δεν ήταν αρκετό για να μάθουμε από την ελαφρότητα που μας διακατείχε. Αντίθετα, τέσσερα χρόνια αργότερα, ακολούθησε η πλήρης οικονομική κατάρρευση της Κύπρου. Μίας οικονομίας βασισμένης στη φούσκα και στην αφέλειά μας να επενδύουμε πάντα στο ξένο χρήμα και στις αρπαχτές.

Μάθαμε από αυτό; Μία βόλτα στη Λεμεσό σήμερα είναι αρκετή. Οι ρωσικές επιγραφές, τα καταστήματα, οι κιτς ρωσικές εκκλησίες που ξεπηδούν η μία μετά την άλλη, είναι αρκετά για να παραδεχτούν και οι πιο αισιόδοξοι πως η πόλη δεν αποκαλείται αδικώς «Μικρή Μόσχα» από ξένα ΜΜΕ. Την ίδια στιγμή η Λάρνακα αναμένεται να έχει την ίδια τύχη της Λεμεσού, με την επέλαση Λιβανέζων και Ιρανών επενδυτών που όπως λένε τοπικοί και άλλοι παράγοντες θα αναβαθμίσουν την πόλη.

Πώς τα θυμηθήκαμε όμως όλα αυτά; Ίσως γιατί την περασμένη εβδομάδα, κάτοικοι του Ζυγίου, με τη βοήθεια του ΕΛΑΜ δεν επέτρεψαν σε εργάτες των Δημοσίων Έργων να ξεκινήσουν τις εργασίες αποτύπωσης του χώρου που προορίζεται για Κέντρο Υποδοχής Ασυνόδευτων Παιδιών. Όπως λένε ο χώρος θα πρέπει να αξιοποιηθεί προς όφελος της κοινότητας με τη δημιουργία ενός κατασκηνωτικού χώρου και όχι για να φιλοξενηθούν μερικά ασυνόδευτα παιδιά. Η κοινοτάχης Ζυγίου Γεωργία Μιχαήλ ανέπτυξε ολόκληρη κοινωνιολογική ανάλυση, χαρακτηρίζοντας λάθος να ενσωματωθούν σε μία μικρή, όπως έλεγε, κοινωνία των 500 κατοίκων άλλα 100 ασυνόδευτα παιδιά ηλικίας από 13 ως 18 ετών. Κάτι τέτοιο θα προκαλούσε πρόβλημα και εξέφραζε την άποψη ότι τα ασυνόδευτα παιδιά θα πρέπει να ενσωματώνονται σε μία μεγαλύτερη κοινωνία από αυτή του Ζυγίου. Την ίδια ώρα ένα στελέχος του ΕΛΑΜ μας έλεγε να «λουθούμε» την πολυπολιτισμικότητα μας, καθώς για την τραγωδία μιας οικογένειας, δεν έφταναν τα ψυχολογικά προβλήματα που φέρνει να έχει ο ανήλικος δράστης αλλά η Ρομά καταγωγή του. Για μία οικογένεια, που το κράτος αγνόασε πλήρως.

Σε μία χώρα όμως που πανηγυρίζουμε για την κάθοδο 1000 Ιρανών, που μοιράζουμε με περησιόχια χρυσά διαβατήρια, βίζες, υπηκοότητες και εν τέλει διαμορφώνουμε την κουλτούρα και την τάση μας με τόσο ευκολία πώς προέκυψε να μας ενοχλούν 100 παιδιά που θα μείνουν στο Ζύγι; Μας ενοχλούν όχι γιατί είναι ξένοι, αλλά γιατί είναι φτωχοί. Μας καταστρέφουν τον κοινωνικό ιστό, αλλοιώνουν τον δημογραφικό χαρακτήρα της χώρας, οι Σύριοι μεταναστες που έρχονται σε βάρκες. Χαλούν την αισθητική μας και μόνο αυτοί προφανώς ευθύνονται για τη διάρρηξη του κοινωνικού μας ιστού.

Σε μία κοινωνία, όπου η προσφυγιά είναι συνώνυμο της ιστορίας μας, μόνο ντροπή προκαλούν τα όσα συμβαίνουν και τα όσα λέγονται. Για την κατάντια και την παρακμή μας ως κοινωνία. Και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο σε αυτά τα 100 παιδιά δεν αξίζει να μείνουν σε κοινωνίες όπως είναι αυτή του Ζυγίου και του κάθε άλλου τοξικού χώρου της Κύπρου. Θα πρέπει όμως να παρθούν επιτέλους κάποια μέτρα. Και εδώ τον δικό της σημαντικό ρόλο θα παίξει η Παιδεία.

Από ένα υπουργό Παιδείας που μοιράζεται κοινές αξίες και αρχές με το ΕΛΑΜ δεν αναμένουμε πολλά. Αναμένουμε πολλά όμως από τις εκπαιδευτικές οργανώσεις και τους εκπαιδευτικούς. Εδώ μπορούν να αποδείξουν πως η μάχη που έδωσαν το περασμένο καλοκαίρι, μία μάχη που η πλειοψηφία της κοινωνίας στήριξε, δεν ήταν γιατί πείραζαν τα συμφέροντα και τα κεκτημένα τους, αλλά μία μάχη για μία ποιοτική παιδεία. Μία παιδεία ίση, ανεξαρτήτως φύλου, θρησκείας, εθνικής καταγωγής και χρώματος. Που στόχο έχει την αντικειμενική μέληψη της ιστορίας, για να αντιληφθούν τα παιδιά πού οδήγησαν ακραίες πολιτικές τις οποίες προωθεί το ΕΛΑΜ και τις οποίες σιγά-σιγά εναγκαλίζονται και άλλοι υπό τον μανδύα της διάρρηξης του κοινωνικού ιστού και αλλοίωσης του δημογραφικού χαρακτήρα της χώρας. Και τα οποία ισχύουν όμως μόνο όταν οι ξένοι που έρχονται δεν αφήνουν ζεστό χρήμα.

economidoum@kathimerini.com.cy

Τελετή για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στους Lloyds του Λονδίνου.

ΕΝ ΚΑΜΙΝΩ / Του ΜΙΧΑΗΛ ΤΣΙΚΑΛΑ

Περί ηδύποτων

Η εμφάνιση του Πρόεδρου Αναστασιάδη στη συνέντευξη Τύπου δεν φαίνεται να έπεισε εν πρώτοις τα κόμματα πως η στροφή προς την αποκέντρωση της Ομοσπονδίας είναι εφικτή. Θα περιμένουμε, ωστόσο, δημοσιογραφικά, να δούμε την κατάληξη όταν θα βράσει και θα πρέπει να κολλήσει το σίδερο, ως προς το ποια θα είναι τελικά η θέση μας. Ειδικότερα, το σημαντικότερο όλων για εμένα είναι να υπάρξει συμφωνία στους όρους αναφοράς. Το πώς και το γιατί, παρακάτω. Παραμένοντας, όμως, στη συνέντευξη Τύπου, ο Πρόεδρος φάνηκε σε σημεία αδικαιολόγητα εκνευρισμένος, κάτι που συμβαίνει όταν του ασκείται κριτική από δημοσιογράφους ή όταν του μεταφέρονται μηνύματα που δεν τον βρίσκουν σύμφωνο. Ίσως αντιδρά νευρικά, επειδή αισθάνεται ότι κάνει πολλά και του λένε ότι συμβαίνει το αντίθετο. Αντιδρά λάθος σε κάθε ανάλυση περίπτωση. Επί του συγκεκριμένου, ο Πρόεδρος οφείλει ν' απαντά σε ερωτήσεις χωρίς να λαμβάνει υπόψη το μέσο που εκπροσωπεί ο δημοσιογράφος, χωρίς να βασίζεται η απάντηση στο τι μεταδίδει το συγκεκριμένο μέσο ή όχι, και άρα πώς επηρεάζεται ο Πρόεδρος. Επί της ουσίας. Η ερώτηση για παράδειγμα για το πόσες κινήσεις έχουν γίνει ώστε να υπάρξει ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων, έχει περιεχόμενο και αφορά και τις δύο κοινότητες. Το ότι έπινε ο Νίκος Αναστασιάδης ζιβανίες με τον Μουσταφά Ακιντζί στους δρόμους, επικοινωνιακά καλύφθηκε άψογα ως προς την ανθρώπινη πλευρά των πραγμάτων.

Το ανθρώπινο στοιχείο, άλλωστε, έπαιξε και εκείνο το ρόλο του ως περιφερειακός παράγοντας που θα μπορούσε να ωθήσει τους Αναστασιάδη-Ακιντζί πιο κοντά στη λύση. Έτσι το μετέφεραν και αρκετά ΜΜΕ μετά την εκλογή του δεύτερου, ενώ τροφή έδωσαν πολλές κοινές εμφανίσεις. Οι οποίες με τη σειρά τους εμπότιζαν τα περί φιλίας και απευθείας επικοινωνίας μεταξύ των δύο. Δεν ίσχυσε ή δεν βρήκε έδαφος

όλο αυτό στο ουσιαστικό του Κυπριακού, εφόσον ο ρεαλισμός του θέματος, ούτε νερό πίνει ούτε ζιβανία. Οπότε είναι αυτός ο ρεαλισμός που θέλει απάντηση ως προς την επαναπροσέγγιση με πολιτικές χαμηλότερης των συνομιλιών στάθμης, που θα μπορούσαν να είχαν ή να μην είχαν αποτέλεσμα. Εδώ θα ήμασταν να τις κρίναμε. Όχι όμως στο πόδι. Συντεταγμένα. Να μιλήσουμε για επιτροπές που έχουν ατονήσει ή και χάσει εντελώς το περιεχόμενο, προερχόμενο από τον λόγο υπαρχής τους στο πλαίσιο του δικονομικού διαλόγου και γιατί.

Κάποιες υπάρχουν, μέσα πιθανώς και στα πλαίσια άλλων δράσεων, οπότε και καταγράφεται κινητικότητα. Κάποιες όχι και για να συμβαίνει αυτό, κάποιες έχει την ευθύνη. Αν αυτή αναζητηθεί με μια ερώτηση, τότε με νευρικές, σπαρωδικές αντιδράσεις και την ατάκα περί ζιβανίας, μπορεί να κερδήθηκε μια προς στιγμήν στιγμή καλάρωσης, αλλά προσωπικά δεν το βρήκα αστείο. Θα πρέπει πρώτος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να βγει πάνω από τις καταστάσεις που μπορεί να τον ενοχλούν και να δώσει με τρόπο πειστικό απαντήσεις για τα λάθη που έχουν γίνει, για τη δουλειά που δεν έγινε, από τη δική του την πλευρά. Αυτή η διαδικασία άμυνας στην οποία μπαίνει τόσο ο ίδιος όσο και άλλα μέλη της κυβέρνησης

να μη δέχονται ή μια άλλη άποψη ή κριτική είναι στείρα, δεν έχει καμία ωφέλεια ως προς την ενημέρωση και αποτελεί παράδειγμα προς αποφυγή. Στο ουσιαστικό του πράγματος, μια είναι η εξέλιξη που θα κρίνει τα πάντα. Θα μπερδέσουν οι δύο πλευρές να βρουν κοινό τόπο στους όρους συμφωνίας ή όχι; Κι αν όχι, τι γίνεται μετά; Ούτε παράταση, που ξέραμε, ούτε πέταγμα της μπάλας στο παρακάτω, που επίσης ξέραμε. Δεν θα κάνει κίνηση ο γ.γ. των Η.Ε.; Το οποίο σημαίνει τι επίσης; Με απλά λόγια, κάτι που δεν λύνεται ούτε και περνάει με κανένα ηδύποτο. Από εκεί και πέρα, θα φανεί το τι θα γίνει και με ψυχραιμία όλα αντιμετωπίζονται.

tsikalasm@kathimerini.com.cy

ΑΡΘΡΟ / Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ξεπερνούν εαυτούς και φαντασία

Το υποπευδόμεσταν από τη συμπεριφορά και τη ρητορική τους, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου του 2014, ότι είναι κυνικοί και αδιότατοι. Το διαπιστώσαμε πλήρως στην πράξη κατά τη θητεία τους στην κυβέρνηση και γι' αυτό επισημάνθηκε επανειλημμένως ότι θα κάνουν πράματα και θάματα ως τις εκλογές, προκειμένου να αποφύγουν την ήττα. Τώρα αποδεικνύουν ότι μπορούν να ξεπεράσουν τον εαυτό τους, αλλά και την πιο πλούσια φαντασία, ότι δρουν με την πλήρη ανοχή των Ευρωπαίων δανειστών για ποικίλους λόγους και ότι τους είχαμε υποτιμήσει στην πραγματικότητα. Ο λόγος για τους Αλ. Τσίπρα, Π. Καμμένο και τους Συρανήλ, βέβαια. Οι θαυμαστές τους και οι λάτρεις της πολιτικής ορθότητας στους οποίους περισσεύει η επείκεια χαρακτηρίζουν τον πρωθυπουργό «άφθαστο τακτικιστή», αποφεύγοντας ταυτόχρονα και επιμελώς να κάνουν σχόλια για τον υπουργό Αμυνας. Η αλήθεια είναι ότι πρόκειται για δύο τύπους που δεν τους περιορίζει ούτε το πάτωμα, ούτε το ταβάνι, προκειμένου να παραμείνουν στην εξουσία. Και, φυσικά, δεν ενδιαφέρονται ποσώς για το παρόν και το μέλλον αυτής της χώρας. Γνωρίζαμε ότι θα εξαντλήσουν κάθε δυνατότητα για παροχές και επιδόματα ενόψει εκλογών, αυτοί όμως υπερβαίνουν τις προβλέψεις και μάλιστα ο πρωθυπουργός επαίρεται ότι αυτή είναι η πολιτική βούλησή του και όχι η αναγκαιότητα της προσαρμογής σε δικαστικές αποφάσεις. Παράλληλα, επικρατεί ένα «αλαλούμ» αντιφατικών δηλώσεων από υπουργούς –Πετρόπουλος και Αχτσιόγλου, για παράδειγμα– με στόχο τη δημιουργία προσδοκιών σε κατηγορίες συνταξιούχων, πέρα από τους προνομιούχους που «δικαιώθηκαν» με απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Προ το παρόν, γιατί έπεται συνέχεια, η πολιτική της προσέγγισης πληθυσμιακών ομάδων συμπληρώνεται με δράσεις όπως η παρουσία του υπουργού Σπίρτζη ως μάρτυρα υπεράσπισης (έχει τη σχετική εμπειρία, καθώς στο παρελθόν έκανε το ίδιο με επιτυχία σε δική διαφορά «Δεν πληρώνω» διόδια) του συνδικαλιστήρα των ταξίτζηδων Λυμπερόπουλου σε δικαστική διαμάχη με την «Τάξη Μπιτ», η οποία έχει επενδύσει στην Ελλάδα.

Το μεγάλο κόλπο, ωστόσο, έγινε με την Εκκλησία και τη συμφωνία που έκλεισε, ή πάει να κλείσει, με τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Ιερώνυμο, που διακρίνεται επίσης για τους τακτικισμούς του. Οι εκτιμήσεις και οι κρίσεις ποικίλλουν για το όφελος αυτής της συμφωνίας μεταξύ πρωθυπουργού και Αρχιεπισκόπου, αλλά είναι φανερό ότι πρόκειται για οικονομικό-πολιτικό αλισβερσί. Ένα αλισβερσί που από τη μία πλευρά εξασφαλίζει την Εκκλησία στις εκκρεμότητες γύρω από την περιουσία της και παράλληλα προσφέρει μεγαλύτερη εξουσία στους ιεράρχες της απέναντι στον κλήρο, ενώ από την άλλη πλευρά φορτώνει με οικονομικές υποχρεώσεις το κράτος, αλλά βοηθάει πολιτικά τον Αλ. Τσίπρα και τους Συρανήλ. Τον διευκολύνει στη διατήρηση των φιλοεκκλησιαστικών σχέσεων του, του δίνει τη δυνατότητα να «πουλάει» δήθεν διαχωρισμό Εκκλησίας και Κράτους στο αριστερό ακροατήριο, του προσφέρει την ευκαιρία στη δημιουργία προσδοκιών για 10.000 προσλήψεις στο Δημόσιο, απαλλάσσεται από τις εκκλησιαστικές αντιδράσεις στο Μακεδονικό, προκαλεί επίσης σύγχυση στη Ν.Δ. και δίνει και ένα χέρι βοήθειας στο συνεταιίρο Π. Καμμένο. Δεν είναι τυχαίο ότι ο αρχηγός των ΑΝΕΛ έσπευσε να εκμεταλλευθεί την εξαγγελία, μόνο που υπάρχει αναβρασμός στον κατώτερο κλήρο που φοβάται ότι θα πέσει στα νύχια και στις ορέξεις του ανώτερου. Θα δούμε τι θα προκύψει στο τέλος...

Εκείνο που ήδη βλέπουμε χωρίς αμφιβολία είναι το σχέδιο της λίσπωσης των κομμάτων της αντιπολίτευσης και ιδίως της Ν.Δ. και του ΠΑΣΟΚ. Με επλεκτικές φυλακίσεις που δημιουργούν εντυπώσεις, με καθυστερημένες δικαστικές έρευνες, με ενεργοποιήσεις εισαγγελίων, με διασπορά φημών, με σύστημα εκφοβισμού, ακόμη και με ωμές δηλώσεις και παρεμβάσεις. Όπως ακριβώς θέλει ο Πολάκης...

elenixenou11@gmail.com

ΑΚΑΡΙΑΙΑ / Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Εκ των υστέρων συγκλονισμός

Όπως κάθε φορά έτσι και τώρα. Ερχόμαστε εκ των υστέρων, αργοπορημένοι και καταϊδρωμένοι. Οι πάντες. Οι αρμόδιες υπηρεσίες, οι συνδεδεμένοι, οι οργανώσεις, οι καθ' ύλην υπεύθυνοι και οι απανταχού ανεύθυνοι. Ερχόμαστε να εκφράσουμε τον συγκλονισμό μας. Να πιστάσουμε την αγανάκτησή μας και να κάνουμε «σέαφ» την εναντίωσή μας απέναντι στην αναποτελεσματικότητα ενός συστήματος, το οποίο νοσεί εδώ και χρόνια. Μέχρι την επόμενη μέρα που όλα αυτά θα ξεκαρτούν, αφού είναι πλέον δεδομένο πως η χωρικότητα της μνήμης μας είναι ίση με εκείνη του χρυσόψαρου. Και έτσι τα ερωτήματα θα παραμείνουν αναπάντητα και το κράτος θα βρει και πάλι τον τρόπο να ξεγλιστρήσει ανώδυνα από το καθήκον και τις ευθύνες του. Θα αρκестεί δηλαδή στις ανακωνώσεις, στις υποσχέσεις πως θα δρομο-

λογηθούν οι απαραίτητες αλλαγές, ίσως συγκληθούν και μια-δύο συναντήσεις μεταξύ ειδημόνων για να ανταλλαχθούν απόψεις και κάπως έτσι θα δοθεί και πάλι η ψευδαίσθηση πως υπάρχει η πρόθεση, η θέληση και κυρίως η αποφασιστικότητα να κυλήσουν όλα ρολόι. Και με αυτή ακριβώς την ψευδαίσθηση θα πορευτούμε και μείς, ανικανοί να μετακινήσουμε από τη βολή μας και αδύναμοι να εντρυφήσουμε στις βαθύτερες προεκτάσεις του γεγονότος που τάχα μου μας έχει συγκλονίσει. Θα συνεχίσουμε να θαυμάζουμε τους πύργους μας που ξεφυτρώνουν σαν μαντάρια, θα συνεχίσουμε να τσακωνόμαστε για το αν η χαλαρή έχει την ίδια έννοια με την αποκεντρωμένη ομοσπονδία, θα βρίζουμε στους δρόμους, γιατί πήγαμε στο κυκλοφοριακό και θα ποστάρουμε τις όποιες πεποιθήσεις μας σε χρωματιστά κουτάκια προκειμένου να ξεχωρίσουν στο χάος του διαδικτυακού καφενέ. Στο μεταξύ η πραγματι-

κότητα εκεί έξω θα συνεχίσει πόρρω να απέχει από αυτή την ψευδαίσθηση που επιμένουμε να συντηρούμε στο μυαλό μας ότι τάχα μου ζούμε σε ένα κράτος δικαίου και κοινωνικής πρόνοιας. Διότι η πραγματικότητα έχει ως εξής: Ένα 13χρονο παιδί σκοτώνει την 9χρονη αδελφή του. Ένα παιδί το οποίο προέρχεται από μια οικογένεια που ήδη παρακολουθείται από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας. Προφανώς η παρακολούθηση αυτή δεν διέθετε τον κατάλληλο μηχανισμό εντοπισμού της σοβαρότητας της κατάστασης (γιατί άραγε;). Το παιδί αυτό, λοιπόν, σκοτώνει την 9χρονη αδελφή του και επειδή σ' αυτό εδώ το τάχα μου πολιτισμένο κράτος πρόνοιας δεν υπάρχει καν ένα ειδικό κέντρο κράτησης ανήλικων παραβατών όπου να ισχύουν ειδικοί κανόνες, και ούτε καν ένα κέντρο ψυχικής υγείας που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτών των παιδιών, το εν λόγω

παιδί μεταφέρεται στο Ψυχιατρείο Αθαλάσσης. «Σε ένα ειδικά διαμορφωμένο χώρο», όπως ανακινώσε το Υπουργείο Υγείας, «όπου θα εφαρμόζεται εξατομικευμένο πρόγραμμα φροντίδας προσαρμοσμένο στις προσωπικές του ανάγκες». Τόσο απλά και τόσο αόριστα. Την ίδια ώρα η Επιτροπή Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού έρχεται να θέσει τα καυτά ερωτήματα τα οποία εστιάζουν στην ανεπάρκεια του Κράτους να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του απέναντι σ' αυτές τις περιπτώσεις παιδιών και εγείρουν σοβαρούς προβληματισμούς που αφορούν στο κατά πόσο διαθέτουμε τους μηχανισμούς εντοπισμού τέτοιων περιπτώσεων. Όπως και κατά πόσο συνεργάζονται τελικά οι συναρμόδιες υπηρεσίες μεταξύ τους ώστε να παρακολουθούνται αποτελεσματικά αυτές οι περιπτώσεις. Ακόμα κι αν απαντηθούν τα εν λόγω ερωτήματα το γεγονός παραμένει ένα και αμετάκλητο. Ένα 13χρονο παιδί, το

οποίο τύχανε παρακολουθήσεως από τις «αρμόδιες» Υπηρεσίες, σκότωσε την 9χρονη αδελφή του. Και αυτό όσες απαντήσεις και να δοθούν δεν είναι ικανές να το ανατρέψουν. Διότι αυτό το παιδί, όπως σωστά λέει και η κ. Κουρσογιάννη, «είναι θύμα ενός αναποτελεσματικού, αν όχι και αδιάφορου συστήματος κοινωνικών υπηρεσιών». Και αν πραγματικά θέλουμε να κοιτάξουμε την πραγματικότητα κατάματα και όχι να βακαλιζόμαστε μεταξύ μας, τότε ένα είναι το ερώτημα που οφείλουμε να εγείρουμε ως κατ' επείγον: Μέχρι αυτό το αναπερκατικό κράτος να αντιληφθεί την αναποτελεσματικότητά του, πόσα ακόμα παιδιά θα «καταστρέψει» στο δόξα της αναισθησίας και της αδιαφορίας του; Και πόσο ακόμα εμείς θα του το επιτρέψουμε, παραστάνοντας τους εκ των υστέρων συγκλονισμένους;

Μέσα ή έξω από το κουτί

Του ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Παρατηρώ με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τις δίδες αντιδράσεις απέναντι στην πρόταση του Προέδρου της Δημοκρατίας για αποκεντρωμένη ομοσπονδία, οι οποίες προέρχονται από όλους αυτούς που υποστήριξαν και επικροτούσαν τους μέχρι πρότινος χειρισμούς του Νίκου Αναστασιάδη. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στην απόφασή τους να αντιδράσουν απέναντι σε μια πρόταση, η οποία καθόλου δεν απομακρύνεται από την ουσία προσέγγισης του κυπριακού προβλήματος που υπήρχε εδώ και τέσσερις δεκαετίες. Αυτό επιβεβαιώνεται από το ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν συζητά ούτε προτείνει αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας του κράτους. Αντίθετα, αυτό που εισηγείται είναι η μεταφορά κάποιων περιφερειακών αρμοδιοτήτων από την κεντρική κυβέρνηση στις συνιστώσες πολιτείες. Αυτό όχι μόνο δεν διαφοροποιεί το σύστημα που μας δόθηκε το 2004 στο δικοτομικό Σχέδιο Ανάν (το οποίο απέρριψε ο λαός) αλλά ούτε και απομακρύνεται από την αποτυχημένη Πενταμερή Διάσκεψη στο Κραν Μοντάνα. Συνεπώς, όλοι αυτοί που είναι οπαδοί της ΔΔΟ αλλά απέρριψαν το Σχέδιο Ανάν και αίρουν το τελευταίο χρονικό διάστημα επικρίνουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για την πρόταση και τους χειρισμούς του, επιβάλλεται να μας εξηγήσουν σε τι διαφέρουν οι σημερινές συγκλίσεις και προτάσεις του Νίκου Αναστασιάδη από εκείνες που περιλαμβάνονταν στο Σχέδιο Ανάν. Για την ΕΔΕΚ η πρόταση του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι στην καλύτερη περίπτωση μορφή συνομοσπονδίας στο πλαίσιο της οποίας δεν αναίρονται όλες εκείνες οι πρόνοιες που νομιμοποιούν τη διχοτόμηση και θέτουν τις βάσεις είτε για απόσχιση και στο τέλος δημιουργία δύο κρατών, είτε για δημιουργία συνθηκών συνολικής προσαρμογής της Κύπρου στην τουρκική επικράτεια. Με άλλα λόγια η πρόταση Αναστασιάδη δεν μας απομακρύνει από όλες αυτές τις πρόνοιες που τα τελευταία δέκα χρόνια υποστηρίξαν και υποστηρίζουν οι ηγεσίες ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ. Τέτοιες πρόνοιες είναι:

1. Ο γεωγραφικός διαχωρισμός του λαού σε εθνοτική βάση.
2. Η εγγυημένη πλειοψηφία πληθυσμού και εδάφους.
3. Η νομιμοποίηση των εποίκων.
4. Η μη εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου σε ολόκληρη την κυπριακή επικράτεια.
5. Η μη αποκατάσταση σε συνθήκες ισο-

νομίας των πολιτικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των πολιτών ανεξαρτήτως θρησκευτικής ή εθνοτικής προέλευσης.

6. Η μη αναίρεση της θετικής ψήφου (βέτο) στη λήψη των αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, η εκ περιτροπής προεδρία, η αριθμητική εξίσωση, η μορφή σύνθεσης και η μορφή λήψης αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου καθώς και ο τρόπος λήψης των αποφάσεων (με ξεχωριστή πλειοψηφία) στη Γερουσία.

Είναι ξεκάθαρο πως η λειτουργικότητα και η βιωσιμότητα της λύσης δεν εξασφαλίζεται με προτάσεις που είτε διαχωρίζουν τον λαό είτε επιτρέπουν στην Τουρκία να υλοποιήσει τα επεκτατικά της σχέδια. Η λειτουργικότητα και η βιωσιμότητα προκύπτει μόνο εάν οι πρόνοιες και η βάση της λύσης οικοδομούνται στο πλαίσιο όσων εμπερικλείονται στο ευρωπαϊκό κεκτημένο και στην παγκόσμια διακήρυξη πολιτικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οποιαδήποτε παρέκκλιση από αυτά είναι καταδικασμένη να οδηγήσει σε αποτυχία.

Η επανάληψη της ίδιας διαδικασίας στη βάση του ίδιου πλαισίου λύσης ουσιαστικά δεν πρόκειται να αλλοιώσει την ήδη αρνητική κατάσταση και δεν πρόκειται να κάμψει την τουρκική αδιαλλαξία. Αντίθετα θα καταλήξει στο ίδιο αρνητικό αποτέλεσμα, αλλά με κίνδυνο η τουρκική πλευρά να αποκομίσει πρόσθετα πολιτικά οφέλη σε βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όσοι επιθυμούν συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας και δημιουργία ενός αληθινά ευρωπαϊκού, σύγχρονου, λειτουργικού και δημοκρατικού κράτους, θα πρέπει να ξεκινήσουν να σκέφτονται «έξω από το κουτί» που μας έχει επιβάλει η Τουρκία και «μέσα στο κουτί» που μας καθορίζουν τα ψηφίσματα και οι αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Θυμίζω πως τα ψηφίσματα αναφέρονται σε αποχώρηση του συνόλου των κατοικιών στρατευμάτων, επαναπατρισμού των εποίκων, επιστροφή όλων των προσφύγων (Ελληνοκυπριακή και Τουρκοκυπριακή) σε συνθήκες ασφάλειας, απόδοση της πόλης της Αμμοχώστου κατά προτεραιότητα και σύγκληση Διεθνούς Διάσκεψης για το Κυπριακό. Στοιχεία δηλαδή τα οποία δεν υπάρχουν στην πρόταση Αναστασιάδη, απουσιάζουν από τη φαινομενική αντίδραση των μέχρι πρότινος συνοδοιπόρων του και καταστρατηγούνται από όσα περιλαμβάνονται στο πλαίσιο Γκουτιέρες.

Ο Μαρίνος Σιζόπουλος είναι πρόεδρος του Κ.Σ. ΕΔΕΚ.

Πατρίδα μας η Κύπρος, οικογένειά μας η Ευρώπη

Του ΝΙΚΟΥ ΤΟΡΝΑΡΙΤΗ

Ζούμε σήμερα σε ένα πολύπλοκο κόσμο χωρίς σύνορα, με ποικίλες ευκαιρίες αλλά και προκλήσεις, δυσκολίες και απειλές. Από το 2004, χάρη στην ηγετική παρουσία του Γλαύκου Κληρίδη και τη συντονισμένη στρατηγική ένταξης με την Ελλάδα, η πατρίδα μας ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εξέλιξη αυτή υπήρξε η μεγαλύτερη επιτυχία για την Κύπρο από την εποχή της Ανεξαρτησίας. Σήμερα, σχεδόν 15 χρόνια μετά, μπορούμε να κατανοήσουμε βαθύτερα, γιατί η στρατηγική αυτή κατάκτηση για τον λαό μας, μάς επιτρέπει να σχεδιάσουμε με αυτοπεποίθηση το μέλλον μας, σε μια ελεύθερη και χωρίς στρατοδικές κατοχές Κύπρο, με ανανεωμένες προοπτικές για τις επόμενες γενιές.

Με την ένταξη μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επιδιώξαμε και πετύχαμε η Κύπρος να ενταχθεί σε μια περιοχή του κόσμου όπου εδραιώθηκαν η ειρήνη, η σταθερότητα και η συνεργασία. Το πρώιμο και μείζον στο μυαλό όλων μας ήταν η επίλυση του Κυπριακού, που σήμερα προβάλλει ξανά ενώπιόν μας με τόσο επίκαιρο τρόπο, καθώς αναμένεται νέος κύκλος διαβουλεύσεων της ειδικής απεσταλμένης του γ.γ. του ΟΗΕ, Τζέιν Χολ Λουτ. Η αναφορά μου στον Γ. Κληρίδη γίνεται για να υπενθυμίσουμε ότι ο αείμνηστος ηγέτης έθεσε την ένταξη στην προμετωπίδα των επιδιώξεών του για συγκεκριμένους λόγους: η Ευρώπη να προσφέρει ασφάλεια, το κράτος δικαίου, τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις τέσσερις κοινοτικές ελευθερίες που καθιστούν βιώσιμη και λειτουργική την επίλυση του Κυπριακού με βάση τη Διζωνική Ομοσπονδία. Αν κανείς εμβαθύνει στα όσα έχουν επιτευχθεί στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων Αναστασιάδη – Ακιντζί, θα διαπιστώσει την πλήρη επίδραση που έχει η συμμετοχή της Κύπρου στην Ε.Ε. στο περιεχόμενο της λύσης. Δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι ο Πρόεδρος Αναστασιάδης πέτυχε σημαντικές συγκλίσεις για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού κεκτημένου χωρίς εξαιρέσεις. Αυτό σημαίνει ότι ο κάθε Κύπριος και Ευρωπαίος πολίτης μπορεί να κινείται, να δραστηριοποιείται και να δημιουργεί χωρίς φραγμούς στην επανενωμένη πατρίδα του. Είναι γνωστό επίσης ότι το πλαίσιο Γκουτιέρες προβλέπει κατάργηση

των εγγυήσεων και επεμβατικών δικαιωμάτων. Αυτό υποστηρίξαν με σθένος απέναντι στην Τουρκία στη Διάσκεψη για την Κύπρο στη Γενεύη και το Κραν Μοντάνα, τόσο ο ΟΗΕ, όσο και η Ε.Ε., η Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο. Μια τέτοια συζήτηση δεν θα γινόταν αν η Κύπρος ήταν απλώς ένα τρίτο κράτος, στην περιφέρεια του σύγχρονου ευρωπαϊκού κόσμου κι όχι πλήρες μέλος όπως είναι σήμερα. Η Τουρκία δύσκολα μπορεί να ξεφύγει από αυτό το πλαίσιο.

Η Ευρώπη επενεργεί επίσης ως καταλύτης στο περιβάλλον που θα δημιουργηθεί στην Κύπρο μετά την κατάληξη σε συμφωνία και στην εφαρμογή της λύσης. Η Κύπρος με το σύνολο της επικράτειάς της θα είναι, όχι θεωρητικά αλλά έμπρακτα, αναπόσπαστο τμήμα της Ευρώπης, της πιο προνομιακής οικογένειας κρατών του κόσμου. Κάθε κομμάτι της στη γη ή στις θαλάσσιες ζώνες όπου ασκείται κυριαρχία ή κυριαρχικά δικαιώματα, η Κύπρος θα είναι Ευρώπη. Η οικονομική σταθερότητα θα διασφαλιστεί μέσα από την συμμετοχή μας στην Ευρωζώνη. Η ενότητα του λαού και του κράτους μας, θα είναι εγγυημένη από το ισχυρό θεσμικό πλαίσιο που προσφέρει η Ε.Ε. σε κάθε κράτος μέλος της, το οποίο περιλαμβάνει τώρα και την έννοια της ευρωπαϊκής κυριαρχίας.

Όλα όσα αναφέρω, στην κρίσιμη φάση, στην οποία βρισκόμαστε, πρέπει να μας δώσουν αυξημένη αυτοπεποίθηση για να διαλύσουμε με επιτυχία τις προκλήσεις μιας καταλυτικής φάσης διαπραγματεύσεων με βάση το πλαίσιο Γκουτιέρες.

Η Κύπρος είναι η πατρίδα μας και η Ευρώπη η οικογένειά μας. Η επιτυχής κατάληξη των διαπραγματεύσεων υπό τον ΟΗΕ θα έχει ως αποτέλεσμα την μετατροπή της Κύπρου σε ένα φυσιολογικό κράτος, ικανό να αξιοποιήσει πλήρως τα ευεργετήματα της συμμετοχής του στην Ε.Ε. Η ευρωπαϊκή οικογένεια θα είναι παρούσα, σε κάθε γωνιά του τόπου μας, από την Κερύνεια μέχρι τη Λεμεσό, από τον Απόστολο Ανδρέα και την Αμμόχωστο μέχρι την Πάφο. Αυτό είναι το όραμά μας και αυτό χρυστάμε στα παιδιά μας.

Ο κ. Νίκος Τορναρίτης είναι κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΔΗΣΥ.

Τροφή με «αποκεντρωμένη» σκόνη

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Το θέμα για την περίφημη «αποκεντρωμένη ομοσπονδία» ήταν κυρίαρχο στη συνέντευξη Τύπου που έκανε ο ΠτΔ στις 6 Νοεμβρίου. Θεωρώ ότι τίποτε δεν έχει πραγματική αξία, αν δεν το εντάξουμε σε μια αλληλουχία γεγονότων τα οποία είναι σε θέση να εξηγήσουν την ουσία: Πρώτο, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης ενημέρωσε εσχάτως το Εθνικό Συμβούλιο σχετικά με το θέμα. Έκανε μια εισαγωγή στο ζήτημα, μίλησε για «τροφή για σκέψη». Δεύτερο, στη συνέντευξη Τύπου έκανε λόγο για νέα σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου το οποίο θα «συνδιαμορφώσει» μια πρόταση περί της αποκεντρωμένης ομοσπονδίας. Τρίτο, ο Πρόεδρος διευκρίνισε ότι μετά τη «συνδιαμόρφωση» από το Ε.Σ. η πρόταση θα πάει για μελέτη σε νομικούς επί του ομοσπονδιακού θέματος.

Εκ της αφήγησης αυτής εγείρονται πολύ σοβαρά ερωτήματα:

1. Το σχέδιο λύσης του ΟΗΕ το 2004 προνοούσε συνολικά 10 αρμοδιότητες για την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Στη συνέχεια στις συνομιλίες κάτω από την αιγίδα Χριστόφια-Ταλάτ οι αρμοδιότητες πήγαν στις 20. Οι Αναστασιάδης-Ακιντζί με την ολοκλήρωση του κύκλου των συνομιλιών τους έως τα μέσα του 2017 πήραν τον αριθμό των αρμοδιοτήτων στις 28.

2. Διευκρινίστηκε στη συνέντευξη Τύπου ότι ο Πρόεδρος Αναστασιάδης κατέθεσε πρόταση στο Εθνικό Συμβούλιο με την οποία υποστήριζε την αποκεντρωμένη ομοσπονδία ήδη από το 2010. Λοιπόν, αν το 2010 θεωρούσε ότι η «αποκεντρωμένη ομοσπονδία» είναι κάτι καλό, πώς το 2017 ανεβάζει τον αριθμό των αρμοδιοτήτων στις 28;

3. Ας υποθέσουμε ότι το θέμα του «ξέφυγε», κάτω από την πίεση της διαπραγματευτικής ροής. Τι ήταν εκείνο που εμπόδιζε τον Πρόεδρο Αναστασιάδη (επί 16 μήνες) να θέσει το ζήτημα στον Μ. Ακιντζί και έτσι να βρουν οι δύο τους μια καλύτερη ισορροπία στην κατανομή των αρμοδιοτήτων ανάμεσα στην κεντρική κυβέρνηση και τις ομόσπονδες πολιτείες;

4. Εκτιμώ ότι το ζήτημα, αν είχε μια καλώς πιστώς βάση, θα μπορούσε να ξεπεραστεί σε μια ημέρα, μέσα από μια ειλικρινή συζήτηση ανάμεσα στους δύο ηγέτες, χωρίς αυτή η συζήτηση να είχε την παραμικρή δημοσιότητα. Τι λόγο θα είχε ο Τ/κ ηγέτης να επιμένει στις 28 αρμοδιότητες και γιατί να μη συμφωνήσει σε μια ρύθμιση γύρω στις 20;

5. Η δημόσια ανακίνηση του θέματος έχει διαφορετικά κίνητρα και κάθε προσεκτικός παρατηρητής των εξελίξεων τις κατανοεί. Οι αντιφάσεις που περιγράφω πιο πάνω δείχνουν το είδος του παιχνιδιού

Έκθεση για τη διεθνή μέρα αυτοκινήτου, στο Σάο Πάολο της Βραζιλίας.

εις βάρος της όποιας προοπτικής επίλυσης. Το παιχνίδι με τον χρόνο αποκτά κάθε τόσο και μια άλλη μορφή. Το 2017 ο Πρόεδρος Αναστασιάδης ανέδειξε το θέμα της ασφάλειας ως ύψιστο θέμα για τις ε/κ θέσεις. Μόλις ο γ.γ. του ΟΗΕ παρουσίασε πρόταση στο Κραν Μοντάνα που κάλυπτε κατά πολύ ικανοποιητικό τρόπο τις ε/κ ανησυχίες (αποχώρηση στρατού κατοχής, τμηματισμός εγγυήσεων και επεμβατικών δικαιωμάτων), συνεπώς δεν μπορούσε να συνεχίσει στον ίδιο τόνο, αίρηνς αλλάζι θέμα και ανακαλύπτει την «αποκεντρωμένη ομοσπονδία». Έτσι επιχειρεί να παραπλανήσει την κοινή γνώμη, ώστε να έχει την ψευδή αίσθηση ότι έχει δώσει προτάσεις. Η κύρια επιδίωξη είναι να ροκανίσει και το 2018 χωρίς καμιά εξέλιξη.

6. Λέξεις που επλεκτικά χρησιμοποίησε ο Πρόεδρος δυναμιτίζουν το κλίμα και δυσκολεύουν περαιτέρω την επανέναρξη των συνομιλιών. Μίλησε για παράλυση, βέτο, αδιέξοδα, διάρρηξη, ανησυχίες. Επίσης, μίλησε για βιώσιμη, λειτουργική λύση. Το Πλαίσιο Γκουτιέρες είναι ή δεν είναι ένα πλαίσιο που παράγει βιώσιμη και λειτουργική λύση; Αν όχι, γιατί το αποδέχθηκε; Αν είναι αποδεκτό από τον ίδιο, τότε γιατί δεν ζήτησε κάποιες διορθώσεις πριν από καιρό μέσα από τη διαδικασία του ΟΗΕ;

7. Η διάσκεψη υπήρξε άκρωσ υπονο-

μητική για την προοπτική των συνομιλιών: επί της ουσίας ταύτισε την «αποτελεσματική» συμμετοχή των τ/κ στο ομόσπονδο κράτος με την παράλυση του κράτους. Ακόμα πιο υπονομευτικά παραπλάνησε τους τηλεθεατές με τον πιο βαναυσο τρόπο, καθώς ως γνωστόν ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτιέρες στο Πλαίσιο του με ημερ. 30 Ιουνίου 2017 δίνει απαντήσεις στην υπόθεση με τη μία τ/κ ψήφο – την περιορίζει μόνο σε εκείνα τα σώματα που αποτελούν ζωτικό συμφέρον για τους Τ/κ, γύρω στα δέκα.

8. Σε μια κανονική χώρα το ερώτημα στη συνέντευξη Τύπου θα ήταν: είστε στην εξουσία πέντε και μισό χρόνια. Πού ήταν το Κυπριακό, όταν άρχισαν οι συνομιλίες και πού βρίσκεται τώρα. Εξηγήστε στους πολίτες τι έγινε στους 16 μήνες μετά το Κραν Μοντάνα. Αξιοποιήθηκε το Πλαίσιο Γκουτιέρες και πώς; Είστε έτοιμος να ανταποκριθείτε στις προϋποθέσεις που θέσει μόλις πριν από λίγες μέρες ο γ.γ. του ΟΗΕ για επανέναρξη των συνομιλιών; Αν ναι, τι ακριβώς έχετε κάνει για να το επιτύχετε; Αν όχι, σε μια κανονική χώρα. Στην Κύπρο κυριαρχούν τα επιφανειακά σχήματα και οι στιγμιαίες εμπνεύσεις, η διακίνηση σκόνης μέχρι την επόμενη συνέντευξη Τύπου.

www.larkoslarkou.org.cy

Εθνικά δίκαια και εθνικά συμφέροντα

Της ΕΛΕΝΗΣ ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ

Οι τελευταίες εξελίξεις του Κυπριακού επιβεβαιώνουν ότι η έννοια του δικαίου έχει διαγραφεί από τις προδιαγραφές της. Κατρακυλήσαμε στην αθλιότητα να είμαστε ικανοποιημένοι απλώς με μια «βιώσιμη» λύση. Ο χρόνος της επιβίωσης δεν έχει σημασία, as υπάρχει μια κάποια λύση για να δικαιωθούν οι ένθερμοι υποστηρικτές της και να λουφάσουν αυτοί που μιλούν για ανθρωπίνες δικαιώματα και λοιπές βλακειές. As υπάρξει μια λύση και όσο αντέξει. Όσον αφορά τα εθνικά συμφέροντα, παρακολουθούμε με έξαλλη καρά στρατιωτικές ασκήσεις με Αμερικανούς και Ισραηλινούς, συνεργασίες με τους Γάλλους, και υπερπροσπάθεια για ένταξη στο ΝΑΤΟ. Μόνο που είναι με τον νουν μας που κάνουμε μπαϊράμι. Δηλαδή χωρίς να στηρίζουμε τα εθνικά δίκαια, υπεραποτιζόμεθα δήθεν τα εθνικά συμφέροντα, εκλιπαρώντας στρατιωτική κάλυψη από υπερδυνάμεις.

Ταυτόχρονα, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης με τη συνέντευξη Τύπου της περασμένης Τρίτης, παραδέχθηκε ότι η ΔΔΟ δεν μπορεί να λειτουργήσει, συνεπώς δεν είναι βιώσιμη και ότι για να συνεχιστεί ο διάλογος θα πρέπει να παραχωρηθούν κι άλλες εξουσίες στο τουρκικό υπό διαμόρφωση κράτος στην κατεχόμενη Κύπρο. Είναι σημαντική η παραδοχή ότι η ΔΔΟ δεν είναι ρεαλιστικός στόχος και το μόρφωμα που θα προκύψει εξ αυτής δεν θα οδηγήσει σε βιώσιμη λύση. Για δικαιοσύνη ούτε λόγος. Αν ο Πρόεδρος δεν προβαίνει σε κινήσεις τακτικής προκειμένου να κερδίσει χρόνο μέχρι να μας πιέζουν τα γκάτζα που θα ανακαλύψει η EXXON MOBIL, είναι ξεκάθαρο πως προχωρεί ακάθεκτος προς λύση δύο κρατών. Και παρά την εμφανή αμχανία του, κατάρρε να σημάνει το τέλος εποχής για τη ΔΔΟ αποδεχόμενος την αποτυχία της πολιτικής του. Το ότι οι μέχρι πρότινος σφόδρα υποστηρίζοντες την «ποια λύση χθες» τώρα τον κατατάσσουν στις τάξεις

των απορριπτικών ανεργάσιων ανόητων. Έστω και αν ουδείς εξ ημών υποστήριξε ποτέ τη διχοτόμηση και τα δύο κράτη. Ωστόσο, οι παραδοχές του Προέδρου δεν σημαίνουν οιονδήποτε όφελος για τη δική μας πλευρά. Απεναντίας εκτιμούμε ότι είναι μια πάρα πολύ ζημιόγόνος επιλογή η Αποκεντρωμένη Χαλαρή Ομοσπονδία - ΑΧΟ. Διότι όλες οι γυναιόδορες προσφορές του Δημήτρη Χριστόφια και όλες οι παραχωρήσεις και αποχωρήσεις του Προέδρου στο Κραν Μοντάνα, δηλαδή οι υπερεξουσίες και τα αντιδημοκρατικά υπερενόματα που προσέφεραν στους Τούρκους, είναι ήδη κεκτημένο για την Τουρκία. Πάρα πέρα, με τον διαμοιρασμό της κυριαρχίας δηλαδή την παραχώρηση πλειοψηφικών εξουσιών (residual powers), στα συνιστώμενα κράτη, επιτελείται ακόμη ένα βήμα προς τις πάγιες διεκδικήσεις της κατοχικής χώρας.

Ακόμη ένα βήμα προς τον οριστικό διαιμελισμό και τη σε δεύτερο στάδιο πλήρη επικυριαρχία της κατοχικής χώρας εφ' όλης της νησου. Η θέση του Προέδρου ότι η απαιτούμενη θετική ψήφος των Τούρκων θα περιοριστεί σε ζωτικά για τα συμφέροντά τους ζητήματα είναι λίαν επικίνδυνη: Για τους Τούρκους όλα τα ζητήματα θα είναι ζωτικά. Όλα αυτά, μαζί με την εκ περιτροπής Προεδρία, τα βέτο και την αριθμητική ισοτιμία, προκαλούν δυσλειτουργία και σίγουρα καθιστούν την λύση μη βιώσιμη. Ο Πρόεδρος ισχυρίστηκε ότι θα δώσει εξουσίες για να πάρει ασφάλεια και ίσως εδάφη. Δηλαδή επιδίωκει ένα λειψό κράτος αλλά δήθεν ασφαλές. Αλλά, τα λειψά κράτη δεν έχουν καμία ασφάλεια. Δυστυχώς, η αποστεωμένη ΑΧΟ είναι το νέο πλαίσιο διαπραγματεύσεων, και συνιστά τεράστια υποχώρηση στις τουρκικές απαιτήσεις πριν ακόμη αρχίσουν οι συνομιλίες. Ο Πρόεδρος αναφέρθηκε επίσης σε αρχές και αξίες της Ε.Ε. που θα εφαρμοστούν δήθεν με τη λύση, αλλά κάτι τέτοιο δεν

προκύπτει από τα έγγραφα που μας μοίρασε στο Εθνικό. Αντίθετα, εάν εφαρμόζονταν οι αρχές και οι αξίες της Ε.Ε. δεν θα υπήρχαν κριτήρια για τη περιουσιακό, ούτε θα αναγνωριζόταν το δικαίωμα στον χρηστή-σφετεριστή των περιουσιών των νομίμων ιδιοκτητών. Το γεγονός ότι ο κύριος Αβέρωφ φωτογραφίζεται ανερυθρίαστα σε βίλα με πισίνα κτιομένη σε ελληνική γη δεν έχει καμιά σημασία. Το δίκαιο δεν μας κόφτει. Εκεί υπάρχει ένας χρήσιμος -σφετεριστής ονόματι Ναμί που αύριο θα έχει τον πρώτο λόγο. Αλλά το εθνικό συμφέρον επιβάλλει να προσηλωμαζόμαστε το δικονομικό προεδρικό προφίλ του κυρίου Αβέρωφ.

Εάν επίσης εφαρμόζονταν οι αρχές της Ε.Ε. και του ΟΗΕ δεν θα συζητούσαμε αν θα μείνουν οι εποικοί ούτε, εάν θα διαλυθεί ή όχι το κράτος. Αλλά αυτά δεν αγγίζουν την υπόθεση δίκαια και δικαιώματα του πολίτη. Συνεπώς, για ποιες αρχές της Ε.Ε. μιλάει ο Πρόεδρος όταν οι Ελληνοκύπριοι δεν θα έχουν δικαίωμα ψήφου στον Βορρά γιατί αυτό το κράτος θα είναι τουρκικό; Mas λέγει βέβαια ότι θα μπορούμε να κινούμαστε ελεύθερα παντού, αλλά ως τουρίστες στα δικά μας χωριά.

Ο Πρόεδρος στο διάγγελμά του επιβεβαίωσε την πρόθεσή του να εμπλέξει τον τόπο σε νέες περιπέτειες. Οφείλει, ωστόσο, να παραδεχθεί ότι η διεκδικητική σχολή κόφτει για την επίλυση του Κυπριακού αποδείχθηκε αυτή να είναι η ρεαλιστική, ενώ η «ρεαλιστική» κατά τον ίδιο πολιτική της ΔΔΟ κατέρρευσε, μιας και η λύση που στηρίζει αποδείχθηκε ουτοπία. Συνεπώς, όταν καταρτούνται τα εθνικά δίκαια και «παρατενούνται δήθεν τα εθνικά συμφέροντα» τότε όλοι οφείλουν να είναι υποψιασμένοι. Ειδικά όταν ξέρουν ότι ο τουρκικός στόλος έχει περικυκλώσει την Κύπρο.

Η κ. Ελένη Θεοχαρούς είναι πρόεδρος του Κινήματος Αλληλεγγύης.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ παρουσιάζει την

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΜΕ ΤΗΝ

ΕΛΕΝΗ ΦΟΥΡΕΙΡΑ

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

23.11.2018
20:00

ΧΡΥΣΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΗΝ ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ ΟΔΗΓΕΙ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ ΤΟ

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

Χωρίς κανόνες

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Τα τελευταία δέκα χρόνια υποτίθεται ότι συνειδητοποιήσαμε γιατί χρεοκοπήσαμε και προσαρθήσαμε να αλλάξουμε. Ξεχάσαμε, όμως, κάτι βασικό. Για να βγούμε εντελώς από την κρίση πρέπει να αλλάξει θεαματικά και ο ιδιωτικός τομέας. Όσα βλέπουμε και ακούμε, αλλά δεν μπορεί κανείς να αποδείξει, δείχνουν ότι ο ιδιωτικός τομέας χαρακτηρίζεται από πολύ μεγάλες παθολογίες.

Δεν έχουμε ψευδαισθήσεις, δεν θεωρούμε ότι γερμανικές ή αμερικανικές εταιρείες δεν εμπλέκονται σε σκάνδαλα και λειτουργούν σε έναν αγγελικό κόσμο. Εδώ όμως το πράγμα έχει παρατραβήξει. Το

Αν το μεγαλύτερο μέρος του ιδιωτικού τομέα λειτουργούσε μακριά από τη διαφθορά και τη διαπλοκή, θα είχαμε πολύ μεγαλύτερη πίτα να μοιράσουμε.

κρατικοδιαίτη κομμάτι του ιδιωτικού τομέα γιγαντώθηκε από τη δεκαετία του 1980 και έχει διαβρώσει το πολιτικό σύστημα, τα μέσα ενημέρωσης, το ίδιο το κράτος. Εμπλέκεται διαρκώς σε ένα σκληρό παιχνίδι εξουσίας, όπου βασικός στόχος είναι να μη φάει κανείς άλλος από την πίτα. Κανείς δεν σκέπτεται ότι ίσως η λύση είναι να μεγαλώσει η πίτα. Ορισμένοι έχουν πετύχει εγγυημένο – από το κράτος – περιθώριο κέρδους. Άλλοι βάζουν «διόδια», έτσι ώστε να μην μπορεί κανείς ξένος ή εγχώριος παίκτης να μπει στην αγορά. Η μέρα αλλά και η «νύχτα» στην αγορά καθορίζονται από παράγοντες που βλέπουν τους πολιτικούς ως

περαστικούς ή αναλώσιμους. Εκβιασμοί, «δολοφονίες χαρακτήρων», όλα μέσα στο παιχνίδι. Οι εποπτικοί μηχανισμοί συχνά κοιμούνται. Κάποιοι δικαστές προσπαθούν.

Οι αφελείς ξένοι θεωρούσαν ότι με τα μνημόνια όλα αυτά θα άλλαζαν. Εδώ όμως είναι Ελλάδα και οι κοτζαμπάσπιδες κερδίζουν πολλές μεγάλες μάχες από την ίδρυση του ελληνικού κράτους και μετά.

Οι έξω βαρέθηκαν και αποφάσισαν εδώ και καιρό ότι η χώρα είναι μη μεταρρυθμίσιμη. Το μόνο που τους νοιάζει είναι να κάνουν τις δουλειές τους, με βαθύτατα ελληνικό τρόπο, και να εισπράττουν τα τοκοχρεολύσια. Ο ΣΥΡΙΖΑ είχε πουλήσει πολύ έξυπνα το αφήγημα πως θα τα ξερίζωνε όλα τα άρρωστα φαινόμενα του παρελθόντος, αλλά, με ορισμένες εξαιρέσεις, η κατάσταση μάλλον αγριεύει και μεγάλο μέρος του ιδιωτικού τομέα προσομοιάζει ταχύτατα σε μη ευρωπαϊκά πρότυπα. Όσοι λειτουργούν με κανόνες και αξίες παλεύουν κάθε μέρα έχοντας την αγωνία τι θα τους ζημερώσει. Ορισμένοι φεύγουν.

Οι πολίτες έχουν σκύψει το κεφάλι και προσπαθούν και αυτοί, κουρασμένοι και απογοητευμένοι, να επιβιώσουν.

Βλέπουμε όμως τι μπορεί να κάνει ο υγιής ιδιωτικός τομέας, αυτός που δεν διαπλέκεται με το κράτος, την πολιτική, τον συνδικαλισμό ή τα μέσα ενημέρωσης. Πετάνει κυριολεκτικά – σε κλάδους σαν του τουρισμού ή σε κάποιους τομείς εξειδικευμένης υψηλής τεχνολογίας – όταν τον αφήνουν να κάνει τη δουλειά του. Αν το μεγαλύτερο μέρος του ιδιωτικού τομέα λειτουργούσε με κανόνες και επαγγελματισμό, μακριά από την... αρρώστια της διαφθοράς και της διαπλοκής, θα είχαμε μια πολύ μεγαλύτερη πίτα να μοιράσουμε. Αντί να τρώμε τις σάρκες μας.

Εκκλησιαστικά διάφορα

Του ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΑΝΙΑΗ

Ενα προσχέδιο συμφωνίας ρυθμίσεως θεμάτων εκκρεμούντων περίπου έναν αιώνα, που συνομολογήθη μεταξύ του Προκαθήμενου της Εκκλησίας της Ελλάδος και ενός «άθεου» πρωθυπουργού, ήταν σαφές ότι θα προκαλούσε βίαιες αναταράξεις. Το ανέμεναν αυτό τόσο ο Αρχιεπίσκοπος κ. Ιερώνυμος όσο και ο πρόεδρος της κυβερνήσεως κ. Αλέξης Τσίπρας. Κυρίως όμως το επιζητούσαν και εύχονταν την εκδήλωση εντόνων αντιδράσεων, ώστε να υπάρξει εκτόνωση των δυσφορούντων, και να διατυπωθούν – παραλίγο να κάποιες σοβαρές τοποθετήσεις – ακρότητες και αναθέματα από όλες τις πλευρές. Πρόκειται απλώς για τακτική «ζυμώσεως» του πλήθους – εκκλησιαστικού ή κοσμικού, αδιάφορο.

Ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος ανόρθωσε την Εκκλησία της Αλβανίας δίχως να πάρει ένα λεκ από τα Τίρανα. Δεν είναι ακατόρθωτο.

Ως προς το θέμα της ακατασκέτου παρουσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ορθώς ο Αρχιεπίσκοπος επεσήμανε πως πρόκειται περί υπολείμματος ανθρώπων παρά περί χρυσού. Το μείζον θέμα αφορά, βεβαίως, το καθεστώς μισθοδοσίας και ασφαλίσεως των ιερέων, που θα καθοριστεί κατόπιν συζητήσεων.

Αλλά ένα είναι βέβαιον, ότι ουδέποτε υπήρξε αρχιερέως που να επιδιώκει σύγκρουση με όλους τους ιερείς. Και δεν υπήρξε πρωθυπουργός ποτέ – αριστερός ή δεξιός, αδιάφορος – που να επιθυμεί να στρέψει χιλιάδες ιερείς και το εκκλησιαστικό τους εναντίον του σε μία προεκλογική περίοδο. Φρόνιμο, συνεπώς, να αναμένει κανείς οριστική διατύπωση του όλου θέματος.

Εσκανδαλίσθησαν διάφοροι διότι οι συγκροτούντες την Εκκλησία

της Ελλάδος τυρβάζουν περί τα οικονομικά και γήνηα. Αλλά αμαρτωλοί – ως άνθρωποι επί γης – συγκροτούν το πλήρωμα της Εκκλησίας, με πλήρη, ωστόσο, επίγνωση των αδυναμιών τους. Μετανοούντες μετέρχονται των θείων μυστηρίων και εξερχόμενοι από τον ναό και πάλι αμαρτάνουν, έως ότου αξιωθούν «την ειρήνη του Θεού την υπερέχουσα πάντα νοούν». Ο ενοριακός, ωστόσο, ιερέας βρίσκεται πάντα στην υπηρεσία των πιστών – και όχι μόνον.

Επί της ουσίας, οι συζητούμενες αλλαγές θα εξαναγκάσουν τους ιεράρχες να υπερβούν την εγγενή αδράνειά τους, την επανάπαυσή τους στο Δημόσιο, αναδεικνύοντας τις μητροπόλεις σε δημουργικούς πυρήνες, αυξάνοντας το διαρκώς απισχνούμενο εκκλησιαστικό. Ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος ανόρθωσε την Εκκλησία της Αλβανίας δίχως να πάρει ένα λεκ από τα Τίρανα. Δεν είναι ακατόρθωτο. Και τότε η πολιτεία θα αντιληφθεί, επιτέλους, τι σημαίνει δρώσα Εκκλησία και ποιες οι συνέπειες.

Δυσανασκέτησαν ορισμένοι, διότι την ευθύνη της διαχειρίσεως της μισθοδοσίας θα έχει ο Αρχιεπίσκοπος – στην πραγματικότητα, επιτροπή – και επιστημαίνουν τον κίνδυνο «αδιαφάνειας».

Εκφράζουν διά αυτού του τρόπου εμπιστοσύνη στην πολιτεία, που όμως είναι εκείνη που λεηλάτησε διαχρονικά την εκκλησιαστική περιουσία. Και ήταν η αιτία στη διαχείριση των οικονομικών της χώρας από την πολιτεία ο λόγος που εξαερώθηκαν τα κρατικά ομόλογα των μητροπόλεων, στις τράπεζες...

Υπάρχουν βέβαια και κάποιοι υποστηρίζοντες ότι πρέπει να ενημερωθεί και το Φανάρι, διότι οι ρυθμίσεις αφορούν και τους ιερείς των Δωδεκανήσων και της Κρήτης που υπάγονται στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Μόνον που οι ιερείς αυτοί μισθοδοτούνται από το κράτος και όχι από πατριαρχικό προϋπολογισμό. Θα ακουστούν πολλά και διάφορα στο αμέσως προσεχές διάστημα.

Πριν από τέσσερα χρόνια, τον Ιούνιο του 2014, οι ηγέτες των χωρών-μελών της Ε.Ε. συναντήθηκαν στη μικρή βελγική πόλη Ιπρ για να τιμήσουν την 100ή επέτειο της αρχής του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και για να χαραχθούν πορεία για το μέλλον. Στη μικρή πόλη γύρω από την οποία εκατοντάδες χιλιάδες νέοι σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν μεταξύ του 1914 και 1918, συμφώνησαν στην επιλογή του Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ ως προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και υποθέτησαν μια «στρατηγική ατζέντα» για, μεταξύ άλλων, την οικονομία, την εργασία, την ενεργειακή ασφάλεια, τη θωράκιση βασικών ελευθεριών, την κλιματική αλλαγή, την κοινή διεθνή δράση.

Το 2014, παρ' όλες τις ευχές «να μη ξεχάσουμε ποτέ, κ.λπ.», ένα γενικευμένο μακελειό όπως οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι του 20ού αι. φάνταζε εφιάλτης που ανήκε σε έναν άλλον, περασμένο κόσμο. Σήμερα που η Ευρώπη τιμά την 100ή επέτειο του τέλους του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η Ευρώπη και ο κόσμος έχουν αλλάξει τόσο που δεν δικαιούμαστε να είμαστε το ίδιο αισιόδοξοι.

1918-2018, μνήμη και αμνησία

Του ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ

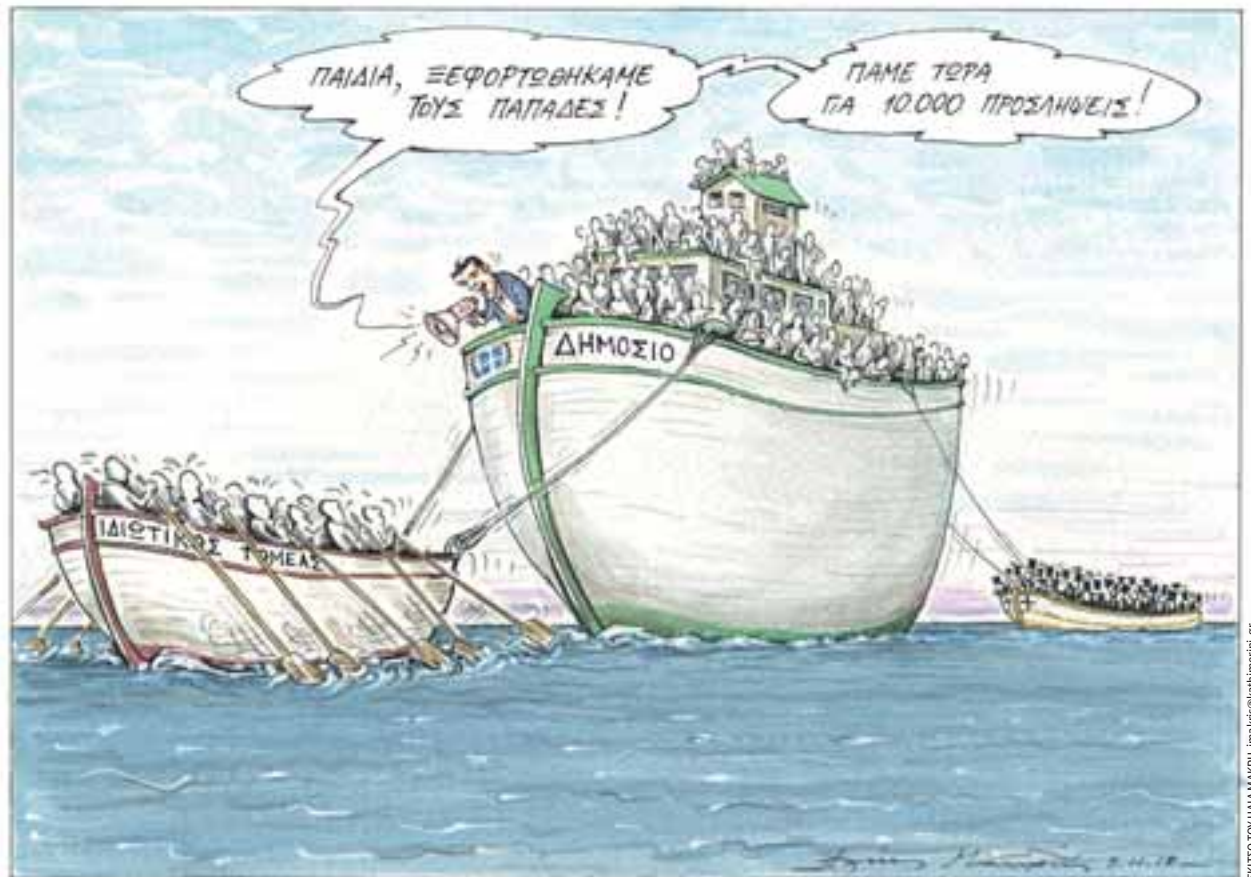
Πριν από τέσσερα χρόνια, η Ε.Ε. φαινόταν να βρίσκεται σε απρόσκοπη πορεία προς την περαιτέρω ενοποίηση, με την αίσθηση ότι είχε αντιμετωπίσει επιτυχώς τις κρίσεις κάποιων χωρών-μελών (οι συμμετέχοντες στη σύνοδο στην Ιπρ, μάλιστα, συνεκάρησαν τον πρωθυπουργό Αντ. Σαμαρά για την επιτυχή ελληνική προεδρία της Ε.Ε. που ολοκληρώνονταν εκείνες τις μέρες: τότε, επίσης, το ελληνικό πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής φαινόταν να τελειώνει). Τον Ιούνιο του 2014 ούτε οι Βρετανοί είχαν ψηφίσει υπέρ της εξόδου τους από την Ε.Ε., ούτε οι κυβερνήσεις Ουγγαρίας και Πολωνίας προκαλούσαν τις θεμελιακές αρχές της φιλελεύθερης δημοκρατίας της Ε.Ε., ούτε είχε φουσκώσει το κύμα μαζικής μετανάστευσης που συντάραξε την ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή, δίνοντας νέα ώθηση στο ρεύμα ακροδεξιών και εθνικιστικών κομμάτων και κινημάτων. Το 2014, οι ΗΠΑ, η μοναδική υπερδύναμη, ήταν ακόμη πυλώνας της ευρωπαϊκής σταθερότητας. Σήμερα, ο Ντόναλντ Τραμπ έχει κηρύξει εμπόριο πόλεμο εναντίον της Ε.Ε. και υπονομεύει το ΝΑΤΟ – τους δύο οργανισμούς που εξασφάλισαν την

ειρήνη και την ευημερία στην Ευρώπη μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ακύρωση από τις ΗΠΑ διεθνών συνθηκών και συμφωνιών έχει άμεσες συνέπειες όχι μόνο στο εμπόριο, αλλά και στις διεθνείς σχέσεις και σε όλες τις προτεραιότητες τις οποίες έθεσαν οι 28 ηγέτες στη Σύνοδο της Ιπρ το 2014.

Στο βιβλίο «Οι υπονομάτες: Πώς η Ευρώπη πήγε στον πόλεμο το 1914», ο ιστορικός Κρίστοφερ Κλαρκ θέτει το ερώτημα: τι έγινε και ένα διεθνές σύστημα που φαινόταν να κινείται προς την ύφεση των πολιτικών εντάσεων κατέληξε σε παγκόσμιο πόλεμο; Γράφοντας το 2012, ο Κλαρκ σημειώνει ότι στις αρχές του 21ου αι. είναι ίσως πιο εύκολο να καταλάβει κανείς τους κινδύνους που ελλόχευαν για την ανθρωπότητα το 1914: το τέλος του Ψυχρού Πολέμου το 1989 οδήγησε σε πολύπλοκους και απρόβλεπτους συσχετισμούς δυνάμεων, με κάποιες αυτοκρατορίες να παρακμάζουν και άλλες να αναδύονται, ενώ πολλές χώρες πρωταγωνιστούσαν, θέτοντας σε κίνηση εξελίξεις που δεν μπορούσαν να ελεγχθούν. Σύμφωνα με τον Κλαρκ, η πορεία προς τον πόλεμο δεν ήταν προγεγραμμένη, οι

στόχοι και οι αποφάσεις που οδήγησαν στον όλεθρο μπορεί να είχαν καταλήξει αλλιώς. Γεγονός, όμως, είναι ότι ο «πόλεμος που θα έθετε τέλος στον πόλεμο», και η Συνθήκη των Βερσαλλιών οδήγησαν σε ακόμη μεγαλύτερη σφαγή.

Σήμερα θα υπάρξουν εκατοντάδες εκδηλώσεις μνήμης στα πεδία των μαχών και στις πατρίδες των πεσόντων. Στη Γερμανία, όμως, θα είναι υποτονικές. Η καγκελάρια Αγκελα Μέρκελ θα συμμετάσχει στις εκδηλώσεις στο Παρίσι. Για τους Γερμανούς, οι ευθύνες για το 1914-1918 αχρησίωσαν μπροστά στον όλεθρο του 1939-45 και του Ολοκαυτώματος. Ίσως ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος να ήταν αναπόφευκτος επειδή ουδείς πίστευε ότι θα μπορούσε να συμβεί, ενώ ο Δεύτερος οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στον απομονωτισμό των ΗΠΑ, στην οικονομική ανασφάλεια και στην αδυναμία του διεθνούς συστήματος να αποτρέψει τη γιγάντωση του φασισμού. Σήμερα η εθελουφλία και η αδράνεια μπροστά στους κινδύνους δεν δικαιολογούνται. Λείπει η συντοσιμένη προσπάθεια αφύπνισης, καθώς κάθε χώρα βυθίζεται στα δικά της προβλήματα.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΑ / Του ΧΡΗΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ

Χωρισμός, ο συνεπέστερος δυνατός

Η πρωτοβουλία για συνταγματική αναθεώρηση των σχέσεων κράτους και εκκλησίας ξεκινάει με ρητορεύματα προκλητικής άγνοιας. Η εξόφθαλμη, στο συγκεκριμένο θέμα, αγραμματοσύνη των κυβερνώντων (μάλλον και του συνόλου του πολιτικού προσωπικού της χώρας) συνδυάζεται με το πανθομολογούμενο δραματικό επίπεδο καλλιέργειας και ικανοτήτων της συντριπτικής πλειονότητας των επισκόπων. Και ο συνδυασμός κατάλληλη νομοτελεϊακά σε φαύλο κύκλο παρακμαϊκού αδιεξόδου.

Οι πολιτικοί λένε «εκκλησία» και έχουν στον νου τους τη θεσμική μήτρα του μεσαιωνικού στην Ευρώπη θρησκευτικού ολοκληρωτισμού. Λένε «κράτος» και εννοούν τις νομικές (ορθολογικές) αντιστάσεις κάθε ευρωπαϊκής-εθνικής συλλογικότητας σε αυτόν τον ολοκληρωτισμό. Οι επισκοποι δεν καταλαβαίνουν «που πατάν και που πηγαίνουν»: δέχονται να παίξουν σε αυτό το ανιστορικό γήπεδο. Από την «ορκωμοσία» τους κιόλας έχουν διαμαρτυρήσει δεχθεί να ταυτίσουν στο Σύνταγμα της Ελλάδας την εκκλησία με τη θρησκεία – να, οι ορίζεται καταστατικά το λαϊκό εκκλησιαστικό σώμα σαν αφηρημένη «επικρατούσα εν Ελλάδι θρησκεία». Οπότε και απαντούν οι άσχετοι επισκοποι στους ανιστόρητους πολιτικούς με την κοινή, παρακμαϊκή αβελτηρία γλώσσα: «των «ατομικών δικαιωμάτων», των θεσμικών «ελευθεριών», της κατασφάλισης περιουσιών, της «χρησιμοποίησης» του κλήρου, των φιλανθρωπικών δραστηριοτήτων του, του πρωταγωνιστικού ρόλου του στις «εθνικές

υποθέσεις. Όμως, στην ελληνική γλώσσα οι λέξεις είναι, συχνά, αναμειγνύμενες κάρβουνα, που κατακαίει όποιος τις βιάζει για να παίξει τα παιχνίδια του. «Θρησκεία» λοιπόν και «εκκλησία» στα ελληνικά είναι νοήματα αντιθετικά, σημαίνουν πραγματικότητες ασύμβατες, ασυμβίβαστες, η μια αποκλείει την άλλη. Με τη «θρησκεία» δλώνουμε ατομοκεντρισμό (ατομικές πεποιθήσεις, ατομικές αρετές, ατομική ποσιότητα σε δόγμα και σε ηθικές προστατικές), με στόχο τον υπέρτατο ωφελιμισμό: την ατομική «σωτηρία» – να συνεχίσει να υπάρχει το «εγώ» σε γραμμικό χρόνο ατελείωτο.

Με τη λέξη «εκκλησία» σημαίνουμε το εντελώς αντίθετο: τη μετοχή, τη σχέση, την αυθυπέμβαση και αυτοπροσφορά. Είναι ερωτικό γεγονός η εκκλησία, άθλημα ελευθερίας από την ιδιότητα, είναι η ζωή κοινωνούμενη, η ζωή που γίνεται Γιορτή και πανηγύρι. Να χαρακτηρίζουμε «θρησκεία» την εκκλησία είναι σαν να ονομάζουμε «έρωτα» την πληρωμένη πδονή, σαν να αποκαλούμε «χρήσιμη διασύνδεση» τη φίλια, σαν να τιλοφορούμε «δημοκρατία» τον υποκλήριση του μάρκετινγκ παραλαμπαρισμού ή μια μαφιόζικη συντεχνία. Κι όμως, διακόσια χρόνια τώρα, οι ελληνώνουμε αποελευθερωτο προσδιορίζουμε στο Σύνταγμα μας την εκκλησία σαν «επικρατούσα θρησκεία» – μηδενός αντιλέγοντος, επισκόπου ή αρχιεπισκόπου.

Ο Έλληνας γνώρισε την εκκλησιαστική γνησιότητα στους αιώνες της Τουρκοκρατίας. Δηλαδή, σε συνθήκες του συνεπέστερου δυ-

νατού χωρισμού της εκκλησίας από το κράτος. Η γνησιότητα πώς αποδεικνύεται, με ποια κριτήρια; Κυρίως με την ανθοφορία της Τέχνης. Η αρχιτεκτονική στην Τουρκοκρατία γεννούσε κοσμήματα, στο «ελεύθερο» κρατίδιο γέννησε και γεννάει τη συμφορά της πολυκατοικίας και τις ετοιματζίδικες «τούρτες» της ναοδομίας.

Σήμερα Τέχνη δεν ανθεί στην Εκκλησία, αναπαράγονται μόνο στερεότυπα, όπως και η πολιτική δεν γεννάει λύσεις προβλημάτων. Τόσο στην Εκκλησία όσο και στο κράτος προτεραιότητα έχει ο ατομοκεντρισμός των εντυπώσεων, ο ψυχολογικός επηρεασμός – οι εντυπώσεις υποκαθιστούν την πραγματικότητα. Βαυκαλιζόμαστε ότι ζούμε με πολιτεία «δημοκρατική», ενώ η πραγματικότητα κραυγάζει τον αυταρχισμό και την τυραννική καταστολή της κοινοκρατίας και του «χρηματοπιστωτικού συστήματος». Συντηρούμε κωνοβαριμένη τη συνταγή (πλασματικό κοινοβούλιο, τάχα εκλογές, δήθεν ελευθεροτυπία), όπως συντηρούν και οι επισκοποι χάντρες και λιλιά, την αυτοκρατορική μήτρα σωστή ψευτιά από χαρτόνι.

Στους αιώνες της Τουρκοκρατίας δεν υπήρχε «κήρυγμα» – σπανιότατο. Σήμερα υπάρχει μόνο και παντού κήρυγμα, όπως μόνο και παντού τηλεόραση και πολιτική. Τότε την «κατανόηση» την κοινωνομυνη εμπειρία και γνώση, τη γεννούσε η πράξη (ο τρόπος του βίου), όχι η «κατανόηση» του ορθού και του πρέποντος, όχι το «αλάθητο» cogito. Η νποστεια μεταμόρφωση τη λήψη της τροφής σε μετοχή του κοινού-

νούμενου τρόπου, το αναμειγνύμενο κάθε σπίτι καντήλι ήταν η δίχως λόγια προσευχή, το ζύμωμα του πρόσφορου, ο αγιασμός, τα κόλλυβα – όλα πράξη, πουθενά ιδεολόγημα. Και το κεντρικό κοινωνικό γεγονός της κοινότητας: ο εκκλησιασμός, καθόλου καθήκον ή εντολή, αλλά μόνο γιορτασμός, άρθρων τον χρόνο σε εόρτιους κύκλους, με άξονα τη χαρά της νίκης καταπάνω στον θάνατο.

Σήμερα, στο κράτος και στην Εκκλησία, ο ίδιος θανατερός (της υπανάπτυξης) πνιγμός του ατομοκεντρισμού. Η Εκκλησία «κόκκος σιναπών» θαμμένος και χαμένος, στο προσκήνιο η συνταγματικά κατεστημένη «επικρατούσα θρησκεία»: Πλημμυριδα κρημυματικής προπαγάνδας, προφορικής, έντυπης, ραδιοφωνικής – όλα και παντού κήρυγμα, ιδεολογική λογοδιάρροια. Ο ρεαλισμός της επισκοπικής «πατρότητας» που αχρηστεύει κάθε «παιδαγωγία», ο ρεαλισμός της «συνοδικότητας» που χαρίζει ιστορική σάρκα στην «πατρότητα» και διαφοροποιεί τον επίσκοπο από τον «υψηλόβαθμο αξιωματούχο», είναι νοήματα χαμμένος και χαμένος στον κουρνιαχτό της ιδεολογικοποίησης.

Όταν η «πίστη», από κατόρθωμα εμπιστοσύνης αλλοτριωθεί σε ατομοκεντρική «πεποίθηση» και η «σωτηρία» σε εγωτικό κεκτημένο ορθοφροσύνης και ορθοπράξιας, τότε δεν διαφέρει σε τίποτα η «πίστη» Εκκλησία από το «αυθεντικό» ΚΚΕ – οι περιώνυμοι της «συντηρητικής» ψυχοπάθειας μητροπολίτες στον ίδιο χορό με τον κνήτη.

Αμποτε να δώσει ο Θεός χωρισμό, τον συνεπέστερο δυνατός.

Οι στρατηγικές των αρχηγών με το βλέμμα στις κάλπες

Το «τρίπτυχο» του Αλέξη Τσίπρα και οι δεσμεύσεις του Κυριάκου Μητσοτάκη

Του Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ

Στη «μάχη» των αρχηγών, δηλαδή του πρωθυπουργού και του προέδρου της Ν.Δ. Κυριάκου Μητσοτάκη, θα μεταφερθεί τις επόμενες εβδομάδες η πολιτική αντιπαράθεση, καθώς η χώρα έχει εισέλθει σε οιοσδήποτε προεκλογική περίοδο, όπως καταδεικνύει το μπαράζ εξαγγελιών του κ. Τσίπρα για οικονομικές ελαφρύνσεις, αλλά και αθρόες προσλήψεις στον δημόσιο τομέα. Οι κ. Τσίπρας και Μητσοτάκης δεν θα διασταυρωθούν μόνον τα ξίφη τους με επίκεντρο την τρέχουσα επικαιρότητα, αλλά θα αναδείξουν διαφορετικές πτυχές του ηγετικού τους «προφίλ», καθώς το βασικό διακύβευμα των προσεχών εκλογών θα είναι εκ των πραγμάτων ποιος θα είναι πρωθυπουργός την επόμενη ημέρα της κάλπης. Στη συγκεκριμένη κατεύθυνση, ο κ. Τσίπρας θα επενδύσει στο τρίπτυχο ότι «βρίσκεται κοντά στους πολλούς», ότι «είναι έτοιμος να λαμβάνει δύσκολες αποφάσεις» και ότι έχει διαμορφώσει ισχυρά ερείσματα στη διεθνή σκηνή. Από την πλευρά του, ο κ. Μητσοτάκης θα προτάξει ότι «είναι κοντά στο σύνολο της κοινωνίας», ότι «είναι ενωτικός» σε αντίθεση με τις διχαστικές πρακτικές του κ. Τσίπρα και ότι είναι «έτοιμος να κυβερνήσει».

Τα «χαρτιά» του Μαξίμου

Προκειμένου να στρίξει το δικό του αφήγημα στην πορεία προς τις αλληπάλληλες επερχόμενες εκλογικές αναμετρήσεις, ο πρωθυπουργός θα επενδύσει στη ρητορική του ΣΥΡΙΖΑ ότι, ακόμη και κατά τη «δύσκολη» μνημονιακή τριετία, επέτυχε τη στέρηση των πλέον αδυνάμων. Παράλληλα, προκειμένου να ενισχύσει το επιχείρημα ότι πλέον απευθύνεται «στους πολλούς», το Μέγαρο Μαξίμου θα αναδείξει την εν εξελίξει υλοποίηση των εξαγγελιών της ΔΕΘ, για τη χορήγηση αναδρομικών στα ειδικά μισθολόγια, καθώς και τη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών και του ΕΝΦΙΑ.

Τα δύο βασικά «χαρτιά» του κ. Τσίπρα, προκειμένου να περάσει

Προεκλογική αντιπαράθεση «κορυφής» μεταξύ του Αλέξη Τσίπρα και του Κυριάκου Μητσοτάκη θα εξελιχθεί τις επόμενες εβδομάδες.

το μήνυμα ότι είναι πρωθυπουργός που μπορεί να λάβει αποφάσεις με πολιτικό κόστος, θα είναι η συμφωνία με την Εκκλησία και, βεβαίως, η συμφωνία των Πρεσβών με την ΠΓΔΜ για το ονοματολογικό. Δεν είναι τυχαίο ότι ο κ. Τσίπρας αναφέρθηκε εκτενώς και στα δύο θέματα στην τηλεοπτική συνέντευξη που παραχώρησε την περασμένη εβδομάδα, κάνοντας λόγο για ιστορικές εξελίξεις. Τέλος, ο πρωθυπουργός θα εστιάσει στις σχέσεις που έχει διαμορφώσει με τα μεγάλα διεθνή «κέντρα». Ειδικότερα, στην ουσιαστική αναβάθμιση των σχέσεων με τις ΗΠΑ, χωρίς να διαταραχθούν οι σχέσεις της Αθήνας με τη Μόσχα, παρά το γεγονός ότι η κυβέρνηση έλαβε τη δύσκολη απόφαση να προχωρήσει, το καλοκαίρι, στην απέλαση των Ρώσων διπλωματών. Παράλληλα, σε πρώτο πλάνο θα βρεθεί, βεβαίως, και η δεδομένη κατά την κυβέρνηση μη περικοπή των συντάξεων με την επισήμανση πως πολλοί προεξοφλούσαν ότι η Γερμανίδα καγκελάριος Άγκελα Μέρκελ θα επέμενε να τηρηθούν τα συμφωνηθέντα.

Τα επιχειρήματα της Ν.Δ.

Από την πλευρά του, ο κ. Μητσοτάκης θα αναδείξει την εικόνα

του «ενωτικού» σε αντίθεση με τον κ. Τσίπρα που, όπως λέγεται, επενδύει σε στρατηγική διαχωριστικών γραμμών και δικαστικού λόγου. Στην κατεύθυνση αυτή θα αναδειχθούν η δέσμευση του κ. Μητσοτάκη ότι θα επιδιώξει ευρύτερη στήριξη ακόμη και εάν η Ν.Δ. κατακτήσει την αυτοδυναμία στην προσεχώς εκλογές, τα «ανοίγματα» στα οποία αναμένεται να προχωρήσει στην πορεία προς τις κάλπες, αλλά και η θέση του περί αξιοκρατίας σε αντιδιαστολή με το «κράτος-λάφυρο» που προσβέβει ο ΣΥΡΙΖΑ.

Παράλληλα, ο πρόεδρος της Ν.Δ. θα προτάξει το μήνυμα ότι «είναι κοντά στο σύνολο της κοινωνίας». Βασικό επιχείρημα της Πειραιώς θα είναι ότι μόνο με το οικονομικό πρόγραμμα και την αξιοπιστία της Ν.Δ. η πραγματική οικονομία μπορεί να εξέλθει από το υφιστάμενο τέλμα, να προκύψουν νέες θέσεις εργασίας, αλλά και να δημιουργηθούν οι όροι επαναδιαπραγμάτευσης των υπερβολικών πλεονασμάτων με τα οποία έχει δεσμεύσει ο κ. Τσίπρας τη χώρα, ώστε τα οφέλη που θα προκύψουν να μην αφορούν μόνο συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες αλλά το σύνολο των πολιτών. Τέλος, ο κ. Μητσοτάκης θα αναδείξει

ότι είναι έτοιμος να κυβερνήσει με ένα ολοκληρωμένο, ρεαλιστικό και αξιόπιστο πρόγραμμα, σε αντιδιαστολή με τον πρωθυπουργό, που επικράτησε στην εκλογική αναμέτρηση του Ιανουαρίου του 2015 με «σημαία» το πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης, το οποίο αναίρεσε πλήρως λίγους μήνες αργότερα. Ο πρόεδρος της Ν.Δ. έχει ήδη αναπτύξει ολοκληρωμένες θέσεις για την οικονομία, ενώ ταμέσως επόμενο διάστημα θα παρουσιάσει το κυβερνητικό πρόγραμμα του κόμματος για άλλους τομείς, όπως η υγεία και η παιδεία.

Η στρατηγική των δύο «μονομάχων» δεν αναιρεί, βεβαίως, ότι ΣΥΡΙΖΑ και Ν.Δ. θα αναπαράτεθούν τους επόμενους μήνες για ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων, περιλαμβανομένων του μεταναστευτικού, της ασφάλειας των πολιτών και της λεγόμενης σκανδαλογίας. Σε σχέση με την τελευταία, ο ΣΥΡΙΖΑ επενδύει στη γνωστή ατζέντα των οικονομικών των κομμάτων, της έρευνας της εξεταστικής επιτροπής για την υγεία και της υποθέσεως Novartis. Όμως η Πειραιώς απαντά πως «η κυβέρνηση είναι βουτηγμένη στα σκάνδαλα» και τούτο θα αρχίσει να αναδεικνύεται άμεσα.

Οι τέσσερις βασικοί πυλώνες της πολιτικής του Μεγάρου Μαξίμου

Με γνώμονα τις δημοσκοπήσεις

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ένα δεκάημερο κυβερνητικής «υπερικινητικότητας», κατά το οποίο ξετυλίχθηκε σχεδόν ολόκληρο το κουβάρι της πρωθυπουργικής στρατηγικής, ολοκληρώνεται αυτό το Σαββατοκύριακο για τον Αλέξη Τσίπρα. Με σημείο εκκίνησης την ομιλία του πρωθυπουργού στην Κ.Ο. του ΣΥΡΙΖΑ, οι πρωθυπουργικές πρωτοβουλίες είχαν «καταιγιστικό χαρακτήρα», εγκαινιάζοντας ατύπως την προεκλογική περίοδο και αποτυπώνοντας την πρόθεση να ανακατευτεί η πολιτική τράπουλα όσο το δυνατόν περισσότερο.

Από τη συνταγματική αναθεώρηση στο πόρισμα για την Υγεία, και από το «σύμφωνο συμβίωσης» μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας στη διήμερη επίσκεψη (που αναμένεται να ολοκληρωθεί σήμερα) του πρωθυπουργού σε Βερολίνο και Παρίσι, αποκρυσταλλώνονται βασικοί πυλώνες της κυβερνητικής πολιτικής μέσα από τους οποίους το Μαξίμου επιχειρεί να μειώσει, ει δυνατόν να κλείσει, την ψαλίδα των δημοσκοπήσεων. Εν αρχή ην το Σύνταγμα. Στην Ηρώδου Αττικού ευελπιστούν πως η πρωτοβουλία που θα ξεκινήσει επισήμως την ερχόμενη Τετάρτη, όταν και θα αρχίσει τις εργασίες της η αρμόδια επιτροπή για την αναθεώρηση, αναδεικνύει τις διαχωριστικές γραμμές με τη «συντηρητική παράταξη» και δημιουργεί προϋποθέσεις σχηματισμού του λεγόμενου «προοδευτικού μετώπου». Τούτο συμβαίνει καθώς στο Μαξίμου πιστεύουν πως το ΚΙΝΑΛ, αλλά και η Ν.Δ. σε πολλές περιπτώσεις, παρά τις εξαγγελίες τους περί «επικοινωνιακής φιλίας», θα πιστούν πολιτικά όταν τα αναθεωρητέα άρθρα έρθουν προς ψήφισμα στη Βουλή. Κυβερνητικές πηγές φέρνουν ως παράδειγμα το θέμα που έχουν κάνει «σημαία», του νόμου περί ευθύνης υπουργών, σημειώνοντας πως τόσο η Χαρ. Τρικοίπη όσο και η Πειραιώς «αν δεν το ψηφίσουν θα εκτεθούν στα μάτια της κοινής γνώμης».

Το πόρισμα για την Υγεία

Παράλληλα, ανοικτό είναι το θέμα του πορίσματος για την Υγεία. Η πι-

θανότητα να καταλήξει σε σύσταση προανακριτικής επιτροπής παραμένει –σύμφωνα με το Μαξίμου– ένα ισχυρό σενάριο, δίνοντας τη δυνατότητα στην κυβερνητική πλειοψηφία να ασκεί πιέσεις στους αντιπάλους της αλλά και να επαναφέρει κατά το δοκούν το δίπολο περί «παλαιού κατεστημένου που χρεοκόπησε τη χώρα». Ο ίδιος άλλωστε ο πρωθυπουργός στην πρόσφατη συνέντευξη του (Alpha) αναφερόμενος στις ανοικτές δικαστικές υποθέσεις, τις χαρακτήρισε «σκάνδαλα», θέτοντας το ρητορικό ερώτημα «αν πρέπει να αποδοθεί δικαιοσύνη» και τελικά να σταλεί το μήνυμα πως «δεν υπάρχει ατιμωρησία».

Το νέο πλαίσιο στις σχέσεις Κράτους - Εκκλησίας, όπως αποτυπώθηκε στην κοινή παρουσίαση Τσίπρα - Ιερωνύμου, αποτελεί ένα ακόμα κομβικό σημείο στο οποίο η κυβέρνηση επενδύει πολιτικά. Κυβερνητικές πηγές, αναλύοντας το «σύμφωνο», υποστήριξαν πως, ανεξάρτητα του πώς θα καταλήξει η υπόθεση, είναι ήδη κερδισμένοι. Από τη μία το γεγονός ότι η συζήτηση περί των σχέσεων Κράτους - Εκκλησίας «άνοιξε» και πλέον οδεύουμε προς την κατοχύρωση της «θρησκευτικής ουδετερότητας» του κράτους, αποτελεί «μία κατάκτηση», λένε κυβερνητικές πηγές, που ικανοποιεί, παρά τους αστερίσκους, την αριστερή πτέρυγα του κόμματος. Παράλληλα, οι ίδιες πηγές υπογραμμίζουν πως όλα έγιναν βήμα βήμα και σε απόλυτη συνεννόηση με τον Αρχιεπίσκοπο κ. Ιερώνυμο, «κάτι μείζον ενόψει εκλογών». Επιπλέον, η πρόκληση, μέσα στην εβδομάδα, από την πρόεδρο του SPD, Αντρεα Νάλες στον Αλέξη Τσίπρα για να είναι ομιλητής στο συνέδριο του κόμματος, αλλά και από τον πρόεδρο της Γαλλίας Εμανουέλ Μακρόν, για συμμετοχή στους εορτασμούς στο Παρίσι της επετείου λήξης του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, «ενισχύει το προοδευτικό προφίλ του». Σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, αυτό δεν θα μείνει ανεκμετάλλευτο στο εσωτερικό πεδίο, με τη στόχευση να είναι η «αφαιμάξη» του εν Ελλάδι προοδευτικού μπλοκ.

Σημαντική εξέλιξη, αλλά για ποιους;

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Στη δόλωση του υπουργού Αμυνας (στη Βουλή, 8/11), ο τόνος του θριάμβου ήταν αισθητός: «Σήμερα», είπε, απευθυνόμενος προς τους βουλευτές, «ημέρα της γιορτής των Ταξιαρχών και της Πολεμικής Αεροπορίας, είχαμε μια σημαντική εξέλιξη. Ξέρετε ότι υπάρχει ένα πρωτόκολλο σε σχέση με τις γιορτές για την αποφυγή εντάσεων και παραβιάσεων. Για πρώτη φορά είχαμε αίτηση άδειας των τουρκικών αεροσκαφών να εισέλθουν στο FIR Αθηνών. Εάν προχωρήσουμε, λοιπόν, έχοντας την ισχύ, που αποτρέπει τον οποιονδήποτε να προκαλέσει, με μια θετική ματιά στο μέλλον, με την ειρηνική συνύπαρξη των δύο λαών, θα μπορέσουμε να χτίσουμε το μέλλον της πατρίδας». Με απλά λόγια, έπειτα από δεκαετίες συστηματικής αμφισβήτησης του εναερίου χώρου της Ελλάδος στο Αιγαίο, ξαφνικά οι Τούρκοι έκαναν πίσω, επειδή μας φοβήθηκαν! Παράξενο δεν είναι, ιδίως όταν η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε περίοδο αξιοθρήνητης κατρακύλας; Κι όλο αυτό επειδή ήταν γιορτή για τους Έλληνες και την Αεροπορία; Μα γίνονται αυτά πράγματα στην πραγματική ζωή;

Την επομένη, βέβαια, οι Τούρκοι έδωσαν απάντηση, η οποία προδήλως εκθέτει την ελληνική πλευρά. Εξήγησαν ότι ζήτησαν άδεια, όπως κάνουν πάντα, αλλά για την είσοδο στη ζώνη των 6 μιλίων, όχι για τη ζώνη των 10 μιλίων. Ζήτησαν άδεια, δηλαδή, για τον εναεριο χώρο που οι ίδιοι αναγνωρίζουν ως ελληνικό, όχι για εκείνον που η Ελλάδα έχει ανακηρύξει ελληνικό από το 1931 (Η διορατικότητα του Ελευθερίου Βενιζέλου...). Είναι αυτή μια «σημαντική εξέλιξη», με τον τρόπο

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

που το εννοεί ο Π. Καμμένος; Βεβαίως είναι, καθώς πρώτη φορά ένας υπουργός Εθνικής Αμυνας της χώρας εκφράζει την ικανοποίησή του για την τουρκική πολιτική όσον αφορά τον εναεριο χώρο, στην οποία οι Τούρκοι εμπνέονται συστηματικά από το 1975 μέχρι σήμερα. Πράγματι, λοιπόν,

επρόκειτο για σημαντική εξέλιξη, αλλά για τους Τούρκους.

Υπάρχει όμως και κάτι ακόμη, που κάνει ακόμη βαρύτερο το ολισθηματικό του Π. Καμμένου. Οι Τούρκοι δεν υπέβαλαν το αίτημα στην Πολεμική Αεροπορία, ως όφειλαν, αλλά στην Υπηρεσία Πολιτικής

Αεροπορίας. Η τελευταία αιφνιδιάστηκε, αλλά αντέδρασε σωστά: ειδοποίησε τους αρμοδίους, δηλαδή το Αρχηγείο Τακτικής Αεροπορίας (ΑΤΑ) στη Λάρισα. Ετσι, τα τουρκικά μαχητικά αναχαιτίστηκαν από τα ελληνικά, τα οποία απογειώθηκαν από την Κρήτη για τον σκοπό αυτό. Η αντίδραση

του ΑΤΑ ήταν η σωστή, διότι ένα από τα σταθερά αιτήματα της τουρκικής πλευράς, στις συνομιλίες που πάντα συνεχίζονται για την καθιέρωση μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), είναι τα τουρκικά μαχητικά να ζητούν άδεια από την Πολιτική Αεροπορία, όποτε ετοιμάζονται να περάσουν τα 6 μίλια, όχι από το ΑΤΑ. Γι' αυτό ζήτησαν άδεια από την Πολιτική Αεροπορία.

Κάτι που δεν είναι ευρέως γνωστό, αλλά απαραίτητο για την κατανόηση του θέματος, είναι ότι από το 1962 η Ελλάδα έχει αποδεχθεί ότι για τις νατοϊκές λειτουργίες (θυμίζω ότι με την Τουρκία ενταχθήκαμε ταυτόχρονα στη Συμμαχία στις 18 Φεβρουαρίου 1952) ο εναερίος χώρος της δεν είναι τα 10 μίλια, αλλά τα έξι. Και είναι αυτός ο λόγος για τον οποίο ΗΠΑ και ΝΑΤΟ δεν αναγνωρίζουν ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα στον χώρο μεταξύ 6 και 10 μιλίων κατά τη διάρκεια νατοϊκών ασκήσεων.

Αν έπειτα από όλα αυτά ο υπουργός επιμένει ότι η εξέλιξη ήταν σημαντική για τα ελληνικά συμφέροντα, τότε νομίζω ότι οφείλει να διατάξει ΕΔΕ εις βάρος του διοικητή της Αεροπορίας μας εκεί κάτω στην Κρήτη, που τόλμησε ο αθεόφοβος να αναχαιτίσει μια τόσο σημαντική εξέλιξη...

Φανάρι και κληρικοί «αφορίζουν» τη συμφωνία

Αναψαν φωτιές Τσίπρας - Ιερώνυμος

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΞΑ

Στον «αέρα» βρίσκεται η συμφωνία του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα και του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Ιερώνυμου, καθώς αυτή πρέπει να ξεπεράσει με επιτυχία τις συμπληγάδες τόσο εντός της Εκκλησίας όσο και εντός του ΣΥΡΙΖΑ. Οι γκρίζες ζώνες και οι ασάφειές της προκαλούν οξυτάτες αντιδράσεις εντός της Εκκλησίας, οι οποίες θα έχουν άμεση επίδραση και στο πολιτικό τοπίο εν μέσω παρατεταμένης προεκλογικής περιόδου. Αλλά και εντός της Ιεραρχίας, δεν αποκλείεται η συμφωνία να «σηγματίσει» πολιτικά μητροπολίτες που φέρνεται ως δελφίνιο για τον αρχιεπισκοπικό θρόνο και είχαν συμπράξει στη διαμόρφωσή της. Οι κλυδωνισμοί φθάνουν έως και την Κωνσταντινούπολη, καθώς το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν ενημερώθηκε για το περιεχόμενο της συμφωνίας.

Ειδικότερα, τα βασικά σημεία της συμφωνίας αφορούν τη μισθοδοσία των κληρικών, το νομικό πλαίσιο της εργασιακής τους θέσης και την αξιοποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας. Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση θα συνεχίσει να εγγυάται την πληρωμή των περίπου 9.000 κληρικών της χώρας—επί της ουσίας θα τους μισθοδοτεί, με το κονδύλι να ανέρχεται περί τα 198 εκατ. ευρώ ετησίως—με αντάλλαγμα η Εκκλησία να μην αντιδράσει στις κυβερνητικές προτάσεις για τη συνταγματική αναθεώρηση ως προς την επιταγή της «θρησκευτικής ουδετερότητας». Παράλληλα, οι κληρικοί δεν θα νοούνται στο εξής ως δημόσιοι υπάλληλοι και ως εκ τούτου διαγράφονται από την Ενία Αρχή Πληρωμών. Τρίτο βασικό σημείο είναι ότι θα δημιουργηθεί Ταμείο Αξιοποίησης Εκκλησιαστικής Περιουσίας, στο πλαίσιο του νόμου 4982/13 που ψηφίστηκε επί κυβερνήσεως Αντώνη Σαμαρά. Τα έσοδα θα μοιράζονται

εξ ημισείας σε κράτος και Εκκλησία. Τα γκρίζα σημεία της συμφωνίας—κυρίως ως προς τη μισθοδοσία και την απώλεια της δημοσιοϋπαλληλικής ιδιότητας των κληρικών—επέσπευσαν την πολιτικοποίησή της. Οι αντιδράσεις κληρικών και μητροπολιτών ήταν οξείες. Οπως επισήμανε στην «Κ» πολυπειρο κυβερνητικό στέλεχος, «ο Αρχιεπίσκοπος από το «ευχαριστώ» προς τον κ. Τσίπρα στο Μέγαρο Μαξίμου, έκανε λόγο για “πρόθεση συμφωνίας” και όχι για συμφωνία όπως ήταν η αρχική διατύπωση, και κατέληξε να δηλώνει ότι όλα θα γίνουν αφού προηγουμένως ακούσουμε τους κληρικούς».

Λάδι στη φωτιά έριξε αρχικά ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Δημήτρης Τζανακόπουλος, ο οποίος έσπευσε—με προεκλογικής κοπήσ στόχευση—να προαναγγείλει (χονδρικά) 10.000 προσλήψεις στον δημόσιο τομέα στη θέση των κληρικών (είναι περί τις 9.000) που θα απολέσουν τη δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα. Το θολό τοπίο ενέτεινε και ο κ. Τσίπρας, που ανέφερε ότι σε βάθος δεκαετίας η Εκκλησία θα μπορεί να μισθοδοτεί τους κληρικούς από τα έσοδα της αξιοποίησης της περιουσίας της. Μια προοπτική που, παρά την ύπαρξη της εγγύησης του ελληνικού Δημοσίου για τη μισθοδοσία, προσιδιάζει σε μοντέλο ιδιωτικού τομέα.

Εκτακτη συνεδρίαση

Η σπίθα άναψε μεταξύ των κληρικών που αποκρίθηκαν στους μητροπολίτες. Εξ ου και οι σκληρές αντιδράσεις μητροπολιτών, οι οποίοι «τα ακούν» χωρίς να φταίνε. Εξαιτίας των αντιδράσεων που λαμβάνουν μορφή χιονοστιβάδας, ο κ. Ιερώνυμος επέσπευσε την επίσημη ενημέρωση των ιεραρχών για το θέμα, συγκαλώντας την επόμενη Παρασκευή έκτακτη συνεδρίαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, το ανώτατο όργανο της

Εξαιτίας των αντιδράσεων που λαμβάνουν μορφή χιονοστιβάδας, ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος επέσπευσε την επίσημη ενημέρωση των ιεραρχών για το θέμα, συγκαλώντας την επόμενη Παρασκευή έκτακτη συνεδρίαση της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (φωτ. από παλαιότερη συνεδρίαση).

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν ενημερώθηκε επισήμως, «με αποτέλεσμα να εισπράξει την αγωνία ιερών για τον τρόπο μισθοδοσίας και το νομικό τους καθεστώς», δήλωσε στην «Κ» ο εκπρόσωπος Τύπου του.

Εκκλησίας. Αρχικά ο κ. Ιερώνυμος είχε αφήσει να εννοηθεί ότι η συνεδρίαση θα οριστεί περί τα τέλη Νοεμβρίου ή αρχές Δεκεμβρίου. Η συνεδρίαση της Ιεραρχίας αναμένεται να είναι τεταμένη, με τους μητροπολίτες που εισπράτουν την οργή των ιερών να επικρίνουν την ομάδα που έκανε τη διαπραγμάτευση.

Από την πλευρά της Εκκλησίας, στις εργασίες για τη σύνταξη της συμφωνίας μετείχαν ο μητροπολίτης Ιωαννίνων Μάξιμος, ο μητροπολίτης Πατρών Χρυσόστομος, ο νομικός σύμβουλος της Συνόδου Θεόδωρος Παπαγεωργίου, ο επίσκοπος Σαλώνων Αντώνιος, ενόψει λόγου φέρεται να είχε και μητροπολίτης της Αττικής καθώς και στέλεχος εμπληματικού οργανισμού της Αρχιεπισκοπής. Οι παλινοδίες σχετικά με τη συμφωνία και οι ασάφειές της ενισχύουν τα σκωπτικά

σχόλια και τα επιχειρήματα όσων εντός της Ιεραρχίας αλλά και της κυβέρνησης υποστηρίζουν ότι «γράφτηκε στο πόδι», ακυρώνοντας τα περί μακράς προετοιμασίας. Αλλωστε, η βάση για την αξιοποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας θα είναι νόμος του 2013.

Τα ίδια επιχειρήματα ενισχύει η αντίδραση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, που εποικτεύει (είτε μόνο πνευματικά είτε και διοικητικά) τις μητροπόλεις σε Ηπειρο, Μακεδονία, Θράκη, Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη και Δωδεκάνησα. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν ενημερώθηκε επισήμως, «με αποτέλεσμα να εισπράξει την αγωνία ιερών για τον τρόπο μισθοδοσίας και το νομικό τους καθεστώς», δήλωσε στην «Κ» ο εκπρόσωπος Τύπου του Πατριαρχείου, Νίκος Παπακρήστος. Η δυσφορία του Φαναρίου «επικυρώνει» τις κακές σχέσεις το τελευταίο διάστημα του Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου με τον κ. Ιερώνυμο.

Στο εσωτερικό μέτωπο, ενδεικτική είναι μία δήλωση μητροπολίτη. Ο Δημητριάδος Ιγνάτιος χαρακτήρισε τη συμφωνία «τη βιαιότερη αλλαγή εργασιακών σχέσεων στην ιστορία» και ρώτησε με νόημα: «Όσοι σκέφτονται ότι άδειασαν 10.000 θέσεις του Δημοσίου, ασσκεφτούν πως ό,τι έγινε μια φορά μπορεί να γίνει και δεύτερη. Π.χ., ΝΠΔΔ είναι και οι δήμοι και τα πανεπιστήμια. Τώρα που βρέθηκε η διαδικασία και ο τρόπος, τι θα σταματήσει αύριο μια κυβέρνηση να επαναλάβει το ίδιο μοτίβο».

«Μερικοί στρέφουν μέρος του λαού εναντίον μας»

Με οξυτάτη αντίδραση, η οποία αποτυπώνει την ένταση της οργής των κληρικών για το περιεχόμενο της συμφωνίας αλλά και τον αιφνιδιασμό τους, ο Ιερός Σύνοδος Κληρικών Ελλάδος απάντησε στα σχέδια της κυβέρνησης και της ηγεσίας της Εκκλησίας, που μεταβάλλουν τον τρόπο μισθοδοσίας των κληρικών αλλά και το εργασιακό πλαίσιο τους (πλέον δεν θα είναι δημόσιοι υπάλληλοι).

«Θα πράξουμε τα δέοντα να ακυρωθεί η επαίσυχτη συμφωνία προβαίνοντας σε όλες τις νόμιμες διαδικασίες», αναφέρει στην ανακοίνωσή του ο σύνδεσμος, προσθέτοντας ότι «αυτοί που δεν μας ήθελαν συνομιλητές στις δόλιες διαπραγματεύσεις τους τώρα θα μας βρουν μπροστά τους. Οι αντιδράσεις μας πρόκειται να είναι μαζικές και πρωτόγνωρες στην ελληνική ιστορία». Ο σύνδεσμος βάλλει κυρίως κατά της κυβέρνησης—στέλνοντας και ένα μήνυμα πολιτικό—, χωρίς ωστόσο να προσπαθεί να κρύψει τη δυσφορία του και για την ηγεσία της Εκκλησίας και όσων μελών της μετείχαν στις διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία: «Ο απλός παπάς από την Κρήτη μέχρι τον Εβρο, από τα Επτάνησα μέχρι και τα Δωδεκάνησα, θα ξεσκωθεί και θα ταυτισθεί μαζί μας σε αγώνες όχι

μόνο για τα εφημεριακά δίκαια, αλλά και για τη διατήρηση της ελληνορθόδοξου παραδόσεώς μας. Αλλωστε, αυτός είναι που βάσταξε και βαστά, μαζί με τους λαϊκούς αδελφούς μας, το βάρος της κρίσης και συνεχίζει την προσφορά του και τον συντονισμό πλήθους εθελοντικών δράσεων. Αισθανόμεθα προδομένοι από όσους συμμετείχαν στις διαβουλεύσεις για τη λήψη

«Σε κάθε δύσκολη εποχή της ελληνικής Ιστορίας, όποιος τα έβαλε με την Εκκλησία πητήθηκε κατά κράτος», ανέφερε ο Ιερός Σύνοδος Κληρικών Ελλάδος.

των αποφάσεων, ερήμην των άμεσα ενδιαφερομένων. Έχουν καταφέρει μερικοί από καιρό να στρέψουν μέρος του λαού εναντίον του κλήρου, εξυπηρετώντας άνομα συμφέροντα, επιζητώντας να εξασθενίσουν τον ρόλο του παπά στην ελληνική κοινωνία», λένε, προειδοποιώντας: «Σε κάθε δύσκολη εποχή της ελληνικής ιστορίας, όποιος τα έβαλε με την Εκκλησία πητήθηκε κατά κράτος».

Η εκμετάλλευση των «ιερών» ακινήτων και τα εμπόδια

Του ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ

ΕΞΙ από τα 15 σημεία του σχεδίου της (προ)συμφωνίας της κυβέρνησης με την Εκκλησία της Ελλάδος αφορούν τη δημιουργία ενός φορέα, μιας εταιρείας στη βάση του 50%-50% που καλείται να κάνει εκμετάλλευση—διότι δεν είναι—την εκκλησιαστική περιουσία. Ωστόσο, δεν είναι η πρώτη φορά που επιχειρείται κάτι ανάλογο. Η Εταιρεία Αξιοποίησης Εκκλησιαστικής Ακίνητης Περιουσίας Α.Ε. ιδρύθηκε το 2014 και ενσωματώνεται στο νέο ταμείο. Σε αυτήν θα μετέχουν με 50% η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών (με δυνατότητα συμμετοχής και των μητροπόλεων) και με το άλλο 50% το Δημόσιο. Σκοπός της, να διαχειρίζεται ακίνητα της Αρχιεπισκοπής υψηλής αξίας, τα οποία θα εισφερθούν από την Εκκλησία για εκμετάλλευση με το μοντέλο της μακροχρόνιας μίσθωσης.

Τέτοια ακίνητα υπάρχουν στη Βουλιαγμένη 83 στρέμματα δίπλα στον Αστέρα στο παλιό οικοτροφείο στη θέση «Παράγκες» ή τα 1.200 στρέμματα της Φασκομηλιάς, που εκτείνονται στην παραθαλάσσια περιοχή αλλά και τους λόφους που την περιβάλλουν από τη λίμνη της Βουλιαγμένης έως τη Βάρκιζα. Στα δύο αυτά παραδείγματα είναι που κρύβεται «ο διάβολος στις λεπτομέρειες», καθώς ο τοπικός δήμος έσπευσε να εγγράψει τις εκτάσεις αυτές στη δική του μερίδα στο κτηματολόγιο. «Αν και είχαμε συμβόλαια», λέει επι-

Η αξία περιουσιακών στοιχείων που έχουν καταγραφεί από την PricewaterhouseCoopers δεν μπορεί να προσδιοριστεί, εξαιτίας προβλημάτων με τίτλους, άδειες ή καταπατήσεις.

αυτού στην «Κ» πηγή της Εκκλησίας που είχε λάβει μέρος στη σχετική προσπάθεια εμπροχικής εκμετάλλευσης των εκτάσεων στη Βουλιαγμένη την περίοδο 2015-2016. Το πρόβλημα, βεβαίως, δεν περιορίζεται μόνο στη Βουλιαγμένη. Επεκτείνεται και στην Ανάβυσσο, όπου ιδιώτες καταπάτησαν έκταση της Εκκλησίας έχοντας κτίσει, όπως μάλιστα και σε πολλές άλλες περιοχές της χώρας.

Για να κτισθεί η έκταση στη Βουλιαγμένη, λοιπόν, έπρεπε, πρώτον, να διευκρινισθεί η κυριότητα του ακινήτου και, δεύτερον, να αποκατακριθεί η έκταση που είναι δασική. Όμως η πλευρά του Δημοσίου που συμμετείχε στην εταιρεία αξιοποίησης διαφωνούσε με την προσπάθεια αποκατακρισμού, δηλαδή με απλά λόγια η Εκκλησία της Ελλάδος δεν ήταν σε θέση να πείσει ούτε τους εκπροσώπους του συνεταιριού της. Στη διοίκηση της εταιρείας είχαν τοποθετηθεί ο διευθύνων σύμβουλος της Intrakat, Πέτρος Σου-

ρέτης, ο οποίος και κατά πάσα πιθανότητα θα αναλάβει τη νέα διεύθυνση, ο πρόεδρος του Invest in Greece, Αριστοτέλης Συγγρός, ο Μιχαήλ Καρλούτσος, ο Δημήτρης Παναγιωτίδης και ο Παναγιώτης Νασοπούλος. Οι τρεις πρώτοι ορίστηκαν από την Εκκλησία και οι δύο τελευταίοι είναι οι εκπρόσωποι του Δημοσίου.

Στην υπό διαπραγμάτευση συμφωνία κάθε πλευρά θα ορίζει δύο κοινές αποδοχές. Πολλά από αυτά τα προβλήματα στη λειτουργία της εταιρείας, που μετράει χρόνια ζωής χωρίς να έχει κάνει μια συναλλαγή,

ανεφύψαν τα τελευταία 3,5 χρόνια, δηλαδή την περίοδο της διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ που θέλουν τώρα να λύσουν το πρόβλημα μέσα από έναν άλλο φορέα.

«Ο διάβολος στις λεπτομέρειες λοιπόν, κι όλα εξαρτώνται από την εφαρμογή...», λέει στην «Κ» ένας από τους ανθρώπους που βρίσκονται κοντά στη διαχείριση των προβλημάτων της προηγούμενης φάσης με φορέα την εν λόγω εταιρεία εκμετάλλευσης. «Η συνύπαρξη των φορέων του Κράτους και της Εκκλησίας μπορεί να οδηγήσει στη λύση προβλημάτων που σήμερα εμφανίζονται άλυτα, αν και οι δύο

πλευρές έχουν πεισθεί ότι θα κερδίσουν από αυτή την εκμετάλλευση της περιουσίας».

Το πρόβλημα

Δεν συνέβαινε όμως αυτό και στην προηγούμενη φάση με βάση τον νόμο του 2013; Μια πηγή που είχε διαχειρισθεί εκκλησιαστικά περιουσία σε παρελθόντα χρόνο λέει στην «Κ» πως «το πρόβλημα είναι βασικά πως ό,τι έχουμε είναι πρακτικά εκτός συναλλαγής, διότι είναι είτε δασικό, είτε έχει τίτλους που δεν είναι αδιαμφισβήτητοι, είτε δεν έχει χαραχθεί ο αιγιαλός, είτε το έχουν καταπατήσει όπως στην Ανά-

βυσσο... (σ.σ.: εκεί έχουν κτισθεί κατοικίες)». Η Εκκλησία κατέχει μόνο στην Αττική 800 οικόπεδα. Ενδεικτικά:

- Οικόπεδο επί της λεωφόρου Αλεξάνδρας (πλάι στο γήπεδο του Παναθηναϊκού, που είναι οικοδομισμό).

- Ακίνητο 11,5 στρεμμάτων στην οδό Δεινοκράτους στο κέντρο της Αθήνας. Το 2004 προοριζόταν για ξενοδοχείο. Το οικόπεδο έχει 7 κτίρια, τα οποία τον Φεβρουάριο του 2010 χαρακτηρίστηκαν διατηρητέα. Η επένδυση δεν προχώρησε ποτέ.

- Έκταση 3.500 στρεμμάτων στην Πεντέλη, όπου η Εκκλησία επιδίωξε να εγκαταστήσει φωτοβολταϊκά. Η επιχειρηθείσα παρέμβαση στον χώρο ήταν τόσο μεγάλη, ώστε τελικά δεν πήρε τη σχετική άδεια.

Υπάρχουν όμως και άλλα προβλήματα που πρέπει να λύσει η νέα εταιρεία όπως π.χ. ότι το Δημόσιο έχει κτίσει το νοσοκομείο «Σωτηρία» σε εκκλησιαστική ιδιοκτησία σε μία σύμβαση που λήγει το 2022. Το ίδιο συμβαίνει και με το κτίριο του «Ασκληπείου», που ανήκει στον Ερυθρό Σταυρό. Θα απαιτήσει η Εκκλησία με τη λήξη τίμημα; Και πόσο; Ας σημειωθεί, τέλος, ότι πολλά από τα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνονται σε μια κατ' αρχήν καταγραφή της PricewaterhouseCoopers, χωρίς ωστόσο εξαιτίας των προβλημάτων με τους τίτλους, τις άδειες ή τις καταπατήσεις να είναι δυνατόν να προσδιορισθεί επακριβώς η αξία τους.

Το Grexit δεν ήταν μπλόφα, ήταν Plan B

Ο τώως πρόεδρος της Γαλλίας Φρανσουά Ολάντ μιλάει στην «Κ» για τις κρίσιμες διαπραγματεύσεις Ε.Ε. - Ελλάδα

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η Ελλάδα έφτασε πολύ κοντά στην έξοδο από τη Ζώνη του Ευρώ το καλοκαίρι του 2015 παραδέχεται στην «Κ» ο πρώην πρόεδρος της Γαλλίας Φρανσουά Ολάντ. Το Grexit δεν ήταν μπλόφα. Ήταν, σημειώνει χαρακτηριστικά, ένα Plan B το οποίο είχε προετοιμαστεί για παν ενδεχόμενο με παρότρυνση της Μέρκελ μετά την απόφαση Τσίπρα να κάνει δημοψήφισμα.

Ο κ. Ολάντ μιλάει για το δραματικό παρασκήνιο που οδήγησε στη συμφωνία του τρίτου μνημονίου και υπογραμμίζει την προσπάθεια που κατέβαλε η γαλλική πλευρά για να μη φτάσει ποτέ στο τραπέζι το Plan B για την Ελλάδα. «Εάν απομακρυνθεί η Ελλάδα, ποιος θα είναι ο επόμενος; Είστε βέβαιοι ότι δεν θα είστε ο επόμενος;», ήταν το κύριο επιχείρημά του προς τους εταίρους.

Πλέκει, όμως, και το εγκώμιο της καγκελαρίου για την αποτροπή του Grexit. «Η Αγκελα Μέρκελ ήταν απαιτητική αλλά και υπομονετική. Την τελευταία στιγμή, ενώ θα μπορούσε να κλίσει προς την επιλογή της εξόδου της Ελλάδας από την Ευρωζώνη, κάτι για το οποίο την πίεζαν αναμφίβολα μέσα από την κυβέρνησή της, αντιστάθηκε για να μπορέσει να βρεθεί μια αξιόπιστη και βιώσιμη λύση».

— Κύριε πρόεδρε, ήθελα κατ' αρχάς να σας ρωτήσω πόσο σημαντικές ήταν η Ελλάδα και η ελληνική υπόθεση κατά τη διάρκεια της θητείας σας;

— Όταν ανέλαβα την προεδρία της δημοκρατίας το 2012, ο ελληνικός φάκελος ήταν ήδη εδώ και αρκετούς μήνες στο τραπέζι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και στο τραπέζι του προέδρου της γαλλικής δημοκρατίας. Και δούλεψα όλα αυτά τα χρόνια για να μπορέσει η Ελλάδα να μείνει στη Ζώνη του Ευρώ. Παρέστην σε αμέτρητες συναντήσεις είτε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, είτε με τους Έλληνες πρωθυπουργούς, είτε, κυρίως, με την Αγκελα Μέρκελ, η οποία ήταν ενίοτε ένας δύσκολος εταίρος σε όλες αυτές τις διαπραγματεύσεις. — Πώς είδατε τον Αλέξη Τσίπρα όταν κέρδισε τις εκλογές; Ως μία απειλή για το στάτους κβο στην Ευρώπη ή ως έναν πιθανό συνομιλητή/συνοδοιπόρο;

— Τον είδα ως αρχηγό μιας κυβέρνησης που εξέλεξη για να ξεκινήσει μια διαδικασία επαναδιαπραγμάτευσης των όρων που είχαν επιβληθεί από την τρικόα στην Ελλάδα και οι οποίοι ήταν ιδιαίτερα σκληροί. Τον είδα ως έναν συνομιλητή όχι μόνον επειδή είχε το δικαίωμα αλλά και σοβαρό. Αναγνώρισα βαθιά το γεγονός ότι η πρώτη χώρα που επισκέφθηκε ο Αλέξης Τσίπρας ήταν η Γαλλία. Αισθάνθηκα υποχρεωμένος, από τη φιλία που με δένει με τον ελληνικό λαό και τον σεβασμό μου προς τον Αλέξη Τσίπρα, να κάνω το παν για να παραμείνει η Ελλάδα στην Ευρωζώνη και να υπάρξει ελάφρυνση στο αυστηρό πρόγραμμα που απαιτούσαν οι ευρωπαϊκές αρχές, εξασφαλίζοντας παράλληλα την επιστροφή της ισορροπίας των δημοσιονομικών της Ελλάδας. Ήμουν πάντα ειλικρινής με τον Αλέξη Τσίπρα, του επισήμανα τι

“

Η Αγκελα Μέρκελ, ενώ θα μπορούσε να κλίσει προς την επιλογή της εξόδου της Ελλάδας από την Ευρωζώνη, όπως την πίεζαν από το κόμμα της, αντιστάθηκε για να μπορέσει να βρεθεί μια αξιόπιστη και βιώσιμη λύση.

“

Εάν ο Αλέξης Τσίπρας σκέφθηκε να φύγει από την Ευρωζώνη, δεν το είπε ποτέ και ποτέ δεν απείλησε ότι θα το κάνει.

“

Ο Προκόπης Παυλόπουλος έπαιξε καθοριστικό ρόλο. Με διαβεβαίωσε πως η Ελλάδα είναι ακλόνητα ευρωπαϊκή και μου ζήτησε να εμπιστευτώ ότι η ελληνική κυβέρνηση θα επιστρέψει στον διάλογο, το οποίο και έγινε.

τον περιμένει σε αυτή τη διαδικασία. Τον ενθάρρυνα να συνεργαστεί με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και με την κ. Μέρκελ, να είναι τόσο πρωταγωνιστής όσο και εταίρος, να μην απομονωθεί. — Ποιος ήταν οι πρώτες συμβουλές που του δώσατε; Πιστέψατε ποτέ ότι θα σταματούσε την πληρωμή των ελληνικών υποχρεώσεων εκβιάζοντας μία λύση; Θεωρήσατε ποτέ ότι ο ίδιος, την περίοδο Βαρουφάκη, σκεπτόταν την έξοδο από το ευρώ;

— Είχα συμβουλευτεί τον Αλέξη Τσίπρα να ανοίξει τα χαρτιά του με την Αγκελα Μέρκελ. Να δείξει ότι ήξερε την ατζέντα του, ότι ήξερε ποιοι ήταν οι κίνδυνοι σε περίπτωση αποτυχίας και ποιος θα ήταν οι εγγυήσεις για την επιβολή των δεσμεύσεων. Η Αγκελα Μέρκελ ήταν απαιτητική αλλά και υπομονετική. Την τελευταία στιγμή,

«Η κ. Μέρκελ μου είπε ότι θα έπρεπε να εξετάσουμε την επιλογή του Grexit. Οι αν η Γαλλία ήθελε να κρατήσει την Ελλάδα στη Ζώνη του Ευρώ, θα έπρεπε να αποδεχθεί πως σε περίπτωση αποτυχίας χρειαζόταν να εξεταστεί και να προετοιμαστεί η λύση. Της απάντησα ότι πριν εξετάσουμε αυτό το ενδεχόμενο, έπρεπε να γίνουν τα πάντα για να κρατηθεί η Ελλάδα στη Ζώνη του Ευρώ», λέει ο Φρανσουά Ολάντ στον Αλέξη Παπαχέλα.

ενώ θα μπορούσε να κλίσει προς την επιλογή της εξόδου της Ελλάδας από την Ευρωζώνη, κάτι για το οποίο την πίεζαν αναμφίβολα μέσα από την κυβέρνησή της, αντιστάθηκε για να μπορέσει να βρεθεί μια αξιόπιστη και βιώσιμη λύση. Ο εκβιασμός δεν αποτελεί ποτέ λύση, ωστόσο, ήταν απαραίτητο ο Αλέξης Τσίπρας να προβάλλει το πόσο επώδυνη ήταν ήδη η προσπάθειες για τη χώρα του και ότι υπήρχε η ανάγκη να του δοθεί χρόνος να διορθώσει τα οικονομικά που είχαν υποβαθμιστεί από τους προκατόχους του. Κράτησε τον λόγο του. Εάν ο Αλέξης Τσίπρας σκέφθηκε να φύγει από την Ευρωζώνη, δεν το είπε ποτέ, και ποτέ δεν απείλησε ότι θα το κάνει.

— Πόσο δύσκολο ήταν να πεισθεί η κ. Μέρκελ ότι έπρεπε να του δώσει μία ευκαιρία;

— Φρόντισα ώστε η Αγκελα Μέρκελ να μην παρασυρθεί προς μια λύση που θα ήταν αντίθετη προς τα συμφέροντα της Ευρώπης. Ήμουν ο πρωτεργάτης της επιμονής αναζήτησης λύσης, αλλά χωρίς τη συγκατάθεση της Αγκελα Μέρκελ οι προσπάθειές μου θα ήταν μάταιες.

— Είχατε μια δραματική συνάντηση με τον κ. Τσίπρα και την κ. Μέρκελ λίγο πριν ανακοινώσει το δημοψήφισμα. Τι έλεχθη εκεί; Τι του είπατε εσείς και τι η Μέρκελ στην τριμερή τηλεφωνική διάσκεψη που είχατε την ημέρα που το ανακοίνωσε;

— Αυτή η τηλεφωνική συνομιλία ήταν ιδιαίτερα έντονη, διότι η Αγκελα Μέρκελ και εγώ είχαμε στηριχτεί πολύ τον Αλέξη Τσίπρα και

τον είχαμε τότε ενθαρρύνει να υιοθετήσει το σχέδιο που πρότεινε η Επιτροπή. Αλλά ήθελε μια καλύτερη συμφωνία και την υποστήριξη της χώρας του με δημοψήφισμα για να επιστρέψει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με νέα ισχύ, το οποίο και έγινε. Όμως υπήρχε ο κίνδυνος να πάψουν οι περαιτέρω διαπραγματεύσεις. Εδώ και πάλι διασφάλισα ότι μετά την ψηφοφορία των Ελλήνων θα μπορούσαμε να ανοίξουμε πάλι τις συζητήσεις για την παραμονή της Ελλάδας στην Ευρωζώνη και για ένα νέο πρόγραμμα βοήθειας. Αυτό δεν ήταν αυτονόητο, διότι πολλοί θεωρούσαν, ειδικά στη Γερμανία, ότι η λογική συνέπεια του δημοψηφίσματος έπρεπε να είναι το τέλος της διαπραγματεύσεων και η έξοδος της Ελλάδας από τη Ζώνη του Ευρώ. Είπα αυτήν την κουβέντα στον Αλέξη: «Βοήθησέ με, να σε βοηθήσω».

— Το βράδυ του δημοψηφίσματος είχατε δραματικές επικοινωνίες με τον Έλληνα Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Τι συζητήσατε και σε ποια φόρμουλα καταλήξατε για να ξεκινήσει πάλι ο διάλογος με τον Τσίπρα;

— Ο φίλος μου Προκόπης Παυλόπουλος, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, έπαιξε καθοριστικό ρόλο. Με διαβεβαίωσε πως η Ελλάδα είναι ακλόνητα ευρωπαϊκή και μου ζήτησε να εμπιστευτώ ότι η ελληνική κυβέρνηση θα επιστρέψει στον διάλογο, το οποίο και έγινε. Παρ' όλο που δεν έχει την ίδια πολιτική κατεύθυνση με τον Αλέξη Τσίπρα, ήταν πολύ σημαντικό να μπορέσει να

βεβαιώσει, εξ ονόματος του ελληνικού λαού, την καλή πίστη του πρωθυπουργού. Καλή πίστη που πράγματι υπήρξε.

— Θέλω να μου περιγράψετε αυτό το δραματικό τηλεφώνημα που είχατε με τον κ. Τσίπρα το βράδυ που βγήκε το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος στην Ελλάδα.

— Ναι, ο Τσίπρας είχε κερδίσει το δημοψήφισμα, αλλά είχε χάσει την εμπιστοσύνη των Ευρωπαίων. Μπορούσε να είναι περήφανος που έπεισε τους Έλληνες να τον στηρίξουν, αλλά έπρεπε και να ανησυχούσε πολύ για την επόμενη ημέρα. Εκείνη τη νύχτα τον συνειδητοποίησα ότι η Ελλάδα θα ήταν περήφανη για το αποτέλεσμα, αλλά του είπα ότι τώρα θα αντιμετώπιζε πολύ μεγάλες δυσκολίες, αναφέροντάς του το εξής: «Εάν θέλεις να παραμείνει η Ελλάδα στη Ζώνη του Ευρώ, πρέπει να το πεις σύντομα. Πρέπει να ανοίξεις άμεσα τις διαπραγματεύσεις. Βοήθησέ με, να σε βοηθήσω. Αν θέλεις να πας σε μια λύση, θα σε βοηθήσω. Αλλά μπορώ μόνο μέχρι εκεί που εσύ θα έχεις αποφασίσει». Και τελικά ήρθε στη διαπραγμάτευση. — Του ζητήθηκε να απολύσει τον Βαρουφάκη πριν πάει στις Βρυξέλλες;

— Ποτέ δεν απαιτήσαμε κάτι από τον Αλέξη Τσίπρα σε ό,τι αφορούσε την επιλογή των ανθρώπων, διότι ήταν αποκλειστικά δική του ευθύνη. Ποτέ δεν του ασκήσαμε πίεση, παρ' όλο που είναι αλήθεια ότι ο υπουργός κ. Βαρουφάκης δεν έκανε τίποτα για να διευκολύνει τη συμφωνία στο Eurogroup. Δεν σταματούσε να κομπάζει και έδινε μαθήματα οικονομίας στους συναδέλφους του.

Η διαπραγμάτευση

— Υπάρχει μια συζήτηση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη για το κατά πόσον η κ. Μέρκελ, ο κ. Σόιμπλε μπλόφαραν για το Grexit ή εάν ήταν μια πραγματική απειλή. Εσείς τι λέτε γι' αυτό;

— Για τους Γερμανούς, ήταν μια πιθανότητα, η οποία αρχικά ήταν μάλλον θεωρητική ώστε να ασκηθεί πίεση στις ελληνικές αρχές, αλλά κάποια στιγμή, μετά το δημοψήφισμα που διοργανώθηκε στην Ελλάδα για το σχέδιο της Επιτροπής, η Γερμανία άλλαξε σημαντικά τη θέση της, και ζήτησε να υπάρξει έστω η μελέτη ενός Grexit. Η κ. Μέρκελ μου είπε ότι θα έπρεπε να εξετάσουμε την επιλογή του Grexit. Οι αν η Γαλλία ήθελε να κρατήσει την Ελλάδα στη Ζώνη του Ευρώ, θα έπρεπε να αποδεχθεί πως σε περίπτωση αποτυχίας χρειαζόταν να εξεταστεί και να προετοιμαστεί η λύση. Και απάντησα στην Αγκελα Μέρκελ ότι πριν εξετάσουμε αυτό το ενδεχόμενο, έπρεπε να γίνουν τα πάντα για να κρατηθεί η Ελλάδα στη Ζώνη του Ευρώ. Πρόσθεσα ότι το Plan A ήταν να κρατήσουμε την Ελλάδα, ποτέ δεν είχα εμπιστοσύνη στα Plan B. Όμως ήταν ένα Plan B. Και ως τέτοιο το πρότειναν οι Γερμανοί για την περίπτωση που η διαπραγμάτευση αποτύγχανε. Αρα, ναι, η Ελλάδα έφτασε κοντά στην έξοδο.

Η καθυστέρηση της Ευρώπης κόστισε χρήμα και πόνο στους Έλληνες

— Πόσο κοντά στο Grexit φτάσαμε στις 12-13 Ιουλίου; Υπήρχε οντως έτοιμο σχέδιο;

— Το καθήκον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ήταν να προετοιμάσουν αυτήν την επιλογή, αλλά ποτέ τίποτα δεν αναφέρθηκε συγκεκριμένα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Δεν ήθελα να εξετάσουμε αυτό το ενδεχόμενο, διότι το να το εξετάσουμε σήμαινε και να το αποδεχθούμε.

— Φοβηθήκατε ότι ο Αλέξης Τσίπρας θα έφευγε από το τραπέζι; Τι του είπατε;

— Κατά τη διάρκεια της νύχτας φτάσαμε πολλές φορές κοντά στην καταστροφή διότι προσετίθεντο

“

Ποτέ δεν πίστευα στην προσωρινή έξοδο της Ελλάδας από τη Ζώνη του Ευρώ. Ήταν δρόμος χωρίς επιστροφή. Εκ των υστέρων μπορούμε να πούμε ότι είχαμε δίκιο.

συνεχώς όροι από τον έναν ή τον άλλον και υπήρξαν πολλές διακοπές της συνεδρίασης. Ετσι αποφασίσαμε να κάνουμε μια συζήτηση, όχι πλέον με τα 19 μέλη της Ευρωζώνης, αλλά σε ένα πιο περιορισμένο σώμα που θα αποτελείτο από τη Μέρκελ, τον Τουςκ, τον Τσίπρα, τον Γιούνκερ και εμένα. Αυτό το σχήμα μάς επέτρεψε να επιστρέψουμε στους αρχηγούς των κυβερνήσεων με μια συμφωνία, η οποία και υιοθετήθηκε τελικά τις πρώινές ώρες, έπειτα από εργασίες που διήρκεσαν όλη νύχτα.

— Παιζατε καθοριστικό ρόλο στην αποτροπή του Grexit. Έχει φύγει εντελώς ο κίνδυνος; Τι λάθη έκανε η Ευρώπη σε αυτή την υπόθεση της ελληνικής διάσωσης;

— Το επιχείρημά μου ήταν να πείσω τους εταίρους μας ότι η έξοδος της Ελλάδας δεν ήταν μόνο ένα πρόβλημα για την Ελλάδα, αλλά για όλη την Ευρώπη, επειδή αυτό θα σήμαινε ότι η Ευρωζώνη μπορούσε να διαλυθεί. Τους προειδοποιούσα: «Εάν απομακρυνθεί η Ελλάδα, ποιος θα είναι ο επόμενος; Είστε βέβαιοι ότι δεν θα είστε ο επόμενος;». Πιστεύω ότι η προειδοποίηση αυτή έκανε σαφές ότι η αλληλεγγύη ισοδυναμούσε με σταθερότητα. Ποτέ δεν πίστευα στην προσωρινή έξοδο της Ελλάδας από τη Ζώνη του Ευρώ. Ήταν δρόμος χωρίς επιστροφή. Εκ των υστέρων μπορούμε να πούμε ότι είχαμε δίκιο, γιατί η Ζώνη του Ευρώ παρέμεινε

ενωμένη και η Ελλάδα εκπλήρωσε όλες τις δεσμεύσεις της. Πέτυχε όλα τα αναμενόμενα αποτελέσματα, και ακόμη περισσότερα, ιδίως όσον αφορά το δημοσιονομικό πλεόνασμα. Ήταν επίσης απαραίτητο να δείξουμε ότι η Ευρώπη άντεχε σε μια εποχή που πολλοί αναρωτήθηκαν για το μέλλον της: αναμενόταν το βρετανικό δημοψήφισμα, το προσφυγικό ζήτημα απασχολούσε όλες τις χώρες. Η έξοδος της Ελλάδας δεν θα ήταν απλώς μια αποσυρματική απόφαση της Ζώνης του Ευρώ, θα σήμαινε την αποδόμηση ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό που προσάπτω συχνά στην Ευρώπη δεν είναι η κατεύθυνση των αποφάσεών της, αλλά

ο χρόνος που χρειάζεται για να τις πάρει. Το ελληνικό ζήτημα ήταν ευρέως γνωστό από το 2010. Επιλύθηκε το 2015. Αυτό κόστισε χρόνο, χρήμα και πολύ πόνο και θυσίες για τους Έλληνες.

— Η γεωπολιτική κατάσταση έπαιξε σημαντικό ρόλο στην απόφαση να παραμείνει η Ελλάδα στη Ζώνη του Ευρώ, και ποιος ήταν ο ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών σε αυτή την κρίση;

— Ο Μπαράκ Ομπάμα επέμεινε πολύ ώστε να βρεθεί μια λύση, αλλά το ΔΝΤ δεν βοήθησε ιδιαίτερα, ειδικά ο εκπρόσωπός του στην Ελλάδα. Όμως ήταν δουλειά των Ευρωπαίων και μόνον αυτών να βρουν λύση.

Το «μπλε κύμα» δεν έφτασε στην κάλπη

Οι Δημοκρατικοί κέρδισαν τη Βουλή, όμως δεν κατάφεραν να απειλήσουν τους Ρεπουμπλικανούς στη Γερουσία

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Αν οι ενδιάμεσες εκλογές στις ΗΠΑ, την περασμένη Τρίτη, θεωρήθηκαν ένα δημοψήφισμα για τη μέχρι τώρα θητεία του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ, τα δύο επόμενα χρόνια, έως τις επόμενες προεδρικές εκλογές, τον Νοέμβριο του 2020, αναμένεται να είναι μια παρατεταμένη προεκλογική θητεία για την επανεκλογή του. Ηδη ο Τραμπ έχει συγκεντρώσει πάνω από 100 εκατ. δολάρια και η πρώτη του μετεκλογική ενέργεια ήταν να απομακρύνει τον υπουργό Δικαιοσύνης Τζεφ Σέσιονς και να επιτεθεί με νέα δριμύτητα στον Τύπο, στερώντας μάλιστα τη διαπίστωση από τον δημοσιογράφο του CNN, Τζιμ Ακόστα, στον Λευκό Οίκο.

Στόχος του είναι να διασφαλίσει την απαξίωση της έρευνας του ειδικού εισαγγελέα Ρόμπερτ Μιούλερ για τη ρωσική ανάμιξη στις εκλογές του 2016 και τη δαιμονοποίηση των αντιπολιτευτικών ΜΜΕ, με τη διασπορά θεωριών συνωμοσίας και ψεύτικων ειδήσεων.

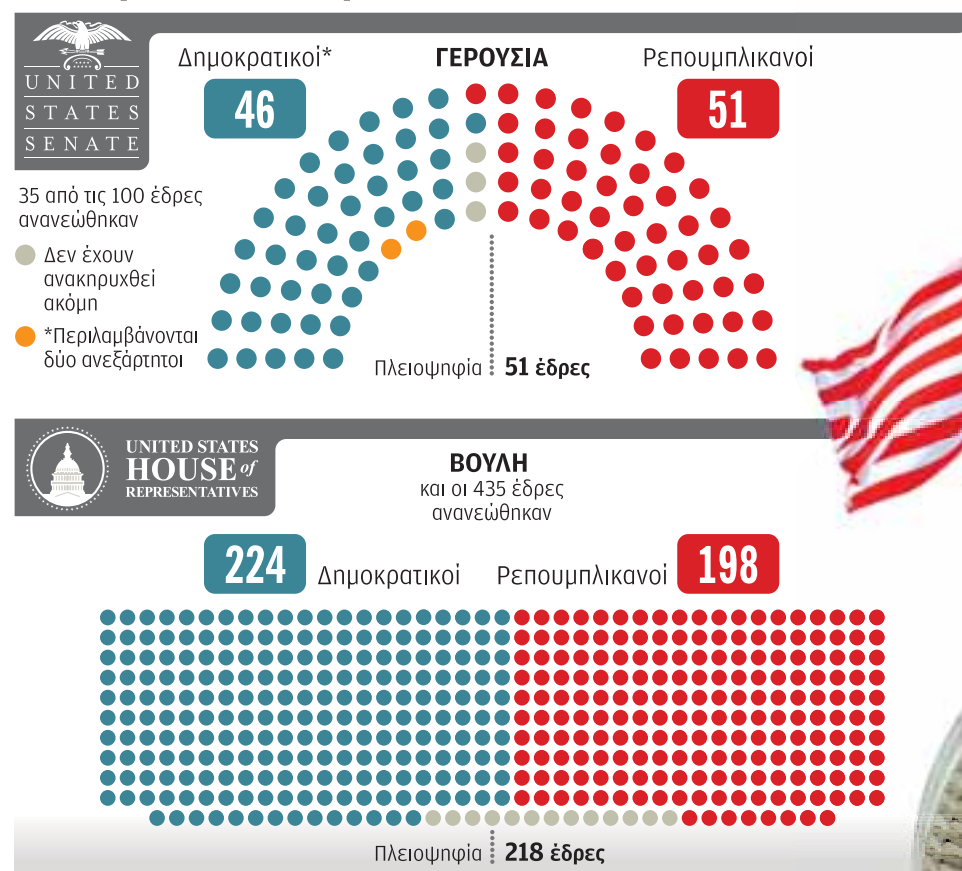
Στον Γουίτακερ ο θώκος

Δεν είναι τυχαίο ότι ανέθεσε προσωρινά τον θώκο του Σέσιονς στον προσωπάρχη του, Ματ Γουίτακερ, ο οποίος έχει ταχθεί ανοιχτά κατά του έργου του Μιούλερ.

Ο δικαστικός λόγος του Τραμπ συσπείρωσε μεν τους Δημοκρατικούς και εκτόξευσε σε πρωτοφανή ύψη τη συμμετοχή στην αναμέτρηση (114 εκατομμύρια ψήφισαν, 31 εκατομμύρια παραπάνω από το 2014), ταυτόχρονα όμως ενίσχυσε πολλούς υπερσυντηρητικούς υποψηφίους από το κόμμα, που απέδειξαν πίστη και αφοσίωση στο πρόσωπό του. Η μετριοπάθεια στους κόλπους των Ρεπουμπλικανών πλέον σπάνια ανταμείβεται.

Όπως είπε και ο ίδιος στην επεισοδιακή συνέντευξη Τύπου της περασμένης Τετάρτης στον Λευκό Οίκο, το βασικό συμπέρασμα από τις ενδιάμεσες εκλογές είναι ότι «αρέσω στον κόσμο». Οντως η παρουσία του Τραμπ στην προεκλογική εκστρατεία έπαιξε καθοριστικό ρόλο για τη διατήρηση του ελέγχου της Γερουσίας από τους Ρεπουμπλικανούς, με αποτέλεσμα

Ενδιάμεσες εκλογές στις ΗΠΑ

ΠΗΓΕΣ: Associated Press, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: Shutterstock

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Αρέσω στον κόσμο»,
είπε ο Τραμπ,
ο οποίος συγκροτεί
ένα ομοιογενές, φοβικό
ακροατήριο με χαμηλό
επίπεδο μόρφωσης,
κυρίως σε αγροτικές
περιοχές.

τον πλήρη ιδεολογικό διεμβολισμό του Grand Old Party από τον Αμερικανό πρόεδρο και το ιδιόρρυθμο προσωπικό του ύψος άσκησης πολιτικής.

Με την αντιμεταναστευτική ρητορική του, τις επιθέσεις του κατά γυναικών, μουσουλμάνων και Τύπου, ο Τραμπ φαίνεται –ελέω εκλογικού συστήματος και χάραξης των

περιφερειών– να συγκροτεί ένα ομοιογενές, φοβικό ακροατήριο με χαμηλό επίπεδο μόρφωσης, κυρίως στις αγροτικές περιοχές.

Από την πλευρά τους οι Δημοκρατικοί κέρδισαν μεν τη Βουλή και άρα τη δυνατότητα να παραπέμψουν τον Αμερικανό πρόεδρο, αλλά οι προσδοκίες για «μπλε κύμα» δεν επιβεβαιώθηκαν. Κυριάρχησαν στα αστικά κέντρα, στις γυναίκες και στις μειονότητες, δεν κατάφεραν όμως να απειλήσουν τους Ρεπουμπλικανούς στη Γερουσία, οι οποίοι μάλιστα αυξάνουν την πλειοψηφία τους στο σώμα. Η αποστολή τους στη Βουλή τώρα είναι σύνθετη: από τη μία πρέπει να επικεντρωθούν στην αποδόμηση του Τραμπ μέσα από την αμφισβήτηση των επιχειρήσεών του και του φορολογικού πατριωτισμού του και από την άλλη να παραγάγουν νομοθετικό έργο, ώστε να μην κατηγορη-

θούν για παραλυτική πολιτική. Η ανάδειξη της υγείας σε κεντρικό ζήτημα τους βοήθησε εκλογικά, αφού εξακολουθεί να αποτελεί βασικό μέλημα των Αμερικανών ψηφοφόρων, σε αντίθεση με την οικονομία, π.χ., που έχει υποχωρήσει στις προτεραιότητές τους. Έτσι οι βουλευτές θα κληθούν τώρα να υλοποιήσουν τις υποσχέσεις τους στο σκληρό σώμα, αφού μια αργόσυρτη και αδιέξοδη μετωπική σύγκρουση με τον Αμερικανό πρόεδρο θα μπορούσε τελικά να αποβεί εις βάρος τους.

Αναζητώντας αστέρι

Ένα ακόμη πρόβλημα για τους Δημοκρατικούς είναι ότι δεν έχει αναδειχθεί κάποιο νέο αστέρι πέραν των «σεσημασμένων» δυναμίτη αντιπάλων του Τραμπ: του τέως αντιπροέδρου Τζο Μπάιντεν, ο οποίος δεν έβαλε υποψηφιότητα το 2016

λόγω του θανάτου του γιου του αλλά θα είναι 77 ετών το 2020, της γερουσιαστού της Μασαχουσέτς Ελιζαμπεθ Ουόρεν, την οποία ο Τραμπ αποκαλεί κοροϊδευτικά «Ποκαχόντας» εξαιτίας του ισχυρισμού της ότι είναι απόγονος αυτόχθονων Αμερικανών, και του γερουσιαστή του Βερμόντ Μπέρνι Σάντερς, ο οποίος δημιούργησε αίσθηση ως εσωκομματικός αντίπαλος της Χίλαρι Κλίντον για τις εκλογές του 2016, αλλά θα είναι συννομήλικος του Μπάιντεν το 2020.

Οι μεγάλες ελπίδες του κόμματος, ο Μπέτο Ο' Ρουρκ, υποψήφιος γερουσιαστής στο Τέξας, και ο Αντριου Γκίλαμ, υποψήφιος κυβερνήτης της Φλόριδα, απέτυχαν να εκλεγούν την Τρίτη, ενώ η Στέισι Αμπραμς, υποψήφια κυβερνήτης στην Τζόρτζια, διεκδικεί επανακαταμέτρηση προτού αποδεχθεί την ήττα της.

Στο νεκρό σημείο η Αμερική

Του **ROSS DOUTHAT**
THE NEW YORK TIMES

Μία φορά όλα συνέβησαν όπως τα είχαμε προβλέψει και λέγοντας «εμείς» εννοώ τους πολιτικούς σχολιαστές που υιοθετήσαμε τους μέσους όρους των δημοσκοπήσεων και τις προβλέψεις των ειδικών. Ήταν μία καλή νύχτα για τους Ρεπουμπλικανούς στη Γερουσία. Μία εξαιρετική νύχτα για τους Δημοκρατικούς στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Αρκετές τραμπικές μεσοδυτικές πολιτείες επέστρεψαν στους Δημοκρατικούς, ενώ οι ψηφοφόροι της Γερουσίας στις κόκκινες πολιτείες παρέμειναν πιστοί στους Ρεπουμπλικανούς. Η στρατηγική της κινητοποίησης της βάσης δεν εξυπνότησε τους Δημοκρατικούς σε Φλόριδα και Τζόρτζια. Στην ουσία, όμως, δύο χρόνια χάους και υστερίας κατέληξαν σε μία επιστροφή στο αδιέξοδο.

Οι Ρεπουμπλικανοί έχουν λάβει αρκετά έπαθλα που έδρασαν παραγωγικά για την απόλυση της Βουλής, ώστε να νιώθουν καλά με το αποτέλεσμα. Οι επικριτές του Τραμπ από τα δεξιά θα νιώθουν κατά τι καλύτερα, καθώς τώρα η Βουλή των Αντιπροσώπων μπορεί να ερευνηθεί και να ελέγξει τον πρόεδρο, ενώ ταυτόχρονα η Γερουσία θα συνεχίζει να επικυρώνει τους διορισμούς συντηρητικών δικαστών. Ωστόσο, αυτή η εκλογική αναμέτρηση επιβεβαιώνει ότι η περίοδος #MAGA (Make America Great Again) στην πολιτική της δεξιάς πτέρυγας είναι βασικά μία αμυντική περίοδος. Το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα εξασφάλισε τη νίκη στις προεδρικές εκλο-

Η χώρα χρειάζεται
σταθερή κυβερνητική
πλειοψηφία, αλλά οι
εκλογές έδωσαν μια πα-
ραλυτική ισορροπία δυ-
νάμεων ανάμεσα στα δύο
στρατόπεδα.

γές κάρη στην τύχη και κάρη στο γεγονός ότι πρόεδρος δεν εκλέγεται αυτός που κερδίζει τη λαϊκή ψήφο, αλλά αυτός που συγκεντρώνει την πλειοψηφία στο κολέγιο των εκλεκτόρων. Επίσης, οι Ρεπουμπλικανοί αξιοποίησαν το γεγονός ότι ελέγχουν τη Γερουσία ώστε να επιτύχουν τον διορισμό συντηρητικών δικαστών, αλλά δεν κατόρθωσαν να δρψουν εκλογικά κέρδη από την πολύ καλή πορεία της οικονομίας, ούτε να χτίσουν μία ισχυρή, λαϊκή πλειοψηφία.

Αντίθετα, εξακολούθησαν να χάνουν τους κατοίκους των προαστίων, ενώ η μεγάλη επιρροή τους στην εργατική τάξη των μεσοδυτικών πολιτειών συρρικνώθηκε. Η πολιτική στρατηγική για τους Ρεπουμπλικανούς μετά τη νίκη του Τραμπ στις εκλογές του 2016 έπρεπε να είναι σαφής: κλειδώστε την ψήφο της εργατικής τάξης με μία δόση οικονομικού λαϊκισμού, αλλά κρατήστε και τους κατοίκους των προαστίων μετριάζοντας τις υπερβολές του Τραμπ. Αντί γι' αυτό, ο πρόεδρος άφησε τους Ρεπουμπλικανούς του Κογκρέσου να χαράξουν πολιτική κι εκείνοι τον άφησαν να είναι ο εαυτός του στα θέματα που τον ενδιέφεραν. Επομένως, η απόλυση

της Βουλής των Αντιπροσώπων είναι αυτό ακριβώς που δικαιούνταν τόσο ο Τραμπ, όσο και ο απερχόμενος πρόεδρος της Βουλής, Πολ Ράιαν.

Και τι συμβαίνει με τους Δημοκρατικούς; Έχουν επιλύσει κάποια από τα προβλήματα της περιόδου Ομπάμα, κυρίως αυτά της συμμετοχής στις ενδιάμεσες εκλογές. Δεν κατάφεραν, όμως, να βρουν ένα τρόπο να μεταφράσουν την πλειοψηφία της λαϊκής ψήφου σε πλειοψηφία μέσα στη Γερουσία. Οσο άδικη και αν θεωρούν οι προοδευτικοί ακόμη και την ίδια την ύπαρξη της Γερουσίας, είναι προφανές ότι χρειάζεται να ελεγχθούν και αυτό το νομοθετικό σώμα, αν θέλουν να προωθήσουν την ατζέντα τους.

Λάθος τρόπος

Προφανώς, οι Δημοκρατικοί θέλουν να αλώσουν τις ρεπουμπλικανικές έδρες της Γερουσίας. Το πρόβλημα είναι ότι επιθυμούν να τις κερδίσουν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που έχασαν στο Τέξας, δηλαδή με το χάρισμα του υποψηφίου και την κινητοποίηση των ακτιβιστών, αντί για τον ιδεολογικό συμβιβασμό.

Έτσι έμειναν να περιμένουν, όπως στο παρελθόν, πότε οι δημογραφικές αλλαγές ή μία οικονομική ύφεση θα τους δώσει αυτή την ευκαιρία. Μέχρις ότου γίνει κάτι τέτοιο, θα διαθέτουμε δύο κόμματα που, με διαφορετικούς τρόπους, μοιάζουν ικανοποιημένα με τις ανεπαρκείς συμμεχίες τους. Και με μία χώρα που χρειάζεται μία σταθερή κυβερνητική πλειοψηφία, αλλά μένει ικανοποιημένη με την ακυβερνησία.

Μία χώρα, δύο αντίπαλοι κόσμοι

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Αυτή τη φορά, οι δημοσκοπήσεις εν πολλοίς επιβεβαιώθηκαν – και μαζί τους, ο βαθύς διχασμός που μαστίζει την αμερικανική κοινωνία στην εποχή του Ντόναλντ Τραμπ. Οι Δημοκρατικοί ανέκτησαν τον έλεγχο της Βουλής των Αντιπροσώπων, για πρώτη φορά από το 2010.

Οι Ρεπουμπλικανοί διατήρησαν τον έλεγχο της Γερουσίας, αυξάνοντας μάλιστα την πλειοψηφία τους κατά δύο έδρες. Σε πολιτικές επίπεδο, επτά πολιτείες επέλεξαν να αντικαταστήσουν τους Ρεπουμπλικανούς κυβερνήτες τους με Δημοκρατικούς. Μεταξύ αυτών ήταν κρίσιμες για τις προεδρικές εκλογές πολιτείες όπως το Ουισκόνσιν και Μισσιγκαν, αλλά δεν ήταν δύο ακόμα πιο κρίσιμες (Οχάιο, Φλόριδα).

Ο Μπαράκ Ομπάμα, στην ομιλία του στο εθνικό συνέδριο των Δημοκρατικών του 2004 με την οποία έγινε διάσημος, είχε πει ότι «δεν υπάρχουν μπλε [σ.σ. Δημοκρατικές] και κόκκινες [σ.σ. Ρεπουμπλικανικές] πολιτείες, υπάρχουν οι Ηνωμένες Πολιτείες». Ο χάρτης των αποτελεσμάτων των εκλογών της περασμένης Τρίτης αποτυπώνει γλαφυρά τη διάψευση του ενωτικού αυτού μηνύματος. Ακόμα και εντός των πολιτειών, η διάσταση μεταξύ της εκλογικής συμπεριφοράς των αστικών κέντρων και των προαστίων (συντηρητικά υπέρ των Δημοκρατικών) και των αγροτικών περιοχών (όπου κυριαρχούν οι Ρεπουμπλικανοί) ήταν μεγαλύτερη από ποτέ. Όπως το 2016, οι Δημοκρατικοί είχαν πολύ ισχυρή στήριξη από μειονοτικούς ψηφοφόρους και λευκούς με υψηλό επίπεδο μόρ-

Οι ενδιάμεσες εκλογές
επιβεβαίωσαν
το διχαστικό κλίμα,
οδηγώντας αναλυτές
να μιλήσουν
για «ψυχρό εμφύλιο».

φωσης (ειδικά γυναίκες), ενώ οι Ρεπουμπλικανοί βασίστηκαν ακόμα περισσότερο στους λευκούς, ειδικά στον Νότο και ειδικά σε εκείνους με χαμηλό επίπεδο μόρφωσης. Όπως σημειώνει σε ανάλυσή του ο προοδευτικός ιστότοπος Vox, έχουν διαμορφωθεί δύο διαφορετικά στρατόπεδα στις ΗΠΑ, με διακύβευμα το ζήτημα της ταυτότητας. Το χάσμα μεταξύ των δύο πλευρών, σημειώνει το Vox, μεγάλωσε επί προεδρίας Ομπάμα, αλλά «η προεκλογική εκστρατεία του Ντόναλντ Τραμπ το 2016, η πιο φυλετικά διχαστική της σύγχρονης Ιστορίας, κλιμάκωσε την κατάσταση, μετατρέποντάς την σε έναν ψυχρό εμφύλιο πόλεμο».

Δύο τεταμένα χρόνια

Σε αυτό το πλαίσιο, το αποτέλεσμα των ενδιάμεσων εκλογών ανοίγει την αυλαία σε ένα διετές επεισόδιο «διαριμενής διακυβέρνησης» (με την προεδρία και τη Βουλή σε αντίπαλα χέρια) που αναμένεται ιδιαίτερα τεταμένο.

Ηδη, με την επιλογή του να εξαγκάσει σε παραίτηση τον υπουργό Δικαιοσύνης Τζεφ Σέσιονς, ο Τραμπ προκαλεί τους Δημοκρατικούς να ξεκινήσουν έρευνες εναντίον του. Πιθανότατα αυτή θα είναι η βασική

Οι δαπάνες και οι χρηματοδότες

Στη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας για τις ενδιάμεσες εκλογές, οι Δημοκρατικοί δαπάνησαν 2,5 δισ. δολάρια έναντι 2,2 δισ. που ξόδεψαν οι Ρεπουμπλικανοί. Οι Δημοκρατικοί κατάφεραν να συγκεντρώσουν μεγάλα ποσά χρηματοδότησης με τη βοήθεια μικρών δωρητών, που συνέβαλαν στην εκλογή υποψηφίων από το Κεντάκι μέχρι την Καλιφόρνια και το Τέξας. Ειδικά η ηλεκτρονική πλατφόρμα Act-Blue επέτρεψε στο κόμμα να συγκεντρώσει 1,6 δισ. δολάρια από τα συνολικά 2,5 δισ. δολάρια. Το κόμμα θεωρεί ότι μπορεί να συνεχίσει έως το 2020 να σπριζεται στον οβολό των μικρών και όχι στις μεγάλες επιτροπές της Ουάσινγκτον και τα super PACs, τις υπερεπιτροπές που έχουν τη δυνατότητα να εισπράτουν απεριόριστα ποσά, με αποτέλεσμα και οι Ρεπουμπλικανοί να μελετούν αυτό το μοντέλο χρηματοδότησης. Ειδικά στον αγώνα για τον έλεγχο της Γερουσίας, οι Δημοκρατικοί υποψήφιοι κόνισαν το 27% της συνολικής χρηματοδότησης από μικρούς δωρητές, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους Ρεπουμπλικανούς ήταν υποδιπλάσιο: 13%. Στη Βουλή τα ποσοστά αυτά ήταν 16% έναντι 8%. Όπως επισημαίνει το Politico, η ψηφιακή χρηματοδότηση εμφανίστηκε μεν στο προσκήνιο της εκστρατείας των Δημοκρατικών για τη Βουλή και τη Γερουσία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπήρξαν και μεγάλοι χρηματοδότες, όπως ο μεγιστάνας Μάικλ Μπλούμπεργκ, ο οποίος έδωσε 100 εκατ. δολάρια για να ενισχύσει τη μάχη του κόμματος για τον έλεγχο της Γερουσίας. Άλλωστε ο πρώην δήμαρχος της Νέας Υόρκης είναι πιθανό να είναι και ο ίδιος υποψήφιος πρόεδρος σε δύο χρόνια.

δραστηριότητα της νέας Βουλής που θα ορκιστεί τον Ιανουάριο – η παραγωγή κλπτεύσεων, όχι νομοσχεδίων. Η Γερουσία, από την πλευρά της, θα ασχοληθεί κυρίως με την επικύρωση του διορισμού συντηρητικών δικαστών στα ομοσπονδιακά δικαστήρια.

Παράλληλα, οι Δημοκρατικοί θα ξεκινήσουν τη μεγάλη αναζήτηση για τον υποψήφιο που θα μορφέσει να νικήσει τον Τραμπ. Γραφοντας προ μηνών στους New York Times, ο Μπράιαν Σάφνερ, καθηγητής στο Tufts και ένας από τους βασικούς συντελεστές του Cooperative Congressional Election Survey (εκλογικός έρευνας με περισσότερους από 50.000 συμμετέχοντες), τόνιζε ότι το κόμμα πρέπει να διευρύνει τη στρατηγική του πέρα από τον επαναπατρισμό ψηφοφόρων του Ομπάμα που το 2016 ψήφισαν Τραμπ.

Ο Σάφνερ αναδεικνύει τη σημασία των 4 εκατομμυρίων – «κυρίως νέων και μη λευκών» – που ψήφισαν τον Ομπάμα το 2012 αλλά το 2016 απείχαν από τις κάλπες (συν άλλων σχεδόν 2 εκατομμυρίων που στράφηκαν πρότεροι σε τρίτα κόμματα). Η προσέλευση των νέων 18-29 ετών, σύμφωνα με το CIRCLE (Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement) του Tufts, αυξήθηκε από 21% το 2014 σε 31% στις φετινές ενδιάμεσες εκλογές (ρεκόρ 25ετίας).

Όποιοι κι αν είναι ο Δημοκρατικός υποψήφιος, πάντως, θα δώσει τη μάχη σε συνθήκες ακραίας πόλεως, απέναντι σε έναν πρόεδρο που δεν διατάζει, στον βωμό της επικράτησης, να απευθυνθεί στα πιο άγρια ένστικτα της λευκής πλειοψηφίας.

Αλλαγή καθεστώτος στο Ιράν μέσω κυρώσεων θέλουν οι ΗΠΑ

Ο οικονομικός πόλεμος του Τραμπ φέρνει σε δεινή θέση τον Ροχανί

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Με τον πομπώδη τρόπο που μας έχει συνηθίσει, ο Ντόναλντ Τραμπ ανακοίνωσε την περασμένη Δευτέρα «τις πιο συντριπτικές κυρώσεις που έχουν επιβληθεί ποτέ στην αμερικανική ιστορία», με στόχο το Ιράν. Φυσική συνέχεια της απόφασής του να αποσύρει μονομερώς τις ΗΠΑ από τη διεθνή συμφωνία του 2015 για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα, η κίνηση αυτή ισοδυναμεί με πραγματικό οικονομικό πόλεμο. Οι νέες κυρώσεις απειλούν να θέσουν εκτός λειτουργίας τον βασικό πνεύμονα της ιρανικής οικονομίας, τις εξαγωγές πετρελαίου, όπως και τις δύο βασικές αρτηρίες που τον υποστηρίζουν, τις τράπεζες και τη ναυτιλία.

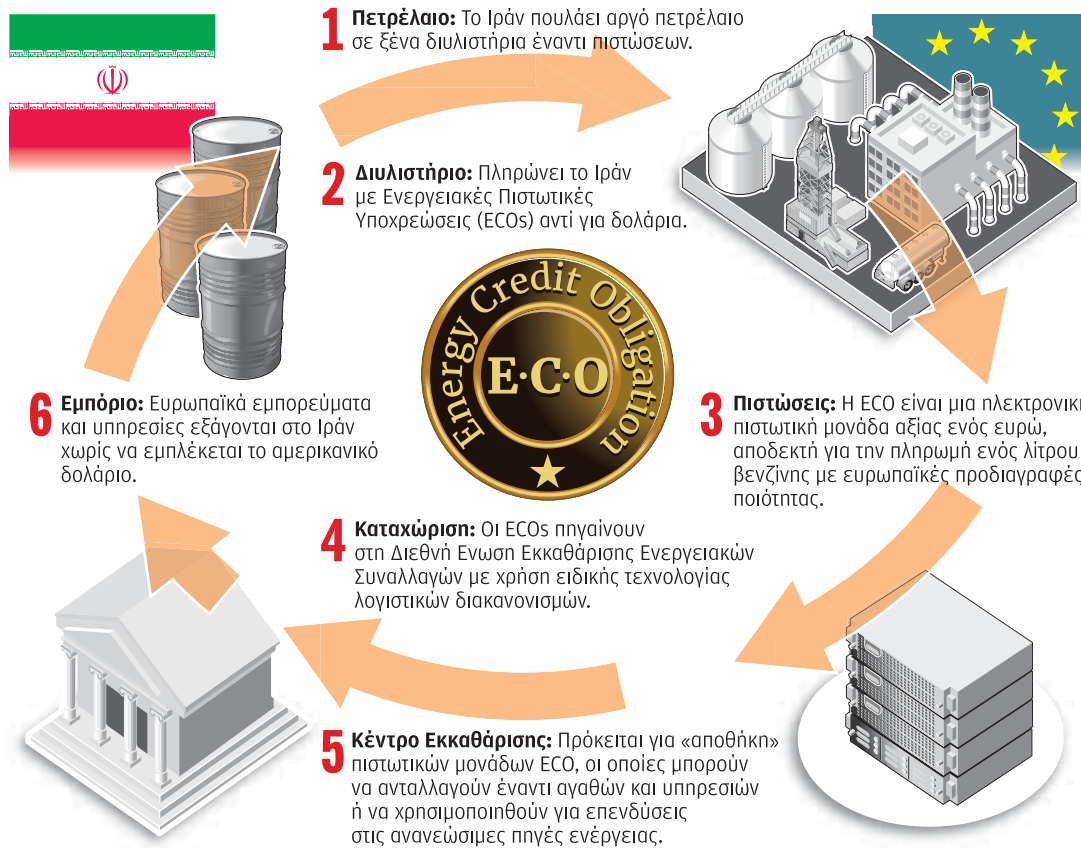
Θεωρητικά, η αμερικανική κυβέρνηση είναι πρόθυμη να συζητήσει με την Τεχεράνη μια νέα συμφωνία, που θα αντικαταστήσει εκείνη του 2015. Ωστόσο, οι δώδεκα όροι που έθεσε

Ευρώπη, Ρωσία και Κίνα προσπαθούν να τις παρακάμψουν, αλλά η αμερικανική πίεση στην ιρανική οικονομία παραμένει ασφυκτική.

Ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Μάικ Πομπέο προκαλούν με τον μαξιμαλισμό τους. Πέραν της παραιτήσιμης από το πυρηνικό πρόγραμμα, ζήτησε από την Τεχεράνη να ακυρώσει και το πυραυλικό της πρόγραμμα, που δεν περιλαμβάνεται στην προηγούμενη συμφωνία, να αποσυρθεί από τη Συρία και την Υεμένη, ενώ έθεσε ακόμη και ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αφορούν το εσωτερικό πολιτικό σύστημα. Με δύο λόγια, ζήτησε μια άνευ όρων παράδοση, παραπέμποντας όχι σε διπλωματική διαπραγμάτευση, αλλά σε ωμή επιβολή όρων ύστερα από συντριπτική νίκη σε στρατιωτική σύγκρουση. Δικαιούται επομένως να εικάσει κανείς ότι εκείνο που επιδιώκει η κυβέρνηση Τραμπ δεν είναι μια αλλαγή πολιτικής από την Τεχεράνη, αλλά η αλλαγή καθεστώτος στην Τεχεράνη.

Επιπλέον, ο Μάικ Πομπέο απείλησε με δρακόντιες κυρώσεις οποιοδήποτε τρίτο μέρος, κυβέρνηση ή επιχείρηση, αποπειραθεί να κάνει μπιζνες με την Τεχεράνη, παραβιάζοντας τις αμερικανικές κυρώσεις. Βεβαίως, η κυβέρνηση Τραμπ δεν πρωτοτυπεί επ' αυτού. Οι Ηνωμένες Πολιτείες πιστεύουν ότι νομιμοποιούνται, απλώς και μόνο λόγω της ισχύος τους, να υποστηρίζουν ότι οποιαδήποτε απόφασή τους έχει νομική ισχύ όχι μόνο επί αμερικανικού εδάφους αλλά σε όλη την υδρόγειο. Τον Μάιο του 2015, δύο μήνες

Το σχέδιο των χωρών που διαφωνούν με τη στάση της Ουάσιγκτον έναντι της Τεχεράνης

Τα υπόλοιπα μέρη* της συμφωνίας για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα δημιουργούν ειδικό Κέντρο Εκκαθάρισης Συναλλαγών (Clearinghouse) για να παρακάμψουν τις αμερικανικές κυρώσεις κατά του Ιράν και όσων χωρών αγοράζουν ιρανικό πετρέλαιο.

*Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιράν, Κίνα, Ρωσία

ΠΗΓΕΣ: Chris Cook, Financial Times, Tehran Times, Graphic News

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Δύσκολα διλήμματα για την Ευρώπη

Σοβαρή παρενέργεια των νέων αμερικανικών κυρώσεων θα μπορούσε να είναι η αύξηση των διεθνών τιμών πετρελαίου. Μια τέτοια εξέλιξη θα είχε αρνητικές επιπτώσεις για τις ΗΠΑ όχι μόνο στο οικονομικό πεδίο, αλλά και στο γεωπολιτικό, αφού θα γέμιζε τα ταμεία του Βλαντίμιρ Πούτιν, του Νικολά Μαδούρο και άλλων ανταγωνιστών τους. Αυτός ήταν και ένας από τους βασικούς λόγους που οδήγησαν την αμερικανική κυβέρνηση να εξαιρέσει από την εφαρμογή των κυρώσεων, τουλάχιστον για ένα εξάμηνο, επτά χώρες (Κίνα, Ινδία, Ιαπωνία, Ιταλία, Ελλάδα, Τουρκία) και την Ταϊβάν. Στο μεταξύ, τα υπόλοιπα μέρη της συμφωνίας για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα, που μένουν πιστά στην εφαρμογή της (Γαλλία, Βρετανία, Γερμανία, Ρωσία, Κίνα), έχουν ήδη ανακοινώσει, από τα τέλη Σεπτεμβρίου, ότι προχωρούν στη δημιουργία ενός «οχήματος ειδικού σκοπού» (SPV) για την παράκαμψη των αμερικανικών κυρώσεων. Πρόκειται για ένα πολύπλοκο σύστημα διεθνών συναλλαγών, που θα επιτρέψει στις εταιρείες τους να κάνουν δουλειές με την Τεχεράνη αποφεύγοντας τη χρήση του δολαρίου και επομένως τα τιμωρικά μέτρα της Ουάσιγκτον. Παραμένει μέχρι στιγμής αμφίβολο αν, τότε και σε ποια έκταση θα εφαρμοστεί αυτός ο μηχανισμός. Η επιτυχία του εγχειρήματος, πάντως, θα σήμαινε ένα ισχυρό πλήγμα στο μονοπώλιο του δολαρίου.

προτού επιτευχθεί η συμφωνία για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα, επί κυβέρνησης Ομπάμα, η γαλλική τράπεζα BNP Paribas καταδικάστηκε στο εξοντωτικό πρόστιμο των 8,9 δισ. δολαρίων για παραβίαση των αμερικανικών κυρώσεων κατά του Ιράν, της Κούβας και του Σουδάν.

Το καινούργιο και πιο εξοργιστικό με τη σημερινή κυβέρνηση των ΗΠΑ, ενός κράτους-μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας, είναι ότι απειλεί με κυρώσεις όχι όλους θα παραβιάσουν μια απόφαση των Ηνωμένων Εθνών, αλλά όσους θα την εφαρμόσουν. Πραγματικά, το Συμβούλιο Ασφαλείας με την

ομόφωνη απόφαση 2231 της 20ής Ιουλίου 2015 ενέκρινε τη συμφωνία για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα, ενώ φέτος το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο του ΟΗΕ κάλεσε την Ουάσιγκτον να άρει τις κυρώσεις κατά της Τεχεράνης.

Όσο κυνική κι αν είναι, η πολιτική αυτή έχει απτά αποτελέσματα. Αντιμέτωπος με το δίλημμα να διαλέξουν ανάμεσα στην αμερικανική αγορά και την ιρανική, μεγάλες ευρωπαϊκές πολυεθνικές, όπως η PSA (Peugeot - Citroen) και η Total, έχουν ήδη αποσυρθεί από το Ιράν. Ο αποκλεισμός της χώρας από το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει προκαλέσει

συνθήκες οικονομικής ασφυξίας. Το εθνικό νόμισμα, το ριάλ, έχασε φέτος τα δύο τρίτα της αξίας του έναντι του δολαρίου, οι βιομηχανίες έχουν δραματική έλλειψη πρώτων υλών και μηχανολογικού εξοπλισμού, η ανεργία ανεβαίνει και πολλές οικογένειες δυσκολεύονται να προμηθευτούν κρέας και αλεύρι.

Θύελλα ενόψει

Η οικονομική δυσπραγία φέρνει σε δεινή θέση τον μετριοπαθή πρόεδρο Χασάν Ροχανί, ο οποίος κέρδισε τις εκλογές με βασική επαγγελία την αναπτυξιακή ώθηση που θα έδινε στη χώρα του η συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα και η εξομάλυνση με τη Δύση.

Για την ώρα, ο ανώτατος ηγέτης, αγιατολάχ Αλί Χαμενεΐ, συγκρατεί τους σκληροπυρηνικούς, που πιέζουν για εγκατάλειψη της πυρηνικής συμφωνίας, και προστατεύει τον Ροχανί. Δεν είναι καθόλου βέβαιο όμως ότι ο Ιρανός πρόεδρος, που ήδη έχει φθαρεί σε μεγάλο βαθμό στα μάτια των ψηφοφόρων του, θα αντέξει την επερχόμενη θύελλα. Η κυβέρνηση Τραμπ μπορεί όντως να καταφέρει την αλλαγή καθεστώτος που επιδιώκει στην Τεχεράνη, αλλά αυτό μπορεί να είναι η τιμωρία της. Αντί για τη φιλοδυτική κυβέρνηση που θα γκρεμίσει, όπως ονειρεύεται, την Ισλαμική Δημοκρατία, δεν αποκλείεται να έχει απέναντί της αύριο - μεθαύριο έναν καινούργιο Αχμεντινετζάντ.

Ο Σι υποβαθμίζει την κληρονομιά του Ντενγκ Ξιαοπίνγκ

Ενισχύει το ηγετικό του προφίλ

Του STEVEN LEE MYERS
THE NEW YORK TIMES

Λίγο αφότου έγινε ηγέτης της Κίνας, ο Σι Τζινπίνγκ έκανε ένα προσκύνημα προκειμένου να καταθέσει στεφάνι στο μεγάλο μπρούτζινο μνημείο προς τιμήν ενός από τους προκατόχους του, του ανθρώπου που ξεκίνησε τη νέα εποχή της καπιταλιστικής ευδαιμονίας πριν από σαράντα χρόνια, του Ντενγκ Ξιαοπίνγκ. Η κληρονομιά του Σι δεν προκάλεσε εντύπωση. Ο Ντενγκ είναι μόλις δεύτερος μετά τον Μάο στο πάνθεον των ιδρυτών της κομμουνιστικής Κίνας και η επιρροή του συνεχίστηκε για πολύ μετά τον θάνατό του, το 1997. Όλοι οι Κινέζοι ηγέτες προσπάθησαν να παρουσιαστούν σαν διάδοχοι του Ντενγκ. Ωστόσο ο Σι φαίνεται τώρα να ακολουθεί διαφορετική προσέγγιση. Ένας μεγάλος πίνακας της επίσκεψής του στο μνημείο εκτίθεται στα μουσεία όλης της Κίνας πριν από την επέτειο, τον Δεκέμβριο, της συνάντησης της κομμουνιστικής ηγεσίας, που ο Ντενγκ χρησιμοποίησε για να εκκινήσει «τη μεταρρύθμιση και το άνοιγμα» της χώρας.

Μεταβολή προπαγάνδας

Πρόκειται για το τελευταίο παράδειγμα αυτού που οι παρατηρητές βλέπουν ως συντονισμένη προσπάθεια να ενισχυθεί ο ρόλος του Σι στην επίσημη ιστορία του κόμματος, εις βάρος του Ντενγκ, μια μεταβολή της προπαγάνδας που μπορεί να επηρεάσει σοβαρά την κινεζική πολιτική.

Ωστόσο ο Σι δεν προσπάθησε να σβήσει τον Ντενγκ εντελώς. Ταξίδεψε στη νότια Κίνα, τον περασμένο μήνα, σε μια επίσκεψη με σαφείς αναφορές στη διάσημη περιοχή του Ντενγκ το 1992 στην περιοχή. Η θέση του Ντενγκ, όμως, είχε αποδυναμωθεί καθώς ο Σι ενίσχυσε τη δική του εικόνα με μια χορογραφημένη εκστρατεία των πολυμέσων, που οι επικριτές του θεωρήσαν ως επιστροφή στη λατρεία της προσωπικότητας του Μάο. «Ο Σι δεν χαιρείται να ενεργεί στη σκιά του Ντενγκ», λέει ο Τζούλιαν Γκέγουιρτς, ακαδημαϊκός στο Κέντρο Γουόλτερ-Ντενγκ Θυμάτων του Χάρβαρντ, προσθέτοντας ότι ο Σι επιθυμώσε «να καθιερώσει ένα διακριτό πολιτικό σύστημα που θα έχει τον ίδιο στο επίκεντρο». Ο Γκέγουιρτς παρατηρεί

ότι οι προκατόχοι του Σι, ο Ζιανγκ Ζεμίν και ο Χου Ζιντάο, όφειλαν τις θέσεις τους και την πολιτική τους νομιμότητα στον Ντενγκ. Ο Σι, αντιθέτως, απέκτησε εθνική ισχύ μόνο μετά τον θάνατο του Ντενγκ και είναι ο πρώτος Κινέζος ηγέτης που ανέλαβε την εξουσία χωρίς να έχει αναρριχηθεί, με τη βοήθεια του Ντενγκ, στα ύπατα αξιώματα του κόμματος. Ωστόσο, η φήμη του Ντενγκ αποτελεί ένα ιστορικό μέτρο έναντι του οποίου ο Σι θα μετρηθεί, αλλά και μία πηγή παράδοσης που άλλοι στο κόμμα μπορεί να χρησιμοποιήσουν προκειμένου να περιορίσουν τις επιλογές του.

Κατά πολλούς τρόπους, ο Σι προτίμησε πολιτικές που ξεφεύγουν από την ατζέντα του Ντενγκ. Επέλεξε πιο αποφασιστική εξωτερική πολιτική, που προκαλεί ανοικτά τις ΗΠΑ, εργάστηκε για να περιορίσει τη δυτική επιρροή στην κινεζική κοινωνία και προσπάθησε να προστατεύσει τις κινεζικές εταιρείες από τον ξένο ανταγωνισμό.

Ο πρόεδρος της Κίνας διαφοροποιείται σε πολλά σημεία από τον αρχιτέκτονα της στροφής προς τον καπιταλισμό.

Επίσης αφαίρεσε τα όρια της θητείας από την προεδρία, κάνοντας πολλούς Κινέζους να επαναλάβουν την προειδοποίηση του Ντενγκ από το 1980, πως η «ισόβια θητεία» μπορεί να διαφθείρει τους κομματικούς ηγέτες. Ο Σι έχει εδραιώσει τη θέση του ως ανώτατος ηγέτης της Κίνας και μοιάζει να μην έχει σημαντικό πολιτικό αντίπαλο. Μετά ένα καλοκαίρι δυσμηνίας για τους εμπορικούς πολέμους με τις ΗΠΑ, ο Σι ενίσχυσε τη θέση του πάνω στο πολιτικό σύστημα.

Η επερχόμενη επέτειος των μεταρρυθμίσεων που συνδέονται με τον Ντενγκ παραμένει απατηλή για τον Σι, επειδή η κατεύθυνση της χώρας υπό την ηγεσία του εξακολουθεί να αντλεί δυσάρεστες συγκρίσεις με την προσέγγιση του Ντενγκ «κρύψτε τη δύναμή σας, κρύψτε τον χρόνο σας», τουλάχιστον σε κάποιους φιλελεύθερους αναλυτές και αξιωματούχους.

Ο Σι Τζινπίνγκ (φωτ.) αφαιρέσει τα όρια της θητείας από την προεδρία, ωθώντας πολλούς Κινέζους να επαναλάβουν την προειδοποίηση του Ντενγκ Ξιαοπίνγκ, πως η «ισόβια θητεία» μπορεί να διαφθείρει τους κομματικούς ηγέτες.

Συνδιοργανωτές

Μαζί αλλάζουμε το το πρόσωπο του αντρικού καρκίνου

«Πόλεμος» για τον Πετέν στη Γαλλία

Η δήλωση Μακρόν για τον στρατάρχη την οποία μόνο η Λεπέν δεν καταδίκασε

Οξεία πολιτική αντιπαράθεση έχει προκαλέσει στη γαλλική πολιτική σκηνή η δήλωση του προέδρου Εμανουέλ Μακρόν, κατά τη διάρκεια του «περίπλου μνήμης» για τα εκατό χρόνια από την εκκείριση του Μεγάλου Πολέμου, που θα ολοκληρωθεί σήμερα με μεγάλη τελετή στην Αψίδα του Θριάμβου στο Παρίσι. Στην ιστορική τελετή, που δεν θα περιλαμβάνει στρατιωτική παρέλαση, επρόκειτο να παρευρεθούν, εκτός από τους ηγέτες των σύμμαχων κρατών, Ντόναλντ Τραμπ, Βλαντιμίρ Πούτιν, Τερέζα Μέι και Τζιουζέπε Κόντε, και οι ηγέτες των κεντρικών δυνάμεων του Α' Παγκοσμίου, Αγκελα Μέρκελ και Σεμπάστιαν Κουρτς.

Μιλώντας το πρωί της Τετάρτης σε δημοσιογράφους, ο πρόεδρος είπε: «Ο στρατάρχης Πετέν υπήρξε ένας μεγάλος στρατιώτης κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, παρά τις θλιβερές και φρονικές επιλογές του στον Δεύτερο Παγκόσμιο».

Τη δήλωση, την οποία καταδίκασε ο σύσσωμος ο πολιτικός κόσμος – με μοναδική εξαίρεση την επικεφαλής του Εθνικού Συναγερμού, Μαρίν Λεπέν – χαρακτήρισαν πολιτικοί και ιστορικοί ως «απόπειρα ξεπλύματος» του δωσιλογικού καθεστώτος του Βισί και πρώτο βήμα προς την αποκατάσταση της μνήμης του ηγέτη της ελεγχόμενης από τους ναζί Γαλλίας.

Η καταδίκη του 1945

Το Σάββατο, ειδικά τελετή είχε προγραμματισθεί από το αρχηγείο στρατού στο Μνημείο των Απομάχων, προς τιμήν των οκτώ Γάλλων στρατάρχων του Μεγάλου Πολέμου, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται και ο Πετέν. Η περίπτωση του Πετέν προκάλεξε, πάντως, προβλήματα στους διοργανωτές, καθώς ο στρατάρχης και μετέπειτα δωσιλογικός ηγέτης καταδικάσθηκε το 1945 στην ποινή της «εθνικής απαξίωσης» και σε καθαίρεση από τον βαθμό του, για να πεθάνει στη φυλακή το

1951. Στην τελετή δεν θα παρίστατο ο πρόεδρος Μακρόν.

Πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν πως ο πρόεδρος εκμεταλλεύθηκε κυνικά την ιστορική αντιπαράθεση, σε μια προσπάθεια να προσελκύσει ψηφοφόρους της Ακροδεξιάς, σε αυτή την ιδιαίτερα δύσκολη στιγμή για τη δημοτικότητα του. Αν και στις επεξηγηματικές δηλώσεις του, ο Μακρόν δεν υποχώρησε από τις αρχικές θέσεις του, φρόντισε να επισημάνει – μέσω του εκπροσώπου Τύπου της προεδρίας – ότι ο Πετέν υπηρέτησε την πατρίδα το 1914 και την πρόδωσε το 1940.

Η αμφισβησία του προέδρου έδωσε αφορμή για οργίλες κορώνες από την αντιπολίτευση, με τον επικεφαλής της Ανυπότακτων Γαλλίας, Ζαν-Λικ Μελανσόν να λέει: «Ο Πετέν υπήρξε προδότης και αντισημίτης. Τα εγκλήματά του δεν μπορεί να παραγραφούν».

Η αντιπαράθεση για τον Πετέν βοήθησε να αποστρέψει την προσοχή από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο Εμανουέλ Μακρόν στον «περίπλου μνήμης» στα πεδία μαχών του Μεγάλου Πολέμου.

Στις μετακινήσεις του αυτές στην ανατολική και βόρεια Γαλλία, περιοχές «βιομηχανικής ερήμωσης» με πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, ο Μακρόν βρέθηκε αντιμέτωπος με οργισμένους πολίτες, συνήθως συνταξιούχους, οι οποίοι εξέφρασαν με έντονο ύφος – και πάντα μπροστά στις κάμερες – τις διαφορές τους με την κυβερνητική πολιτική λιτότητας. Την Τετάρτη, ηλικιωμένοι κάτοικοι της Μεζιέρ εκμεταλλεύθηκαν την παρουσία του Μακρόν στη συνεδρίαση του τοπικού δημοτικού συμβουλίου για να εκφράσουν την αγανάκτησή τους για τις αλληλέγγυες αυξήσεις της τιμής των καυσίμων.

Παρότι στελέχη της προεδρίας απορρίπτουν τέτοιες διαμαρτυρίες, ως σκηνοθετημένες από την αντιπολίτευση, η μεγάλη συχνότητα τους αποτελεί υπενθύμιση της χαμηλής δημοτικότητας του προέδρου Μακρόν και κακό προμήνυμα για τον πρόεδρο στις επε-

Ηλικιωμένη κάτοικος της πόλης Μεζιέρ διαμαρτύρεται στον Εμανουέλ Μακρόν για την οικονομική πολιτική της κυβέρνησής του.

Στο δημοψήφισμα της Νέας Καληδονίας οι αυτονομιστές πττήθηκαν, όμως στα άλλα δύο που θα ακολουθήσουν έως το 2020 όλα είναι ανοιχτά.

χόμενες δημοτικές και ευρωπαϊκές εκλογές.

Οι εξαγγελίες Μακρόν για αναβίωση της ευρωπαϊκής ιδέας και για ενίσχυση των αυτόνομων αμυντικών δομών της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν εμφανίζονται ικανές να οδηγήσουν σε ανάκαμψη του κλίματος δυσπιστίας του εκλογικού σώματος της χώρας του απέναντι στις μεταρρυθμίσεις που προωθεί η κυβέρνηση του.

«Ευρωπαϊκός στρατός»

Ο πρόεδρος Μακρόν εκμεταλλεύθηκε, ωστόσο, την εβδομάδα μνήμης για τα εκατοντάχρονα της εκκείρισης για να θέσει εκ νέου την πρότασή του για δημιουργία «αληθινού ευρωπαϊκού στρατού», όπως χαρακτηριστικά τόνισε την Τρίτη. Σε συνέντευξή του στο δικτυο Europe1, ο Γάλλος πρόεδρος είπε: «Φιλοδοξώ να προχωρήσουμε κι άλλο στο θέμα της δημιουργίας ευρωπαϊκού στρατού. Δεν θα είμαστε ικανοί να προστατεύσουμε τους Ευρωπαίους χωρίς έναν αληθινό ευρωπαϊκό στρατό απέναντι

στη Ρωσία, η οποία βρίσκεται στα σύνορα της Ευρώπης και έχει αποδείξει την ικανότητά της να είναι απειλητική. Χρειαζόμαστε μια Ευρώπη ικανή να αμυνθεί μόνη, χωρίς να εξαρτάται από τις ΗΠΑ».

Οι φιλοδοξίες του προέδρου Μακρόν για ανεξάρτητες αμυντικές δομές σκοντάφτουν, όμως, στην «αμυντική και οικονομική ορθοδοξία» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία διστάζει να εγκαινιάσει δαπανηρά και φιλόδοξα στρατιωτικά προγράμματα.

Μερική – και προσωρινή – ανακούφιση προσέφερε, πάντως, το δημοψήφισμα στη μακρινή γαλλική κτήση της Νέας Καληδονίας, όπου η πλειοψηφία των κατοίκων επέλεξε την παραμονή του αρχιπελάγους στη Γαλλία.

Παρά τις θριαμβευτικές δηλώσεις του πρωθυπουργού Φιλίπ Εντουάρ, ο οποίος είχε μεταβεί στη Νέα Καληδονία για το δημοψήφισμα, η μικρή διαφορά ψήφων μεταξύ των οπαδών της παραμονής των νήσων στη Γαλλία και των αυτονομιστών προμηνύει την απόλεια μιας ακόμη υπερπόντιας κτήσης από τη μητροπολιτική Γαλλία.

Η συμφωνία της Νουμεά, που έδωσε τέλος στον ένοπλο αγώνα των αυτονομιστών το 1998, προβλέπει τη διενέργεια δύο ακόμη δημοψηφισμάτων με θέμα την ανεξαρτησία, έως το 2020, με το αυτονομιστικό κίνημα να προβλέπει την επικράτησή του και την ανεξαρτησία από τη Γαλλία μέχρι τότε.

REUTERS

Στη Βρετανία έφθασαν τις 14 οι παραιτήσεις από την κυβέρνηση

Πιο κοντά το ενδεχόμενο άτακτου Brexit

Ποια θα μπορούσε να είναι η διάγνωση για την υγεία ενός κυβερνητικού σχήματος από το οποίο έχουν παραιτηθεί 14 υπουργοί και υφυπουργοί στη διάρκεια ενός έτους; Και πόσο έκτακτες μπορεί να είναι οι συνθήκες, εάν οι παραιτήσεις αυτές περνούν σχεδόν απαρατήρητες;

Και όμως, αυτή είναι η κατάσταση στη Βρετανία των πυρετών προετοιμασιών για το Brexit, είτε χωρίς τους 14 αποχωρήσαντες υπουργούς και υφυπουργούς. Ο τελευταίος που εγκατέλειψε το κυβερνητικό σχήμα, την Παρασκευή, ήταν ο υπουργός Μεταφορών Τζο Τζόνσον, αδελφός του διάσημου υπουργού Εξωτερικών, ο οποίος είχε αποχωρήσει το καλοκαίρι. Ενώ όμως ο Μπόρις είχε καταγγείλει την πρωθυπουργό Τερέζα Μέι ότι δεν προετοιμάζει καθαρή έξοδο από την Ε.Ε., ο Τζο υποστήριξε το αντίθετο, ότι δηλαδή το Brexit θα είναι «μεγάλο σφάλμα» και ότι χρειάζεται νέο δημοψήφισμα. Με τις διαπραγματεύσεις στις Βρυξέλλες να έχουν εισέλθει στην τελική ευθεία, διαρρέουν αρκετές πληροφορίες ώστε οι υπόκοφες διαφωνίες να γίνονται στην επιφάνεια. Ίσως η σημαντικότερη εξ αυτών διατυπώθηκε από το βορειοϊρλανδικό κόμμα DUP, που στηρίζει την κυβερνητική πλειοψηφία. Η πρόεδρος του Άρλιν Φόστερ ξεκαθάρισε την Παρασκευή ότι όταν η συμφωνία έρθει στη Βουλή των Κοινοτήτων, το κόμμα της θα την καταψηφίσει, ουσιαστικά καταδικάζοντάς την.

Η Βόρεια Ιρλανδία

Ίδου το σκεπτικό: Το βασικό στοιχείο προόδου στις διαπραγματεύσεις είναι η αποδοχή από τη Βρετανίδα πρωθυπουργό της αρχής των κοινών κανόνων στην Ε.Ε. και στη Βρετανία. Προκειμένου να μη χρειαστεί να υπάρξουν σύνορα ανάμεσα στη βρετανική Βόρεια Ιρλανδία και στη Δημοκρατία της Ιρλανδίας, που παραμένει μέλος της Ε.Ε., η Μέι συμφώνησε ότι η Βρετανία θα τηρεί τους κανόνες της Ε.Ε. περί ανταγωνισμού, κρατικών ενισχύσεων και περιβαλλοντικής προστασίας.

Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να θεωρηθεί σκληρό Brexit, αλλά δεν είναι αυτή η αντίρρηση της Φόστερ. (Άλλοι βουλευτές είναι που διαφωνούν με αυτό και επίσης θα καταψηφίσουν.) Η Βορειοϊρλανδική πολιτικός

εστιάζει στο γεγονός ότι η συμφωνία περιλαμβάνει μια ασφαλιστική δικλίδα, ένα μέτρο που θα ενεργοποιηθεί σε περίπτωση που οι υπόλοιπες διευθετήσεις αποτύχουν. Η δικλίδα αυτή περιγράφεται με διάφορες διατυπώσεις, αλλά η ουσία είναι η ίδια: Ε.Ε. και Βρετανία δεσμεύονται ότι σε καμία περίπτωση δεν θα επανέλθουν σκληρά σύνορα στην Ιρλανδία και πως αν παρασεί ανάγκη, οι τελωνειακοί έλεγχοι θα διενεργούνται στη Θάλασσα της Ιρλανδίας, αποκρίνοντας ουσιαστικά τη Βόρεια Ιρλανδία από το Ηνωμένο Βασίλειο και φέρνοντάς την πιο κοντά στη γεωγραφική πραγματικότητα την οποία επιχειρεί να αρνηθεί. Ο πρώην υπουργός, αρμόδιος για το Brexit, Ντέιβιντ

Ο υπουργός Μεταφορών Τζο Τζόνσον, που παραιτήθηκε την Παρασκευή από την κυβέρνηση Μέι.

Ντέιβις, είπε στο BBC ότι «μοιάζει πιθανό» να απορριφθεί η συμφωνία από τη βρετανική Βουλή και προέβλεψε ότι αυτό θα υποχρεώσει τις δύο πλευρές να καθίσουν εκ νέου στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και να καταρτίσουν μια «καλύτερη συμφωνία». «Δεν υπάρχει χρόνος για κάτι τέτοιο», απάντησε Ευρωπαίος διπλωμάτης. «Και αν συμβεί, θα υπάρξει έλλειμμα εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών», προσέθεσε, εννοώντας ουσιαστικά ότι η Ε.Ε. δεν θα καθίσει να συνομιλήσει ξανά με τη Μέι αν εκείνη δεν κατορθώσει να περάσει την κοινή συμφωνία. Επισήμως, οι Ευρωπαίοι διπλωμάτες εκφράζουν αισιοδοξία πως το κλίμα στη Βρετανία θα αλλάξει όταν οριστικοποιηθεί η συμφωνία, αλλά ανεπισημάτως βλέπουν όλο και πιο κοντά το ενδεχόμενο βρετανικής εξόδου χωρίς συμφωνία.

REUTERS, A.P., BLOOMBERG, POLITICO

Φρίντριχ Μερτς, η εκδίκηση του Σόιμπλε απέναντι στη Μέρκελ

Ρήξη με την περίοδο της καγκελαρίου ευαγγελίζεται ο 62χρονος πολιτικός, που διεκδικεί την ηγεσία στο συνέδριο του CDU

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΞΗ**

Την Τρίτη, οι διοικητικές αρχές της Γερμανίας ερευνούν τα γραφεία του κολοσσού διαχείρισης κεφαλαίων BlackRock στο Μόναχο, ώστε να προσδιοριστεί αν η εταιρεία «δάνειζε» πακέτα μετοχών στις τράπεζες και στους επενδυτές που συνέπραξαν στην πανευρωπαϊκή απάτη ψευδών επιστροφών φόρου, γνωστή ως υπόθεση «Cum-Ex». Το ενδιαφέρον για την υπόθεση εστιάστηκε όχι μόνο στη σοβαρή ζημία για τα γερμανικά δημόσια ταμεία (από 5 ως 12 δισ. ευρώ) αλλά στο γεγονός ότι ο μη εκτελεστικός διευθυντής της BlackRock στη Γερμανία, ο 62χρονος Φρίντριχ Μερτς, επιχειρεί να γίνει καγκελάριος. Στον κόσμο της πολιτικής, βασικός υποστηρικτής του Μερτς είναι ο άγρυπνος φρουρός της δημοσιονομικής πειθαρχίας, κίρκακας της σφικτής δημοσιονομικής πηκτικής, Βόλφγκανγκ Σόιμπλε.

Η υποψηφιότητα Μερτς για τη διαδοχή της Αγκελα Μέρκελ στην ηγεσία θεωρείται η εκδίκηση του Σόιμπλε, του πολιτικού που δεν κατόρθωσε μεν να φθάσει στην καγκελαρία ή στην προεδρία της χώρας, αλλά συνεχίζει να κινεί τα νήματα για να αναδείξει τον άλλοτε προστατευόμενό του. Βασική αντίπαλος

του Μερτς στην ψηφοφορία για την προεδρία των Χριστιανοδημοκρατών είναι η γενική γραμματέας του κόμματος, εκλεκτή της Αγκελα Μέρκελ, Ανεγκρετ Κραμπ Καρενμπάουερ. Περίπου 1.000 στελέχη του κόμματος θα κληθούν να αποφασίσουν στις 7 Δεκεμβρίου, ενώ αν κανείς από τους δύο επικρατέστερους δεν συγκεντρώσει 50% των

Βασικός του αντίπαλος είναι η γενική γραμματέας του CDU, Ανεγκρετ Κραμπ Καρενμπάουερ, που έχει άριστη επικοινωνία με την κομματική βάση.

ψηφών, θα υπάρξει δεύτερος γύρος, με αποκλεισμό του πιο αδύναμου, που θα είναι όπως φαίνεται ο υπουργός Υγείας Γενς Σπαν. Ετσι, τα στελέχη θα χρειαστεί να επιλέξουν ανάμεσα σε έναν υποψήφιο που το καλοκαίρι ακούστηκε να συζητεί με τον πρώην υπουργό Οικονομίας Φίλιπ Ρέσλερ ποιος από τους δύο έχει μεγαλύτερο ιδιωτικό αεροπλάνο και σε μία υποψήφια «γειωμένη»

Ο Φρίντριχ Μερτς, στέλεχος της BlackRock και μεγαλοδικηγόρος, θεωρείται δεδομένο ότι θα στηριχθεί από τον επιχειρηματικό κόσμο.

στην πραγματικότητα του Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος. Η αμερικανική BlackRock συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο όλων των μεγάλων γερμανικών επιχειρήσεων και η στήριξη του επιχειρηματικού κόσμου προς τον Μερτς (που έχει επίσης περάσει από υψηλόβαθμες θέσεις στην Commerzbank, στην Deutsche Boerse, στην Axa, στη γερμανική HSBC και πολλές άλλες)

είναι δεδομένη. Η Καρενμπάουερ από την άλλη, έχει άριστη επικοινωνία με την κομματική βάση, εμπειρία σε κυβερνητικές θέσεις αλλά και ιστορικό νικηφόρων εκλογικών αναμετρήσεων. Οι δημοσκοπήσεις προβλέπουν σκληρή μάχη.

Τη στιγμή που η Κραμπ Καρενμπάουερ υποστηρίζει την «κοινωνική οικονομία της αγοράς» (ή ό,τι απέμεινε από αυτήν μετά τη νεοφιλε-

λεύθηρη στροφή των τελευταίων ετών), ο Μερτς θα ψηφιστεί από όσους επιθυμούν τη σαφέστερη δυνατή ρήξη με την περίοδο Μέρκελ. Στον τομέα της ευρωπαϊκής πολιτικής, πάντως, οι απόψεις που εξέφρασε την περασμένη εβδομάδα ο Μερτς εξέπληξαν όσους περίμεναν ότι η ρήξη θα θυμίζει τη σκληρή ρητορική του Σόιμπλε.

Η δήλωση και το ερώτημα

«As to παρεχθούμε. Εχομε ένα τεχνικά υποτιμημένο νόμισμα, που δίνει θεμελιώδη ώθηση στη γερμανική οικονομία. Αν η Ε.Ε. αποτύχει, η χώρα που θα υποφέρει περισσότερο είναι η Γερμανία», είπε ο Μερτς. «Γι' αυτό η Γερμανία πρέπει να κάνει περισσότερα από τους υπόλοιπους για να στηρίξει την Ευρωζώνη». Το ερώτημα είναι αν θα τολμήσει να πει τα ίδια και στην κομματική βάση ή αν η σθεναρή υπεράσπιση της Ε.Ε. είχε απλά ως στόχο να μετριάσει το «ατλαντικό» προφίλ του. (Οι Χριστιανοδημοκράτες είναι το κατεχόμενο κόμμα που προσανατολίζεται προς την Ουάσιγκτον, αλλά η υποψηφιότητα του Μερτς οδηγεί τις σχέσεις αυτές ένα βήμα μακρύτερα, βασικά λόγω της ηγεσίας του ως εκπροσώπου διατλαντικών οικονομικών συμφερόν-

των και δευτερευόντως λόγω της θητείας του ως επικεφαλής του ινστιτούτου Atlantik Bruecke).

Ενώ, όμως, οι Χριστιανοδημοκράτες διανύουν περίοδο ενδοσκόπησης και η Αγκελα Μέρκελ μάχεται πρώτα απ' όλα για να ορίσει η ίδια τους όρους της αποχώρησής της, το ερώτημα είναι αν υπάρχει στον ορίζοντα κάποια κίνηση που να αντιτρέψει την καθοδική πορεία των ποσοτών του κόμματος. Για κάποιον ανεξήγητο λόγο, πολιτικοί αναλυτές εικάζουν ότι ο Μερτς θα προσδώσει στο κόμμα νέα δυναμική. Οι δηλαδή ψηφοφόροι που νιώθουν τόσο ριγμένοι από το οικονομικό σύστημα και εγκαταλελειμμένοι από το πολιτικό προσωπικό ώστε να στραφούν στην ακροδεξιά AfD, θα ταυτιστούν αίφνης με τον απόμακρο πολυεκατομμυριούχο μεγαλοδικηγόρο. Και ότι οι ψηφοφόροι που θεωρούν ότι οι Χριστιανοδημοκράτες έχουν χάσει σε τέτοιο βαθμό την κοινωνική και ανθρωπιστική τους πυξίδα ώστε να τους γυρίσουν την πλάτη στρεφόμενοι προς τους όλο και ισχυρότερους Πράσι-νους, θα μείνουν στο κόμμα λόγω του Μερτς. Χρειάζονται μεγάλα λογικά άλματα για τέτοια συμπεράσματα, αλλά στην πολιτική η ελπίδα πεθαίνει πάντοτε τελευταία.

Επί τάπητος οι επιλογές Τραμπ για το Ιράν

Επιστροφή Τεχεράνης στις διαπραγματεύσεις με ΗΠΑ ή ανατροπή καθεστώτος θα μπορούσαν να ανοίξουν τον δρόμο για εξελίξεις

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Ο πρώην διευθυντής της CIA Michael Hayden δεν έχει ψευδαισθήσεις για τη σημασία και τον αντίκτυπο των κυρώσεων στο διεθνές σκηνικό εφόσον αυτές είναι «καθοδηγούμενα πυρομαχικά με ακρίβεια» του 21ου αιώνα. Με αυτό το «όπλο» οι χώρες έχουν τη δυνατότητα να πλήξουν δυνάμεις που θεωρούν επικίνδυνες, με πιο αποτελεσματικό τρόπο σε σχέση με μια ανοικτή αντιπαράθεση ή άλλου είδους σύγκρουση. Παρόμοια άποψη έχει και ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος προσεγγίζει ως λάθος τη συμφωνία Μπαράκ Ομπάμα και των ευρωπαϊκών χωρών με την Τεχεράνη σχετικά με τα πυρηνικά και πριν από λίγες ημέρες ανακοίνωσε την επιβολή αυστηρών κυρώσεων στο Ιράν. Έχοντας αποσυρθεί από αυτή τη συμφωνία με το Ιράν, η Ουάσινγκτον περιορίζει την πώληση ιρανικού πετρελαίου σε ξένες χώρες.

Αμερικανοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι σε περίπτωση που εφαρμοστούν αυτές οι κυρώσεις, οι ιρανικές εξαγωγές πετρελαίου δεν αποκλείεται να μηδενιστούν, τουλάχιστον στην περίπτωση κάποιων χωρών. Την ίδια στιγμή, στη μαύρη λίστα των ΗΠΑ εισέρχονται 50 ιρανικές τράπεζες και εταιρίες που διατηρούν σχέσεις με αυτές, περισσότεροι από 200 υπήκοοι της Ισλαμικής Δημοκρατίας, ο εθνικός αερομεταφορέας και ο στόλος του με 65 αεροσκάφη. Στη νέα περίοδο, με βάση το νέο καθεστώς κυρώσεων, οι ΗΠΑ έχουν τη δυνατότητα να θέσουν υπό τον έλεγχό τους περιουσιακά στοιχεία ατόμων και εταιριών που έχουν ενταχθεί σε αυτή τη λίστα. Από την άλλη η ιρανική οικονομία, η οποία ήδη αντιμετωπίζει προβλή-

Λανθασμένοι χειρισμοί και αδυναμία συνεργατών των ΗΠΑ σε ό,τι αφορά την κάλυψη του κενού που αφήνει πίσω του το Ιράν στην αγορά του πετρελαίου θα μπορούσε να εκτροχιάσει την τιμή του μαύρου χρυσού.

ματα, βυθίζεται ακόμη περισσότερο με αναλυτές να εκφράζουν προβληματισμό για το ενδεχόμενο εκτροχιασμού των εξελίξεων τόσο στο οικονομικό όσο και στο πολιτικό πεδίο της χώρας. Αυτά έχουν ως αποτέλεσμα ξένες εταιρίες ν' αποχωρούν από την ιρανική αγορά και χώρες να περιορίζουν τις συναλλαγές τους με την Τεχεράνη.

Τα σενάρια

Το βασικό ερώτημα που προκύπτει από τις κινήσεις Τραμπ είναι το τι θέλει να επιτύχει μέσω των κυρώσεων. Απαντώντας, αναλυτές εστιάζουν σε δύο ενδεχόμενα. Πρώτον, με τις νέες κυρώσεις η αμερικανική πλευρά ενδέχεται να επιθυμεί να κορυφώσει την πολιτική και οικονομική κρίση στο εσωτερικό του Ιράν, έτσι ώστε το θεοκρατικό καθεστώς της χώρας να υποχρεωθεί να καθίσει στο τραπέζι

των διαπραγματεύσεων με τις ΗΠΑ, με όρους που θα καθορίσει και θα επιβάλλει η ίδια η Ουάσινγκτον. Υπάρχει και ένα άλλο ενδεχόμενο, το οποίο προσελκύει το ενδιαφέρον των σκληροπυρηνικών παραγόντων της κυβέρνησης Τραμπ και όπως ήταν αναμενόμενο του Ισραήλ. Σε περίπτωση εκτροχιασμού των εξελίξεων, οι Ιρανοί πολιτικοί ενδέχεται να μη διαθέτουν χρονικά περιθώρια και αντοχές για να καθίσουν στο τραπέζι των συνομιλιών με τις ΗΠΑ. Σε αυτήν την περίπτωση, θα ακολουθήσει η ανατροπή του καθεστώτος, με ένα πιθανό πραξικόπημα ή μια λαϊκή εξέγερση. Μετά την ανατροπή του καθεστώτος στο Ιράν θα αναδυθεί μια νέα διακυβέρνηση που θα αναθεωρήσει τις σχέσεις της χώρας με τις ΗΠΑ και το Ισραήλ. Όπως γίνεται αντιληπτό τα προαναφερθέντα δύο σενάρια δεν αφορούν αποκλειστικά

το Ιράν. Με βάση το γεγονός ότι η Τεχεράνη, τα τελευταία χρόνια έχει αναπτύξει δράση – στρατιωτική, διπλωματική και οικονομική – σε μια γεωγραφία που απλώνεται από τα παράλια της Υεμένης μέχρι τα παράλια της Συρίας και του Λιβάνου, οι εξελίξεις που δρομολογούνται στο Ιράν έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν σαρωτικά όλες τις ισορροπίες στην ευρύτερη περιοχή.

Η όλη περιοχή

Η αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ θα μπορούσε να οδηγήσει το Ιράν σε αλλαγή πολιτικού καθεστώτος; Ο υπουργός Οικονομικών της χώρας Farhad Dajresand προειδοποιεί ότι το Ιράν εισέρχεται σε μία από τις πιο «ευαίσθητες περιόδους» μετά την επανάσταση του 1979. Ο υπουργός Εσωτερικών Abdul Raza Rahmani Fazli αποδέχεται δημοσίως ότι οι πρόσφατες μαζικές διαδηλώ-

Οι ΗΠΑ μπορούν να θέσουν υπό τον έλεγχό τους περιουσιακά στοιχεία ατόμων και εταιριών που έχουν ενταχθεί στις κυρώσεις.

σεις στο Ιράν αποτελούν σοβαρή πρόκληση για το καθεστώς.

«Σε τελική ανάλυση, οι ΗΠΑ, λαμβάνοντας υπόψη τους τις υφιστάμενες πραγματικότητες, επιχειρούν να επβάλλουν όρους και στρατηγικές στο Ιράν. Πώς θα συμβεί αυτό; Είτε με αλλαγή καθεστώτος είτε με αλλαγή συμπεριφοράς εκ μέρους του Ιράν», σημειώνει ο διευθυντής του London Middle East Institute, Hassan Hakimian. Ο ίδιος προειδοποιεί ότι με τις νέες κυρώσεις των ΗΠΑ, ολόκληρη η περιοχή εισέρχεται σε ακαρτογράφητα νερά, με όλα τα ενδεχόμενα να έχουν τεθεί επί τάπητος. Αναλυτές που συμμερίζονται την άποψη του κ. Hakimian προσθέτουν ότι την παρούσα στιγμή μονάχα ο ιρανικός εθνικισμός και η «αντιπάθεια» της πλειοψηφίας της ιρανικής κοινωνίας για τις ΗΠΑ, αποτελούν την μοναδική, πραγματική ασπίδα για την Ισλαμική Δημοκρατία.

Τα εμπόδια

Εκτός από τα αντιδυτικά αντανακλαστικά του ιρανικού λαού, υπάρχουν και άλλοι δύο παράγοντες που ενδέχεται να παρέχουν περιθώρια ανάσας στην ιρανική κυβέρνηση. Την ίδια στιγμή, αξιοσημείωτο ρόλο στο ζήτημα του Ιράν καλείται να διαδραματίσει για μια ακόμη φορά η Τουρκία. Ο πρώτος παράγοντας που καλείται να λάβει υπόψη του ο Τραμπ είναι η συμ-

μόρφωση των ξένων, κυρίως ευρωπαϊκών χωρών και εταιριών με τις νέες αμερικανικές κυρώσεις. Σε τελική ανάλυση, η επιτυχία αυτών θα εξαρτηθεί από τις πιέσεις που θα ασκήσει η Ουάσινγκτον στις ευρωπαϊκές και ξένες πρωτεύουσες για την πλήρη συμμόρφωση με τους όρους που θέτει η ίδια στο ζήτημα του Ιράν. Την ίδια στιγμή, μεγάλη σημασία έχει η ισορροπία στην παγκόσμια ενεργειακή αγορά. Λανθασμένοι χειρισμοί και αδυναμία συνεργατών των ΗΠΑ σε ό,τι αφορά την κάλυψη του κενού που αφήνει πίσω του το Ιράν στην αγορά του πετρελαίου θα μπορούσε να εκτροχιάσει την τιμή του μαύρου χρυσού, μια εξέλιξη που αναμφισβήτητα θα έπληττε ολόκληρη την παγκόσμια οικονομία.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στις εξελίξεις σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η Άγκυρα, η οποία θεωρεί ότι η Ουάσινγκτον επιχειρεί να εφαρμοστεί το μοντέλο διαπραμάτευσης που εφάρμοσε στην περίπτωση της Βόρειας Κορέας για το Ιράν. Ο μελετητής του φιλοκυβερνητικού τουρκικού think-tank Μπουρχανεττίν Ντουράν επισφαιρίζει τα εξής: «Η επιστροφή της Τεχεράνης στις διαπραγματεύσεις δεν είναι εύκολη υπόθεση. Όπως πλέον δεν είναι εύκολη υπόθεση η επικοινωνία του Ιράν με την Ευρώπη, τη Ρωσία, την Κίνα και την Τουρκία. Το Ιράν θα επιχειρήσει να αντισταθεί. Ωστόσο, σε περίπτωση που η διάλυση της οικονομίας συνοδεύεται με λαϊκές εξεγέρσεις, το καθεστώς δεν θα έχει άλλη επιλογή παρά να διαπραγματευτεί. Σε περίπτωση που η Τουρκία χειριστεί με επιτυχημένο τρόπο την υπόθεση Κασόγκι, θα μπορούσε να επεκτείνει την ακτίνα δράσης της στο ζήτημα του Ιράν».

ΠΑΜΕ ΓΗΠΕΔΟ

ΛΕΠΤΟ ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΟ ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

ΣΑΒΒΑΤΟ-ΚΥΡΙΑΚΗ 15:00 - 22:00

ΣΧΟΛΙΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΑΠΟΗΧΟ ΤΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΟΙ

ΜΑΡΙΟΣ
ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ
ΖΑΒΟΣ

ΣΑΒΒΑΣ ΚΟΣΙΑΡΗΣ

LISTEN LIVE
24sports.com.cy

Εξελιξείς για την κάρτα φιλάθλου

Το «καυτό» θέμα θα συζητηθεί στη Βουλή και ίσως προκύψουν αλλαγές στη νομοθεσία

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΚΗ

Σε μία πάρα πολύ σημαντική και ουσιαστική εξέλιξη για το «καυτό» και πολύ επίκαιρο ζήτημα της κάρτας φιλάθλου, το μεγαλύτερο κόμμα της αντιπολίτευσης, το ΑΚΕΛ (με 16 βουλευτές), προχώρησε προχθές (9 Νοεμβρίου), στην εγγραφή αυτεπάγγελτου θέματος για την αξιολόγηση της εφαρμογής του μέτρου της κάρτας φιλάθλου και άλλων προνοιών του συναφούς νόμου. Με γραπτή δήλωσή του ο βουλευτής του ΑΚΕΛ – Αριστερά – Νέες Δυνάμεις, Άριστος Δαμιανού ενημέρωσε για την πρωτοβουλία του κόμματός του: «Έχοντας υπόψη την κακή εικόνα που παρουσιάζουν τα γήπεδα και εν γένει οι αθλητικοί χώροι σε σχέση με την προσέλευση φιλάθλων, καθώς και πρόσφατες πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται αναφορικά με την κάρτα φιλάθλου, προχωρήσαμε σήμερα ως Κοινοβουλευτική Ομάδα ΑΚΕΛ – Αριστερά – Νέες Δυνάμεις, στην εγγραφή αυτεπάγγελτου θέματος για την αξιολόγηση της εφαρμογής του μέτρου της κάρτας φιλάθλου και άλλων προνοιών του συναφούς νόμου. Στόχος μας είναι η εξέταση στην Επιτροπή Νομικών των όποιων επιπτώσεων γενικά στον αθλητισμό και ειδικότερα στο ποδόσφαιρο και η εξαγωγή συμπερασμάτων».

Η θέση της Πολιτείας

Αναμένεται με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον η αντίδραση από το κυβερνητικό κόμμα και την κυβέρνηση. Πάντως, μέχρι πρόσφατα από την κυβέρνηση παρουσιάζονταν αποφασισμένοι να τηρήσουν όσα ψήφισαν. Το αν η στάση τους θα διαφοροποιηθεί, θα το μάθουμε σύντομα. Τώρα που το θέμα θα φτάσει στην ολομέλεια της Βουλής, ο κάθε βουλευτής θα έχει να σκεφτεί και τον πυρήνα των ψηφοφόρων του που θα σπεύσουν να βάλουν πίεση προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση. Ο υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεων Ιωνάς Νικολάου τόνισε σε πρόσφατες δηλώσεις επί του θέματος ότι δεν υπάρχει περίπτωση να κάνει πίσω, ενώ και ο πρόεδρος του Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού Κλεάνθης Γεωργιάδης δήλωσε με κατηγορηματικό τρόπο ότι θα παραμείνει, αν δεν προχωρήσει η εφαρμογή της κάρτας φιλάθλου.

Η Επιτροπή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Ειρήνη Λοϊζίδου Νικολαΐδου, πιστεύει ότι η υπάρχουσα νομοθεσία δεν επιτρέπει σε σωματεία ή άλλους οργανισμούς την κατοχή και χρήση προσωπικών δεδομένων. Η μοναδική Αρχή που είναι αρμόδια να διατηρεί αρχείο φιλάθλων είναι ο Κυπριακός Οργανισμός Αθλητισμού.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Κατόπιν εορτής...

Ανεξάρτητα από την όποια κατάληξη στο θέμα της κάρτας φιλάθλου, το γεγονός δεν αλλάζει. Άρνησαν πολύ οι παράγοντες των σωματείων μας να αντιδράσουν ή δεν υπολόγισαν σωστά το μέγεθος του προβλήματος, έχοντας μάλιστα μπόλικο χρόνο μπροστά τους για να αξιολογήσουν τα δεδομένα. Ότι δηλαδή συμβαίνει τις περισσότερες φορές στο κυπριακό ποδόσφαιρο. Ενεργούμε κατόπιν εορτής, είτε γιατί δεν δίνουμε την πρότερη σημασία σε κάποια ζητήματα, είτε γιατί δεν τα αγγίζουμε, αν δεν θίξουν και επηρεάσουν τα σωματεία ή μας συμφέρουν.

* * * * *

Ντέρμπι με προεκτάσεις

Πάει καιρός να προκύψει ντέρμπι της Λεμεσού με τέτοια αγωνιστικά δεδομένα και κυρίως με χαρακτήρα ντέρμπι κορυφής. Νωρίς ακόμη, μόλις στην ένατη αγωνιστική του φετινού πρωταθλήματος, το οποίο αποτελείται σήμερα στο Τσίρειο θα έχει σημαντικές προεκτάσεις. Για την ΑΕΛ που έχει την ευκαιρία να δημιουργήσει μια σημαντική απόσταση από ένα βασικό διεκδικητή του τίτλου. Για τον Απόλλωνα που βρίσκεται προ του κινδύνου μιας πρωτόγνωρης τα τελευταία χρόνια κατάστασης, με ενδεχόμενη τρίτη σειρά αποτυχία σε αγώνα πρωταθλήματος. Και για τις άλλες ομάδες που βρίσκονται στα ψηλά της βαθμολογίας. Είτε αυτές θεωρούν ότι προς το συμφέρον τους είναι να απολέσει βαθμούς η

Από την παρουσίαση της κάρτας φιλάθλου με το σλόγκαν για νέα εποχή στα γήπεδα. Μάλλον αυτή η εποχή δεν ήλθε ποτέ.

Η επιστολή και οι προτάσεις των έξι συλλόγων

Έξι σωματεία ένωσαν τις δυνάμεις τους και απέστειλαν επιστολή στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων, τους προέδρους των κοινοβουλευτικών κομμάτων και τον πρόεδρο της ΚΟΠ για το θέμα της Κάρτας Φιλάθλου.

Την επιστολή συνυπογράφουν τα σωματεία: ΑΕΛ, Αλκή, ΑΠΟΕΛ, Δόξα, Ομόνοια και Νέα Σαλαμίνα. Τα έξι σωματεία ζητούν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας την άμεση τροποποίηση του μέτρου της κάρτας φιλάθλου, καθώς, όπως υποστηρίζουν, το μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης της προσέλευσης του κόσμου στους αγωνιστικούς χώρους, οφείλεται στην εφαρμογή του μέτρου της κάρτας φιλάθλου.

Παραδέχονται όμως ότι οι λόγοι που ο κόσμος γύρισε την πλάτη στο ποδόσφαιρο δεν έχει να κάνει αποκλειστικά με την κάρτα φιλάθλου, απαριθμώντας και άλλα αίτια όπως είναι τα «γερασμένα» γήπεδα, η ελλιπής καθαριότητα των σταδίων, το αίσθημα ανασφάλειας που υπάρχει στις εγκαταστάσεις των γηπέδων, αλλά και από πλευράς διαιτησίας, την υποστελέχωση των γηπέδων, τις υψηλές τιμές των εισιτηρίων και την έλλειψη χώρων στάθμευσης στα κυπριακά γήπεδα.

Το πιο σημαντικό είναι ότι στην επιστολή των «έξι» γίνεται ουσιαστική

Η εικόνα της γεμάτης βόρειας εξέδρας από Γερμανούς και του άδειου ΓΣΠ από Κύπριους θορύβησε τους πάντες.

πρόταση για αλλαγή δεδομένων με την κάρτα φιλάθλου. Οι ομάδες εισηγούνται «η ευθύνη δημιουργίας μπάρτρου να μεταβιβαστεί στα Σωματεία και αυτά να καθορίσουν διαχειριστές αρχείων».

«Κάθε ομάδα να είναι υπεύθυνη για τους δικούς της φιλάθλους που με δική τους επιλογή θα αποτελέσουν μέλος του εκάστοτε αρχείου. Αν προκύπτει οποιοδήποτε θέμα με περιστατικά bias τότε εάν ζητηθεί από την Αστυνομία κατόπιν εντάλματος

να δίνει πρόσβαση στην Αστυνομία για να κάνει την δουλειά της. Όλες οι ομάδες επιθυμούν την απομόνωση και αποβολή των ταραξιών από τα γήπεδα, καθώς και την παραδειγματική τιμωρία τους».

Οι έξι ομάδες (ΑΕΛ, Αλκή, ΑΠΟΕΛ, Δόξα, Ομόνοια, Νέα Σαλαμίνα) που απέστειλαν επιστολή στον ΠτΔ με την οποία ζητούν την τροποποίηση του νόμου, έλαβαν πρόσκληση από τον πρόεδρο της Βουλής Δημήτρη Συλλούρη να παρευρεθούν στην ολομέλεια της Βουλής που θα γίνει την επόμενη Τετάρτη για να τεθεί προς συζήτηση το θέμα.

Έκτακτη συνέλευση της ΚΟΠ

Οι έξι σύλλογοι αναμένουν και την ανταπόκριση της Κυπριακής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου, στο αίτημα που έκαναν για σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης, προκειμένου να συζητηθεί το περιεχόμενο της επιστολής τους. Είναι πολύ πιθανό να προηγηθεί η συνέλευση της ΚΟΠ για να δημιουργηθεί ένα πιο ευρύτερο μέτωπο από τα σωματεία πριν από τη μετάβασή τους στη Βουλή για τη συζήτηση του θέματος.

Όπως γίνεται αντιληπτό, το επίκεντρο του ενδιαφέροντος πλέον μετατοπίζεται στον χειρισμό που θα γίνει το θέμα από την Πολιτεία και το πώς αυτή θα τοποθετηθεί στα αιτήματα των έξι συλλόγων.

* * * * *

Διαφοροποίηση στο μπάσκετ

Η μέχρι τώρα πορεία των πραγμάτων στην καλοθοσφαιρική χρονιά δείχνει διαφορετική από την περσινή. Η ΕΘΑ κερδίζει το Σούπερ Καπ με νίκη επί της ΑΕΚ. Η ΑΕΛ κερδίζει τον Κεραυνό στο Στρόβολο και παραλίγο να κάνει τη ζημιά και στην ΑΕΚ. Η Ομόνοια κερδίζει την ΕΘΑ. Αυτά περί αποτελεσμάτων. Όσον αφορά την ποιότητα, δεν έχουμε δει κάτι το αξιόλογο. Ο τομέας αυτός είναι μέτριο επιπέδου. Αυτό αντανάκλασε κυρίως τις δύο μεγάλες δυνάμεις του χώρου των τελευταίων χρόνων. ΑΕΚ και Κεραυνός, δεν έχουν παρουσιάσει μέχρι τώρα αυτά που περίμεναν οι φίλοι του αθλήματος.

* * * * *

Δηλητηριώδη δημοσιεύματα

Ακροδεξιά ΜΜΕ υπάρχουν παντού. Παλιότερα ήταν κυρίως περιθωριακά έτσι όπως διαμορφώνεται όμως το πολιτικό γίγνεσθαι ανά τον πλανήτη όχι μονάχα έχουν βγει στο προσκήνιο αλλά και πρωταγωνιστούν στο χώρο. Στην κυπριακή αθλητικογραφία, τυπικά δεν υπάρχει τέτοιο Μέσο. Είναι όμως μερικά που πλασάρουν ως αντικειμενικά και μονάχα αθλητικά που τα δημοσιεύματα τους μοιάζουν με περιοδικό ακροδεξιό οργανώσεων. Και ως είθισται πίστον χώρο είναι γραμμένα από κάποιον ανώνυμο δημοσιογράφο-φάντασμα. Δυστυχώς, εποπτικά όργανα δεν υπάρχουν, ούτε και υπάρχουν συνεχώς το φάντασμα ρασιιστής δημοσιογράφος κόβει και ράβει ανάλογα με το τι του λένε τα φαντάσματα αφεντικού του.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Η μαγική λέξη... «προϊόν»

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Τόσο καιρό κοιμόντουσαν. Ή αν θες τους έφτυναν και αυτοί θεωρούσαν ότι έβρεχε. Μέχρι που μια μέρα, αφού κατάλαβαν τα αυτονόματα αποφάσιον από κοινού να συντάξουν μια επιστολή και να την στείλουν σ' όλες τις αρμόδιες αρχές συμπεριλαμβανομένου και του Προέδρου της Δημοκρατίας. Και κάπου εδώ, μια ακόμη φορά ισχύει αυτό που λέει ο θυμώσος λαός «κάλλιο αργά παρά ποτέ».

Είναι ανούσιο να σταθείς στην αργοπορία που έδειξαν, στην παθητική στάση που κράτησαν όλα αυτά τα χρόνια. Είναι πλέον επιβεβλημένη η από κοινού δράση των σωματείων ή ποδοσφαιρικών εταιρειών. Δεν μπορεί τα μεγαλύτερα αθλητικά σωματεία του τόπου να παραμένουν αδρανή, σε θέματα που αφορούν ή τα πλήττουν άμεσα.

Κάλλιο αργά παρά ποτέ λοιπόν. Πρώτη φορά σε επιστολή τους τα σωματεία – μετά λύπης παρατηρώ ότι απουσιάζουν Απόλλωνας, Ανόρθωση και ΑΕΚ – θέτουν επί τάπητος τα πραγματικά προβλήματα του χώρου.

Ναι μεν στο περιεχόμενο της επιστολής περιλαμβάνεται και το θέμα της κάρτας, αλλά πολύ πιο ουσιαστικές είναι οι λίγες πολύ παραδέχονται ότι ακόμη μεγαλύτερα και από την κάρτα είναι η αναξιοπιστία, οι ερασιτεχνικές μέθοδοι που επικρατούν στον χώρο της διαιτησίας, φυσικά οι γηπεδικές εγκαταστάσεις αλλά και οι υπηρεσίες που παρέχονται στους πελάτες/φιλάθλους.

Δεν είναι να ευλογήσουμε τα γένια μας, αλλά για τούτα ακριβώς τα προβλήματα η στήλη εδώ και χρόνια παλεύει, προσπαθώντας να τα φέρει στην επιφάνεια. Χρόνια τώρα προσπαθούμε να περάσουμε στο μυαλό των αρμοδίων την ευκαιρία που έχουν να προωθήσουν ή καλύτερα να βελτιώσουν το «προϊόν» ποδόσφαιρο που βρίσκεται υπό την κατοχή τους.

Όταν επιτέλους αντιληφθούν ότι διαχειρίζονται το πιο ελκυστικό προϊόν ψυχαγωγίας στη σύγχρονη κυπριακή κοινωνία, τότε ίσως κατανοήσουν ότι μπορούν να δειλάσουν ακόμη μεγαλύτερο κομμάτι του κόσμου. Και θα είναι κυρίως προς όφελός τους. Και οικονομικά και κοινωνικά... πού ξέρεις και πολιτικά, μιας και είμαστε στην Κύπρο.

«Προϊόν», λοιπόν, είναι η μαγική λέξη. Είναι το «προϊόν» που θα πρέπει να πλασαριστεί στην καλύτερη δυνατή μορφή του για να εκλύσει τους πελάτες/οπαδούς, κατ' επέκταση τους χορηγούς απ' όλο το φάσμα του επιχειρηματικού κόσμου για να επικρατήσουν καθολικά μέσα στην αγορά-κοινωνία.

Εξι μόλις υπογραφές

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Το θέμα δεν έχει να κάνει (μόνο) με την ουσία της πρότασης ή της κοινής προσπάθειας έξι σωματείων, για τη διαφοροποίηση των δεδομένων για την κάρτα φιλάθλου. Ούτε και με τις λιγοστές ελλείψεις αλλαγής της δεδομένων, κάτι που ίσως επικρατήσει κάποιος απ' αυτούς που δεν έβαλαν την υπογραφή τους στην επιστολή.

Το θέμα έχει να κάνει με τη διαπίστωση πως για ακόμη μία φορά, ακόμη και για ένα τόσο σοβαρό θέμα, το οποίο λίγο ή πολύ επηρεάζει όλους, η αντιμετώπιση του δεν βρίσκεται ενωμένα όλα τα σωματεία ή έστω τις μεγάλες δυνάμεις του κυπριακού ποδοσφαίρου. Ακόμη και αν προκύπτουν διαφορές ως προς το περιεχόμενο της συγκεκριμένης επιστολής – εισήγησης ή έστω διαφορετικές προεγγίσεις σε κάποια θέματα, η λογική λέει πως μια κοινή προσπάθεια, αν όχι όλων, της συντριπτικής πλειοψηφίας των επηρεαζόμενων σωματείων, θα μπορούσε να επιτευχθεί. Και η λογική είναι σίγουρη, πως η απουσία πολλών υπογραφών προέδρων σωματείων στη συγκεκριμένη επιστολή δεν οχετίζεται με ουσιαστική διαφωνία στο συγκεκριμένο θέμα. Πολύ περισσότερο, από τη στιγμή που ολόνα και πιο έντονες ήταν τις τελευταίες εβδομάδες οι θέσεις προέδρων ή παραγόντων γενικότερα, για το πρόβλημα της αποχής του κόσμου και της μείωσης των εισιτηρίων και την ίδια ώρα οι εξαγγελίες και διαβεβαιώσεις για πρωτοβουλίες, προκειμένου να αλλάξει κάτι, να βρεθεί μια λύση.

Σωματειακά συμφέροντα, κόντρες και αντιπαράθεσεις είναι αυτά που εξακολουθούν να διατηρούν αποστάσεις μεταξύ κάποιων σωματείων, εμποδίζοντας τη σύμπλευση ακόμη και σε τέτοια σοβαρά ζητήματα. Αν ισχυρε κάποι διαφορετικό, θα είχαμε ήδη ενώπιόν μας διαφωνούμενες προτάσεις, σε σχέση με την επιστολή των «6», άλλες εισηγήσεις και άλλες πρωτοβουλίες.

Όυτε η πρώτη και δυστυχώς ούτε η τελευταία φορά που προκύπτει ένα τέτοιο σκηνικό στο κυπριακό ποδόσφαιρο. Γι' αυτό και χωρίς λύση, εδώ και χρόνια, μένουν τεράστια προβλήματα στον χώρο και παρά τις αντιθέτες, διαχρονικά, εξαγγελίες και δηλώσεις, σε σχέση με την επιστολή των «6», άλλες εισηγήσεις και άλλες πρωτοβουλίες.

πρωτοπόρος ΑΕΛ, είτε εκτιμούν συμφέρουσα μια νέα απώλεια για τον Απόλλωνα είτε εύχονται ένα ισόπαλο αποτέλεσμα...

* * * * *

Ό,τι να 'ναι...

Ένα ευρωπαϊκό ματς στην Κύπρο μπορεί να αποτελέσει αφορμή για να μάθουμε μέχρι και τι έγινε στις ενδιάμεσες εκλογές των ΗΠΑ, ν' αναλύσουμε το φαινόμενο για το λιώσιμο των πάγων στη Νορβηγία, τι έγινε στον εμφύλιο της Κορέας τον περασμένο αιώνα και φυσικά να εντοπίσουμε τα λάθη που έγιναν εκ μέρους των Περσών στη ναυμαχία της Σαλαμίνας. Γενικώς ό,τι να 'ναι.

* * * * *

Μάρκο Μότα

«Σε χρόνο ρεκόρ. Μετά από δύο μήνες, είμαι έτοιμος να παιζω. Ευχαριστώ καθηγητή Φορνάρο». Με αυτή την ανάρτηση στο Instagram, ο αμυντικός της Ομόνοιας, Μάρκο Μότα, σχολίασε την κατάστασή του, μετά τον τραυματισμό του. Θυμίζουμε ότι ο Μάρκο Μότα, που ερχόμενος στην Κύπρο χαρακτηρίστηκε δικαίως ως η πλέον κληρή μετεγγραφημένη Ομόνοιας, δεν είναι δηλωμένος στον κατάλογο της ομάδας και δεν έχει δικαίωμα συμμετοχής μέχρι τον Ιανουάριο, οπότε και θα μπορεί να δηλωθεί κανονικά. Αν συμβεί αυτό τότε θα καταλάβει μία από τις τέσσερις θέσεις μεταγραφικής ενίσχυσης που δικαιούται η ομάδα. Άρα η Ομόνοια θα κάνει τρεις άλλες μετεγγραφές. Το εκφράζουμε με σιγουριά για τις άλλες τρεις και δεν φαίνεται να υπάρχει κανείς που διαφωνεί.

Μεταβολές εβδομάδας

	Χ.Α.Κ. -0,07%		Χ.Α. 0,4%		Dow Jones -1,38%		Nasdaq -1,79%		Nikkei 1,84%		Dax 0,02%		FTSE 100 -0,50%		ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ Ρωσική βοήθεια στο Ιράν με το αζημίωτο Σελ. 9		Πετρέλαιο -1,8%		€/ \$ -0,55%
--	------------------	--	--------------	--	---------------------	--	------------------	--	-----------------	--	--------------	--	--------------------	--	--	--	--------------------	--	-----------------

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

EUROBANK

Φιλοξένησε συνέλευση του Trade Club Alliance

Πέραν των 1200 ελληνικών εταιρειών έχουν εγγραφεί στο Trade Club Alliance, το ψηφιακό δίκτυο διασύνδεσης επιχειρήσεων. Στην περίπτωση της Κύπρου υπολογίζονται γύρω στις εκατό. Η Eurobank, η οποία εκπροσωπεί τις αγορές Ελλάδας και Κύπρου, φιλοξένησε την 3η γενική συνέλευση. **Σελ. 6**

ΕΛΛΑΔΑ

Πρωταθλήτρια και φέτος στην υπερφορολόγηση

Στην 29η θέση μεταξύ των 35 μελών του ΟΟΣΑ κατατάσσεται για το 2018 η Ελλάδα στον Δείκτη Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας του Tax Foundation. Ο δείκτης συυπολογίζει, τις επιδόσεις στους εταιρικούς και φόρους εισοδήματος, στους έμμεσους και στους φόρους ακινήτων. **Σελ. 8**

ΚΙΝΑ

Συνεχίζει την επέλαση στην υψηλή τεχνολογία

Η επέλαση της Κίνας στους ζωτικούς τομείς της παγκόσμιας οικονομίας, στην υψηλή τεχνολογία και στις πλουτοπαραγωγικές πηγές του πλανήτη έχει προχωρήσει σημαντικά, συχνά με αθέμιτα μέσα και κατά παράβαση κανόνων δεοντολογίας ή συμφωνημένης ρύθμισης του παγκόσμιου εμπορίου. **Σελ. 10**

Real Estate

Κινέζοι στην Αθήνα και Ρώσοι στα νησιά για βίζα

Οι Κινέζοι που αγοράζουν ακίνητα στην Ελλάδα για εξασφάλιση βίζας προτιμούν το κέντρο της Αθήνας. Αγοράζουν επίσης επαύλεις στα νότια προάστια. Οι Ρώσοι εστιάζουν και στη Χαλκιδική. Οι αγοραστές από χώρες της Μέσης Ανατολής, προτιμούν κυρίως τα νότια προάστια. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετιών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,38%	0,02%
Γερμανία	0,41%	0,01%
Γαλλία	0,79%	0,04%
Ιταλία	3,42%	0,5%
Ισπανία	1,61%	0,5%
Ιρλανδία	1%	0,4%
Ελλάδα	4,39%	0,21%
Ην. Βασίλειο	1,52%	0,7%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BB	R-4
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Η τιμή ρεύματος γονατίζει βιομηχανίες

Περιορίζονται αισθητά οι επενδύσεις τους, ενώ απειλείται άμεσα και η βιωσιμότητα ορισμένων

Οι αυξήσεις στην τιμή του ρεύματος εκτός του ότι καίνε τις τσέπες των καταναλωτών απειλούν άμεσα και τις κυπριακές βιομηχανίες. Οι επιχειρήσεις βλέπουν σημαντική μείωση στα κέρδη τους, γεγονός που τους περιορίζει ενδεχόμενες επεν-

δύσεις και ανοίγματα. Σε ορισμένες περιπτώσεις απειλείται άμεσα και η βιωσιμότητά τους. Επίσης, το αυξημένο ηλεκτρικό ρεύμα που πληρώνουν οι εμπορικοί και βιομηχανικοί καταναλωτές, λειτουργεί

τους έναντι άλλων αντίστοιχων ευρωπαϊκών εταιρειών. Όπως αναφέρει στην «Κ» ο Ανδρέας Ανδρέου διευθυντής τμήματος βιομηχανίας ΚΕΒΕ, τα πράγματα για τις επιχειρήσεις είναι πολύ πιο δύσκολα, καθώς το κόστος του ηλεκ-

τρικού ρεύματος αποτελεί αστάθμητο παράγοντα που μπορεί να επιφέρει ανεπανόρθωτη ζημιά στις επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις μετρήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ του 2ου εξαμήνου του 2016 και του 2ου εξαμήνου

του 2017, η Κύπρος καταγράφει τις μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών. Το ποσοστό αύξησης για την Κύπρο ανέρχεται στο 7,5% και στην περίπτωση της Ελλάδας στο 6,7%. Την ίδια ώρα οι τιμές μειώνονται σε 16 χώρες της Ε.Ε. **Σελ. 4**

Απέχουμε 6 τρισ. δολάρια από το ηλεκτρικό αυτοκίνητο

Περίπου 6 τρισ. δολάρια απαιτούνται για να αναπτυχθούν οι αναγκαίες υποδομές ώστε να μεταβούμε στην εποχή του ηλεκτροκίνητου αυτοκινήτου. Η εκτίμηση ανήκει στην Goldman Sachs που επισημαίνει πως ένα τέτοιο κεφάλαιο αντιπροσωπεύει περίπου το 7,5% ως 8% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Το υψηλό κόστος των υποδομών, αλλά και των μπαταριών, αναστέλλει την πλήρη ανάπτυξη της αγοράς ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων, μολονότι οι πωλήσεις εμφανίζουν ιλιγγιώδη άνοδο. **Σελ. 11**

Πιστωτικές προκλήσεις αντιμετωπίζει η Κύπρος

Επιστημόνες των Moody's

Η Κύπρος αντιμετωπίζει πιστωτικές προκλήσεις που προκύπτουν από το γεγονός ότι η κυπριακή οικονομία είναι μικρή και σχετικά μη διαφοροποιημένη οικονομία, λέει στην «Κ» ο Henry MacNevin, Associate managing director των Moody's. Τονίζει, επίσης, ότι είναι απίθανο να διατηρηθεί ο αυξημένος ρυθμός ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. **Σελ. 3**

Σε 15 χρόνια οι τράπεζες θα έχουν το μισό προσωπικό

Συνέντευξη Κίλιαν Μπερζ

Στα επόμενα 15 χρόνια το προσωπικό των τραπεζών θα έχει μειωθεί κατά 50%, καθώς η τεχνολογία αλλάζει τα δεδομένα στον κλάδο, τονίζει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο επικεφαλής του κλάδου χρηματοπιστωτικών θεσμών της Boston Consulting Κίλιαν Μπερζ. **Σελ. 5**

ΑΠΟΨΗ / Του ΠΑΜΠΟΥ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Πολιτειακοί θεσμοί, εισοδηματικές ανισότητες και οικονομική ανάπτυξη

Πρόσφατα μελέτες από τον ΟΟΣΑ και τη Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης έχουν καταδείξει τη μεγάλη σημασία που έχει η εμπιστοσύνη προς τους πολιτειακούς θεσμούς και η ποιότητα αυτών των θεσμών ως προς τη θετική πορεία μιας οικονομίας.

Η έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους πολιτειακούς θεσμούς επηρεάζει με πολλούς τρόπους την οικονομία. Καταρχάς, μια τέτοια καχυποψία μπορεί να προέρχεται από την ύπαρξη εκτεταμένων διαφθοράς και τις ελλείψεις του κράτους δικαίου. Ταυτόχρονα επηρεάζει αυτά τα φαινόμενα. Επιπλέον, το κλίμα καχυποψίας απέναντι στους πολιτειακούς θεσμούς συμβαδίζει με υψηλά επίπεδα φοροδιαφυγής,

κάτι που εμποδίζει ένα κράτος από το να ξοδέψει περισσότερα προς όφελος των πολιτών. Γενικά, η χαμηλή ποιότητα των θεσμών και η καχυποψία των πολιτών επηρεάζουν ως φαινόμενα τα μεγέθη της κατανάλωσης και των επενδύσεων.

Ένας παράγοντας, ο οποίος συντείνει στην αύξηση της καχυποψίας απέναντι στους πολιτειακούς θεσμούς, είναι, σύμφωνα με μια πρόσφατη μελέτη ερευνητών της Κεντρικής Τράπεζας της Αυστρίας, οι εισοδηματικές ανισότητες. Η ύπαρξη ή η αύξηση των εισοδηματικών ανισοτήτων κάνουν τους πολίτες πιο καχύποπτους απέναντι στους θεσμούς. Αυτό πολιτικά τροφοδοτεί τις ακραι-

ες τάσεις λαϊκισμού που βρίσκονται σε άνοδο σε όλη την Ευρώπη. Επηρεάζει όμως και την οικονομική ανάπτυξη καλλιεργώντας ένα κλίμα αβεβαιότητας και καχυποψίας ανάμεσα στους πολίτες.

Όλες οι πιο πάνω παρατηρήσεις σχετίζονται με την κατάσταση που επικρατεί στην Κύπρο από την αρχή της οικονομικής κρίσης και μετά. Τα επίπεδα εισοδηματικών ανισότητας έχουν αυξηθεί όπως επίσης έχει αυξηθεί κατακόρυφα η αρνητική στάση και αποτίμηση των πολιτών απέναντι στους θεσμούς. Μάλιστα, οι πολίτες εκτιμούν ότι θεσμοί όπως τα δικαστήρια, η Αστυνομία, η δημόσια διοίκηση ή τα δημαρχεία βρίσκονται σε πορεία χειρότερους.

Η Κύπρος βέβαια βιώνει τα τελευταία δύο χρόνια ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Όμως αυτό έχει να κάνει από τη μία με τη κάλυψη της ζημιάς που προήλθε από την οικονομική κρίση και από την άλλη με την εμφάνιση θετικών συγκυριακών παραγόντων. Η οικονομική ανάπτυξη είναι πιθανόν να διορθώσει κάπως τις εισοδηματικές ανισότητες μέσω της μείωσης της ανεργίας. Από μόνη της όμως δε θα βελτιώσει τη λειτουργία των πολιτειακών θεσμών, ούτε θα αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών σε αυτούς. Ειδικά, μάλιστα, σε σχέση με τους νέους, οι οποίοι ως κοινωνικοί ομάδα εμφανίζονται ως οι πιο αποστασιοποιημένοι από τους θεσμούς αυτούς, θα πρέπει

να ληφθεί υπόψη ότι η ψηλή νεανική ανεργία θα συνεχιστεί, αφού έχει να κάνει με την ανισορροπία ανάμεσα στα προσόντα των νέων και τις προσφερόμενες θέσεις εργασίας. Ταυτόχρονα, οι νέοι υφίστανται και ένα άλλο είδος κοινωνικών περιθωριοποιήσεων αφού οι χαμηλοί μισθοί που προσφέρονται σε αυτούς δεν τους εξασφαλίζουν ευημερία.

Το συμπέρασμα από τα πιο πάνω είναι ότι αν η Κύπρος θέλει να εξασφαλίσει πιο σταθερές βάσεις οικονομικής ανάπτυξης, θα πρέπει να περιορίσει τις εισοδηματικές ανισότητες και να βελτιώσει τους πολιτειακούς θεσμούς, διορθώνοντας έτσι δύο πολύ σημαντικές παθογένειες.

Cyprus Real Estate Market

First Half in Review | H1 2018

Visit www.pwc.com.cy/real-estate to download the publication

ΑΠΟΨΗ Του ΜΙΧΑΗΛ ΟΥΛΜΠΙΟΥ

Προέχει η χρηματοπιστωτική σταθερότητα

Η κατάρρευση του Συνεργατισμού σύμφωνα με την Ε.Ε. ήταν αποτέλεσμα κακής εταιρικής διακυβέρνησης και αργοπορίας των εκποιήσεων. Ως αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης οι Ευρωπαίοι επόπτες είχαν μπενδίσει τις αξίες των εξασφαλίσεων που αφορούσαν την πρώτη κατοικία με αποτέλεσμα άμεσα νέα κεφάλαια τα οποία όμως ούτε το κράτος αλλά ούτε άλλος ιδιώτης επενδυτής μπορούσε να καταβάλει. Η κατάσταση δεν διαφέρει και πολύ στις υπόλοιπες τράπεζες. Παρά τη σημαντική πρόοδο στο θέμα

την πρόοδο που αναμένουν από τις υπόλοιπες τράπεζες, θα ζητήσουν, όπως άλλωστε το έχουν πράξει μερικές φορές στο παρελθόν, νέα κεφάλαια. Μια τέτοια εξέλιξη δεν είναι βέβαιο ότι θα έχει καλό τέλος. Πολλοί προβάλουν τον ηθικό κίνδυνο ως το κύριο πρόβλημα του σχεδίου. Ας σταθμίσουν όμως τις κοινωνικές αλλά και οικονομικές συνέπειες από τη διαιώνιση του προβλήματος των ΜΕΔ.

Η παρέμβαση του κράτους στην αγορά σε εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε παράλογη αλλά ούτε και καταχρηστική σε βάρος των φορολογούμενων. Θέλω να θυμίσω πως ανάλογα επιχειρήματα σε σχέση με τον ηθικό κίνδυνο προβλήθηκαν και στις ΗΠΑ όταν στους τελευταίους μήνες της θητείας της η κυβέρνηση Μπους το 2008 υποχρεώθηκε να ζητήσει ένα αστρονομικό ποσό από το κογκρέσο για να στηρίξει τον τραπεζικό τομέα. Κάποιοι τότε έκαναν λόγο ακόμα και σοσιαλισμό στις ΗΠΑ αφού θα κοινωνικοποιούνταν οι ζημιές. Το πρόγραμμα TARP (Trouble Asset Relief Program) διασφάλισε όχι μόνο τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα αλλά και την οικονομική ανάπτυξη. Έτσι και το ΕΣΤΙΑ. Θα διασφαλίσει όμως και την κοινωνική σταθερότητα έστω και αν ανάμεσα σε αυτούς που δυσκολεύονται να πληρώσουν τις υποχρεώσεις τους υπάρχουν και στρατηγικοί κακοίληρωτες. Υπενθυμίζουμε όμως ότι οι τράπεζες εδώ και μήνες απέκτησαν πλέον όλα τα εργαλεία για να τους κυνηγήσουν. Το κράτος δεν θα χαρίσει, αλλά θα δανείσει κρήματα ώστε να μπει ένα οριστικό τέλος στο πρόβλημα χωρίς να προκαλέσει κοινωνικές και οικονομικές παρενέργειες.

Ο τραπεζικός τομέας θα καταστεί κερδοφόρος διαμορφώνοντας καλύτερες συνθήκες ανάπτυξης και σταθερότητας. Αν και σήμερα έχουμε μεγαλύτερο πρόβλημα συστημικών τραπεζών από το παρελθόν οι προοπτικές εξυγίανσης του τραπεζικού τομέα βελτιώνονται ακόμη περισσότερο με το ΕΣΤΙΑ. Οι προσπάθειες του υπουργού Οικονομικών βρίσκονται προς την ορθή καταύθυνση. Η μόνη κριτική που κατά τη γνώμη μας υπάρχει προς τη κυβέρνηση είναι γιατί δεν έγινε ωριμότερα.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Κινητή τραπεζική μονάδα στην Κύπρο, τραπεζικός υπάλληλος σαν να λέμε παγωτατζής.

Εμβρόντιος ο Κουλιός

Έκπληξη εξέφρασε ο βουλευτής Ζαχαρίας Κουλιός για την δήλωση του υπουργού Χάρη Γεωργιάδη ότι αν ήταν στο χέρι του θα έκλεινε περισσότερο υποκαταστήματα τραπεζών, ώστε να περιοριστούν τα λειτουργικά τους έξοδα, καθώς ο μεγάλος αριθμός τους που το 2010 είχε φθάσει τα 1000 ήταν υπερβολικά μεγάλος σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας αλλά και του πληθυσμού. Προφανώς ο κ. Κουλιός αλλά και άλλοι βουλευτές που επέκριναν τον κ. Γεωργιάδη είχαν ανάλογες θέσεις και την περίοδο των Κυπριακών Αερογραμμών, η οποία πετούσε σε μη κερδοφόρα δρομολόγια.

Νομική υπηρεσία για κλάματα

Ο γενικός εισαγγελέας υποσχέθηκε πολλά για το σκάνδαλο της οικονομίας όμως φυλακή μόνο τον Ρίκκο έβαλε μέχρι στιγμής. Η κατάσταση είναι για γέλιο αλλά και για κλάματα. Μετά την αθωωτική απόφαση από το Ανώτατο δικαστήριο για τον Αντρέα Ηλιάδη και την Τράπεζα Κύπρου ήρθε την περασμένη βδομάδα και η πρώτη απόφαση για τους αξιωματούχους της πρώην Λαϊκής, η οποία τους καταδίκασε σε χρηματικό πρόστιμο που τους αναλογεί σε μισθούς 4 μηνών με βάση τις απολαβές τους την περίοδο του τραπεζικού πάρι. Ανάμεσα στους λόγους που ανέφερε το δικαστήριο είναι ότι η κατηγορούσα αρχή δεν πήρε μάρτυρα που να στοιχειοθετεί οποιαδήποτε ζημιά σε επενδυτή. Ασφαλώς υπήρξε ζημιά στους επενδυτές, όταν η τράπεζα ανακοινώνει καλύτερα αποτελέσματα από τα πραγματικά αλλά αυτά είναι ψηλά γράμματα για τον Κώστα Κληρίδη. Τι έγιναν τα

εκατομμύρια (περίπου 40 εκατ.) που έλαβε η Νομική Υπηρεσία για εμπειρογνώμονες και άλλα σχετικά έξοδα για τις υποθέσεις αυτές;

Καίει η ΑΗΚ

Το συντεχνιακό καρτέλ της ΑΗΚ έκαψε στην κυριολεξία τους καταναλωτές και έχει το θράσος να

τους καλεί και σε εξοικονόμηση. Δηλαδή πόση εξοικονόμηση έχει κάνει η ίδια στα λειτουργικά της έξοδα για να έχουμε και καλό ρύθιμα; Πότε το κράτος θα βάλει ένα τέλος σε αυτή τη δυναστεία;

Γιάννης πίνει, Γιάννης κερνάει

Αύξηση στην τακτική χρηματοδότηση των κομμάτων κατά 2,5 εκατ. ευρώ διαπίστωσε λέει ο γενικός ελεγκτής κατά την περίοδο 2018-19. Όπως σημειώνει στην έκθεσή του, τέτοια σημαντική αύξηση θα έπρεπε να συνοδευόταν από την πλήρη κατάργηση των ιδιωτικών εισηφορών στα κόμματα. Εδώ συμφωνούμε με τον γενικό. Δεν φτάνει που τα κόμματα μας φέσωσαν τον Συνεργατισμό αύξησαν αυθαίρετα και τη χορηγία τους. Γιάννης πίνει, Γιάννης κερνάει.

Η λύση του Κυπριακού περνά από την ΑΗΚ

Στο απίθανο σενάριο επίλυσης του Κυπριακού θα δημιουργηθεί κοινοπραξία επιχειρηματιών με το τουρκικό κράτος για μεταφορά και διανομή ρεύματος από τον υπό κατασκευή πυρηνικό σταθμό στο Ακιογιου στην Κύπρο. Με βάση αυτό το σενάριο η μεταφορά ρεύματος με υποθαλάσσιο καλώδιο είναι εφικτή, αλλά κυρίως κερδοφόρα. Οι κύριοι καταναλωτές θα έχουν επιλογή φθηνότερης αλλά και πιο καθαρής ενέργειας. Όμως το σενάριο αυτό είναι φανταστικό. Άλλωστε τα πράγματα κινούνται... χαλάρα.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν είναι το σύνολο όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράχθηκαν μέσα στην επικράτεια μιας χώρας σε χρονικό διάστημα ενός έτους (ή αν έχει καθοριστεί διαφορετική χρονική περίοδος) και εκφράζεται σε χρηματικές μονάδες. Στον υπολογισμό λαμβάνουμε υπόψη το προϊόν που παράχθηκε εντός της επικράτειας της χώρας τόσο από συντελεστές που ανήκουν σε μη μόνιμους κατοίκους της χώρας (κατοίκους εξωτερικού). Επομένως, ΔΕΝ υπολογίζεται οποιοδήποτε προϊόν που παράχθηκε από μόνιμους κατοίκους της χώρας εκτός της επικράτειας της χώρας.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing/ The Cyprus Business School

ΑΠΟΨΗ Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Πόσο πρέπει να δανειστείτε;

Δεν έχω καμία όρεξη να σας κουράσω με νούμερα. Όμως ένα πράγμα που τίθεται σχεδόν πάντοτε ενώπιόν μας είναι το τι αναλογία προσωπικής συνεισφοράς και δανείου θα πρέπει να επιδιώξουμε, όταν θα επιχειρήσουμε ένα βήμα προς την απόκτηση μια ακίνητης περιουσίας.

Αν αφήσουμε τα πράγματα σε μια απλή αναλογική αριθμών, είναι διάχυτο στο παζάρι πως χρειάζεται τουλάχιστον μια συνεισφορά ιδίων κεφαλαίων της τάξης του 30% για να μπορεί να εξασφαλιστεί δάνειο που να καλύπτει το 70% του τιμήματος μιας επένδυσης. Πόσο αληθές ή πραγματικό είναι κάτι τέτοιο;

Είναι γεγονός πως μετά το παταράκι του τραπεζικού συστήματος, καμία τράπεζα δεν συζητά τη χρηματοδότηση του οτιδήποτε αν δεν υπάρχει καταγεγραμμένος ένας οδικός χάρτης αποπληρωμής του δανείου, ουσιαστικό μέρος του οποίου είναι η δυνατότητα αποπληρωμής με συνεχή και αδιάλειπτη ροή ρευστού υπό τύπο τακτών δόσεων αποπληρωμής. Με άλλα λόγια αν υπάρχει έστω και μια μικρή αδυναμία αδιάλειπτης αποπληρωμής του δανείου, τότε ασκέτως αν προσφέρετε πολλαπλάσιο του δανείου σε εξασφάλιση με υποθήκη άλλης (πλήρως εξοφλημένης) ακί-

Ο δανεισμός δεν είναι «one size fits all» και θα πρέπει να δίνεται μεγάλη σημασία στη φύση της επένδυσης.

νη περιουσίας, ο δανεισμός δεν εγκρίνεται. Το πάθημα έγινε μάθημα και τώρα όλοι φυσάνε και το γιαούρτι.

Αρα αυτό που πρέπει να απαντήσετε εσείς σαν υποψήφιος αγοραστής/ developer/ εστιάτορας κ.λπ. είναι αν ξεκινώντας από το 70% σαν μέγιστος δανεισμός και μειώνοντας το, ποιο είναι αυτό το ποσοστό που σας αρμόζει;

Αν είστε αγοραστής (δηλαδή ο «τελικός χρήστης») ενός διαμερίσματος ή ενός σπιτιού, τότε το 70% δανεισμός ίσως είναι ένα λογικό ποσοστό για να λάβετε υπόψη. Φυσικά ρόλο παίζει η μακρά περίοδος αποπληρωμής – αν πούμε τα 30 χρόνια, το ύψος και η διακύμανση του επιτοκίου. Ως γνωστό, όσο πιο μακρά είναι η περίοδος αποπληρωμής και όσο πιο χαμηλό είναι το επιτόκιο, τόσο πιο χαμηλή είναι η δόση. Όμως, τόσο πιο πολλοί είναι οι τόκοι που θα πληρώσετε. Αρα

τα ερωτήματα που θα πρέπει να απαντήσετε σε ό,τι αφορά στην χρηματοδότηση είναι το κατά πόσο είστε διατεθειμένοι να γεράσετε και να κρωστάτε ακόμη το σπίτι σας και αν η μηνιαία δόση στο μεσοδιάστημα σας επιτρέπει να ζείτε με αξιοπρέπεια. Αν αυξήσετε την προσωπική συνεισφορά και μειώσετε τον δανεισμό, τότε κερδίζετε και στα δύο. Αν δεν έχετε την επιπλέον συνεισφορά τότε είτε κοιτάξετε το λάθος προϊόν (επειδή είναι πολύ ακριβό για την τσέπη σας) ή δεν θέλετε να αποδεσμεύσετε άλλη περιουσία που μπορεί να έχετε. Αν ισχύει το πρώτο τότε εξετάστε κάτι φθηνότερο, αν ισχύει το δεύτερο τότε δείτε το σαν επανοποθέτηση των λεπτών σας από ένα ακίνητο σε άλλο ακίνητο που θα είναι και πάλι δικό σας.

Αν είστε ένας εστιάτορας, τότε ίσως θα πρέπει να εξετάσετε σοβαρά το ενδεχόμενο να μην έχετε δανεισμό ή να περιοριστείτε σε ένα πολύ χαμηλό ποσοστό δανεισμού. Αν εμπλέξετε δάνειο για να στήσετε ένα μαγαζί και δάνειο για να το λειτουργείτε, τότε πολύ σύντομα θα ανακαλύψετε πως δεν βγαίνετε και θα κλείσετε. Η κύρια αιτία είναι το γεγονός πως η μην εισπραξη είναι καθαρός αέρας όπου τη μία είστε γεμάτοι με πελατεία και την

άλλη όχι, ενώ το δε έξοδο – τόσο το λειτουργικό όσο και το κεφαλαιουχικό – είναι σταθερό και αυξανόμενο. Αρα εύκολα μπορείτε να βουλιάξετε.

Αν είστε developer τότε η πιο καλή φόρμουλα είναι αν μπορείτε να δανειστείτε το πολύ το 40% της δαπάνης ανέγερσης ενός έργου και να βάξετε το μεγαλύτερο ποσοστό με ίδια κεφάλαια. Με τον τρόπο αυτό το έργο θα μπορεί να προχωρήσει απρόσκοπτα και χωρίς άγχος σε μεγάλο βαθμό αποπεράτωσης και μετά να το αποπεράτωσετε με μικρό δανεισμό, ο οποίος θα είναι και σύντομος επειδή στην πορεία θα έχετε σημειώσει και πωλήσεις.

Όταν εκτίθεστε σε μεγάλες μοχλεύσεις και για παρατεταμένο χρονικό διάστημα τότε είστε επιρρεπείς σε μικρά σκαμπανεβάσματα της αγοράς, πόσο μάλλον αν έρθουν μεγάλα ταρακουνήματα. Το κυριότερο που πρέπει να γίνει αντιληπτό είναι πως ο δανεισμός δεν είναι «one size fits all» και θα πρέπει να δίνεται μεγάλη σημασία στη φύση της επένδυσης και σε όσο πιο πραγματικές και ρεαλιστικές παραμέτρους γίνεται.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO, APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Unique problems
need unique solutions.

Deloitte.

Το κυπριακό τραπεζικό σύστημα είναι μεγάλο

Ο Henry MacNevin εξηγεί στην «Κ» γιατί οι Moody's διατηρούν την Κύπρο κάτω από την επενδυτική βαθμίδα και για την οικονομία

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η Κύπρος αντιμετωπίζει πιστωτικές προκλήσεις που προκύπτουν από το γεγονός ότι η κυπριακή οικονομία είναι μια μικρή και σχετικά μη διαφοροποιημένη οικονομία, λέει στην «Κ» ο Henry MacNevin, Associate managing director των Moody's. Τονίζει επίσης ότι ο μεγάλος χρηματοπιστωτικός τομέας επιβαρύνεται από την έκθεση σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια που αναλογικά είναι στο δεύτερο πιο υψηλό ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. **—Οι Moody's και DBRS διατηρούν την αξιολόγηση της Κύπρου κάτω από την επενδυτική βαθμίδα. Δύο άλλοι οίκοι όμως την έχουν ήδη αναβαθμίσει στην επενδυτική βαθμίδα. Βλέπετε κινδύνους στην κυπριακή οικονομία;**

—Το πιστωτικό προφίλ της Κύπρου (σταθερό Βα2) αντικατοπτρίζει τη μικρή αλλά εύπορη οικονομία της χώρας, καθώς και τη βελτίωση όσον αφορά την οικονομική ανθεκτικότητα που παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια. Επίσης, συμπεριλαμβάνει τη δημοσιονομική υπερπόδοση της κυβέρνησης μετά την τραπεζική κρίση της χώρας. Οι ισχυρές τάσεις ανάπτυξης και τα πρωτογενή πλεονάσματα έχουν δημιουργήσει θετικές τάσεις όσον αφορά το χρέος. Η προσωρινή αύξηση του χρέους προκύπτει από τη συναλλαγή που αφορά τη Συνεργατική Τράπεζα. Ωστόσο, η Κύπρος αντιμετωπίζει πιστωτικές προκλήσεις που προκύπτουν από το γεγονός ότι η κυπριακή οικονομία είναι μία μικρή και σχετικά μη διαφοροποιημένη οικονομία, με υψηλά επίπεδα κυβερνητικών, τραπεζικών και ιδιωτικών χρεών. Επιπλέον, αυξανόμενες πιέσεις για δαπάνες πιθανόν να επιβαρύνουν τις μελλον-

Παρότι η Κύπρος αναπτύσσεται ταχέως τα τελευταία χρόνια, είναι απίθανο να διατηρηθεί σε αυτό το επίπεδο μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, λέει ο Henry MacNevin.

τικές δημοσιονομικές προοπτικές. Επίσης, ο μεγάλος χρηματοπιστωτικός τομέας επιβαρύνεται από την έκθεση σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια που αναλογικά είναι στο δεύτερο πιο υψηλό ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. **—Το δημόσιο χρέος της Κύπρου, το οποίο έφτασε το 104,4%, προκαλεί ανησυχία;**

—Το υψηλό δημόσιο χρέος είναι ένας από τους παράγοντες που περιορίζουν την πιστοληπτική ικανότητα της κυπριακής κυβέρνησης. Ωστόσο, το χρέος της κυπριακής κυβέρνησης παραμένει οικονομικά προσιτό λόγω του πολύ μεγάλου μεριδίου των επίσημων πιστωτών στο συνολικό χρέος. Η κυβέρνηση έχει επιτύχει μεγάλα δημοσιονομικά

Υπάρχουν ορισμένες σημαντικές πηγές μελλοντικών δημοσιονομικών πιέσεων, κυρίως το μισθολογικό κόστος του δημόσιου τομέα και το νέο Γενικό Σχέδιο Υγείας.

πλεονάσματα και έχει πραγματοποιήσει σημαντική δημοσιονομική προσαρμογή μετά το 2012. Όμως, υπάρχουν ορισμένες σημαντικές πηγές μελλοντικών δημοσιονομικών

πιέσεων, κυρίως το μισθολογικό κόστος του δημόσιου τομέα και το νέο Γενικό Σχέδιο Υγείας.

—Το 2018 η Κύπρος κατόρθωσε να μειώσει το ποσό των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Πώς θα μπορούσε να μειωθεί περαιτέρω το ποσό των ΜΕΔ;

—Προκειμένου να μειωθεί το επίπεδο των προβληματικών δανείων στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα, υπάρχει αφενός ανάγκη για οικονομική ανάπτυξη και, αφετέρου, οι τράπεζες πρέπει να είναι σε θέση να επεξεργάζονται ή να απορρίπτουν προβληματικά δάνεια γρήγορα και αποτελεσματικά, διατηρώντας παράλληλα υγιή πρότυπα όσον αφορά το νέο δανεισμό. Όσον αφορά την ανάκαμψη της οικονο-

μίας, αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε εξέλιξη, ενώ για τα εργαλεία που διαθέτουν οι κυπριακές τράπεζες για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, αυτά περιλαμβάνουν αναδιρθρώσεις, ανακτήσεις μέσω πώλησης υποθηκών, διαγραφές, ελάφρυνση του χρέους, μετοχοποιήσεις και οριστικές πωλήσεις ΜΕΔ. Είχαμε πρόσφατα μια σημαντική συναλλαγή μετοχοποίησης ύψους 2,8 δισ. ευρώ από την Τράπεζα Κύπρου το 2ο τρίμηνο του 2018, η οποία επιτάχυνε τη μείωση των ΜΕΔ κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες. Επιπρόσθετες τέτοιες πωλήσεις, εάν πραγματοποιηθούν, θα επιταχύνουν τον ρυθμό βελτίωσης της ποιότητας του ενεργητικού των κυπριακών τραπεζών. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυση της επιβολής των συμβολαίων, κυρίως για την αντιμετώπιση των μακροχρόνιων και αναποτελεσματικών δικαστικών διαδικασιών.

—Ο τραπεζικός τομέας της Κύπρου εξακολουθεί να είναι μεγάλος. Έχουν γίνει προσπάθειες για τη μείωση του μέσου απορρόφησης τραπεζών. Πόσες τράπεζες θα πρέπει να μείνουν στο τέλος;

—Το κυπριακό τραπεζικό σύστημα είναι μεγάλο τόσο από πλευράς περιουσιακών στοιχείων σε σχέση με την οικονομία όσο και ως προς τον αριθμό των τραπεζών. Αν και μειώθηκαν από το ανώτατο όριο των 7x του ΑΕΠ το 2011, τα συνολικά τραπεζικά περιουσιακά στοιχεία αντιπροσωπεύουν λίγο περισσότερο από 3x ΑΕΠ μετά την πώληση των ελληνικών δραστηριοτήτων τους το 2013, τη συνεχιζόμενη απομόχλευση και την εκκαθάριση της Κυπριακής Συνεργατικής Τράπεζας νωρίτερα από το έτος. Οι δύο μεγαλύτερες τράπεζες

της χώρας αντιπροσωπεύουν το 67% του ενεργητικού του τραπεζικού συστήματος, ενώ οι μεγαλύτερες πέντε, συμπεριλαμβανομένης της RCB Bank για πάνω από 90%. Δεν υπάρχει καθορισμένος αριθμός τραπεζών που να είναι ο βέλτιστος σε οποιοδήποτε σύστημα. Το βασικό ζήτημα είναι να λειτουργούν καλά, με ισχυρούς χρηματοοικονομικούς δείκτες, με χαμηλό αριθμό προβληματικών δανείων, ισχυρό κεφάλαιο και υγιή επίπεδα κερδοφορίας και αποτελεσματικότητας.

—Το οικονομικό μοντέλο της Κύπρου είναι βιώσιμο;

—Παρότι η Κύπρος αναπτύσσεται ταχέως τα τελευταία χρόνια, είναι απίθανο να διατηρηθεί σε αυτό το επίπεδο μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, επειδή βασίζεται σε υπερβολικό βαθμό πάνω στα κατασκευαστικά έργα. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, το αναπτυξιακό δυναμικό είναι πιθανώς γύρω στο 2,5%, το οποίο είναι σχετικά ψηλό για μια ευρωπαϊκή χώρα, αλλά είναι σημαντικά βραδύτερο από τις πρόσφατες τάσεις ανάπτυξης. Επιπλέον, η οικονομία είναι σχετικά μη διαφοροποιημένη, γεγονός που την καθιστά πιο ευάλωτη σε συγκεκριμένους τομείς. Τα υψηλά επίπεδα χρεών που έχουν συγκεντρώσει τα νοικοκυριά θα αποτελέσουν επίσης πρόκληση για μελλοντικές προοπτικές ανάπτυξης.

—Είναι η οικονομία της Κύπρου ακόμα εύθραυστη;

—Η Κύπρος εξακολουθεί να έχει κάποια σημαντικά τρωτά σημεία. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η κυπριακή οικονομία είναι σχετικά μη διαφοροποιημένη. Επίσης, σημειώθηκε μικρή πρόοδος όσον αφορά τις διαρθρωτικές οικονομικές μεταρρυθμίσεις και το ποσοστό ανεργίας παραμένει ένα από τα υψηλότερα στην Ε.Ε.

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Εναλλακτικές Επιλογές ή Αδιέξοδα;

Τετάρτη, 14 Νοεμβρίου, 7:00 μ.μ.
Συνεδριακό Κέντρο Φιλοξενία, αίθουσα "Jean Monnet".

Ομιλητές

- Γιώργος Λιλλήκας** | Πρόεδρος Συμμαχίας Πολιτών
- Πόλυς Πολυβίου** | Νομικός, Μέλος της Διαπραγματευτικής Ομάδας για το Κυπριακό
- Σταύρος Λυγερός** | Δημοσιογράφος και Συγγραφέας
- Άγγελος Συρίγος** | Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

Συντονιστής

Αντρέας Παράσχος

Διευθυντής της εφημερίδας «Η Καθημερινή»

Διάρκεια ομιλιών: 1 ώρα και 15 λεπτά
Θα ακολουθήσει συζήτηση.

Συμμαχία Πολιτών
Κοινωνική Δημοκρατία

1st Annual Symposium Center of Excellence in Risk & Decision Sciences (CERIDES)

Nicosia Risk Forum 2018

Wednesday, 14 November 2018

Cultural Center,
European University Cyprus

Organiser:

European
University Cyprus

CER!DES
Centre of Excellence in Risk & Decision Sciences

Platinum Sponsor:

SPACE

Gold Sponsors:

Κινδυνεύουν λόγω ρεύματος οι επιχειρήσεις

Περιορίζονται οι επενδύσεις, ενώ απειλείται και η βιωσιμότητά τους

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Μόλις πριν από ένα μήνα ο Σύνδεσμος Μεγάλων Καταναλωτών Ηλεκτρικής Ενέργειας έθεσε ενώπιον της Επιτροπής Εμπορίου της Βουλής το θέμα των διατιμήσεων και της αύξησης του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας από το 2016. Ο σύνδεσμος υπογράμμιζε ότι ενώ η αύξηση του κόστους καυσίμων δεν μπορεί να ελεγχθεί, θα μπορούσε να μειωθούν στο 10% τα τέλη ΑΠΕ&ΕΕΕ και των ΥΔΩ τα οποία επωμί-

τα της επιτροπής είναι κλειστή με άλλα θέματα τις επόμενες συνεδρίες. Στο μεταξύ η ΑΗΚ έχει ήδη ανακοινώσει νέες αυξήσεις της τάξης του 4%. Αυξήσεις οι οποίες θα αποτυπωθούν και στους εμπορικούς και βιομηχανικούς καταναλωτές, η κατανάλωση των οποίων έφτασε για το 2017, στους 20.158 κιλοβατώρες για τους εμπορικούς καταναλωτές, ενώ για τους βιομηχανικούς καταναλωτές, έφτασε τους 87.748 κιλοβατώρες.

Οι ψηλότερες αυξήσεις

Σύμφωνα με τις μετρήσεις που έγιναν σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ του δεύτερου εξαμήνου του 2016 και του 2ου εξαμήνου του 2017, η Κύπρος καταγράφει τις μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών στο ηλεκτρικό ρεύμα. Το ποσοστό αύξησης για την Κύπρο ανέρχεται στο 7,5% και στην περίπτωση της Ελλάδας στο 6,7%. Την ίδια ώρα οι τιμές μειώνονται σε 16 χώρες κράτη μέλη της Ε.Ε. με τη μεγαλύτερη μείωση να σημειώνει η Νορβηγία, η Τσεχική Δημοκρατία και η Ιταλία. Μείωση κατέγραψαν και μικρότερες χώρες όπως η Μάλτα και η Εσθονία. Τα στοιχεία αφορούν την εξέλιξη των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας για τους μη οικιακούς καταναλωτές, συμπεριλαμβανομένων όλων των μην ανακτισίων φόρων και εισφορών.

Κίνδυνος βιωσιμότητας

Η αύξηση της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος δεν καίει μόνο το νοικοκυριά. Στην περίπτωση των επιχειρήσεων η ανοδική τάση στους λογαριασμούς της ΑΗΚ κτυπά καμπανάκι για μειώσεις σε κερδοφορία, περιορίζει ενδεχόμενα

Το αυξημένο ηλεκτρικό ρεύμα που πληρώνουν οι εμπορικοί και βιομηχανικοί καταναλωτές, λειτουργεί εις βάρος της ανταγωνιστικότητάς τους έναντι άλλων αντίστοιχων ευρωπαϊκών εταιρειών.

νέα ανοίγματα και επενδύσεις, ενώ δεν αποκλείεται το κόστος να αποβεί μοιραίο για τη βιωσιμότητα της εταιρείας.

Ακόμα και σε πιο σθεναρές βιομηχανίες, το κόστος της ενέργειας αποτελεί ένα από τους κυριότερους κινδύνους, κάτι που παρατηρείται στην περίπτωση της Τσιμεντοποιίας Βασιλικού, η οποία βασίζεται σε τεράστιο βαθμό στο κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος. Όπως αναφέρει στην εξαμηνιαία έκθεση οικονομικών αποτελεσμάτων της

Τσιμεντοποιίας, οι τιμές ενέργειας είναι βασικός κίνδυνος για τα εισοδήματα και τα λειτουργικά έξοδα του ομίλου.

Μάλιστα, ήδη έχει καταγραφεί αρνητική επίδραση στην παραγωγή, λόγω του κόστους των καυσίμων σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ακόμα και παρά το γεγονός ότι η επίδραση του αυξανόμενου κόστους των συμβατικών καυσίμων μετριάστηκε με την χρήση εναλλακτικών μη ορυκτών καυσίμων. Όπως αναφέρει στην «Κ» ο Ανδρέας

Ανδρέου διευθυντής τμήματος βιομηχανίας ΚΕΒΕ, τα πράγματα για τις επιχειρήσεις είναι πολύ πιο δύσκολα, καθώς το κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος αποτελεί αστάθμητο παράγοντα που μπορεί να επιφέρει ανεπανόρθωτη ζημιά στις επιχειρήσεις. «Ως ΚΕΒΕ θεωρούμε ότι το κράτος πρέπει να δώσει πολύ σοβαρά κίνητρα στις ΑΠΕ, ώστε να δώσει ευκαιρία στις επιχειρήσεις να βρουν εναλλακτικές πηγές ενέργειας που να μειώνουν το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας που είναι

Η περίπτωση της Medochemie

Η ανταγωνιστικότητα της εταιρείας επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις διακυμάνσεις του ηλεκτρικού ρεύματος αναφέρει στην «Κ» ο Δρ Ανδρέας Πίττας, ο οποίος συγκρίνει μια φαρμακοβιομηχανία στην Κύπρο, τη Γαλλία και τη Βουλγαρία, χώρες στις οποίες το κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος ανέρχεται στο 1/3 της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος στην Κύπρο. Ως εκ τούτου οι γαλλικές και βουλγαρικές βιομηχανίες παράγουν φαρμακευτικά προϊόντα πολύ φθηνότερα σε σχέση με την κυπριακή Medochemie, και κατά συνέπεια μειώνεται η ανταγωνιστικότητα των κυπριακών. Στην περίπτωση της Medochemie, το κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος για το 2017 ανήλθε στα €2 εκατ. ενώ για το 2018 το ποσό αυτό εκτιμάται ότι θα ξεπεράσει τα €3 εκατ. Κι αν στην περίπτωση μιας μεγάλης εταιρείας όπως η Medochemie η αύξηση μπορεί να απορροφηθεί χωρίς να κλυδωνίσει την εταιρεία, σε περιπτώσεις μικρότερων εταιρειών, η αύξηση του κόστους, μπορεί να τις οδηγήσει σε λουκέτο. Ωστόσο, δεν μπορεί να υπάρξει υπολογισμός για το ποσοστό στο σύνολο του κόστους των επιχειρήσεων, καθώς αυτό διαφέρει αναλόγως του είδους της επιχείρησης. Είναι σαφές ότι το ποσό είναι μικρότερο για τα γραφεία των επιχειρήσεων παρά για εταιρείες όπως ορτοποιεία και ζαχαροπλαστεία, κρεοπωλεία, αλλαντοποιεία, τυροκομεία ή βιομηχανίες.

το μεγαλύτερο και το πιο ανελαστικό έξοδο που μπορεί να έχουν» υπογραμμίζεται από το ΚΕΒΕ. Το θέμα έχει συζητηθεί στο παρελθόν στη Βουλή αναφέρει ο Ανδρέου, επισμαίνοντας ότι πλέον αναμένεται η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρισμού από το 2019 κάτι που αναμένεται ότι θα μειώσει τις υφιστάμενες τιμές. Στο παρόν στάδιο το μόνο εργαλείο που έχουν στα χέρια τους οι επιχειρήσεις είναι η τοποθέτηση φωτοβολταϊκών για ιδίαν χρήση.

ζονται οι βιομηχανίες. Ο σύνδεσμος εκπροσωπεί τους 625 μεγαλύτερους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας από βιομηχανίες μεταποίησης μέχρι ξενοδοχειακές μονάδες. Σύμφωνα με στοιχεία τα οποία επικαλείται ο σύνδεσμος στην επιστολή του προς τον πρόεδρο της επιτροπής Άγγελος Βότση, από το 2016 το κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος έχει αυξηθεί κατά 18% με τις προβλέψεις να δείχνουν ακόμα μεγαλύτερες αυξήσεις. Όπως πληροφορείται η «Κ» το θέμα δεν έχει εγγραφεί ακόμα στην επιτροπή και δεν αναμένεται να γίνει άμεσα, καθώς η ατζέν-

Αύξηση 50% στα έξοδα ρεύματος αναμένεται για τις επιχειρήσεις φέτος σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά.

€19 εκατ. έχει να παίρνει ΑΗΚ

Από την πλευρά της η ΑΗΚ, επισημαίνει ότι η Αρχή προβαίνει σε ευκολίες πληρωμής όχι μόνο στις ευάλωτες ομάδες οικιακών καταναλωτών αλλά και στους εμπορικούς.

Η πρακτική της ΑΗΚ αναπτύχθηκε μετά το 2013, περίοδος κατά την οποία μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων παρουσίασε σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Έτσι, λοιπόν, προσφέρεται σχέδιο εξόφλησης των λογαριασμών σε δόσεις, είτε μηνιαίες, είτε σε δεκαπενθήμερη βάση, το οποίο διαμορφώνεται ανάλογα με το συσσωρευμένο ποσό, το προφίλ τη δυνατότητα αποπληρωμής και το ιστορικό του πελάτη. Αξίζει

να σημειωθεί ότι τα τελευταία πέντε χρόνια οι ανεισπρακτοί λογαριασμοί προς την ΑΗΚ έφτασαν τα €19 εκατομμύρια ευρώ.

Ποσό περίπου €14 εκατομμύρια αφορά εταιρείες, οι οποίες έχουν πτώχευσει, ενώ τα υπόλοιπα €5 εκατ. αφορούν ως επί το πλείστο οικιακούς κακοπληρωτές, η καταναλωτές που δεν μπορούν να πληρώσουν, ενώ μέρος του ποσού αφορά δήμους και κοινότητες.

Στην περίπτωση των κλειστών λογαριασμών (ποσό που εκκρεμούν από εταιρείες σε πτώχευση) βρίσκεται σε εξέλιξη δικαστική διαδικασία εξασφάλισης των ποσών.

Μιλώντας στην «Κ» η εκπρόσωπος Τύπου της ΑΗΚ Χριστίνα Παπαδοπούλου αναφέρει ότι η αρχή αγοράζει καύσιμα με συχνότητα κάθε δεκαπέντε μέρες, με την τιμή να διαμορφώνεται αναλόγως της ζήτησης και της συχνότητας του καυσίμου, την ισοτιμία συναλλάγματος τη μέρα της αγοράς και το είδος καυσίμου.

Εξηγεί παράλληλα ότι οι λογαριασμοί Νοεμβρίου θα είναι αυξημένοι κατά 4% σε σχέση με τους λογαριασμούς Οκτωβρίου, ενώ η αύξηση είναι ακόμα μεγαλύτερη σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο, μήνα κατά τον οποίο είχε καταγραφεί μικρή μείωση της τάξης του 0,66%.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ**

Τολμηρές μεταρρυθμίσεις με θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία

Δέκα χρόνια μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση ο κόσμος έχει αλλάξει δραστηρίως. Σ' αυτήν τη μεταστροφή πέρα από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, έχουν συμβάλει η συνεχιζόμενη μετατόπιση της οικονομικής ισχύος προς την ανατολή, η αυξανόμενη μετανάστευση, οι δημογραφικές αλλαγές, καθώς και οι αλλαγές που προκύπτουν στην αγορά εργασίας από τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας. Ιδιαίτερα στην Ευρώπη, ο συνδυασμός των νομισματικών μέτρων τώνωσης της οικονομίας, με τη δημοσιονομική λιτότητα και τις περιορισμένες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, καθώς και η αυξανόμενη και μεταβαλλόμενη ρύθμιση, έχουν οδηγήσει το χρηματοπιστωτικό σύστημα σε αχαρτογράφητα νερά.

Την ίδια ώρα σε πολιτικό επίπεδο γινόμαστε καθημερινά μάρτυρες της δραματικής ανόδου του εθνικισμού και του λαϊκισμού. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες οι δυνάμεις που απορρίπτουν τη συναίνεση της φιλελεύθερης δημοκρατίας, το ελεύθερο εμπόριο και τον ανταγωνισμό, είτε βρίσκονται στην εξουσία, είτε έχουν εδραιωθεί στα εθνικά κοινοβούλια και στην κοινωνία. Μέσα σε αυτό το κλίμα, δεν αποτελεί έκπληξη το ότι στην τελευταία έρευνα της PwC για τους CEOs, ο λαϊκισμός και η γεωπολιτική αβεβαιότητα μαζί με την υπερβολική ρύθμιση, αποτελούν τις τρεις μεγαλύτερες απειλές που αναφέρουν οι CEOs στην Ευρώπη.

Προκειμένου να αντιμετωπίσει τα θέματα αυτά, η Ευρωπαϊκή Ένω-

ση επιβάλλεται να έρθει πιο κοντά στους πολίτες της και να διατυπώσει με σαφήνεια έναν κοινό σκοπό και ένα όραμα που θα εμπνεύσει τον κόσμο και θα γίνει αποδεκτό από την ευρύτερη κοινωνία.

Την ίδια στιγμή η Ε.Ε. μέσα από τολμηρές μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα, τις ευκαιρίες για καινοτομία και ψηφιακές υποδομές. Επιπλέον, θα πρέπει να διευκολύνει τις επιχειρήσεις που δημιουργούν θέσεις εργασίας και οι οποίες έχουν να ανταγωνιστούν, μεταξύ άλλων, τις επιχειρήσεις των ΗΠΑ που υπόκεινται σε ολόένα και λιγότερη ρύθμιση. Οι πρωτοβουλίες αυτές πρέπει να έχουν τοπικό χαρακτήρα, να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ανθρώπων, των κοινοτήτων

και των επιχειρήσεων σε πρακτικό επίπεδο. Στην Κύπρο, μετά από μια δεκαετία έντονων αναταράξεων, η οικονομία ακολουθεί σήμερα μία πιο υγιή δημοσιονομική πορεία, καταγράφοντας έναν από τους υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης στην Ε.Ε., έχοντας επανέλθει στην επενδυτική βαθμίδα. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αυξάνονται, ενώ αναδύονται νέοι τομείς όπως η εκπαίδευση και ο κλάδος των επενδυτικών ταμείων. Παράλληλα, το ύψος των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ), αν και παραμένει υψηλό, μειώνεται σημαντικά και στις δύο μεγαλύτερες τράπεζες στις οποίες βρίσκονται υπό εξέλιξη έργα ψηφιακού μετασχηματισμού.

Παραμένουν ωστόσο σημαντι-

κές προκλήσεις στην οικονομία. Είναι αναγκαία η αύξηση της παραγωγικότητας, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας, της διευκόλυνσης του επιχειρείν και της πλήρους προσαρμογής στην ψηφιακή εποχή. Για να επιτευχθούν τα πιο πάνω, χρειάζεται η υλοποίηση ενός σχεδίου δράσης με μια τολμηρή ατζέντα μεταρρυθμίσεων ευρείας πολιτικής και κοινωνικής συναίνεσης. Είναι εξαιρετικά σημαντικό για την Κύπρο να υιοθετήσει άμεσα τις μεταρρυθμίσεις αυτές, ώστε να βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο και τη εισοδήματα και να θωρακίσει την οικονομία έναντι μελλοντικών κινδύνων για να «κλείσουμε» την ψαλίδα από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Σε αυτό το πλαίσιο

ο ρόλος της επιχειρηματικής κοινότητας είναι καθοριστικός. Έχουμε ευθύνη να εργαστούμε με ανοιχτό πνεύμα και διαφάνεια, προσβλέποντας στον θετικό αντίκτυπο μας στην κοινωνία. Παραμένοντας πιστοί στις θεμελιώδεις αξίες της χώρας μας και επενδύοντας παράλληλα στην εκπαίδευση, στην καινοτομία, στην έρευνα και στην επιχειρηματικότητα, πρέπει να ενθαρρύνουμε τις αλλαγές ώστε να μπορούμε να πορευτούμε προς το μέλλον, επιτυγχάνοντας τον στόχο για βιώσιμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη.

Ο κ. Ευγένιος Ευγένιου είναι διευθύνων σύμβουλος της PwC Κύπρου. Από την παρέμβασή του στο συνέδριο του Economist.

Σε 15 έτη οι τράπεζες θα έχουν το μισό προσωπικό

Ο Κίλιαν Μπερζ της Boston Consulting εξηγεί πώς οι νέες τεχνολογίες θα αναμορφώσουν τον κλάδο τα επόμενα χρόνια

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ**

Οι τράπεζες σε 15 χρόνια θα έχουν τους μισούς υπαλλήλους που έχουν σήμερα, εκτιμά ο Κίλιαν Μπερζ της Boston Consulting Group. Ο κ. Μπερζ, επικεφαλής διεθνώς του τομέα Χρηματοπιστωτικών Θεσμών της BCG – και σύμβουλος σε θέματα επενδύσεων του πρωθυπουργού του Καναδά, Τζάστιν Τριντό – βρέθηκε προ ημερών στην Αθήνα για την ετήσια συνάντηση των στελεχών του τομέα του από όλο τον κόσμο. Στο περιθώριο της συνάντησης, μίλησε στην «Κ» για το πώς οι νέες τεχνολογίες θα αναμορφώσουν τον τραπεζικό κλάδο τα επόμενα χρόνια.

Οι μισοί όσων θα έχουν απομείνουν σε 15 χρόνια, εξηγεί ο κ. Μπερζ, θα εξακολουθούν να κάνουν περίπου την ίδια δουλειά που κάνουν σήμερα, οι άλλοι μισοί θα ασχολούνται με κάτι «πολύ διαφορετικό». Η τεχνητή νοημοσύνη «θα κάνει πολύ μεγαλύτερο μέρος από τα στοιχειώδη σε επίπεδο αποφάσεων. Οι άνθρωποι θα συνεχίσουν να επιτελούν κάποιες από τις βασικές υπηρεσίες, ενώ θα υπάρχουν και άτομα τα οποία θα αμείβονται πολύ καλά, τα οποία θα λαμβάνουν σύνθετες αποφάσεις και θα κάνουν στρατηγικό σχεδιασμό που δεν θα μπορούν να κάνουν οι μηχανές».

Θα αποφασίζουν αλγόριθμοι για το αν θα πρέπει να χορηγηθεί δάνειο σε κάποιον ή όχι; «Η αλήθεια είναι ότι, για ορισμένα δάνεια με τυποποιημένα χαρακτηριστικά, ήδη αποφασίζουν οι αλγόριθμοι – άσχετο αν αυτό επικοινωνείται στον αιτούντα από έναν υπάλληλο. Και υπάρχουν πολλές πτυχές της δανειοδοτικής πολιτικής, αλλά και της διαχείρισης περιουσίας, που θα ωφελούνταν σήμερα από μεγαλύτερη χρήση αλγορίθμων. Χωρίς αυτό να

σημαίνει ότι δεν θα υπάρχει η ανάγκη για την ανθρώπινη παρουσία, ειδικά όταν το ζήτημα είναι τα πιο μακροπρόθεσμα σχέδια, που συνδέονται με το τι θέλει ο επενδυτής να κάνει με τη ζωή του».

Σε τι βαθμό προβλέπει ότι οι υφιστάμενες τράπεζες θα απορροφήσουν το κύμα των startups του κώρου (fintech) και σε τι βαθμό θα υπονομευθούν από τις νέες τεχνολογίες; «Οι εταιρείες fintech και οι παραδοσιακές τράπεζες είναι καλές σε διαφορετικά πράγματα», αναφέρει. «Οι εταιρείες fintech είναι πολύ πιο καινοτόμοι και πολύ καλές στο να αναπτύσσουν λύσεις που βελτιώνουν την εμπειρία του καταναλωτή τραπεζικών υπηρεσιών. Οι τράπεζες διαθέτουν ένα απόθεμα εμπιστοσύ-

Ο τραπεζικός κλάδος και στην Ελλάδα χρειάζεται να προχωρήσει σε μεγάλες αλλαγές, που αφορούν την τεχνολογία και τη νοοτροπία.

νης με την καταθετική τους βάση, το οποίο έχουν οικοδομήσει σε βάθος δεκαετιών, και έχουν εμπειρία στη διαχείριση ισολογισμών και στη ρυθμιστική συμμόρφωση. Είναι λοιπόν δύο πολύ διαφορετικών ειδών εταιρείες, με αρκετή συμπληρωματικότητα μεταξύ τους: για παράδειγμα οι περισσότερες εταιρείες fintech δυσκολεύονται πολύ να αποκτήσουν επαρκή αριθμό πελατών και να περάσουν στην κερδοφορία – πρόβλημα που επιλύεται εάν εξαγοραστούν από κάποια εδραιωμένη τράπεζα. Η τράπεζα αυτή, από την πλευρά της, θα αποκτήσει αιχμή στην και-

Εστιάζοντας σε κάποια πιο άμεσα προβλήματα, και ειδικότερα στην πρόκληση των κόκκινων δανείων για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, ο κ. Κίλιαν Μπερζ αναγνωρίζει τις ειδικές συνθήκες στην Ελλάδα.

νοτομία που δεν θα μπορούσε να είχε παράγει η ίδια».

Ένα μεγάλο ανοικτό ερώτημα είναι αν τεχνολογικοί κολοσσοί όπως η Apple και η Amazon, «που διαθέτουν ευρεία πελατειακή βάση», αποφασίσουν να μπουν δυναμικά στον τραπεζικό κλάδο. «Οι εταιρείες αυτές θα μπορούσαν να φέρουν μεγάλες ανατροπές. Αλλά μάλλον δεν τις συμφέρει να μετατραπούν σε τράπεζες – όχι για λόγους ρυθμιστικούς, αλλά οικονομικούς. Αν αποτιμηθούν ως τράπεζες, η αξία τους θα μειωθεί. Είναι πολύ πιο πιθανό να εστιάσουν σε συγκεκριμένες υπηρεσίες, π.χ. πληρωμές, χωρίς να ανταγωνιστούν ευθέως τις παραδοσιακές τράπεζες».

Η ταχύτητα της τεχνολογικής εξέ-

Η τεχνητή νοημοσύνη θα αναλάβει πολύ μεγαλύτερο μέρος από τα στοιχειώδη σε επίπεδο αποφάσεων.

λιξης στον χρηματοπιστωτικό κλάδο κάθε χώρας, πέρα από το ρυθμιστικό πλαίσιο (όπου ο κ. Μπερζ ξεχωρίζει το Ηνωμένο Βασίλειο ως το πιο φιλικό ως προς την καινοτομία), έχει μεγάλη σημασία η καταναλωτική κουλτούρα: «Στις ΗΠΑ υπάρχει έντονος ανταγωνισμός στα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, εδώ και πενήντα χρόνια. Στον Καναδά, οι πέντε μεγάλες τράπεζες έχουν το 90% των πελατών, οι οποίοι δεν συνηθίζουν να αλλάζουν πάροχο. Αρα οι Αμερικανοί καταναλωτές είναι πολύ πιο πιθανό να δοκιμάσουν νέες υπηρεσίες».

Τον τελευταίο καιρό γίνεται μεγάλη συζήτηση για το blockchain, με τους πιο ενθουσιώδεις θιασώτες του να μιλούν για μια τεχνολογία που θα καταργήσει τις παραδοσιακές τράπεζες.

Έχουν βάση αυτές οι προβλέψεις ή πρόκειται για ακραίες υπερβολές; «Η ανάλυση των δεδομένων μεγάλων κλίμακας και η τεχνητή νοημοσύνη θα φέρουν πολύ μεγαλύτερες ανατροπές από ό,τι το blockchain», αναφέρει το υψηλόβαθμο στέλεχος της BCG. Τα πλεονεκτήματα του blockchain είναι η διαφάνεια και η ανιχνευσιμότητα, εξηγεί. Αρα, στον βαθμό που υπάρχουν αποτυχίες της αγοράς που οφείλονται σε τέτοια ζητήματα, θα παίξει σημαντικό ρόλο: «Ένα καλό παράδειγμα είναι η αγορά διαμαντιών, όπου υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα για το αν ένα διαμάντι είναι αληθινό ή ψεύτικο. Εκεί, μια αγορά οργανωμένη με αυτήν την τεχνολογία θα μπορούσε να λύσει το πρόβλημα. Αλλά στις χρηματαγορές γενικότερα; Δεν είμαι σίγουρος».

Οι ελληνικές τράπεζες

Εστιάζοντας σε κάποια πιο άμεσα προβλήματα, και ειδικότερα στην πρόκληση των μη εξυπηρετούμενων δανείων για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, ο κ. Μπερζ αναγνωρίζει τις ειδικές συνθήκες στην Ελλάδα, αλλά επιδοκμάζει ωστόσο το γεγονός ότι η ηγεσία της χώρας «μοιάζει να έχει υιοθετήσει μία θεμελιώδη αρχή, ότι χωρίς σταθερή οικονομία δεν μπορείς να πετύχεις κανέναν άλλο στόχο. Αυτό με κάνει να πιστεύω ότι θα ληφθούν ορθολογικές αποφάσεις στο μέλλον. Ομως –όπως και στις υπόλοιπες χώρες– ο τραπεζικός κλάδος και στην Ελλάδα χρειάζεται να προχωρήσει σε μεγάλες αλλαγές, που αφορούν την τεχνολογία αλλά και τη νοοτροπία».

Η Ηλιαχτίδα

Οι Ιατροί της Ηλιαχτίδας
Μιχάλης Ιασονίδης, Άντρος Γεωργίου
και **Χρυσόστομος Κουάλης**

ΘΑ ΕΥΡΙΣΟΥΝ ΤΟ ΜΟΥΣΤΑΚΙ ΤΟΥΣ

ΜΕ ΒΙΟΛΙΑ, ΛΑΟΥΤΑ, ΤΣΙΑΤΤΙΣΤΑ ΚΑΙ ΧΟΡΟΥΣ ΓΙΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ

Κυριακή 16 Δεκεμβρίου 2018
στο Χαρουπιόμυλο Λανάτη
11:00 - 13:00
Μεγάλος Χορηγός
ΤΣΙΑΚΚΑΣ
DINOPOIEIO WINERY

Όλα τα έσοδα θα δοθούν στο Ίδρυμα "Ταμείο Ημέρας Αγάτης Παιδιού"

ΛΟΓΟΤΥΠΟΙ: ΚΑΝΑΝΙ 6, Carob Hill, sunfresh, NEW YORK, ΓΗΓΙΟΠΟΥ, PLUS PRIN, ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ ΚΤΗΡΙΟΥ ΣΤΗ ΛΑΡΝΑΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΕΓΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ – ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ζητά την υποβολή δήλωσης ενδιαφέροντος από φυσικά ή νομικά πρόσωπα που διαθέτουν προς ενοίκιαση κτήριο στη Λάρνακα, εμβαδού 350 τ.μ. περίπου σε ισόγειο προς χρήση για γραφειακούς χώρους συν 120 τ.μ. περίπου σε ισόγειο ή μεσοπάτωμα προς χρήση για βοηθητικούς χώρους, για τη στέγαση του Κέντρου Αξιολόγησης Αναπηρίας Λάρνακας, για περίοδο τουλάχιστον τεσσάρων χρόνων και με δικαίωμα ανανέωσης. Το κτήριο πρέπει να είναι έτοιμο για παράδοση εντός του πρώτου εξαμήνου 2019.

Περισσότερες λεπτομέρειες παρουσιάζονται σε ανακοίνωση στην Ιστοσελίδα του Τμήματος www.mlsi.dsid.gov.cy

Για πληροφορίες και διευκρινίσεις μπορείτε να επικοινωνείτε με την Υπεύθυνη του Κέντρου Αξιολόγησης Αναπηρίας Λάρνακας, κυρία Φωτούλα Φιλίππου, στο τηλέφωνο 22815118.

Το έργο «Επέκταση του Συστήματος Αξιολόγησης Αναπηρίας και Λειτουργικότητας» συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την Κυπριακή Δημοκρατία

LADIES CIRCLE 1
Nicosia - Cyprus

Καφές Αγάτης

Το Ladies Circle 1 Λευκωσίας διοργανώνει την εκδήλωση «Καφές Αγάτης», για πέμπτη συνεχόμενη χρονιά, το Σάββατο 1η Δεκεμβρίου 2018, από τις 10:00 το πρωί μέχρι τις 18:00 το απόγευμα, στην οικία της κ. Γιώτας Κωνσταντινίδου, οδός Αναστασίας Τουφεξή 25, εντός των τειχών Λευκωσίας.

Ο «Καφές Αγάτης» είναι μια φιλανθρωπική εκδήλωση, που φέτος έχει σκοπό να βοηθήσει τον Αντικαρκινικό Σύνδεσμο και το Ίδρυμα «Αροδαφνούσα».

Στον χώρο όπου θα απολαμβάνετε τον καφέ σας θα υπάρχουν οι εκθέτες μας, που τους επιλέξαμε για να σας εντυπωσιάσουν, οι οποίοι ασχολούνται μόνο με χειροποίητες δημιουργίες.

Τηλέφωνα επικοινωνίας: Γιώτα Κωνσταντινίδου 99544174, Έλενα Γεωργιάδου 99581829

Συνεργασίες ψηφιακά, ψάχνουν 100 εταιρείες

Πρώθηση της επιχειρηματικότητας και διεθνών εμπορικών συμφωνιών μέσω του Trade Club Alliance

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Τον Σεπτέμβριο του 2017, το Trade Club Alliance, το ψηφιακό δίκτυο διασύνδεσης επιχειρήσεων για την προώθηση των εξαγωγών, αριθμούσε πέντε τράπεζες. Ένα χρόνο μετά, και συγκεκριμένα τον Νοέμβριο του 2018 αριθμεί 13 τράπεζες, ενώ μια τράπεζα είναι στο τελικό στάδιο ένταξης της.

Πρόκειται για σημαντική αύξηση η οποία καταδεικνύει την σημασία λειτουργίας της πλατφόρμας, όπως τονίστηκε σε συνέντευξη Τύπου, στο πλαίσιο της 3ης γενικής συνέλευσης του Trade Club Alliance (TCA) στην Αθήνα.

Πό τα πρώτα μέλη του TCA, η Eurobank, η οποία εκπροσωπεί τις αγορές της Ελλάδας και της Κύπρου στο δίκτυο. Συγκεκριμένα πέραν των 1200 ελληνικών επιχειρήσεων έχουν εγγραφεί στο δίκτυο, ενώ στην περίπτωση της Κύπρου οι εταιρείες υπολογίζονται γύρω στις εκατό. Στόχος μέχρι το τέλος του επόμενου έτους ο αριθμός των

Αυξάνονται τα μέλη και οι τράπεζες που στηρίζουν την πλατφόρμα Trade Club Alliance, στόχος να αγγίξουν τις 100 χιλιάδες επιχειρήσεις διεθνώς μέχρι το 2020.

Η Eurobank είναι από τα πρώτα μέλη του Trade Club Alliance και αποκλειστικός εκπρόσωπος για Ελλάδα και Κύπρο. Φέτος φιλοξένησε την 3η γενική συνέλευση του TCA, στην οποία εκπροσωπήθηκαν 14 ισχυροί χρηματοπιστωτικοί όμιλοι μεταξύ των οποίων Banco Santander, KBC και Banco BPM.

επιχειρήσεων να κυμανθεί στις 200-300 επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με τον πρόεδρο του TCA και επικεφαλής μη χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της Banco Santander Τζον Μπαρνανό Γκαβίνα, αναμένεται ότι εντός του 2019 θα ενταχθούν στην συνεργασία, τράπεζες από την Άπω Ανατολή και τη Νότια Αφρική, και θα καλύψει περισσότερες από 60 χώρες, για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν και στο εξωτερικό.

Μέσα στο επόμενο διάστημα, αναμένεται ενισχυμένη παρουσία αγορών όπως η Ταϊβάν και η Ιαπωνία, και σημαντικές χώρες της Ευρώπης, όπως η Ελβετία.

Με αυτό τον τρόπο το δίκτυο, εκτιμάται ότι η παγκόσμια ψηφιακή πλατφόρμα διασύνδεσης επιχειρήσεων και πρώθην εξαγωγών θα μπορεί να καλύψει πέραν του

90% των εμπορικών ροών παγκοσμίως.

Υφαντουργία και μηχανουργία

Τα μέλη της διεθνούς διατραπεζικής συνεργασίας εκπροσωπούν 50 χώρες και το 90% των ευρωπαϊκών κρατών και το 88% των αμερικανικών, ενώ καλύπτεται το 60% των εμπορικών ροών παγκοσμίως.

Το δίκτυο μπορεί να εξυπηρετήσει μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε τομείς και κλάδους όπως υφαντουργία, μηχανουργία, τρόφιμα και ποτά. Αυτή τη στιγμή πέραν των 60 χιλιάδων μελών χρησιμοποιούν την ψηφιακή πλατφόρμα διασύνδεσης επιχειρήσεων, κυρίως στους τομείς της μεταποίησης, της υφαντουργίας και της μηχανουργίας.

Όλοι οι κλάδοι και οι τομείς μπορούν εν δυνάμει να εξυπηρε-

Στην περίπτωση της κυπριακής αγοράς εκτιμάται ότι μέχρι τέλος του 2019 θα ενταχθούν στην πλατφόρμα 200-300 επιχειρήσεις.

τηθούν μέσω της πλατφόρμας, και αυτός είναι και ο στόχος. Στο παρόν στάδιο, το 20% των επιχειρήσεων που έχουν εγγραφεί προέρχονται από τον κλάδο των τροφίμων και των ποτών, και το 6% στην αυτοκινητοβιομηχανία.

Σημαντικό είναι δε και το στοιχείο ότι η πλατφόρμα αποτελεί εργαλείο στα χέρια μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς από το σύνολο των εγγεγραμμένων

εταιρειών, υπολογίζεται ότι μία στις δύο εταιρείες είναι αυτού του μεγέθους, ενώ μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις αντιστοιχούν στο 20% του συνόλου.

Στο πλάνο ο τουρισμός

Από το 2019, η λειτουργία του δικτύου αναμένεται να ενισχυθεί, μέσω της ενίσχυσης του αλγόριθμου ώστε να γίνεται πιο στοχευμένα η σύζευξη των εταιρειών. Επιπλέον βαρύντητα θα δοθεί στον τομέα των υπηρεσιών και συγκεκριμένα σε τουρισμό και τεχνολογία, όπου θα επικεντρωθεί το Trade Club Alliance για το 2019. Εντός του 2019, υπάρχει μεγάλο ενδεχόμενο συνεργασίας της Trade Club Alliance, με εταιρείες λογισμικού, καθώς σε πρώτο πλάνο βρίσκεται η ενίσχυση της ψηφιακής τεχνολογίας και της τεχνητής νοημοσύνης.

Ο ρόλος της Αθήνας

Το γεγονός ότι η γενική συνέλευση του TCA πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα, θεωρήθηκε ως εξαιρετικά σημαντικό βήμα και ως επιβεβαίωση της ψήφου εμπιστοσύνης της Banco Santander και των μελών του TCA στην Eurobank και κατ' επέκταση τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Την έναρξη των εργασιών κήρυξε ο αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος της Eurobank Κωνσταντίνος Βασιλείου, ο οποίος στην εισαγωγική του τοποθέτηση αναφέρθηκε στις ισχυρές συμμαχίες της τράπεζας, με κορυφαίους ξένους χρηματοπιστωτικούς ομίλους, η οποία, όπως ανέφερε, αναβαθμίζει τον ρόλο της τράπεζας και υπηρετεί με συνέπεια τη στρατηγική μας για την

ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας στην προσπάθεια βιώσιμης και διατηρήσιμης ανάπτυξης, και την προσφορά καινοτόμων υπηρεσιών με πολλαπλασιαστικά οφέλη για τις επιχειρήσεις. Θετικά προσηγορικά για την ελληνική οικονομία και η φιλοξενία του Go International της Eurobank στη Θεσσαλονίκη, συνέδριο το οποίο φέρει τη σφραγίδα του Trade Club Alliance. Το Go International πραγματοποιείται από 12 Νοεμβρίου, μέχρι τις 14 Νοεμβρίου. Στο πλαίσιο του συνεδρίου, τράπεζες και επιχειρήσεις θα έχουν την ευκαιρία να διερευνήσουν τη δυνατότητα εμπορικών συμφωνιών μέσω 3.000 περίπου, στοχευμένων επιχειρηματικών συναντήσεων.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΠΟΥΣΤΡΑ**

Nicosia Risk Forum

Την Τετάρτη 14 Νοεμβρίου 2018 στις 9:00 το πρωί ξεκινάμε ένα νέο ετήσιο (θέλω να ελπίζω) θεσμό. Το εργαστήριο μας (Center for Risk and Decision Sciences CERIDES) με την παρουσία του μορφή μετρά σχεδόν τρία χρόνια παρουσίας και έχει προέλθει από τη συνένωση μικρότερων εργαστηρίων που ιδρύθηκαν το 2011. Μέσα σε αυτά τα χρόνια μεγάλωσα και καταφέραμε μέσα από υψηλού ανταγωνισμού ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα να γίνουμε 17 ερευνητές και ακαδημαϊκοί σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα της ασφάλειας με δυο κοινούς άξονες: τον κίνδυνο (ρίσκο) και τη λήψη αποφάσεων.

Μέσα σε αυτά τα χρόνια συνεργαστήκαμε με δεκάδες ανθρώπους και οργανισμούς και θελήσαμε να ομαδοποιήσουμε αυτές τις συνεργασίες με ένα ετήσιο φόρουμ στο οποίο θα φέρουμε κοντά ακαδημαϊκούς, κρατικούς αξιωματούχους, επιχειρηματίες, τους συνεργάτες μας με άλλα λόγια, θέλοντας να διαχύσουμε στον κόσμο τα αποτελέσματα της ερευνητικής μας δράσης.

Μια αρχική σκέψη για λίγες παρουσιάσεις, γρήγορα κατέληξε σε μια ημερίδα με μερικές δεκάδες παρουσιάσεις από Κύπρο,

Ελλάδα, Ισραήλ, Αγγλία, Ιταλία και άλλες χώρες. Έχουμε ετοιμάσει ένα πρόγραμμα με θεματικούς κύκλους – πάντα με άξονα τον κίνδυνο – πάνω στις φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές, τους γεωπολιτικούς κινδύνους στα ενεργειακά, τον πολιτικό κίνδυνο, τις περιφερειακές προεκτάσεις και πολλά άλλα. Την έναρξη των εργασιών του συμποσίου θα τελέσει στις 9, στο Πολιτιστικό Κέντρο του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, η αναπληρώτρια κυβερνητική εκπρόσωπος κ. Κλέλια Βασιλείου. Μετά το μεσημέρι θα υπάρξει πάνελ με επίκεντρο τις ενεργειακές εξελίξεις με τους πρέσβεις του Ισραήλ και της Μεγάλης Βρετανίας, του προέδρου της ΠΑΕΚ και άλλων. Έχουμε την ιδιαίτερη τιμή να έχουμε ως επίσημο προσκεκλημένο τον υπουργό Εξωτερικών δρ Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος θα κλείσει τις εργασίες του Φόρουμ με ομιλία στις 6 το απόγευμα.

Θα υπάρχουν αρκετές παράλληλες συνεδρίες κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Ο κ. Γιώργος Μπούστρας, καθηγητής Εκτίμησης Κινδύνου, διευθυντής Center for Risk and Decision Sciences CERIDES, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΚΟΡΑΛΙΑΣ ΤΙΜΟΘΕΟΥ**

Κοινωνικό κεφάλαιο

Όποιος έχει ασχοληθεί με οποιοδήποτε είδους επαγγελματική δραστηριότητα, γνωρίζει πολύ καλά ότι απαραίτητη προϋπόθεση επιτυχίας αποτελεί η ύπαρξη κεφαλαίου. Συνήθως οικονομικό κεφάλαιο. Χρηματοδότησης. Αυτό που πολλές φορές δεν συνειδητοποιούμε είναι ότι εγγύηση απαραίτητη είναι η ύπαρξη ικανού κοινωνικού κεφαλαίου: των γνωριμιών μας αλλά και των σχέσεων μας με το κοινωνικό μας δίκτυο. Η γνωστή φράση «δεν έχει σημασία τι ξέρεις αλλά ποιον ξέρεις» κρύβει κάποια αλήθεια, αλλά όχι όλη. Είναι πραγματικότητα ότι οι κατάλληλες γνωριμίες είναι κρίσιμες τόσο στην επαγγελματική μας ανέλιξη όσο και στην προσωπική μας εξέλιξη. Τι είναι όμως το κοινωνικό κεφάλαιο και τι χρειάζεται για να αποδώσει;

Κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί το εύρος και το βάθος των ανθρώπινων σχέσεων μας. Όσον αφορά το εύρος θα σταθούμε στα είδη των σχέσεων: οικογένεια, σύντροφος, φίλοι, επαγγελματικές γνωριμίες, συμμαθητές, συμφοιτητές, ο περιπεράς, η ταμίας στην τοπική μας τράπεζα, ο barista στην αγαπημένη μας καφετερία, οι διαδικτυακοί μας «φίλοι». Με όλους αυτούς και πολλούς άλλους έχουμε σχέσεις, διότι με κάποιο τρόπο συσχετιζόμαστε. Υγιές κοινωνικό κεφάλαιο προϋποθέτει μεγάλο εύρος σχέσεων και κάλυψη, σε κάποιο

βαθμό, όλων των ειδών σχέσεων. Το εύρος, ωστόσο, δεν αρκεί. Το κοινωνικό μας κεφάλαιο, για να είναι αποδοτικό, χρειάζεται εξίσου βάθος και ποιότητα. Η ειλικρίνεια, η τιμιότητα, η ανταποδοτικότητα, η αλληλοψήφισμα, η συμμετοχικότητα, αποτελούν συμπεριφορές-επένδυση στο κοινωνικό μας κεφάλαιο. Με φροντίδα και καλή διάθεση θα καρποφορήσουν. Στις επαγγελματικές τους σχέσεις αρκετοί επενδύουν στο κοινωνικό τους κεφάλαιο. Στις προσωπικές μας σχέσεις όμως, αν και σημαντικότερο είναι πολύ λιγότερο αντιληπτό. Ο λόγος είναι ότι δεν συνάπτουμε συνήθως προσωπικές σχέσεις με το όφελος ή την επένδυση κατά νου. Υποσυνείδητα, ωστόσο, ο λόγος που κοινωνικοποιούμαστε είναι διότι η κοινωνικοποίηση αποτελεί ανθρώπινη ανάγκη, τόσο σημαντική όσο η έκφραση και η δημιουργικότητα. Επενδύουμε, λοιπόν, στο κοινωνικό κεφάλαιο χωρίς καν να το πράττουμε συνειδητά.

Μελετητές και στοχαστές έχουν προσπαθήσει να ξεχωρίσουν κατά πόσο τα κίνητρα για τη δημιουργία ανθρώπινων δεσμών είναι καθαρά συμφεροντολογικά. Κατά πόσο, δηλαδή, συνάπτουμε κοινωνικές σχέσεις σκοπεύοντας να είμαστε ευνοημένοι είτε μακροπρόθεσμα είτε μεσοπρόθεσμα είτε απευθείας. Η σχολή του Μακιαβέλι ισχυ-

ρίζεται πως να: ο απώτερος στόχος κάθε διαπροσωπικής σχέσης είναι το άμεσο όφελος. Η σύγχρονη θεωρία του Κοινωνικού Κεφαλαίου υποστηρίζει ότι δεν συνάπτουμε σχέσεις με συνειδητό στόχο το κέρδος αλλά ότι υποσυνείδητα αντιλαμβανόμαστε τη σημασία των σχέσεων μας και αντλούμε δύναμη από τη δυνατότητά μας να στηριζόμαστε σ' αυτές. Έτσι, ακόμα κι αν δεν μετρούμε τις χάρες που κάνουμε και που κρωστάμε με ζυγαριά ακριβείας, αναμένουμε από το κοινωνικό μας δίκτυο να μας στηρίξει σε περίπτωση που χρειαστεί. Αξίζει να τονίσουμε την ανάγκη για ποιότητα στις σχέσεις μας. Αν και δεν αναμένεται να έχουν όλες το ίδιο βάθος, αναμένεται να έχουν ποιότητα τουλάχιστον ως προς την πρόθεσή μας για αμοιβαίοτητα. Σε οποιονδήποτε από τους πάνω τομείς της κοινωνικοποίησης μας, εάν η πρόθεσή μας είναι καθαρά και μόνο να κερδίσουμε, χωρίς να έχουμε σκοπό να προσφέρουμε, η στάση μας αυτή θα ανιχνευθεί από τους εταίρους μας, οι οποίοι είτε θα μας αποφύγουν είτε θα μας συμπεριφερθούν κι αυτοί ανάλογα. Σε κάθε είδος σχέσης, η διάθεση με την οποία την προσεγγίζουμε (εποικοδομητική, ανταγωνιστική κ.λπ.) «διαβάζεται» από το άλλο μέρος, όσο κι αν προσπαθούμε να την κρύψουμε. Στον αντιποδο,

οι σχέσεις μας δεν πρέπει να εξελίσσονται σε πλατφόρμες για να ελιχθούν όλοι οι άλλοι εκτός από εμάς. Δεν πρέπει να μας καθιστούν θύματα προς εκμετάλλευση. Ο καθένας μας πρέπει να είναι ικανός να παίξει τόσο τον ρόλο του πομπού όσο και του δέκτη. Σε κάποιες περιπτώσεις, θα είμαστε το ένα, σε κάποιες το άλλο, σε μερικές και τα δύο. Η αμοιβαίοτητα και η ανταποδοτικότητα αποτελούν άγραφους κανόνες της ζωής. Μία τελευταία διαπίστωση είναι ότι τελικά, όσο περισσότερα δίνουμε, τόσο περισσότερα λαμβάνουμε. Πολλοί διατάζουν να μοιραστούν τις επαγγελματικές τους γνώσεις με άλλους, θέλοντας την αποκλειστικότητα που τους καθιστά «ανατικατάστατους». Αυτό που δεν συνειδητοποιούν είναι πως όσα και να δώσουν, δεν θα χάσουν την ικανότητά τους να σκεφτούνται και να δημιουργούν. Το αντίθετο, με τη συζήτηση και την επικοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης, εκθέτουμε συνεχώς τους εαυτούς μας σε νέες ιδέες και καινούριους τρόπους σκέψης και εξελισσόμαστε. Τόσο εμείς, όσο και οι άλλοι. Ο συνδυασμός των γνώσεων των πολλών είναι ισχυρότερος από το άθροισμα των γνώσεων του καθενός ξεχωριστά. Μαζί φτάνουμε πιο μακριά. Βρίσκουμε καινούριες λύσεις σε παλιά προβλήματα.

Η εξέλιξη της απασχόλησης ανά κλάδο

ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	2014	2016	2017
Καλλιέργεια μη πολυετών φυτών	243.435	174.281	196.889
Κρατική διοίκηση, οικονομική και κοινωνική πολιτική	155.782	164.887	158.579
Λιανικό εμπόριο άλλων ειδών σε ειδικευμένα καταστήματα	148.963	171.512	168.998
Παροχή υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο	147.130	156.465	160.623
Πολυτελείς καλλιέργειες	126.138	168.180	148.533
Νοσοκομειακές δραστηριότητες	115.912	121.090	123.042
Δραστηριότητες παροχής ποτών	130.177	122.240	117.279
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	85.212	87.825	92.293
Λιανικό εμπόριο σε μη ειδικευμένα καταστήματα	81.434	80.114	88.259
Δραστηριότητες εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης	82.889	118.784	128.476
Λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού σε ειδικευμένα καταστήματα	89.894	112.242	101.213
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	82.286	83.787	83.998

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σε τρία επαγγέλματα το 25% της απασχόλησης

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Επίγεια πωλητής, αγρότης ή υπάλληλος γενικών καθκόντων δηλώνει το 1/4 του συνόλου των εργαζομένων στην Ελλάδα. Την περυσιογένεση των απασχολησών σε μόλις 3 από τα συνολικά 126 επαγγέλματα που καταγράφονται στη χώρα μας περιγράφει η ετήσια έκθεση του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών για την αγορά εργασίας που παρουσιάστηκε χθες. Μάλιστα, το άλλο 1/4 των μισθωτών είναι δημόσιοι υπάλληλοι, αγρότες πολυετών και μη καλλιεργειών, εργαζόμενοι στο λιανικό εμπόριο σε ειδικευμένα καταστήματα καθώς και εργαζόμενοι στην παροχή υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο. Στην έκθεση οι μελετητές αναγνωρίζουν αφενός πως αγρότες και δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι αυξήθηκαν κατά το διάστημα 2015-2016, είναι οι δύο κλάδοι με τους περισσότερους εργαζομένους. Συγκεκριμένα, καταγράφουν τα στοιχεία που δείχνουν πως το 2017 δημιουργήθηκαν 143.545 νέες θέσεις εργασίας μισθωτών ιδιωτικού δικαίου, κατά 7.285 περισσότερες από το 2016. Οι δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης διαθέτουν τις περισσότερες νέες θέσεις εργασίας από το 2014 έως το 2017 (με διακυμάνσεις μεταξύ των ετών), γεγονός που δεν εκπλήσσει, δεδομένης της αυξανόμενης αντιπροσώπευσης στην αγορά εργασίας επαγγελματιών που συνδέονται με τον τουρισμό, με αυξημένη ωστόσο και την επισφάλεια ως προς τις εργασιακές συνθήκες που επικρατούν και την έντονη εποχικότητα που τα χαρακτηρίζει. Το λιανικό εμπόριο είναι ο αμέσως

επόμενος κλάδος, εύρημα που ερμηνεύει και την ευρύτερη δυναμική στο επάγγελμα των πωλητών. Οι κλάδοι στους οποίους το αρχικό αρνητικό ισοζύγιο του 2014 βελτιώνεται ιδιαίτερα το 2015, και μετά εμφανίζεται θετικό, είναι η δημόσια διοίκηση, η άμυνα και οι τηλεπικοινωνίες, κατά κύριο λόγο εξαιτίας των προσλήψεων στο Δημόσιο. Είναι χαρακτηριστικό ότι, μετά τον αγροτικό τομέα, στη δεύτερη θέση για το 2011, 2012, 2013 και 2014 ως προς την απασχόληση βρίσκεται ο κλάδος της κρατικής διοίκησης - οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Αναλυτικότερα, το 2011 απασχολούσε 191.884 εργαζομένους και μέχρι το 2014 ακολούθησε πτωτική πορεία, ενώ το 2015 και το 2016 παρουσίασε σημαντική αύξηση (157.532 και 164.887) και το 2017 μειώση, ώστε τελικά ο αριθμός των απασχολούμενων διαμορφώθηκε στις 158.579. Ωστόσο, τα πολυπληθέστερα επαγγέλματα δεν είναι και τα πιο δυναμικά. Πιο δυναμικά επαγγέλματα είναι υπάλληλοι γενικών καθκόντων και ακολουθούν οι πωλητές, ενώ πιο δυναμικός κλάδος είναι αυτός που αφορά τις δραστηριότητες εστιατορίων. Τα στοιχεία δείχνουν πως η πλειονότητα του εργατικού δυναμικού κατέχει σχετικά απλές δεξιότητες, απόρροια του παραδοσιακού παραγωγικού προτύπου της ελληνικής οικονομίας. Ακολουθούν, βέβαια, ειδικότητες όπως πολιτικοί μηχανικοί, καθηγητές, αναλυτές υπολογιστικών συστημάτων και άλλοι απασχολούμενοι με υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων, καθώς και εργαζόμενοι με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και εμπειρία. Τέλος, ως απόρροια των φορολογικών και ασφαλιστικών αλλαγών, οι ιδιωτικές κεφαλαιουχικές εταιρείες (ΙΚΕ) φαίνεται πως υποκαθιστούν σιγά σιγά τις ατομικές.

«Κατεβαίνει» στο Μαρούσι το καζίνο της Πάρνηθας

Στις 16 Νοεμβρίου αναμένεται έγκριση του ειδικού χωρικού σχεδίου

Του **ΒΑΓΓΕΛΗ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ**

Την επόμενη εβδομάδα αναμένεται να ληφθούν αποφάσεις για τη μετεγκατάσταση του καζίνο της Πάρνηθας. Την Παρασκευή 16 Νοεμβρίου έχει προγραμματιστεί να συζητηθεί σε ειδική επιτροπή στο υπουργείο Περιβάλλοντος το σχέδιο μετεγκατάστασης του καζίνο σε ακίνητο που βρίσκεται στο Μαρούσι της Αττικής.

Συγκεκριμένα, το ακίνητο που έχει επιλεγεί είναι το Κτήμα Διπλαβέρη, που εκτείνεται σε έκταση 40 στρεμμάτων και σε χώρο που βρίσκεται στη συμβολή των Λεωφόρων Σπύρου Λούη και Κηφισίας και στα δεξιά καθώς διέρχεται κάποιος τη Λ. Κηφισίας προς Αθή-

Το ακίνητο που έχει επιλεγεί είναι το Κτήμα Διπλαβέρη, που εκτείνεται σε έκταση 40 στρεμμάτων και σε χώρο που βρίσκεται στη συμβολή των Λεωφόρων Σπύρου Λούη και Κηφισίας και στα δεξιά καθώς διέρχεται κάποιος τη Λ. Κηφισίας προς Αθήνα, κοντά στο εμπορικό κέντρο Golden Hall.

Οι μπουλντόζες δεν θα μπουν στο ακίνητο πριν από το τέλος του 2019.

να, κοντά στο εμπορικό κέντρο Golden Hall.

Ο Δήμος Αμαρουσίου φαίνεται ότι προκρίθηκε έπειτα από αξιολόγηση άλλων περιοχών που εξετάστηκαν σε άλλες περιοχές των βορείων προαστίων της Αττικής. Η αναζήτηση περιορίστηκε αποκλειστικά στα βόρεια προάστια της Αττικής, καθώς τα νότια και ανατολικά προάστια αποκλείστηκαν για λόγους προστασίας της επένδυσης στο καζίνο του Ελληνικού, ενώ τα δυτικά για την προστασία της επένδυσης του καζίνο Λουτρακίου. Από τα βόρεια προάστια, όπως αναφέρουν καλά ενημερωμένες πηγές, το Μαρούσι προκρίθηκε επειδή το ακίνητο που επιλέγη, κατανέμει το σύνολο των απαιτήσεων του νόμου

(4499/2017) που τέθηκαν για τη μετεγκατάστασή του καζίνο. Συγκεκριμένα, το ακίνητο βρίσκεται σε περιοχή που περιλαμβάνει άλλα υπερτοπικού χαρακτήρα ακίνητα όπως είναι π.χ. το ΟΑΚΑ, The Mall Athens, Golden Hall κ.λπ., βρίσκεται επί σημαντικού άξονα όπως είναι η Λ. Κηφισίας και η Σπ. Λούη κ.ά. Σύμφωνα με το ειδικό χωρικό σχέδιο (ΕΧΣ), το καζίνο που θα δημιουργηθεί θα είναι έκτασης περίπου 10.000 τ.μ. Η εταιρεία προτίθεται να επενδύσει 100 εκατ. ευρώ μόνο στην κατασκευή του και με στόχο να δημιουργήσει ένα συγκρότημα αναψυχής και τουρισμού. Το κόστος θα βαρύνει μόνον τους ιδιώτες επενδυτές (51% του μετοχικού κεφαλαίου), ενώ η δημόσια ΕΤΑΔ (49%) δεν

θα συμμετάσχει στην επένδυση. Το κτίριο που θα ανεγερθεί θα περιλάβει -εκτός του καζίνο- μια μικρή ξενοδοχειακή μονάδα (boutique hotel), συνεδριακούς χώρους, χώρους εκδηλώσεων, εστιατόρια κ.ά. Παράγοντες κοντά στη διαδικασία αναφέρονται σε ένα συγκρότημα, υψηλής αισθητικής το οποίο θα απασχολεί, μετά το πέρας των κατασκευαστικών έργων, περισσότερους από 500 εργαζομένους.

Η δημιουργία του, ωστόσο, έχει ακόμη δρόμο και πολλές εγκρίσεις. Εφόσον το υπουργείο Περιβάλλοντος εγκρίνει το ΕΧΣ που έχει καταθέσει η επιχείρηση, θα πρέπει να καταρτιστεί η μελέτη περιβαλλοντικών υποθέσεων (ΜΠΕ) η οποία θα τεθεί σε δημόσια δια-

βούλευση. Το τελικό σχέδιο της ΜΠΕ θα πρέπει να λάβει την έγκριση του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ) και στη συνέχεια να αποτελέσει Προεδρικό Διάταγμα. Θα ακολουθήσει η έκδοση των υπουργικών αποφάσεων που θα ορίζουν τις οικοδομικές άδειες και στη συνέχεια θα ξεκινήσει η κατασκευή του.

Με όλα τα παραπάνω δεν αναμένεται οι μπουλντόζες να μπουν στο ακίνητο πριν από το τέλος του 2019. Αν όμως συμβεί αυτό, τότε μέχρι τέλος του 2020 είναι πιθανό να λειτουργήσει το καζίνο στη νέα έδρα του, μετά 60 χρόνια λειτουργίας στην κορυφή του ορεινού όγκου που βρίσκεται δυτικά του Λεκανοπεδίου της Αθήνας.

Πράσινο από Κομισιόν στα σχέδια για αγωγό IGB

Σε έμπρακτη στήριξη του διασυνδεδεμένου αγωγού φυσικού αερίου Ελλάδας - Βουλγαρίας (IGB) προχώρησε χθες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κρίνοντας ότι τα ελληνικά και βουλγαρικά σχέδια για την υλοποίηση του έργου δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση. Η απόφαση δόθηκε υποχρεώνοντας τη ΔΕΠΑ και τη βουλγαρική ΒΕΗ να μη δεσμεύσουν άνω του 40% της δυναμικότητας του αγωγού στα σημεία εισόδου στη Βουλγαρία και την Ελλάδα, αντίστοιχα. Τα μέτρα που κοινοποίησαν Ελλάδα και Βουλγαρία στην Επιτροπή

περιλαμβάνουν κρατικούς πόρους, υπό την έννοια των κανόνων της Ε.Ε. περί κρατικών ενισχύσεων. Ωστόσο, η Επιτροπή με την απόφασή της τα χαρακτήρισε συμβατά, με το σκεπτικό ότι το έργο θα συμβάλει στην επίτευξη βασικών στρατηγικών στόχων της Ε.Ε., όπως μεταξύ άλλων η διαφοροποίηση και η αύξηση της ασφάλειας εφοδιασμού της Ένωσης με φυσικό αέριο. Εκρίνε επίσης ότι τα μέτρα είναι αναγκαία, υπό την έννοια ότι ο αγωγός δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί χωρίς οικονομική ενίσχυση.

Αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η οικονομική ανάλυση του έργου, που πραγματοποιήθηκε η Επιτροπή, έδειξε ότι δεν είναι εφικτή η αποκλειστική ανάκτηση του επενδυτικού κόστους από τα τέλη που επιβάλλονται για τη χρήση του διασυνδεδεμένου αγωγού, καθώς επίσης και ότι τα μέτρα είναι αναλογικά και επομένως περιορίζονται στα ελάχιστα αναγκαία, θα καλύψουν δηλαδή μόνο το «χρηματοδοτικό κενό». Επιπλέον, έκρινε ότι τα μέτρα ενίσχυσης δεν θα προκαλέσουν αδικαιολόγητη στρέβλωση του ανταγωνισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά, «σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, ούτε η ΒΕΗ στη Βουλγαρία ούτε η ΔΕΠΑ στην Ελλάδα επιτρέπεται να δεσμεύουν άνω του 40% της δυναμικότητας του νέου διασυνδεδεμένου αγωγού στα σημεία εισόδου στη Βουλγαρία και στην Ελλάδα, αντίστοιχα. Ως εκ τούτου, τουλάχιστον το 60% της νέας δυναμικότητας θα είναι ανοικτό σε ανταγωνιστές που επιθυμούν να πωλήσουν φυσικό αέριο στις αγορές αυτές».

ΧΡΥΣΑ ΛΙΑΓΓΟΥ

Μαρία Μίτα BscΕγγεγραμμένη
ΛογοθεραπεύτριαΑξιολόγηση - Διάγνωση
Αντιμέτωπιση διαταραχών λόγου,
φωνής, ομιλίας παιδιών & ενήλικων

Τηλ.: 99129129 | Email: mariamita7@gmail.com

Κάθε μέρα, κάθε λεπτό

kathimerini.com.cy
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ONLINE

Μονάδες αφαλάτωσης για υφάλμυρο και θαλασσινό νερό

Ιδανική λύση για ξενοδοχειακές, αγροτικές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις.

- Minimum δυνατότητα παραγωγής 5 κυβ. ημερησίως έως και τις εκάστοτε ανάγκες του πελάτη.
- Δυνατότητα παράδοσης σε κοντέινερ.
- Αθόρυβη λειτουργία.

- Κατασκευή από ανοξείδωτα υλικά, υψηλής ποιότητας.
- Ψηφιακή κονσόλα χειρισμού της μονάδας.
- Άμεσα διαθέσιμο εξειδικευμένο προσωπικό.

CARAMONDANI
desalination plants

You can depend on it®

ΓΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ
ΤΗΛ. 22818140X. Στυλιανίδης: c.styliani@aramondani.com.cy
www.caramondani.com.cyCARAMONDANI
group

You can depend on it®

Πρωταθλήτρια υπερφορολόγησης και το 2018 η Ελλάδα

Στις τελευταίες θέσεις στον διεθνή Δείκτη Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΚΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Το **ΕΛΛΗΝΙΚΟ** Δημόσιο εξοντώνει τις επιχειρήσεις εξαιτίας των υψηλών φόρων και των ασφαλιστικών εισφορών, αλλά και του ασταθούς φορολογικού συστήματος που τροποποιείται διαρκώς.

Είναι ενδεικτικό ότι η Ελλάδα κατατάσσεται στην 29η θέση ανάμεσα στις 35 χώρες του ΟΟΣΑ στον φετινό Δείκτη Διεθνούς Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας του Tax Foundation που αξιοποιεί στοιχεία του 2018 και παρουσιάζεται από το ΚΕΦΙΜ.

Ο δείκτης συνοπολογίζει, μεταξύ άλλων, τις επιδόσεις κάθε χώρας στους εταιρικούς φόρους, στους φόρους ατομικού εισοδήματος, στους καταναλωτικούς φόρους και στους φόρους ακίνητης περιουσίας.

Σε σχέση με το 2017, η Ελλάδα υποχώρησε σε τρεις επιμέρους τομείς του δείκτη: τους εταιρικούς φόρους, τους φόρους επί της ιδιοκτησίας και τη φορολογία της κατανάλωσης.

Συγκεκριμένα και σε ό,τι αφορά την εταιρική φορολόγηση, η οποία, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, έχει τη σημαντικότερη επίδραση στην οικονομική μεγέθυνση, κατά την τελευταία πενταετία η Ελλάδα έχει υποχωρήσει 10 θέσεις - από την 15η θέση το 2014, σήμερα βρίσκεται στην 25η. Όπως μάλιστα υπογραμμίζεται στη μελέτη, ο συντελεστής της εταιρικής φορολόγησης στην Ελλάδα βρίσκεται στο 29% ή διαφορετικά 5,1 μο-

νάδες πάνω από τον μέσον όρο των χωρών του ΟΟΣΑ.

Η Ελλάδα έχει από τους υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές στην Ευρώπη που φθάνουν το 39,65% (συντελεστές κερδών και μερισμάτων), εξέλιξη που υπονομεύει προφανώς την ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Από το 26% που ήταν το 2014 ο συντελεστής εταιρικής φορολόγησης έφθασε το 29%, ενώ ο φόρος στα μερίσματα εκτινάχθηκε από το 10% στο 15%.

Πάντως, συγκριτικά με το περυσινό έτος η θέση της χώρας μας βελτιώθηκε κατά μία θέση, εξέλιξη που προφανώς δεν είναι για πανηγυρισμούς. Κάτω από την Ελλάδα βρίσκονται το Ισραήλ, η Πορτογαλία, η Πολωνία, η Ιταλία και η Γαλλία. Μάλιστα, η Γαλλία (για πέμπτο συνεχόμενο έτος) έχει το λιγότερο ανταγωνιστικό φορολογικό σύστημα στον ΟΟΣΑ, καθώς έχει από τους υψηλότερους συντελεστές φόρου εισοδήματος στον ΟΟΣΑ, υψηλό φόρο ακίνητης περιουσίας, ενώ ταυτόχρονα έχει υψηλούς συντελεστές στα μερίσματα αλλά και στα κεφαλαιουχικά κέρδη.

Ο ΦΠΑ

Όπως προκύπτει από την έκθεση, η χώρα μας υποχώρησε έξι θέσεις σε ό,τι αφορά τη φορολόγηση επί της ιδιοκτησίας και δύο θέσεις στη φορολόγηση της κατανάλωσης, έχοντας έναν από τους υψηλότερους φόρους προστιθέμενης αξίας (24%) μεταξύ

Δείκτης φορολογικής ανταγωνιστικότητας 2018

1	Εσθονία
2	Λετονία
3	Νέα Ζηλανδία
4	Λουξεμβούργο
5	Ολλανδία
6	Ελβετία
7	Σουηδία
8	Αυστραλία
9	Τσεχία
10	Αυστρία
11	Σλοβακία
12	Τουρκία
13	Ουγγαρία
14	Φινλανδία
15	Νορβηγία
16	Γερμανία
17	Κορέα
18	Καναδάς
19	Βέλγιο
20	Ιρλανδία
21	Δανία
22	Σλοβενία
23	Βρετανία
24	ΗΠΑ
25	Ισλανδία
26	Ιαπωνία
27	Ισπανία
28	Μεξικό
29	ΕΛΛΑΔΑ
30	Ισραήλ
31	Χιλή
32	Πορτογαλία
33	Πολωνία
34	Ιταλία
35	Γαλλία

ΠΗΓΗ: ΚΕΦΙΜ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Επιδεινώθηκε η θέση της χώρας στη φορολογία εταιρειών, κατανάλωσης και ιδιοκτησίας.

των χωρών του ΟΟΣΑ, υψηλότερο από τον μέσο όρο του οργανισμού κατά 4,9%.

«Η αναμενόμενη απογοητευτική επίδοση της Ελλάδας είναι

ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 2014-2018 Η ΕΛΛΑΔΑ

- Καταλαμβάνει σταθερά τις θέσεις 27-32 στον δείκτη φορολογικής ανταγωνιστικότητας

- Έχει υποχωρήσει 10 θέσεις στο πεδίο εταιρικής φορολόγησης

Σε σχέση με πέρυσι η Ελλάδα έχασε 6 θέσεις στο πεδίο φορολόγησης της ιδιοκτησίας και δύο θέσεις στη φορολόγηση της κατανάλωσης

Η Ελλάδα έχει τον 6ο υψηλότερο ΦΠΑ ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ

ακόμη ένα πικρό καμπαράκι ότι, αν θέλουμε να ξεφύγουμε επιτέλους από την κρίση και να διασφαλίσουμε ισχυρή, βιώσιμη ανάπτυξη και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, θα πρέπει να προχωρήσουμε αποφασιστικά στην κατεύθυνση της δραστηριότητας στα άτομα και στις επιχειρήσεις, μια μείωση που μπορεί να γίνει εφικτή μόνο μέσω της αντιστοίχης μείωσης του μεγέθους του κράτους», ανέφερε ο επικεφαλής ερευνητής του ΚΕΦΙΜ Κωσταντίνος Σαραβάκος.

Αυξήθηκαν κατά 9,4% οι εξαγωγές τον Σεπτέμβριο

Με θετικό πρόσημο έκλεισε ο Σεπτέμβριος καθώς και το εννεάμηνο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου για τις ελληνικές εξαγωγές. Σχεδόν σε όλες τις βασικές κατηγορίες προϊόντων καταγράφηκε διψήφιος ρυθμός ανάπτυξης. Την ίδια ώρα, ωστόσο, προβληματισμό προκαλεί η διεύρυνση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου, ύστερα από ένα σημαντικό διάστημα αποκλιμάκωσης.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), οι εξαγωγές, συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών, τον Σεπτέμβριο του 2018 αυξήθηκαν κατά 9,4% και ανήλθαν στα 2,65 δισ. ευρώ από 2,42 δισ. ευρώ το αντίστοιχο διάστημα του 2017. Ανοδικά κινήθηκαν οι εξα-

Προβληματισμό προκαλεί η διεύρυνση του εμπορικού ισοζυγίου.

γωγές και χωρίς πετρελαιοειδή. Συγκεκριμένα, ενισχύθηκαν κατά 2,6% ή κατά 44,2 εκατ. ευρώ και έφθασαν το 1,74 δισ. ευρώ από 1,69 δισ. ευρώ.

Ανοδικά κινήθηκαν όμως και οι εισαγωγές τον Σεπτέμβριο του 2018, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 20% και ανήλθαν σε 4,52 δισ. ευρώ έναντι 3,77 δισ. ευρώ τον ίδιο μήνα του έτους 2017.

Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, οι εισαγωγές αγαθών ανήλθαν στα 3,14 δισ. ευρώ από 2,99 δισ. ευρώ, δηλαδή αυξήθηκαν κατά 4,9%.

Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν να αυξηθεί το εμπορικό έλλειμμα τον Σεπτέμβριο του 2018 κατά 39,1% σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο του 2017, φτάνοντας το 1,87 δισ. ευρώ από 1,34 δισ. ευρώ πέρυσι.

Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, το εμπορικό έλλειμμα αυξήθηκε επίσης σημαντικά κατά 8%. «Η τόνωση του πρωτογενούς τομέα, προκειμένου να αντικατασταθούν εν μέρει τα εισαγόμενα προϊόντα από εγχώριως παραγόμενα, κρίνεται επιτακτική για να αποτραπεί η περαιτέρω αύξηση

του ελλείμματος», επισήμανε σε ανακοίνωσή του ο Πανελληνίος Σύνδεσμος Εξαγωγέων (ΠΣΕ).

Το εννεάμηνο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2018 οι εξαγωγές σημείωσαν αύξηση 16,9% και ανήλθαν στα 24,65 δισ. ευρώ από 21,1 δισ. ευρώ το αντίστοιχο διάστημα του 2017, ενώ χωρίς τα πετρελαιοειδή αυξήθηκαν στα 16,33 δισ. ευρώ από 14,6 δισ. ευρώ, καταγράφοντας αύξηση 11,9%. Αύξηση 10,1% με τη συνολική τους αξία να διαμορφώνεται στα 41,04 δισ. ευρώ σημείωσαν οι εισαγωγές το εννεάμηνο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2018. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, οι εισαγωγές αυξήθηκαν στα 29,60 δισ. ευρώ από 28,56 δισ. ευρώ πέρυσι, δηλαδή κατά 3,7%.

Με υψηλά εισοδήματα 6 στους 10 τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Το **περιθώριο** προσέλκυσης περισσότερων τουριστών υψηλού εισοδηματικού επιπέδου, οι οποίοι και αποδίδουν τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στην ελληνική οικονομία, καταδεικνύει, μεταξύ άλλων, η τελευταία μελέτη του Ινστιτούτου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) για το προφίλ των ξένων επισκεπτών.

Οι 4 στους 10 ξένους επισκέπτες ανήκουν στη μεσαία ή στη χαμηλή κατηγορία εισοδήματος, ενώ οι περισσότερες διαμονές γίνονται σε ξενοδοχεία τεσσάρων αστέρων και κάτω. Και αυτά χωρίς να έχουν συνυπολογιστεί στην έρευνα οι επισκέπτες από Αλβανία και ΠΓΔΜ, που αποτελούν μεγάλες αγορές για τον εισερχόμενο τουρισμό και οι οποίες στην πλειονότητά τους αφορούν επισκέπτες μέσου εισοδηματικού επιπέδου.

Σε ένα μεγάλο βαθμό όμως η εικόνα αυτή προέρχεται από το θετικό γεγονός πως η Ελλάδα έχει μεγάλη διασπορά αναφορικά με τις χώρες προέλευσης επισκεπτών, κάτι που περιορίζει την εξάρτησή της από μεμονωμένες αγορές. Μακράν οι ποιοτικότεροι από πλευράς εισοδηματικού και μορφωτικού επιπέδου τουρίστες στην Ελλάδα προέρχονται από τις ΗΠΑ, αλλά αντιστοίχουν μόλις στο 5% του συνόλου.

Η καταγραφή και η παρουσίαση των αναλυτικών στοιχείων για το ταξιδιωτικό προφίλ του εισερχόμενου τουρισμού έγινε από την IPKInternational και με βάση στοιχεία για τα έτη 2016-2017, με ενιαίο ερωτηματολόγιο, σε 60 χώρες σε όλον τον κόσμο, εκτός από Κύπρο, Αλβανία και ΠΓΔΜ.

Οι τουρίστες που επισκέφθηκαν την Ελλάδα το 2016, και διέμειναν τουλάχιστον μία νύχτα, ανήλθαν σε 20,9 εκατομμύρια. Το 2017 υπήρξε αύξηση της τάξης του 9,8%, σε σχεδόν 23,0 εκατ. Τα περισσότερα περίπου 10 εκατομμύρια, από τις συνολικές αφίξεις της τάξης των 30 εκατομμυρίων που καταγράφει η Τράπεζα της Ελλά-

δος για το 2017, αφορούν ημερήσιες επισκέψεις από Τουρκία και άλλες χώρες που δεν προμετρήθηκαν, όπως Αλβανία, ΠΓΔΜ και Κύπρος, όπως και επιχειρηματικά ημερήσια ταξίδια.

Αναφορικά με το φύλο των επισκεπτών, υπάρχει ισοκατανομή (γυναίκες 51,6%). Οι τουρίστες εντοπίζονται κυρίως στο ηλικιακό λόγο με τον ή τη σύντροφό τους (69,3%), για διακοπές (88,8%) και για ήλιο & θάλασσα (68,4%).

Οι τουρίστες είχαν ανώτερο εισοδηματικό (58,9%) και μορφωτικό επίπεδο (62,2%), ενώ η ηλικία τους εντοπίζεται κυρίως στο ηλικιακό εύρος 25-54 ετών (64,6%).

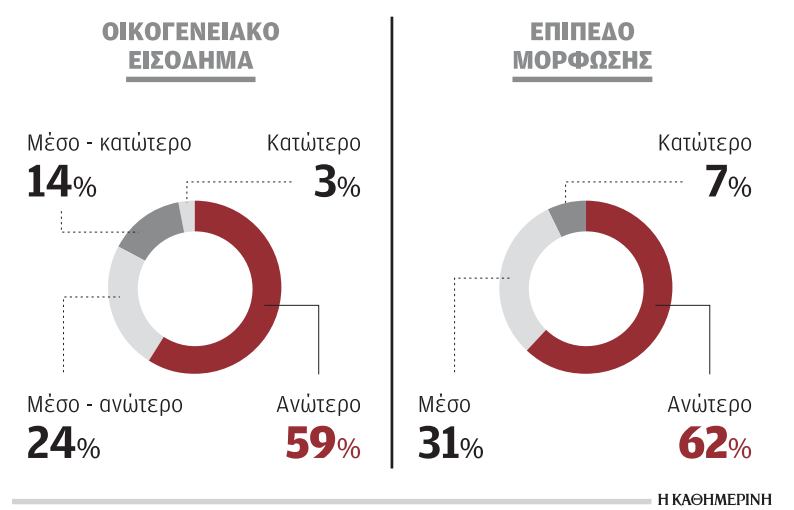
Η πλειονότητα των τουριστών κατέλυσε σε ξενοδοχεία όλων των

Εννέα στις δέκα κρατήσεις γίνονται μέσω Internet - Σε ξενοδοχεία 4 αστέρων οι περισσότερες διαμονές.

κατηγοριών (65,6%), με επικρατούσα κατηγορία τα 4 αστέρια (29,7%). Οι τουρίστες που επισκέφθηκαν την Ελλάδα είχαν προχωρήσει σε προκράτηση των διακοπών τους (93,2%), με τις δημοφιλέστερες πηγές ενημέρωσης και κανάλια κράτησης να είναι το Internet και το ταξιδιωτικό πρακτορείο. Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για ενημέρωση μέσω Internet εμφάνισαν οι ιστοσελίδες καταλύματος (49,7%) και προορισμού (44,1%), ενώ η κράτηση έγινε στην πλειονότητα των περιπτώσεων μέσω προσωπικού υπολογιστή (95,3%).

Οι τουρίστες από τις ΗΠΑ που επισκέφθηκαν την Ελλάδα το 2017 παρουσίασαν αύξηση της τάξης του 12,0%, στις 921 χιλιάδες, και αποτελούν τον ένα στους τρεις μη Ευρωπαίους επισκέπτες. Στην πλειονότητά τους έχουν ανώτερο εισοδηματικό (67,4%) και μορφωτικό επίπεδο (80,0%), ενώ επιλέγουν πενήντα ξενοδοχεία (35,4%).

Το προφίλ των τουριστών

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Φοροδιαφυγή εκατομμυρίων από καταστήματα που πωλούσαν ρούχα με το κιλό

Καταστήματα στην Ερμού, στην Αθηνά, σε εμπορικό δρόμο του Περιστερίου, στη Νέα Ιωνία και στη Θεσσαλονίκη είχαν ανοίξει οι επιτήδειοι που πωλούσαν μεταχειρισμένα ρούχα με το κιλό τα οποία αγόραζαν από την Ιταλία, αλλά «εξενούσαν» να πληρώσουν τις φορολογικές υποχρεώσεις προς το Δημόσιο.

Το κόλπο

Μάλιστα, όταν δημιουργούνταν μεγάλες οφειλές, η 15μελής σπείρα έκλεινε την επιχείρηση και άνοιγε καινούργια στο ίδιο μαγαζί και με το ίδιο προσωπικό.

Σε αρκετές περιπτώσεις διατηρούσε την ίδια φορολογική ταμειακή μηχανή χωρίς να αλλάξει τα στοιχεία της προηγούμενης επιχείρησης.

Συγκεκριμένα, χρησιμοποιούσαν ως «αφεντικά» συνταξιούχους τους οποίους άλλαζαν κάθε φορά που τα χρέη προς την εφορία μεγάλω-

Η σπείρα χρησιμοποιούσε ως «αφεντικά» συνταξιούχους, τους οποίους άλλαζε κάθε φορά που α χρέη μεγάλωναν.

ναν. Αμέσως επέλεγε τον επόμενο «άφθαρτο» κρικό της αλυσίδας, ο οποίος «δραστηριοποιείτο» ως διάδοχη κατάσταση, συνήθως στα ίδια καταστήματα και χρησιμοποιώντας το προσωπικό του προηγούμενου «επιχειρηματία». Χαρακτηριστικό, μάλιστα, είναι ότι σε ένα από τα καταστήματα εκδίδονταν φορολογικά στοιχεία από ταμειακή μηχανή με τα στοιχεία της προηγούμενης «ιδιοκτήτριας».

Οι συνολικές φορολογικές οφειλές των ανωτέρω προσώπων, που

Το **ΣΔΟΕ** κατάσχεσε, μεταξύ άλλων, 49 τόνους ενδυμάτων, που βρίσκονταν σε 2.440 σάκους. Πολλά από αυτά ήταν προϊόντα-μιάιμου, είχαν δηλαδή πλαστά σήματα επώνυμων εταιρειών.

έχουν βεβαιωθεί με βάση τις δηλώσεις τους, υπερβαίνουν το ποσό του 1.600.000 ευρώ. Σε αυτό βέβαια δεν υπολογίζονται οι υποχρεώσεις του τελευταίου παρένθετου προσώπου, το οποίο έχει κάνει έναρξη εργασιών το 2018 και «δραστηριοποιείται» με έντεκα καταστήματα, καθώς επίσης και οι υποχρεώσεις ως προς τον ΦΠΑ όλων των παρένθετων προσώπων.

Τα ακαθάριστα έσοδα του κυκλώματος, μόνο για τα έτη 2016 και 2017, με βάση τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος ξεπερνούσαν τα 2.600.000 ευρώ. Ενδεικτικό των προσδοκιών τους είναι ότι σε κάποια χρονική στιγμή πλήρωσαν, μόνο για ενοίκια των καταστημάτων, το ποσό των 24.000 ευρώ τον μήνα.

Από τους ελέγχους που διενεργήθηκαν, από υπαλλήλους του ΣΔΟΕ, κατασχέθηκαν:

- 49 τόννοι (περίπου) ενδυμάτων που βρίσκονταν σε 2.440 σά-

- 109.646 τεμάχια ενδυμάτων.
- 4.661 ζεύγη υποδημάτων.
- 1.600 κιλά ενδύματα σε σάκους (βρίσκονταν σε ένα κατάστημα).
- 1.008 τεμάχια ενδυμάτων, επί των οποίων είχαν τοποθετηθεί πλαστά σήματα επώνυμων εταιρειών (πρόϊοντα-μιάιμου), τα οποία καταστράφηκαν.
- 6.525 ευρώ.
- Ταμειακές μηχανές και POS των καταστημάτων.

Ποινική δίωξη

Συνελήφθησαν δύο άτομα, ενώ διαφεύγουν τη σύλληψη ακόμη δεκατρία. Σχηματίστηκε δικογραφία και ασκήθηκαν ποινικές δίωξεις, κατά περίπτωση, για σύσταση εγκληματικής οργάνωσης, τέλεση βασικών αδικημάτων των διατάξεων για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες («ξέπλυμα» χρήματος) κ.λπ.

ΠΡ. ΚΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Βοήθεια στο Ιράν από τη ρωσική κυβέρνηση αλλά με το αζημίωτο

Η Μόσχα επωφελείται από το εμπάργκο και παίρνει πετρέλαιο έναντι τροφίμων και μηχανολογικού εξοπλισμού

Εκμεταλλεόμενη πλήρως τα νέα δεδομένα που δημιουργεί η επαναφορά του εμπάργκο κατά του Ιράν, η Ρωσία επωφελείται προσελκύνοντας την πελατεία της Τεχεράνης, χωρίς όμως να εγκαταλείπει τον παραδοσιακό σύμμαχό της.

Τείνει παράλληλα χείρα βοηθείας στο Ιράν, αγοράζοντας ιρανικό πετρέλαιο το οποίο πληρώνει σε είδος. Προσφέρει, έτσι, στην Τεχεράνη πολλά από τα είδη που δεν θα μπορεί να εισάγει εφεξής λόγω του εμπάργκο. Στο μεταξύ, η πρόσφατη προσέγγισή της με τη Σαουδική Αραβία την έχει μετατρέψει σε ένα είδος έκτακτου συνεργάτη του ΟΠΕΚ, του οποίου τη στάση συνδιαμορφώνει.

Όπως τονίζει σχετικό ρεπορτάζ της Wall Street Journal, διυλιστήρια και χώρες που αγοράζουν πετρέλαιο από το Ιράν αλλά χρησιμοποιούν για τις συναλλαγές τους το τραπεζικό σύστημα των ΗΠΑ κινδυνεύουν να υποστούν κυρώσεις από την Ουάσινγκτον. Αναγκάζονται, έτσι, να εγκαταλείψουν το Ιράν και να στραφούν στη Ρωσία ή στις αμερικανικές πετρελαϊκές.

Δεν φοβάται τις κυρώσεις

Τον Σεπτέμβριο μείωσαν δραστικά ή μηδένισαν τις εισαγωγές ιρανικού πετρελαίου ακόμη και ορισμένες από τις οκτώ χώρες στις οποίες παραχώρησε, τελικά, η Ουάσινγκτον προσωρινή εξαιρέση από

το εμπάργκο. Σύμφωνα με το Bloomberg, σε αυτές συγκαταλέγονται η Ινδία, που το καλοκαίρι ακύρωσε παραγγελία ενός εκατ. βαρελιών πετρελαίου από το Ιράν, η Νότια Κορέα που μείωσε τις εισαγωγές ιρανικού πετρελαίου κατά 85%, αλλά και η Ιαπωνία μολονότι το ιρανικό πετρέλαιο δεν αντιπροσώπευε παρά μόνον το 5% των εισαγωγών της.

Αγοράζει το ιρανικό πετρέλαιο για εσωτερική χρήση και διαθέτει στο ακέραιο το δικό της ακριβό πετρέλαιο για εξαγωγές.

Η Ρωσία, όμως, δεν έχει λόγους να φοβάται τις συνέπειες από το εμπάργκο της Ουάσινγκτον. Υφίσταται, έτσι κι αλλιώς, οικονομικές κυρώσεις από τις ΗΠΑ και η οικονομία της και το χρηματοπιστωτικό της σύστημα δεν εξαρτώνται τόσο από τις ΗΠΑ και τη Δυτική Ευρώπη.

Αγοράζει, έτσι, ιρανικό πετρέλαιο, το οποίο επεξεργάζεται για εγχώρια χρήση. Και το αποτέλεσμα είναι να διαθέτει στο ακέραιο το δικό της ακριβό πετρέλαιο για εξαγωγές και να επωφελείται οικονομικά.

Εχει επανειλημμένως τονίσει πως θα αγοράζει εφεξής τουλάχιστον 100.000 βαρέλια ιρανικού πετρελαίου την ημέρα, το οποίο θα πληρώνει μόνον σε είδος διοχετεύοντας στην Τεχεράνη μηχανολογικό εξοπλισμό και τρόφιμα. Όπως επισημαίνει η Wall Street Journal, η στρόφη από το ιρανικό στο ρωσικό πετρέλαιο γίνεται εύκολα, καθώς οι δύο χώρες παράγουν παρεμφερείς ποότητες αργού και τα διυλιστήρια προσαρμόζονται πολύ εύκολα.

Το ρωσικό πετρέλαιο είναι μεσαίας πυκνότητας και με σχετικά υψηλή περιεκτικότητα σε θείο και μεταφέρεται εύκολα στα ευρωπαϊκά διυλιστήρια. Έχοντας εξασφαλίσει δικαίωμα εξαιρέσεως για έξι μήνες, ίσως οι χώρες αυτές να εισάγουν ξανά από το Ιράν. Δεν ισχύει, όμως, το ίδιο για τα περισσότερα ευρωπαϊκά διυλιστήρια. Σύμφωνα με την WSJ, τα ιταλικά διυλιστήρια των Eni SpA και Saras SpA έχουν ήδη αντικαταστήσει το ιρανικό πετρέλαιο, αυξάνοντας τις αγορές τους από τη Ρωσία ιδιαίτερα σε πετρέλαιο Ουραλιών. Η γαλλική Total διέκοψε πλήρως τις εισαγωγές ιρανικού πετρελαίου το καλοκαίρι και άρχισε να αγοράζει 217.000 βαρέλια ρωσικό αργό την ημέρα.

Η Ρωσία έχει συμφωνήσει με τη Σαουδική Αραβία να αυξήσουν επιθετικά την παραγωγή τους, ώστε να αναπληρώσουν το κενό

Η Ρωσία έχει επανειλημμένως τονίσει πως θα αγοράζει εφεξής τουλάχιστον 100.000 βαρέλια ιρανικού πετρελαίου την ημέρα, το οποίο θα πληρώνει μόνον σε είδος.

που αφήνει στην παγκόσμια αγορά το ιρανικό πετρέλαιο. Η ρωσική πετρελαϊκή βιομηχανία έχει αυξήσει φέτος την παραγωγή πετρελαίου κατά σχεδόν 500.000 βαρέλια την ημέρα σε σύγκριση με τα επίπεδα του περασμένου έτους. Πρόκειται για ιστορικό ρεκόρ της μετασοβιετικής εποχής.

Τον Οκτώβριο η παραγωγή της υπερέβη τα 11,41 εκατ. βαρέλια την ημέρα, καταγράφοντας αύξηση 4,3% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου

έτους. Και βέβαια οι ρωσικές πετρελαϊκές συσσωρεύουν κέρδη και αποτελώντας ελκυστική επενδυτική επιλογή αυξάνουν τη χρηματιστηριακή τους αξία.

Αναλυτές των Financial Times συμπεραίνουν, έτσι, πως για όλους αυτούς τους λόγους δύσκολα μπορεί η Μόσχα να αποφασίσει αλλαγή πλεύσης και να συμφωνήσει σε μείωση της παραγωγής. Κάτι που ενδεχομένως επιζητούν χώρες μέλη του ΟΠΕΚ, καθώς οι εξαιρέσεις που παραχώρησε η Ουάσινγκτον έχουν

οδηγήσει και πάλι σε υποχώρηση του «μαύρου χρυσού». Χθες το αργό ΗΠΑ κυμαίνονταν στα 61,17 δολάρια το βαρέλι και το Brent στα 71,57 δολάρια το βαρέλι.

Εξίσου δύσκολη θα είναι, όμως, μια τέτοια απόφαση για τη Σαουδική Αραβία εν μέσω διπλωματικής κρίσης με την Ουάσινγκτον. Οι αποφάσεις αναμένεται να ληφθούν στη συνάντηση που θα έχει ο ΟΠΕΚ με τη Ρωσία τον Δεκέμβριο στη Βιέννη.

ΡΟΥΜΠΙΝΑ ΣΠΑΘΗ

OMEGA
2018-2019

ΝΕΑ ΚΩΜΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Η φιλία των τριών πρωταγωνιστών δοκιμάζεται από τις σχέσεις τους, τις διαφορετικές ζωές τους, αλλά κι απ' τους χαρακτήρες τους... Πόσο θα αλλάξει η ζωή τους, τώρα που πέρασαν τα 30.

ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΣΤΙΣ 22:05

OMEGA
2018-2019

ΧΑΡΟΥΜΕΝΟΣ ΤΑΞΙΔΙΩΤΗΣ

Ο Αλέξανδρος Ταραμουντάς βάζει το σακιδιό του και μαζί με πρόσωπα που αγαπάμε μας ξεναγούν στον τόπο καταγωγής τους. Μαζί τους θα πιούμε καφέ, θα περπατήσουμε, θα μαγειρέψουμε και θα παίξουμε.

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ 17:45

Οι υποσχέσεις...

Η Κίνα «δεν θα κλείσει την πόρτα αλλά θα την ανοίξει περισσότερο» και θα συνδέσει πιο ουσιαστικά την οικονομία της με την παγκόσμια οικονομία, είχε δηλώσει για πολλοστή φορά πέρυσι τέτοιον καιρό ο Κινέζος πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ. Οι ξένες επιχειρήσεις στην Κίνα, όμως, εξακολουθούν να διαμαρτύρονται για τους εναντίον τους μεροληπτικούς νόμους που καθορίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα στην κινεζική αγορά.

Η κατασκοπεία

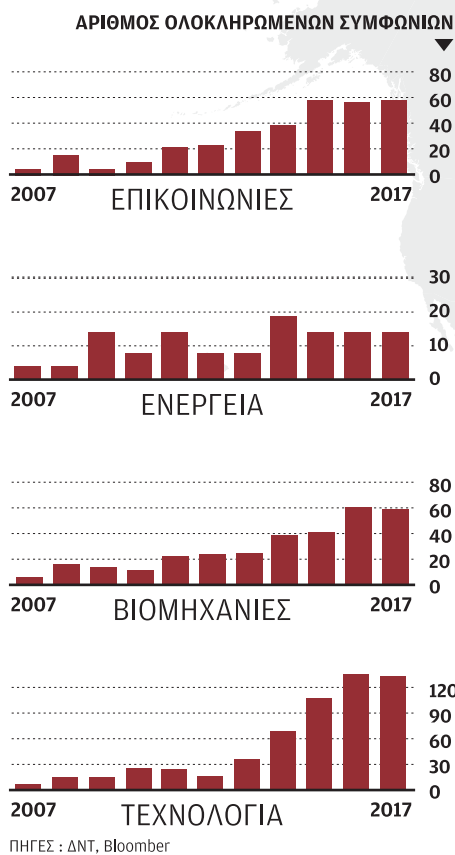
Η Κίνα και οι ΗΠΑ μπορούν να υπερβούν τις διαφορές τους και να επαναφέρουν τις διμερείς σχέσεις σε ομαλή πορεία αν συνεργαστούν με πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού. Αυτό δήλωσε ο Κινέζος πρωθυπουργός Λι Κετσίνγκ, μέσα στην εβδομάδα. Προ μνησ, πάντως, κινεζικές βιομηχανίες κατηγορήθηκαν από Αμερικανούς δημοσιογράφους ότι κατασκοπέυαν τεχνολογικούς κολοσσούς των ΗΠΑ μέσω μικροτσιπ που τους είχαν πουλήσει.

Και η πολιτική

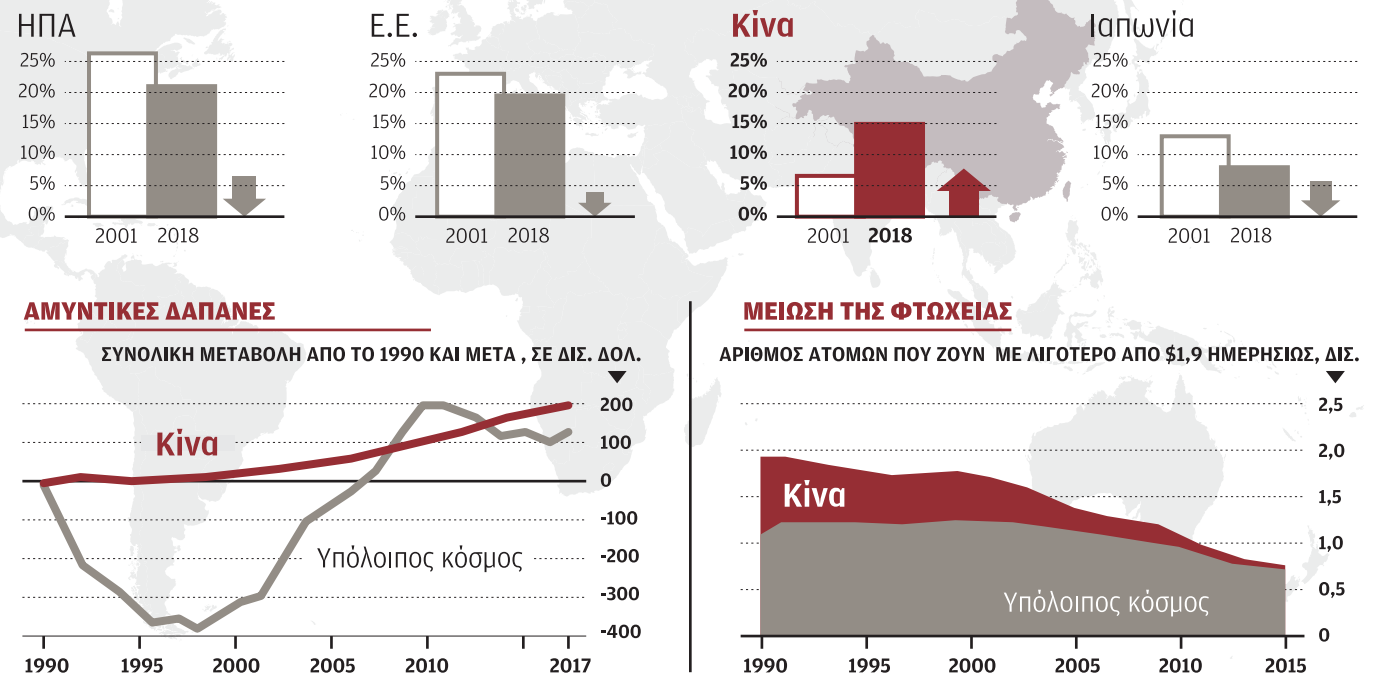
«Το εχθρικό περιβάλλον που αντιμετωπίζουμε σήμερα δεν οφείλεται σε κάποια εσφαλμένη θέαση των Δυτικών γύρω από όσα έχει επιτύχει η Κίνα τα τελευταία 40 χρόνια», δήλωσε προσφάτως ο Κινέζος οικονομολόγος και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Πεκίνου, Ζανγκ Βάινγκ, που αποδίδει το πρόβλημα στην πολιτική του Πεκίνου από το 1978 και μετά.

ΤΟΜΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΕΠΕΝΔΥΕΙ Η ΚΙΝΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ MADE IN CHINA 2025

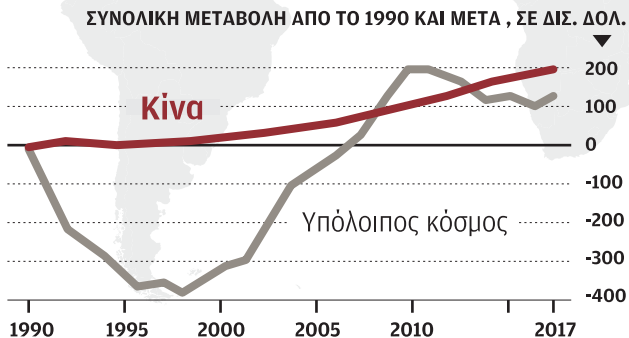

ΠΗΓΕΣ: ΔΑΤ, Bloomberg

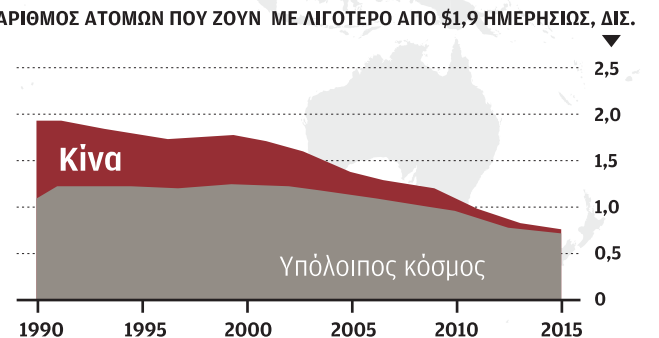
Μερίδιο της Κίνας στο παγκόσμιο ΑΕΠ

ΑΜΥΝΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Η Κίνα επελαύνει παρά την επιβράδυνση

ΗΠΑ και Γερμανία προσπαθούν να αποτρέψουν περαιτέρω επέκτασή της στην υψηλή τεχνολογία

Της **ΡΟΥΜΠΙΝΑΣ ΣΠΑΘΗ**

Στην αρχή της εβδομάδας φάνηκε σαν ένα ακόμη επεισόδιο του σινοαμερικανικού εμπορικού πολέμου: η κυβέρνηση Τραμπ απαγόρευσε στις αμερικανικές επιχειρήσεις κάθε συνεργασία με την κινεζική βιομηχανία ημιαγωγών Fujian Jinhua, την οποία κατηγορεί για εμπορική κατασκοπεία.

Δύο ημέρες αργότερα, όμως, η Ομοσπονδία Γερμανικών Βιομηχανιών κάλεσε τις γερμανικές βιομηχανίες να μειώσουν την εξάρτησή τους από τις κινεζικές βιομηχανίες και να στραφούν σε άλλους προμηθευτές, να μεταφέρουν σε άλλες χώρες τις μονάδες παραγωγής και να απευθυνθούν σε άλλες αγορές για την προώθηση των προϊόντων τους.

Οι δύο πολιτικές παρεμβάσεις σε θέματα επιχειρηματικής φύσης προδίδουν τον συναγερμό που μάλλον καθυστερημένα έχει σπάρει στην Δύση.

Η επέλαση της Κίνας στους πλέον ζωτικούς τομείς της παγκόσμιας οικονομίας, στην υψηλή τεχνολογία και στις πλουτοπαραγωγικές πηγές του πλανήτη έχει ήδη προχωρήσει σημαντικά, συχνά με αθέμιτα μέσα και κατά παράβαση κάθε κανόνα δεοντολογίας ή συμφωνημένης ρύθμισης του παγκόσμιου εμπορίου.

Και μόλις την τελευταία διετία το Βερολίνο και η Ουάσιγκτον έχουν ενδιαφερθεί να αποτρέψουν νέες εξαγωγές βιομηχανιών τους από κινεζικές και έχουν αναλάβει κυριολεκτικά δράση για να ανακόψουν την άνοδο του κινεζικού δράκου. Και βέβαια την ίδια ημέρα που ο Ντόναλντ Τραμπ κάλεσε τα στελέχη της κυβέρνησής του να εκπονήσουν συνολική πρόταση για εμπορική συμφωνία με την Κίνα, η Ουάσιγκτον κλιμάκωσε τις επιθέσεις της κατά της Fujian Jinhua. Το αμερικανικό υπουργείο Δικαιοσύνης μάλιστα την κινεζική εταιρεία για κλοπή εμπορικών μ-

Η Αμερική παραμένει η κυρίαρχη υπερδύναμη, όμως η Κίνα την έχει προ πολλού αντικαταστήσει ως κύριος μοχλός των παγκόσμιων αλλαγών.

στικών από την αμερικανική βιομηχανία ημιαγωγών Micron.

Επιβράδυνση ανάπτυξης

Οι αντιδράσεις της Δύσης βρίσκουν την Κίνα σε μια συγχυρία φαινομενικά αρνητική, καθώς οι ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας της προσγγίζονται σε ένα -πενιχρό για τα κινεζικά δεδομένα- 6,5%, ενώ τα κινεζικά χρηματιστήρια ανακάμπτουν διστακτικά ύστερα από αλληπάλληλες εφιαλτικές συνεδριάσεις στο κόκκινο. Οι παράγοντες αυτοί φαίνεται, όμως, να μην ανα-

στέλλουν τη συνεχή άνοδο του ασιατικού οικονομικού γίγαντα που «έπασε στον ύπνο» σύσσωμο τον δυτικό κόσμο.

Όπως χαρακτηριστικά τονίζει το Bloomberg σε σχετικό δημοσίευσμά του, από το 2001 και την έναρξη της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), η Κίνα ήταν ευπρόσδεκτη στις λέσχες και στις επιχειρήσεις της Δύσης, επειδή «ο κόκκινος κίνδυνος είχε πεταχτεί στα σκουπίδια της Ιστορίας». Τώρα, όμως, έχουν ανατραπεί όλες οι συνθήκες που επικρατούσαν τότε. Τα αρνητικά παρεπόμενα της παγκοσμιοποίησης έχουν γίνουν αισθητά στην εργατική τάξη της Δύσης, με τη ΗΠΑ μόνο να έχουν χάσει περίπου 2,4 εκατ. θέσεις εργασίας, τις οποίες υπολογίζεται ότι έχει κερδίσει η Κίνα.

Η Αμερική παραμένει, βέβαια, η αδιαμφισβήτητη υπερδύναμη, αλλά, όπως χαρακτηριστικά τονίζει το βρετανικό περιοδικό Economist, η Κίνα την έχει προ πολλού αντικα-

ταστήσει ως κύριο μοχλός των παγκόσμιων αλλαγών.

Αύξηση αμυντικών δαπανών

Από την αρχή της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, το 2008, το 45% της αύξησης που σημείωσε το παγκόσμιο ΑΕΠ οφείλεται στην Κίνα. Από το 1990, άλλωστε, η μείωση της παγκόσμιας φτώχειας οφείλεται κατά τα 2/3 στην Κίνα. Σήμερα λιγότερο από 10 εκατ. Κινέζοι ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας, ενώ μόλις το 1990 υπερέβαιναν τα 750 εκατ. Και ενώ η ανάδειξη της σε παγκόσμια δύναμη γίνεται κατά κύριο λόγο με την οικονομία, δεν πρόκειται απλώς για μια «ειρηνική άνοδο». Το Πεκίνο αυξάνει σταθερά τις αμυντικές δαπάνες, μολονότι ο υπόλοιπος κόσμος τις μειώνει σταθερά μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Από το 1990 και μετά, το 60% της αύξησης των παγκόσμιων δαπανών για αμυντικό και στρατιωτικό εξοπλισμό οφείλεται στην αύξηση των αμυντικών δαπανών στην Κίνα.

Εξαγοράζει από αυτοκινητοβιομηχανίες μέχρι χολιγουντιανά στούντιο

Οι αντιδράσεις στην επεκτατική βουλιμία της Κίνας δεν περιορίζονται στον έξω κόσμο, όπως φαίνεται από σχετικό ρεπορτάζ της γαλλικής οικονομικής εφημερίδας Les Echos. Σε μια σπάνια εκδήλωση διαφωνίας με την επίσημη γραμμή, ο Ζανγκ Βάινγκ, καθηγητής στην Εθνική Σχολή Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου του Πεκίνου, τόνισε σε πρόσφατη ομιλία του πως η οικονομική άνοδος της Κίνας από το 1978 και μετά δεν είναι το αποτέλεσμα κάποιου ιδιαίτερου «κινεζικού μοντέλου» ανάπτυξης. Πρόκειται για ένα είδος «κρατικού κεπιταλισμού ασύμβατο με το θεμιτό εμπόριο και την παγκόσμια ειρήνη που δεν πρέπει να αφεθεί να θριαμβεύσει ανεμπόδιστα».

Ο εν λόγω οικονομολόγος, που το 2002 αναγορεύθηκε σε «οικονομολόγο της χρονιάς» από την κρατική τηλεόραση της Κίνας, τόνισε επίσης πως «από την οπτική γωνία των Δυτικών, η θεωρία περί κινεζικού μοντέλου δείχνει μια ακραία τάση από πλευράς της Κίνας που θα οδηγήσει σε σύγκρουσή της με τον δυτικό κόσμο». Και βέβαια η ομιλία του κυκλοφορεί στο Ιντερνετ, αλλά έχει εξαφανιστεί από την ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου του Πεκίνου.

Made in China 2025

Προσφέροντας αμέριστη χρηματική στήριξη στις βιομηχανίες της Κίνα πέτυχε μέσα σε λιγότερο από μία δεκαετία να εξαγο-

ράσει εξ ολοκλήρου ή εν μέρει ευρωπαϊκές και αμερικανικές βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας και ρομποτικής, τράπεζες, αυτοκινητοβιομηχανίες, αλυσίδες ξενοδοχείων, χολιγουντιανά στούντιο ή ό,τι άλλο μπορεί να φανταστεί κανείς. Την τελευταία διετία ο σχεδιασμός των εξαγωγών ξένων επιχειρήσεων εστίαστηκε πλήρως στις στρατηγικές σημασίας βιομηχανίες. Η αξία των εξαγωγών ξένων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας έφτασε στα 35 δισ. δολάρια, ποσό σχεδόν τετραπλάσιο από την αξία αντίστοιχων εξαγωγών τα αμέσως προηγούμενα τρία χρόνια.

Στο μεταξύ, από το 2015 και μετά δρομολογεί το δεκαετές πρό-

γραμμα Made in China 2025, διακρυφθέντος στόχου του οποίου είναι η πλήρης ανάδειξη της σε παγκόσμια δύναμη στους κρίσιμους τομείς των νέων τεχνολογιών με έμφαση στη ρομποτική και την τεχνητή νοημοσύνη.

Και όπως τονίζουν αναλυτές του Bloomberg, καθοριστικός παράγοντας που δικαιολογημένα θεωρείται η Δύση, είναι η κλίμακα της στήριξης που προσφέρει το Πεκίνο στις κινεζικές επιχειρήσεις. Εχει δεσμεύσει 1,5 δισ. δολάρια για αυτόν τον σκοπό όταν η Γερμανία δεν διαθέτει παρά μόνον τα 230 εκατ. δολάρια. Παράλληλα, οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη έφτασαν το 2016 στο 2,1% του κινεζικού ΑΕΠ έχον-

τας σημειώσει πραγματικό άλμα από το 2000, οπότε δεν υπερέβαιναν το 0,9%.

Στο μεταξύ έχει διασφαλίσει τη μερίδα του λέοντος από τις πλουτοπαραγωγικές πηγές του αναπτυσσόμενου κόσμου, με προεξάρκωση στις χώρες της Αφρικής και δευτερευόντως της Ασίας. Εκεί χρηματοδοτεί έργα υποδομής αλλά απασχολεί κυρίως Κινέζους εργάτες προσφέροντας συμβολικό ποσοστό θέσεων εργασίας στον εγχώριο πληθυσμό. Τους τελευταίους μήνες ασιατικές χώρες προβάλλουν για πρώτη φορά τόσο συντονισμένα αντιρρήσεις στις επενδύσεις που δρομολογεί το Πεκίνο στο πλαίσιο του νέου Δρόμου του Μεταξίου.

Στοχεύει να αναδειχθεί παγκόσμια δύναμη στη ρομποτική και στα ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα

Του **TOM ORLIK / BLOOMBERG**

Εχουν παρέλθει μήνες από τότε που ο πρόεδρος Τραμπ εγκαινίασε τον πόλεμο δασμών και ο δρόμος προς το ελεύθερο εμπόριο φαίνεται όλο και πιο δύσβατος. Με την επιστροφή των ΗΠΑ στον προστατευτισμό, μπορεί να καθούν όσα επιτεύχθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες με την κατάρτηση των εμποδίων στο ελεύθερο εμπόριο. Ωστόσο η όλο και πιο επιθετική βιομηχανική πολιτική της Κίνας εμπνέει ανησυχία, καθώς προδίδει πως το Πεκίνο δεν φειδεται ούτε κόπων ούτε χρημάτων προκειμένου να δώσει στις κινεζικές εταιρείες το προβάδισμα έναντι των ανταγωνιστών τους από άλλες χώρες. Η αρχή του κακού έγινε τον Νο-

έμβριο του 2001, όταν η Κίνα έγινε δεκτή στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Είχε επικρατήσει η υπερασιοδοξία που είχαν αναπτύξει οι ΗΠΑ μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Είχε επικρατήσει η πίστη στα οφέλη του ελεύθερου εμπορίου, που κανείς δεν αμφισβητούσε. Η Κίνα φαινόταν αποφασισμένη αν όχι να εκδημοκρατιστεί, τουλάχιστον να στραφεί στην οικονομία της ελεύθερης αγοράς. Οι εξαγωγές της Κίνας εκτινάχθηκαν και οδήγησαν την οικονομία της σε διψήφιος ρυθμούς ανάπτυξης, με αποτέλεσμα εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι να γλιτώσουν από την ένδεια. Διεθνείς επιχειρήσεις επιστράτευαν το φτηνό εργατικό της Κίνας για να μειώσουν το κόστος

παραγωγής και να αυξήσουν την κερδοφορία τους. Επιταχύνθηκε η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας και από έναν μέσο όρο 3,5% από το 1995 μέχρι το 2001 έφτασε στο 4,5% από το 2002 μέχρι το 2008. Η κατάσταση, όμως, κυοφορούσε προβλήματα. Οι εξαγωγές της Κίνας εκτοξεύθηκαν, αλλά οι βιομηχανίες εξακολουθούσαν να εισάγουν εξαρτήματα από Ταιβάν, Νότιο Κορέα και Ιαπωνία. Το Πεκίνο άρχισε να ανησυχεί πως η χώρα κινδυνεύει να καθλωθεί στη χαμηλότερη βαθμίδα της αλυσίδας προσφοράς.

Στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη οι απασχολούμενοι σε χειρωνακτικές εργασίες άρχισαν να χάνουν τις θέσεις εργασίας τους εξαιτίας των φτηνών εισαγωγών. Ο αυτοματισμός

Για πρώτη φορά η Ουάσιγκτον επέβαλε δασμούς σε εισαγωγές κινεζικών προϊόντων στις ΗΠΑ.

και η υποβάθμιση του ρόλου των σωματείων είχαν ως αποτέλεσμα να παραμείνουν στάσιμοι οι μισθοί και τα εισοδήματα της μεσοιαίας τάξης. Ακολούθησε το κύμα απολύσεων και εξαναγκαστικών πλειστηριασμών κατοικιών λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Η ανάδειξη του Τραμπ σε πρόεδρο των ΗΠΑ ήταν η συνισταμένη

πολλών παραγόντων. Στην προεκλογική εκστρατεία, όμως, είχαν κυριαρχήσει θέματα όπως οι επιπτώσεις του ελεύθερου εμπορίου στην εργατική τάξη και ο αντικτυπος του ανταγωνισμού που αντιμετωπίζουν οι αμερικανικές επιχειρήσεις από τις κινεζικές, αλλά και η άνοδος της Κίνας ως παγκόσμιας δύναμης. Και βέβαια το θέμα δεν ήταν καινούργιο. Οι προηγούμενοι και οι υποψήφιοι πρόεδροι όπως οι Κλίντον, Μπους και Ομπάμα είχαν κάνει το ίδιο. Αλλά με τον Τραμπ οι φραστικές επιθέσεις μεταφράστηκαν σε πράξεις και επιβλήθηκαν δασμοί στις εισαγωγές κινεζικών προϊόντων στις ΗΠΑ.

Στο μεταξύ, μειώθηκε η παγκόσμια ζήτηση για τα προϊόντα της

Κίνας, και η παραγωγικότητα των κινεζικών επιχειρήσεων δεν μπορούσε να φτάσει εκείνη των αμερικανικών, ιαπωνικών και ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Το αποτέλεσμα ήταν μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση να μείνει στάσιμη η αύξηση των κινεζικών εξαγωγών. Ετσι έμεινε στάσιμο και το μερίδιο της χώρας στην παγκόσμια αγορά ειδών υψηλής τεχνολογίας μολονότι αυξανόταν σταθερά από το 2001 έως το 2010. Η Κίνα δεν ήταν ικανοποιημένη με τον ρόλο του εργασπτηρίου όλου του κόσμου και το Πεκίνο άρχισε να υποθετεί σειρά πρωτοβουλιών ώστε να αναδειχθεί η χώρα παγκόσμια δύναμη στη ρομποτική και στα ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα.

Απέχει 6 τρισ. δολάρια η εποχή του ηλεκτρικού αυτοκινήτου

Μεγάλο εμπόδιο το τεράστιο κόστος των υποδομών, εκτιμά η Goldman Sachs

Περίπου 6 τρισ. δολάρια απαιτούνται για να αναπτυχθούν οι αναγκαίες υποδομές ώστε να μεταβούμε στην εποχή του ηλεκτρικού αυτοκινήτου. Η εκτίμηση ανήκει στην Goldman Sachs που επισημαίνει πως ένα τέτοιο κεφάλαιο αντιπροσωπεύει περίπου το 7,5% ως 8% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Το υψηλό κόστος των υποδομών αλλά και των μπαταριών αναστέλλει την πλήρη ανάπτυξη της αγοράς ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων, μολονότι οι πωλήσεις εμφανίζουν ιλιγγιώδη άνοδο.

Το 2017 κι ενώ η παγκόσμια ζήτηση για αυτοκίνητα μειωνόταν, οι πωλήσεις ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων υπερβήσαν το 1 εκατ. οχήματα, καταγράφοντας

Οι αυτοκινητοβιομηχανίες που παράγουν οχήματα πολυτελείας όπως η Jaguar Land Rover και Porsche Automobil Holding θα έχουν μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους από τα ηλεκτροκίνητα οχήματα ελεύθερου χρόνου (SUV).

αύξηση σχεδόν 60% τα τελευταία δύο χρόνια. Στο μεταξύ, την τελευταία πενταετία έχει μειωθεί σχεδόν στο 1/3 η τιμή μιας μπαταρίας λιθίου, η οποία αντιπροσωπεύει περίπου το μισό από το κόστος ενός ηλεκτροκίνητου αυτοκινήτου. Πριν από πέντε χρόνια περίπου το κόστος της έφτανε στα 599 δολάρια, ανά κιλοβατώρα και σήμερα έχει περιοριστεί στα 208 δολάρια ανά κιλοβατώρα. Έχουν, επίσης, αυξηθεί θεαματικά οι σταθμοί επαναφόρτισης των μπαταριών, φτάνοντας πλέον σχεδόν στις 600.000. Πάνω από τους μισούς είναι στην Κίνα, η οποία έχει, άλλωστε, δώσει σε μεγάλο βαθμό ώθηση στη στροφή προς τη νέα γενιά αυτοκινήτων

Σύμφωνα με την Goldman Sachs, το κόστος ανάπτυξης δικτύου φόρτισης και κρατικών επιδοτήσεων, σε συνδυασμό με την υψηλή τελική τιμή πώλησης, αποτελεί το σημαντικότερο εμπόδιο για τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα.

με πρωτοβουλία του Πεκίνου που δίνει κίνητρα για την αγορά ηλεκτροκίνητων οχημάτων.

Στο μεταξύ, πολλές χώρες έχουν εκπονήσει σχέδια για την κατάργηση των συμβατικών αυτοκινήτων που χρησιμοποιούν πετρέλαιο κίνησης. Όλες μαζί αντιπροσωπεύουν περίπου το 10% των παγκόσμιων πωλήσεων αυτοκινήτων αλλά αν συμπεριληφθεί η Κίνα το ποσοστό αυτό φτάνει στο 40%. Στην Κίνα, όμως, ελάχιστα είναι οι καταναλωτές που θα πλήρωναν περισσότερα για ένα αυτοκίνητο νέας τεχνολογίας. Σύμφωνα με έρευνα που εκπόνησε η UBS μεταξύ 10.000 ανθρώπων στις έξι μεγαλύτερες αγορές αυτοκινήτων του κόσμου, τα νοι-

κοκυρία που προτίθενται να αγοράσουν ηλεκτροκίνητο αυτοκίνητο έχουν εισόδημα της τάξεως των 300.000 δολαρίων τον χρόνο. Μόλις το 41% των νοικοκυριών με εισόδημα από 150.000 ως 200.000 δολάρια σκέπτεται να είναι ηλεκτροκίνητο το επόμενο αυτοκίνητο που θα αγοράσει. Επικαλούνται πάντα την υψηλή τιμή.

Όσες μελέτες έχουν γίνει γύρω από το θέμα κατατείνουν στο συμπέρασμα πως οι κυβερνήσεις πρέπει να προσφέρουν επιδοτήσεις και οικονομική στήριξη ώστε να μειωθεί το κόστος της μετάβασης των οικονομιών τους στη χρήση ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων. Εχει, άλλωστε, αποδειχθεί πως

όταν το κράτος αποσύρει υπερβολικά χωρίς τη στήριξη του, οι πωλήσεις καταρρέουν άμεσα. Σε ό,τι αφορά τις εταιρείες, δυσκολεύονται να βρουν τη χρυσή τομή ανάμεσα στο προσιτό κόστος και στην κερδοφορία. Οι αυτοκινητοβιομηχανίες που παράγουν οχήματα πολυτελείας όπως η Jaguar Land Rover και Porsche Automobil Holding θα έχουν μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους από τα ηλεκτροκίνητα οχήματα ελεύθερου χρόνου (SUV).

Προκειμένου, όμως, να μην είναι εντελώς απρόσιτες οι τιμές αυτών των πολυτελών αυτοκινήτων, το κόστος της μπαταρίας τους πρέπει να μειωθεί στα 100 δολάρια ανά κιλοβατώρα.

Αγορές, επενδυτές ανησυχούν για επιβράδυνση στην Ευρωζώνη

Δεν κινδυνεύει να περιπέσει σε ύφεση, διαμνύει ο Ντράγκι

Η απογοητευτική επιβράδυνση της οικονομίας στην Ευρωζώνη το τρίτο τρίμηνο με τον χαμηλότερο ρυθμό τετραετίας -λόγω εμπορικού πολέμου, στασιμότητας της ιταλικής οικονομίας, δυσμενών εξελίξεων στην αυτοκινητοβιομηχανία και εποχικών παραγόντων- ανησυχεί τις διεθνείς κεφαλαιαγορές, τις επιχειρήσεις και τους επενδυτές. Παρά ταύτα ο Μάριο Ντράγκι, ο πρόεδρος της ΕΚΤ, δηλώνει σχετικά ψυχραιμός. Σύμφωνα με τα λεγόμενά του στη συνέντευξη Τύπου στη Φρανκφούρτη, στα μέσα της εβδομάδας, «η ευρωπαϊκή οικονομία βηματίζει λιγότερο ζωηρά από ό,τι προηγουμένως, αλλά δεν κινδυνεύει να περιπέσει σε ύφεση». Απλώς επιστρέφει σε πιο κανονικούς ρυθμούς, αφότου είχε αναπτυχθεί δυναμικά κατά 2,4% το 2017. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Ιούλιο, η Ευρωζώνη θα εμφανίσει φέτος αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,1% και κατά 2% το 2019. Το τρίτο τρίμηνο, συγκεκριμένα, η οικονομία αναπτύχθηκε μόλις 0,2%, δηλαδή στο ήμισυ από ό,τι το δεύτερο τρίμηνο και από ό,τι είχαν προβλέψει αναλυτές. Ο δείκτης του οικονομικού κλίματος της Ευρωζώνης τον Οκτώβριο εξασθένησε για δέκατο μήνα διαδοχικά.

«Εάν εξετάσει κανείς την κατάσταση της οικονομίας της Ευρωζώνης, θα διαπιστώσει πως έχει πιο αργό ρυθμό. Πέρυσι είχε ξεπεράσει τα επίπεδα δυναμικής ανάπτυξης, ενώ εφέτος η εικόνα αλλάζει, διότι δημιουργείται ζητήματα ο εμπορικός πόλεμος», παρατηρεί ο Μπράιαν Τζουλιάνο, αντιπρόεδρος του βραχίονα διαχείρισης παγίων εσόδων του επενδυτικού οίκου Brandywine Global. Συν τους άλλους, σε ορισμένες χώρες της Ευρωζώνης, όπως η Γερμανία, η Γαλλία και η Ιταλία, η εμπιστοσύνη μεταξύ καταναλωτών και επιχειρήσεων έχει αποδυναμωθεί. Ορισμένοι αναλυτές αποδίδουν την εξέλιξη αυτή στη μηδενική ανάπτυξη της Ιταλίας, τα επίχειρα του αμερικανικού προστατευτισμού. Άλλοι επικαλούνται παράγοντες με παροδικό χαρακτήρα, όπως μεταξύ άλλων οι απεργίες στις αερομεταφορές ή η κακοκαιρία. Επιπλέον, αναφέρουν τις επιπτώσεις ειδικά στη γερμανική οικονομία από τις νέες δοκιμές για

Ακόμα και αν δεν ανακάμψει η οικονομία της Ευρωζώνης από την επίδοση του γ' τριμήνου, δεν υπάρχουν λόγοι να ανακαλέσει η ΕΚΤ την απόφασή της για λήξη της ποσοτικής χαλάρωσης τον Δεκέμβριο, λένε αναλυτές.

τις εκπομπές ρύπων στα αυτοκίνητα, καθώς και την ελάττωση πωλήσεων γερμανικών οχημάτων στην Κίνα. Η αυστηρότερη διαδικασία εκπομπών ρύπων προκάλεσε σημαντική μείωση στην παραγωγή οχημάτων από τις γερμανικές αυτοκινητοβιομηχανίες. Σύμφωνα με το ερευνητικό ινστιτούτο IfW στη Γερμανία, ενδεχομένως η οικονομία της χώρας να συρρικνώθηκε κατά σχεδόν 0,3% το τρίτο τρίμηνο, αν και το τέταρτο τρίμηνο θα υπάρξει η νέα ενίσχυση της. Πάντως, σύμφωνα με τον αναλυτή Μπόλο Κορόνι του «Ροίτερς», ακόμα και αν δεν ανακάμψει η οικονομία της Ευρωζώνης από την επίδοση του γ' τριμήνου, δεν υπάρχουν λόγοι να ανακαλέσει η ΕΚΤ την απόφασή της για λήξη της ποσοτικής χαλάρωσης τον Δεκέμβριο. Για να έκανε κάτι τέτοιο, θα έπρεπε η οικονομία να αποδυναμωνόταν κάτω από τα επίπεδα δυναμικής ανάπτυξης του 1,5%. Αυτό θα σήμαινε υποχώρηση της απασχόλησης και των πληθωριστικών πιέσεων λόγω μισθών. Ενδεχομένως, παρατηρεί εν κατακλείδι ο κ. Κορόνι, η σθεναρή ανάπτυξη της Ευρωζώνης να επηρέαζε την ΕΚΤ ως προς τον σχεδιασμό της για αύξηση επιτοκίων κάποια στιγμή το τελευταίο τρίμηνο του 2019, αλλά αυτό απέχει ακόμη πολύ χρονικά, ώστε να το σκέπτονται οι αξιωματούχοι της.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΠΕΡΝΑΡΑΚΟΥ

Η Τουρκία παραμένει ο πιο αδύναμος κρίκος των αναδυόμενων αγορών

Παρά την ανάκαμψη της τουρκικής λίρας και τη βελτίωση των σχέσεων με τις ΗΠΑ, η Τουρκία παραμένει η πλέον ευάλωτη ανάμεσα στις αναδυόμενες αγορές. Σύμφωνα με στοιχεία της Bloomberg Economics, η Τουρκία εξακολουθεί να είναι η πιο εκτεθειμένη σε εξωτερικό σοκ ανάμεσα στις αναδυόμενες αγορές, μολονότι από τον Σεπτέμβριο έχει καταγραφεί αλλαγή του κλίματος μεταξύ επενδυτών.

Όπως τονίζει το Bloomberg, το γεγονός ότι οι επενδυτές τοποθετούνται και πάλι σε περιουσιακά στοιχεία της Τουρκίας δεν έχει επιφέρει κάποια βελτίωση στα θεμελιώδη μακροοικονομικά μεγέθη της. Ο πληθωρισμός, που έχει πλέον φτάσει στο 18% και υπερβαίνει κατά πολύ τον στόχο της Τράπεζας της Τουρκίας, είναι ο υψηλότερος μετά αυτόν της Αργεντινής. Στη χώρα της Λατινικής Αμερικής ο

Μολονότι από τον Σεπτέμβριο έχει καταγραφεί αλλαγή του κλίματος μεταξύ επενδυτών.

δείκτης τιμών καταναλωτή καλπάζει με ποσοστό πάνω από 20%. Σύμφωνα, άλλωστε, με ανάλυση που εξεπόνησαν οι οικονομολόγοι Σκοτ Τζόνσον και Ζιάντ Νταούντ, η Τουρκία έχει το μεγαλύτερο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών ανάμεσα στις αναδυόμενες οικονομίες, καθώς βρίσκεται περίπου στο 5,7% του τουρκικού ΑΕΠ. Τα δύο αυτά δεδομένα καθλώνουν την τουρκική οικονομία σε δυσπραγία παρά τη γενναία απόφαση

Το γεγονός ότι οι επενδυτές τοποθετούνται και πάλι σε περιουσιακά στοιχεία της Τουρκίας δεν έχει επιφέρει κάποια βελτίωση στα θεμελιώδη μακροοικονομικά μεγέθη της.

που πήρε τον Σεπτέμβριο η κεντρική τράπεζα. Αύξησε τα επιτόκια της τουρκικής λίρας κατά 625 μονάδες βάσης και επέτυχε να ανακόψει την επί μήνες συνεχιζόμενη πτώση του νομισματός. Η τουρκική λίρα έχει ανακάμψει έκτοτε, αλλά και πάλι έχει υποτιμηθεί κατά 29% από την αρχή του έτους. Σημειώτεον ότι πριν από την αύξηση των επιτοκίων είχε φτάσει κάποια στιγμή να έχει χάσει σχεδόν το 50% της αξίας της έναντι του δολαρίου.

Είναι, άλλωστε, υψηλότατο το βραχυπρόθεσμο εξωτερικό χρέος της χώρας καθώς ανέρχεται στο 28,9% του τουρκικού ΑΕΠ και είναι χαμηλότερο μόνο από το χρέος της Αργεντινής, που φτάνει το 35,7% του ΑΕΠ της, και από της Ταϊβάν που ανέρχεται στο 33,7% του ΑΕΠ της. Η υπερχρέωση δεν περιορίζεται μόνο στον δημόσιο

τομέα. Το χρέος των τουρκικών επιχειρήσεων, αν και δεν αποτελεί θεμελιώδες μακροοικονομικό μέγεθος της χώρας, είναι ανησυχητικό.

Πολλές τουρκικές επιχειρήσεις έσπευσαν τα προηγούμενα χρόνια να επωφεληθούν από το φτηνό χρήμα και δανειστήκαν σε ξένο νόμισμα.

Μετά την υποτίμηση της τουρκικής λίρας δυσκολεύονται να αποπληρώσουν τα χρέη τους. Είναι ενδεικτικό ότι τους πρώτους επτά μήνες του χρόνου υποβαθμίστηκε το χρέος 97 τουρκικών επιχειρήσεων στο επίπεδο των ομολόγων «σκουπιδιών».

Μεταξύ των υπόλοιπων αναδυόμενων αγορών, οι πλέον ευάλωτες είναι, σύμφωνα πάντα με τη μελέτη των Σκοτ Τζόνσον και Ζιάντ Νταούντ, η Αργεντινή και ακολουθούν η Νότιος Αφρική και η Αίγυπτος.

MTN Business

MTN Cloud Business Telephony.

Για την απόλυτη ευελιξία στις τηλεπικοινωνιακές ανάγκες της επιχείρησής σας.

Η υπηρεσία **MTN Cloud Business Telephony** είναι μια ολοκληρωμένη λύση ευρωζωνικής σταθερής τηλεφωνίας, η οποία ενοποιεί όλα τα επικοινωνιακά σας δεδομένα. Με την πλειάδα επιλογών που παρέχονται, **μεγιστοποιούνται οι δυνατότητες της επικοινωνίας της επιχείρησής σας, ενισχύοντας έτσι την αποδοτικότητά της και μειώνοντας σημαντικά το λειτουργικό κόστος.**

Επικοινωνήστε με το Κέντρο Επιχειρηματικών Πελατών της MTN στο 131, για τη λύση που ταιριάζει στη δική σας επιχείρηση.

mtnbusiness.com.cy

Η κατάρρευση της οικοδομής συμπάρεσυρε τον κλάδο κατασκευών

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Στην κατάρρευση των επενδύσεων σε κατοικίες αποδίδεται η κατακόρυφη πτώση των μεγεθών του κατασκευαστικού κλάδου στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, καθώς, αν και μειωμένες, οι επενδύσεις για έργα υποδομής κατέγραψαν μεγαλύτερες αντοχές. Σύμφωνα με στοιχεία που συγκέντρωσε ο ΣΑΤΕ (Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τεχνικών Εταιρειών), οι επενδύσεις σε κατοικίες υποχώρησαν από 25,2 δισ. ευρώ το 2007 σε μόλις 1 δισ. ευρώ το 2017. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη πτώση του κλάδου της οικοδομής διαχρονικά, γεγονός που είχε μεγάλη συμβολή και συνολικά στην ύφεση της οικονομίας που καταγράφηκε από το τέλος της προηγούμενης δεκαετίας. Κατά την ίδια περίοδο, οι επενδύσεις στις λοιπές κατασκευές να μην κινήθηκαν πτωτικά, αλλά αισθητά λιγότερο, καθώς υποχώρησαν από τα 8,9 δισ. ευρώ σε 7,1 δισ. ευρώ το 2017. Σε κάθε περίπτωση, οι συνολικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου επηρεάστηκαν αρνητικά από τα δυσμενή δεδομένα που διαμορφώθηκαν στον κατασκευαστικό κλάδο. Συγκεκριμένα, το ποσοστό των επενδύσεων στις κατασκευές, επί του συνόλου των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, υποχώρησε από το 56% που είχε βρεθεί το 2007, δηλαδή στο απόγειο της αγοράς κατοικίας, σε 36% το 2017. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, οι επενδύσεις στις κατασκευές υποχώρησαν περισσότερο σε σχέση με άλλες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Συνολικά, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου μειώθηκαν από το 25% του ΑΕΠ το 2007 σε μόλις 12,6% του ΑΕΠ το 2017, ή από τα 60,5 δισ. ευρώ σε 22,4 δισ. ευρώ πέρυσι. Το αποτέλεσμα της κάμψης αυτής είναι να συρρικνωθεί κατακόρυφα ο αριθμός των εργοληπτικών εταιρειών, οι οποίες μειώθηκαν κατά 40%, καθώς από τις 712 που λειτουργούσαν το 2004, σήμερα δεν αριθμούν περισσότερες από 425. Παράλληλα, στελέχη του κλάδου των κατασκευών εκφράζουν την εκτίμηση ότι ο αριθμός αυτός θα συνεχίσει να μειώνεται, αν δεν αντιμετωπιστεί το οξύ πρόβλημα των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών στις διαγωνιστικές διαδικασίες των δημοσίων έργων. Ο ΣΑΤΕ σημειώνει επίσης και άλλες παθογένειες που κρήζουν άμεσες αντιμετώπισης, όπως η εισαγωγή αυθαίρετων και ανατιολογητών ει-

Κατά τη δεκαετία 2007-2017 οι επενδύσεις στις λοιπές κατασκευές να μην κινήθηκαν πτωτικά, αλλά αισθητά λιγότερο, καθώς υποχώρησαν από τα 8,9 δισ. ευρώ σε 7,1 δισ. ευρώ το 2017.

δικών όρων στις διακηρύξεις που περιορίζουν υπέρμετρα τον ανταγωνισμό, καθώς και τη γενικευμένη χρήση των εξαιρετικών προβλέψεων της νομοθεσίας περί δημοπρατήσεων έργων για λόγους κατεπείγουσας ανάγκης, φαινόμενο που επίσης εξαφανίζει κάθε έννοια ελεύθερου ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΣΑΤΕ διοργανώνει ενημερωτική εκδήλωση αύριο, στο ΕΒΕΑ, προκειμένου να καταγραφεί η διετής εμπειρία του νέου νομοθετικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις έργων (Ν.4412/2006) και να αναδειχθούν οι σημαντικές «αρρυθμίες» που έχουν διαπιστωθεί στο σύστημα παραγωγής δημοσίων έργων.

Στο ζήτημα των υπερβολικών εκπτώσεων στέκεται με δημόσια παρέμβαση του και ο ΣΕΓΜ (Σύνδεσμος Ελληνικών Εταιρειών-Γραφείων Μελετών). Ειδικότερα, επισημαίνει την πρόσφατη παρέμβαση του Ευρ. Κοινοβουλίου, το οποίο ζήτησε την αποδοτικότερη εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων της Ε.Ε., προτρέποντας να γίνεται συστηματική χρήση κριτηρίων ποιότητας και πλήρης αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας για την απλούστευση και την επιτάχυνση των διαγωνιστικών διαδικασιών. Συστήνεται η ανάληψη μέτρων από τα κράτη-μέλη, ώστε να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην ποιότητα των έργων και όχι τόσο στο χαμηλό τους κόστος, όπως συμβαίνει κατά κόρον στην Ελλάδα, όπου οι εκπλώσεις είναι πλέον ανεξέλεγκτες και ξεπερνούν ακόμα και το 80%, φαινόμενο που έχει προκύψει τόσο σε διαγωνισμούς έργων, όσο και σε διαγωνισμούς για ανάθεση μελετών.

Το κέντρο της Αθήνας προτιμούν οι Κινέζοι και τα νησιά οι Ρώσοι

Σε ποιες περιοχές της Ελλάδας αγοράζουν ακίνητα οι ξένοι για να πάρουν βίζα

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

«Ακόμα κι αν δεν συνδέονταν με την απόκτηση ακινήτων στην Ελλάδα, οι Κινέζοι επενδυτές θα ήταν διατεθειμένοι να καταβάλουν απλώς το ποσό των 250.000 ευρώ, ή και ακόμα περισσότερα, αρκεί να εξασφαλίσουν την άδεια παραμονής στη χώρα». Με τη φράση αυτή, δικηγόρος που συνεργάζεται με το εξωτερικό για την έλευση ξένων επενδυτών στην Ελλάδα, στο πλαίσιο του σχετικού προγράμματος για τη «χρυσή βίζα», θέλησε να περιγράψει τη μεγάλη επιθυμία, ιδίως των Κινέζων, για την εξασφάλιση της ελεύθερης μετακίνησης και διαμονής σε μια χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γνωρίζοντας την ανάγκη αυτή, αρκετοί συμπατριώτες τους, εταιρείες ακινήτων, κατασκευαστικοί όμιλοι και τουριστικά πρακτορεία έχουν «αποβίβαστεί» στην Ελλάδα και, σε συνεργασία με τοπικούς

νέζους έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ανάκαμψη αυτή. Σύμφωνα με στελέχη της αγοράς ακινήτων, η προσέλκυση τους στην Ελλάδα αποδίδεται σε μια σειρά από λόγους, αρχής γενομένης από την ανάπτυξη μιας όλο και δυναμικότερης κινεζικής παρουσίας στη χώρα, αλλά και στο χαμηλό κόστος των 250.000 ευρώ, που είναι το ελάχιστο όριο για την έκδοση άδειας παραμονής. Σύμφωνα με ανθρώπους που συνεργάζονται με κινεζικά γραφεία, πολλοί έρχονται στην Ελλάδα και για την εγγραφή και φοίτηση των παιδιών στα ιδιωτικά διεθνή σχολεία της Αθήνας, όπου το κόστος των διδασκτρών είναι ένα κλάσμα του αντίστοιχου στη Σαγκάη, ή το Πεκίνο. Επιπλέον, το κύμα εξόδου από την Κίνα αποδίδεται και σε άλλους λόγους, κοινωνικού χαρακτήρα, καθώς υπάρχουν αρκετοί που εναντιώνονται στον τρόπο διακυβέρνησης και την εφαρμογή ενός νέου συστήματος βαθμολόγησης των πολιτών, με βάση τη συμπεριφορά τους. Η βαθμολογία θα επηρεάζεται αρνητικά από συμπεριφορές, όπως π.χ. η επικίνδυνη οδήγηση, το κάπνισμα με χώρους όπου αυτό απαγορεύεται, ακόμα και η αγορά μεγάλου αριθμού βιντεοπαιχνιδιών. Το σύστημα έχει ξεκινήσει να εφαρμόζεται πιλοτικά σε περιοχές συνολικού πληθυσμού 200 εκατ. κατοίκων, μέχρι την πλήρη ισχύ του σε όλη τη χώρα το 2020. Οι κυρώσεις ποικίλλουν, επίσης, από τον περιορισμό στην πρόσβαση σε εκπαιδευτικά ιδρύματα, μέχρι τη ταξίδια.

Σε κάθε περίπτωση, ο κύριος όγκος των Κινέζων που έρχονται στην Ελλάδα ενδιαφέρεται για διαμερίσματα που μισθώνονται μέσω πλατφορμών τύπου Airbnb στο κέντρο της Αθήνας. Παράλληλα, κινούνται και για την απόκτηση πολυτελών ακινήτων στα νότια προάστια, τα οποία προορίζονται για ίδια χρήση. Αντίστοιχα, αγοραστές άλλων εθνικοτήτων κινούνται διαφορετικά στην αγορά. Για παράδειγμα, οι Ρώσοι εστιάζουν όχι μόνο στο κέντρο της Αθήνας, αλλά και στη Χαλκιδική και στα εξοχικά ακίνητα.

Αντίστοιχα, οι αγοραστές από χώρες της Μέσης Ανατολής, όπως ο Λίβανος, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, αποκοιτούν ακίνητα, κυρίως στα νότια προάστια, τα οποία στη συνέχεια εκμισθώνουν σε ελληνικά νοικοκυριά, μέσω συμβατικών μισθώσεων. Προτιμούν δηλαδή τις μακροχρόνιες μισθώσεις και όχι τόσο τις μισθώσεις τύπου Airbnb.

Από ποιες χώρες προέρχονται οι αγοραστές των ακινήτων

1. Κίνα	1.521
2. Ρωσία	438
3. Τουρκία	337
4. Λίβανος	113
5. Αίγυπτος	112
6. Ιράκ	87
7. Ουκρανία	84
8. Συρία	67
9. Ιορδανία	63
10. Ιράν	61
ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ	271

3.154 οι άδειες παραμονής που έχουν χορηγηθεί σε ξένους επενδυτές στο πλαίσιο του προγράμματος «χρυσή βίζα»

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ανω του ενός δισ. τα έσοδα από τις «χρυσές βίζες»

Συνολικά 3.154 επενδυτές εκτός Ε.Ε. έχουν λάβει άδεια διαμονής μέχρι σήμερα, στο πλαίσιο του σχετικού προγράμματος, το οποίο βρίσκεται σε εφαρμογή από τα μέσα του 2013. Τα στοιχεία αυτά αφορούν το διάστημα μέχρι και την 31η Αυγούστου του 2018. Φέτος, έχουν εκδοθεί 661 άδειες. Ωστόσο, είναι σαφές ότι ο εν λόγω αριθμός στην πραγματικότητα είναι κατά πολύ υψηλότερος, καθώς εκκρεμεί η έκδοση εκατοντάδων ακόμα αδειών για αγορές ακινήτων που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί, αλλά δεν έχουν καταγραφεί, λόγω της πολύμηνης αναμονής. Πηγές του Enterprise Greece επισημαίνουν ότι τα νούμερα αυτά θα αποτυπωθούν τους επόμενους μήνες και ποιοποιούν τη συνεχιζόμενη απήχηση του προγράμματος, κυρίως στην αγορά της Κίνας. Υπενθυμίζεται ότι από τις 443 άδειες του 2014, ο αριθμός ανήλθε σε 507 άδειες το 2015 και 577 άδειες το 2016, προτού εκτοξευθεί πέρυσι στις 931 άδειες, που αναμένεται να είναι περισσότερες φέτος. Συνολικά, σύμφωνα με τα αναθεωρημένα στοιχεία του υπ. Μεταναστευτικής Πολιτικής, το ύψος των κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί για την αγορά ακινήτων, στο πλαίσιο του σχετικού προγράμματος, ανέρχεται σε περίπου 1 δισ. ευρώ, κάτι που σημαίνει ότι η μέση αξία της κάθε συναλλαγής ξεπερνά το ελάχιστο όριο των 250.000 ευρώ και διαμορφώνεται σε 315.000 ευρώ.

Αναφορικά με τις χώρες προέλευσης των επενδυτών, η Κίνα παραμένει πρώτη με 1.521 άδειες, ακολουθούμενη από τη Ρωσία με 438 και την Τουρκία με 337 να συμπληρώνει την πρώτη τριάδα.

Πωλήσεις επιχειρηματικών δανείων 25 δισ. ευρώ με «προϊκα» τα ακίνητα

Οι τράπεζες «γκρουπάρουν» τα δάνεια και τα ακίνητα σε μεγάλα πακέτα, στα οποία εντάσσονται ιδιοκτησίες που έχουν υψηλή ζήτηση.

Πωλήσεις των επιχειρηματικών δανείων που έχουν εξασφαλιστεί και τιτλοποιήσεις των στεγαστικών, είναι το μοντέλο που προκρίνουν οι τράπεζες για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs) τα επόμενα δύο χρόνια. Οι μαζικές πωλήσεις και οι τιτλοποιήσεις δανείων που έχουν εξασφαλιστεί περιουσιακά στοιχεία θα οδηγήσουν σε αλλαγή του χάρτη της αγοράς ακινήτων στη χώρα, με τη μεταβίβαση εκατοντάδων βιομηχανικών, βιοτεχνικών, ξενοδοχειακών, εμπορικών, αλλά και οικιστικών ακινήτων σε private equity funds, τα οποία έχουν κάνει άλλωστε αισθητή την παρουσία τους στην ελληνική αγορά.

Οι πωλήσεις και οι τιτλοποιήσεις θα φτάσουν τα 25 δισ. ευρώ, στο σύνολο των 50 δισ. ευρώ που είναι η δέσμευση για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs) που έχουν αναλάβει οι τράπεζες έναντι του ΣΣΜ. Τα κόκκινα δάνεια που συνοδεύονται με εξασφαλίσεις αποτελούν και τον σκληρό πυρήνα του προβλήματος, καθώς

Θα μεταβιβαστούν εκατοντάδες βιομηχανικά, βιοτεχνικά, ξενοδοχειακά και εμπορικά ακίνητα.

είναι αυτά που θα κρίνουν και το κατά πόσον οι προβλέψεις που έχουν κάνει οι τράπεζες και οι αποτιμήσεις των ακινήτων στα βιβλία τους είναι επαρκείς. Ενδεχόμενη μεταβίβαση δανείων που έχουν εξασφαλιστεί ακίνητα κάτω από την τιμή που τα έχουν αποτιμήσει οι τράπεζες, μπορεί να οδηγήσει σε ζημιές, δημιουργώντας πρόσθετες κεφαλαιακές ανάγκες.

Για τον λόγο αυτό οι τράπεζες «γκρουπάρουν» τα δάνεια και τα ακίνητα σε μεγάλα πακέτα, στα οποία εντάσσονται ακίνητα που έχουν υψηλή ζήτηση και μπορούν να πωληθούν ευκολότερα, αλλά και ακίνητα που δεν θεωρούνται

εμπορεύσιμα και έχουν μικρή αξία. Στόχος να επιτύχουν κατά το δυνατόν καλύτερη τιμή και να αποτρέψουν τυχόν ζημιές στα κεφάλαιά τους.

Όπως και στις πωλήσεις δανείων, στην τιτλοποίηση το δάνειο φεύγει από τον ισολογισμό της τράπεζας και ο οφειλέτης χρωστάει πλέον στο fund που θα το αγοράσει. Με δεδομένο ότι οι τιτλοποιήσεις θα γίνουν κυρίως για τα στεγαστικά που θεωρούνται ποιοτικότερες εγγυήσεις, η τράπεζα μπορεί να επιτύχει καλύτερη τιμολόγηση σε σχέση με την πώληση χαρτοφυλακίου, στο οποίο εντάσσονται συνήθως διάφορων κατηγοριών ακίνητα, αμφίβολως εμπορευσιμότητας.

Οδηγό για την επόμενη μέρα θα αποτελέσει το χαρτοφυλάκιο στεγαστικών δανείων ύψους 2 δισ. ευρώ που θα τιτλοποιήσει η Eurobank, ενώ στον τομέα των πωλήσεων, μετά το Amoeba που μεταβίβασε η Τράπεζα Πειραιώς, τη σκυτάλη των αποτιμήσεων έχει πάρει το πακέτο Jupiter που έχει βγάλει προς πώληση η Alpha Bank.

Υπενθυμίζεται ότι μέσω του χαρτοφυλακίου Amoeba, η αξία του οποίου ήταν στο 1,9 δισ. ευρώ, περίπου 1.700 ακίνητα από 180 επιχειρήσεις μεταβιβάστηκαν στην Bain Capital έναντι τιμήματος που έφτασε τα 432 εκατ. ευρώ, και όπως έχει ανακοινώσει η Τράπεζα Πειραιώς, η συναλλαγή ήταν θετική κατά 20 μονάδες βάσης. Στο χαρτοφυλάκιο Jupiter, η ονομαστική αξία του οποίου είναι 800 εκατ. ευρώ, περιλαμβάνονται 1.700 ακίνητα που συνδέονται με δάνεια 500 μικρομεσαίων επιχειρήσεων και διεκδικητές είναι το fund Apollo και το Lonestar. Να σημειωθεί ότι σε εξέλιξη είναι και η πώληση του χαρτοφυλακίου Pixel από τη Eurobank, που περιλαμβάνει περίπου 615 οικιστικά ακίνητα, τα οποία έχουν περιέλθει στην κατοχή της και δεν συνδέονται με δάνεια.

Στελέχη από τον χώρο του real estate εξηγούν ότι οι τιμές για τα προς πώληση χαρτοφυλάκια συνδέονται με τη χρήση του ακινήτου, τη γεωγραφική του θέση, την ποιότητά του και τις νομικές εκκρεμώ-

τητες που ενδεχομένως το βαρύνουν.

Η επίπτωση που θα έχει στην αγορά ακινήτων η μεταβίβαση αυτών των χαρτοφυλακίων θα κριθεί το επόμενο διάστημα, όταν θα ξεκινήσουν και οι πρώτες προσπάθειες ανάκτησης των οφειλών που συνδέονται με αυτά τα δάνεια. Όπως και στην περίπτωση των funds που έχουν αγοράσει οφειλές ιδιωτών χωρίς εξασφαλίσεις, οι νέοι κάτοχοι αυτών των δανείων θα επιδιώξουν να ανακτήσουν μέρος από τα οφειλόμενα και στην περίπτωση που αυτό δεν καταστεί δυνατό, τα επίμαχα ακίνητα θα οδηγηθούν σε ρευστοποίηση, δηλαδή στη μεταβίβασή τους σε τρίτους (developers, μεσίτες, ξένους επενδυτές κ.ά.) ή σε πλειστηριασμό.

Στελέχη της αγοράς δεν αποκλείουν μια νέα υποχώρηση των τιμών, καθώς, όπως σημειώνουν, η ισορροπία στον τομέα της ακινήτων περιορίζεται, παρά τη σταθεροποίηση που καταγράφεται τους τελευταίους μήνες, είναι εύθραυστη.

EYGENIA TZOZTZH

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2018

Σύγχρονη τέχνη ενώπιον ιστορίας

«Παρεμβάσεις», εικαστική έκθεση των Νίκου Κουρούση και Λίας Λαπίθη στα Μουσεία του Παγκυπρίου Γυμνασίου

Τον ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Στα Μουσεία του Παγκυπρίου Γυμνασίου εγκαινιάστηκε η έκθεση των Νίκου Κουρούση και Λίας Λαπίθη με τίτλο «Παρεμβάσεις». Οι δύο εικαστικοί δεν είναι η πρώτη φορά που συνεργάζονται, αλλά είναι η πρώτη φορά που παρεμβαίνουν εικαστικά σε έναν φορτισμένο ιστορικά χώρο, όπως είναι τα Μουσεία του Παγκυπρίου. Οι δύο καλλιτέχνες, ο καθένας μέσα από το δικό του πρίσμα, συνομιλίες με τον χώρο και με τα αντικείμενα που εκτίθενται. Συνάντησα τον Νίκο Κουρούση και τη Λία Λαπίθη στο αίθριο του Μουσείου, αφού πρώτα ξεναγήθηκα στην έκθεση από τον διευθυντή του Μουσείου Μιχάλη Φαντάρο. Στους χώρους του Μουσείου οι Νίκος Κουρούσης και Λία Λαπίθη, μέσω των έργων τους, στέκονται πέρα από τα αντικείμενα που υπάρχουν στις προθήκες. Η Λία Λαπίθη εμπνέεται από την ατμόσφαιρα της κάθε αίθουσας και διαβάζει με τον δικό της τρόπο την ιστορία, εκδύει νοερά από τα αντικείμενα τα στοιχεία που τα καθιστούν εκθέματα και δημιουργεί με αυτά τα δικά της έργα. Ο Νίκος Κουρούσης, περισσότερο σχηματικός, αφουγκράζεται την ενέργεια του χώρου ως όλον και τοποθετεί έργα του σε διάφορες αίθουσες του Μουσείου.

Η πρώτη μου ερώτηση ήταν γιατί επέλεξαν τα Μουσεία του Παγκυπρίου Γυμνασίου, και όχι μία οποιαδήποτε αίθουσα τέχνης. «Η ιδέα για να γίνει η έκθεση στο μουσείο του Παγκυπρίου Γυμνασίου ήταν της Λίας», σημειώνει ο Νίκος Κουρούσης. Για τη Λία Λαπίθη ο χώρος είναι και προσωπική μνήμη, όχι ως μαθήτριάς όμως: «Ο πατέρας μου ήταν απόφοιτος του Παγκυπρίου Γυμνασίου και προς τιμήν του ήθελα πάντα να κάνω κάτι εδώ. Όταν, λοιπόν, επισκέφθηκα τον χώρο με μάγεψε, είναι ένα διαμάντι που, δυστυχώς, δεν το ξέρει ο πολύς κόσμος», η προσωπική μνήμη έρχεται να αγκαλιάσει τη συλλογική μνήμη και τα έργα-παρεμβάσεις της στον χώρο το αποδηλώνουν. Για τον Νίκο Κουρούση οι χώροι ενός μουσείου μοιάζουν πρόκληση, αφού τον έλκει η ιστορία και η ανάγνωσή της: «Εμένα με ενδιαφέρουν οι χώροι που έχουν ιστορία, που έχουν ενέργεια και αυτός ο χώρος με ερέθισε και μου δημιούργησε κίνητρο για να κάνω τις παρεμβάσεις μου στον χώρο. Τα έργα αποκτούν μία διαφορετική σχέση σε χώρους όπως το Παγκύπριο, απ' ό,τι σε μία γκαλερί». Αμφότεροι ξεκάθαροι για την επιλογή του χώρου.

Η κουβέντα μας άρχισε, όπως είναι φυσικό να περιστρέφεται γύρω από τα έργα και τις παρεμβάσεις των δύο εικαστικών. Ωστόσο, συνομιλώντας μαζί τους για την έκθεση, σύντομα μπλεχτήκαμε σε μία πιο ευρεία συ-

ζήτηση που αφορούσε γενικότερα τον πολιτισμό, αλλά και την ανάγκη έκφρασης. Αφορμή για την ανάγκη έκφρασης του καλλιτέχνη, αλλά και την ελευθερία έκφρασης ήταν το έργο της Λίας Λαπίθη «Ντουντούκα», ένα μνημείο-γλυπτό σύμβολο αντίστασης, και είναι εμπνευσμένο από την αντίσταση των μαθητών κατά της αγγλικής αποικιοκρατίας (1956, «Μάχη της Σεβερείου Βιβλιοθήκης»). Η Λία βλέπει την ντουντούκα ως το μέσον της ελεύθερης έκφρασης, και γι' αυτό στη βάση του έργου της αναγράφεται ο κανονισμός σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης όπως εμφανίζεται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Πού είναι τα όρια της ελευθερίας της έκφρασης; Ο Νίκος Κουρούσης θέτει έναν γόνιμο προβληματισμό στη συζήτησή μας για το έργο της Λίας, «η ντουντούκα δεν μπορεί να είναι καμία μορφή εξουσίας;» και η Λία απαντάει με μία περισσότερο αισιόδοξη θέση, «πιστεύω σε εξουσία πώς αντιλαμβάνεται αυτά τα όρια και εδώ το έργο του Νίκου Κουρούση «Θρόνος-X (θρόνος υλνης και

Ο Νίκος Κουρούσης, περισσότερο σχηματικός, αφουγκράζεται την ενέργεια του χώρου ως όλον και τοποθετεί έργα του σε διάφορες αίθουσες του Μουσείου.

εξουσίας)» θέτει ξεκάθαρα το ζήτημα της εξουσίας και των υλικών απολαβών, άραγε η εξουσία και το χρήμα καθορίζουν την ελευθερία μας στην έκφραση;

Αμφότεροι οι καλλιτέχνες με τα έργα τους που αφορούν τα αγγεία που τονίζουν τη λειτουργικότητα του σκεύους, βλ. το έργο «Τέχνη και Λειτουργικότητα» του Νίκου Κουρούση την οποία ως εκθέματα την έχουν χάσει. Οι παρεμβάσεις σε αυτό το επίπεδο δείχνουν και την αισθητική, βλ. το έργο «Βάττες» της Λίας Λαπίθη, όπου υπάρχουν πλάι-πλάι δύο αγγεία, το ένα ραγισμένο και το άλλο ακέραιο, με τη Λία να αναρωτιέται ποιο είναι το όμορφο; Το νέο και ακέραιο ή το παλαιό που έχει πλέον περάσει στην ιστορία; Με τον κοντινό έργο του Κουρούση να έρχεται να δώσει τη διάσταση της απλής χρήσης, και με τη συνομιλία του σύγχρονου έργου με τους αμφορείς της γεωμετρικής περιόδου.

Στην έκθεση «Παρεμβάσεις», μεταξύ των άλλων έργων, παρουσιά-

Η Λία Λαπίθη και ο Νίκος Κουρούσης εκθέτουν τη δουλειά τους και αλληλεπιδρούν εικαστικά.

ζονται και δύο εξαιρετικά ενδιαφέρουσες πολιτικο-κοινωνικές προσεγγίσεις. Πρόκειται για τα έργα «Πρόβατα και Διπλός Καθρέπτης» του Νίκου Κουρούση και το «Αποδόμηση της Κυπριακής Σημαίας» της Λίας Λαπίθη, τα οποία θέτουν ποικίλους προβληματισμούς στον θεατή. Τα «Πρόβατα» του Κουρούση απεικονίζει σύγχρονα κοινωνικοπολιτικά φαινόμενα: «ο διπλός καθρέπτης μπορεί να είναι ένα κίνητρο για να φωτογραφηθεί κάποιος, βλέπει τον εαυτό του», και η Λία συμπληρώνει «για σήμερα δεν βιώνουμε την εποχή του selfie; Ο Νίκος έχει δώσει ένα πρωτοποριακό έργο τέχνης-Selfie» με τον κ. Κουρούση να δίνει και την άλλη διάσταση «μπορεί να είναι και ένα είδος παγίδας, να θέλεις. Στη βάση του έργου υπάρχει η άλλη πλευρά του έργου που είναι η προβιά, το αρνί. Γινόμαστε μέρος του κάτω μέρους του έργου, ως κοινωνία, γινόμαστε αρνιά». Στην παραδίπλα αίθουσα παρουσιάζεται το έργο της Λίας Λαπίθη «Αποδόμηση», που έχει να κάνει πάλι με τη συλλογικότητα που εκφράζει μία σημαία. Η Λία λέει

Η Λία Λαπίθη εμπνέεται από την ατμόσφαιρα της κάθε αίθουσας και διαβάζει με τον δικό της τρόπο την ιστορία, εκδύει νοερά από τα αντικείμενα τα στοιχεία που τα καθιστούν εκθέματα.

ότι η αποδόμηση γίνεται για να αντιληφθούμε ποια είναι τα στοιχεία που αποτελούν, και η εικαστική παρέμβαση με τη λάμπα φθορίου συμβολίζει τη νέα εποχή, μια εποχή διαφωτισμού που πρέπει να διανύσουμε. Στο πάτωμα όπου εκτίθεται το έργο έχουν αναγραφεί και οι συντεταγμένες όπου βρίσκεται το έργο, που είναι δήλωση εντοπιότητας μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο.

Η συζήτηση με τους δύο καλλιτέχνες θα μπορούσε να συνεχιστεί για πολλή ώρα ακόμη, αφού τα έργα που παρουσιάζουν δίνουν τροφή για σκέψη και συζήτηση. Η τοποθέτησή τους, επίσης, στις διάφορες αίθουσες του Μουσείου είναι τόσο επιτυχημένη, και μοιάζει η έκθεση «Παρεμβάσεις» σαν βυζαντινό μεταξωτό όλο νερά.

«Παρεμβάσεις» των Λίας Λαπίθη και Νίκου Κουρούση, Μουσεία Παγκυπρίου Γυμνασίου, ανοικτή έως 22 Δεκεμβρίου.

Τα έργα των δύο καλλιτεχνών έχουν διασπαρθεί στις αίθουσες των Μουσείων του Παγκυπρίου Γυμνασίου, και συνομιλούν με τα ιστορικά εκθέματα.

Ζήτημα ταυτότητας

Το έργο της Λίας Λαπίθη «Ανδρονίκη» είναι ένα βίντεο διάρκειας 4 λεπτών, όπου ο πρώην μαθητής του Παγκυπρίου Πάρης Παράσχος και ο Άρις Σουκιούρογλου παρουσιάζονται με τον Πάρη στην αίθουσα «Νομίσματα-Όπλα-Χάρτες». Ο Πάρης κρατώντας μια ντουντούκα, τραγουδά την «Ανδρονίκη», ένα παραδοσιακό τραγούδι που αφορά, μεταξύ άλλων, τη θέση των φύλων στην κοινωνία. «Έχει ενδιαφέρον να δούμε σήμερα πώς βιώνουν οι νέοι τους ρόλους τους στην κοινωνία. Τι σημαίνει σήμερα για δύο νέα αγόρια να είναι άντρες». Η επιλογή του τραγουδιού ήταν των δύο νέων, «οι δύο νέοι έκαναν αυτό που ήθελαν, τους είπα μείνετε στην αίθουσα και εκφραστείτε» και εδώ η ντουντούκα επανέρχεται στη δουλειά της Λίας, ελευθερία του λόγου.

Οι δύο καλλιτέχνες και ο πολιτιστικός συντάκτης της «Κ», Απόστολος Κουρουπακίης δίπλα από το έργο του Νίκου Κουρούση «Ο Θρόνος».

Αιζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

11.11.18-17.11.18

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
art@kathimerini.com.cy
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Σύγχρονοι πεζογράφοι

Ο Δήμος Στροβόλου διοργανώνει εκδήλωση γνωριμίας με σύγχρονους Κύπριους πεζογράφους στο φρουαγιέ του Δημοτικού Μεγάρου Στροβόλου. Θα διαβάσουν μικρά πεζά κείμενα οι πεζογράφοι Γιώργος Χαριτωνίδης, Κωνσταντία Σωτηρίου, Ανδρέας Τιμοθέου, Την εκδήλωση θα συντονίζει Χρήστος Μαυρή, λογοτέχνης, κριτικός. Είσοδος ελεύθερη. Φουαγιέ, Δημοτικού Μεγάρου Στροβόλου, Λεωφόρος Στροβόλου, Στρόβολος. **Τρίτη 13 Νοεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο ήχος του όπλου» από τον ΘΟΚ

Ένα από τα σημαντικότερα έργα της ελληνικής δραματουργίας, το έργο «Ο ήχος του όπλου» της Λούλας Αναγνωστάκη, ανεβαίνει για πρώτη φορά στην Κύπρο. Το ενάρκτιο έργο της Νέας Σκηνής του ΘΟΚ έχει σαν κεντρικό θέμα τον ισχυρό δεσμό μεταξύ μητέρας και παιδιού που όσο και αν δοκιμάζεται από συγκρούσεις, εντάσεις και κρίσεις, παραμένει αδιάρρηκτος. Στο διαχρονικό αυτό έργο (1987), που αποδεικνύεται απόλυτα οικείο για τον σύγχρονο θεατή, η συγγραφέας φωτίζει με ευαισθησία όλο το φάσμα των ανθρώπινων σχέσεων ενώ παράλληλα δίνει μια ανάγλυφη περιγραφή της εποχής. Στο ίδιο αυτό μοτίβο κινείται η σκηνοθεσία του Άδωνι Φλωρίδη. Έχοντας στη διάθεσή του ένα εξαιρετικό σύνολο ηθοποιών και συντελεστών, ο σκηνοθέτης επιχειρεί να αναδείξει τις λεπτές αποχρώσεις των σχέσεων και των συναισθημάτων. Τον εμβληματικό ρόλο της μητέρας ερμηνεύει η χαρισματική και πολύ αγαπητή στο κοινό

Ράνια Σχίζα, που εμφανίζεται για πρώτη φορά στην κυπριακή σκηνή. Σκηνοθεσία Άδωνι Φλωρίδη. Παίζουν: Γιώργος Αναγιωτός, Λουκάς Ζήκος, Αντρέας Κουτσόφτας, Μαρία Μιχαήλ, Ράνια Σχίζα, Βικτώ-

ρια Φώτα. Παραστάσεις κάθε Πέμπτη, Παρασκευή και Σάββατο, ώρα 8:30 μ.μ. Νέα Σκηνή ΘΟΚ, Θέατρο ΘΟΚ, Γρηγόρη Αυξεντίου 9, Λευκωσία. Πληροφορίες **τηλέφωνο 77772717, info@thoc.org.cy**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Περιουσιακά στοιχεία πατέρα και γιου

«**Η**ταν ένα ταξίδι που ήθελε να αποφύγει. Ίσως ένιωθε μια περίεργη παγίδευση. Φτάνοντας στο πατρικό του κτήμα, το άλλο πρωί πέθανε, αφήνοντας πάνω σ' ένα ερμάρι έναν κίτρινο φάκελο με μια φράση γραμμένη νευρικά με κόκκινο μελάνι. "Περιουσιακά στοιχεία". Μέσα υπήρχαν δυο βιβλιάρια τραπέζης με ελάχιστα χρήματα και μερικά χαρτονομίσματα». Ο Κώστας Βρεττάκος προλογίζει το αυτοβιογραφικό χρονικό του πατέρα του Νικηφόρου Βρεττάκου, τέσσερα χρόνια μετά τον θάνατό του (πέθανε το 1991). Ο γιος έφυγε από τη ζωή την περασμένη Τρίτη σε ηλικία 80 ετών. Κι όπως ο πρεσβύτερος «την ύστατη στιγμή μοιάζει να επιστράτευσε το πικρό κιούμφορ του για να σφραγίσει την αναχώρησή του», το ίδιο θα μπορούσε να πει κανείς και για τον Κώστα Βρεττάκο.

Πριν από λίγους μήνες, στο ιδιόμορφο αυτοβιογραφικό «Προστιθέμενη αξία» (εκδ. Πόλις), μιλάει συχνά και με διάφορες αφορμές για «φινάλε εξόδου». Ένας «πρόχειρος απολογισμός» που σκονταφτεί σε αυστηρή αυτοκριτική, τον διατρέχει μια εγγενής μελαγχολία, εσωτερικών καύσεων και ταλαντώσεων, η δική του «ύστατη προσπάθεια κατανόησης και κωδικοποίησης των διασωθέντων αισθημάτων», ένα είδος «άτυπης διαθήκης».

Το «μικρό» στην περίπτωση του Κώστα Βρεττάκου δεν είναι κιούμφορ αλλά ένας υπόγειος σαρκασμός. Τα δικά του «περιουσιακά στοιχεία» άυλα, ως επί το πλείστον, όπως και του πατέρα του, αν εξαιρέσουμε τον ξενώνα - πατρικό στην Πλούμιτσα που αναστηλώθηκε με προσωπική δαπάνη του Κ. Βρεττάκου και γενναία συνεισφορά φίλων.

Δύο άνθρωποι, πατέρας και γιος, συλλέκτες μνήμης, συμβάλλουν σε μια τακτοποίηση εσωτερικών εκκρεμοτήτων. Ο σεβασμός, ο θαυμασμός και η αφοσίωση του γιου προς τον πατέρα ήταν βάρος ζωής, αλλά και γόνιμη κληρονομιά που πρότεινε άλλες διαδρομές. Το ομολογεί, έμμεσα αλλά και ευδιάκριτα, στην «Προστιθέμενη αξία»: «Σήμερα, έφτασε μια απλή έκρηξη νοσταλγίας ή μια υποψία ενεδρευόντος θανάτου, για να ενεργοποιήσει εκείνη την αλογόκριτη ελευθερία, που όλοι απολαμβάνουμε στη σύνομη καταληκτική περίοδο της ζωής μας άλλοτε ως καταστάλαγμα σοφίας και άλλοτε ως παραλήρημα. Εκείνη την ξαφνική απελευθέρωση από απαγορεύσεις και διασταγμούς που καταπέζουν τα εφηβικά μας αντανάκλαστα».

Τα γραπτά πριν από το αναμενόμενο τέλος τα διατρέχει, συνήθως, πρηνία και αλήθεια. Μια αίσθηση ματαιότητας και θνητότητας. Τα ψυχικά μονοπάτια ξεκλειδώνονται και μένουν αφύλακτα.

Πατέρας και γιος, στα μάτια μου, συμπορεύθηκαν ως το τέλος. Εστώ και αν ο πρώτος πέθανε πριν από 27 χρόνια. Η απόσταση εδραιώθηκε ημερολογιακά. Οι σχέσεις που είναι τόσο στενές ποτέ δεν είναι αδιατάρακτες. Γράφει ο Νικηφόρος Βρεττάκος σε επιστολή που εμπιστεύθηκε στον γιο του: «Η ψυχή μας γίνεται κάποτε ένα κουβάρι. Δεν ξέρουμε τι ζητάμε, ή που θέλουμε να πάμε ξεκινώντας μια αέναη μετακίνηση. (...) Η λύτρωση θα ήταν αν μπορούσαμε να γελάσουμε με όλα αυτά, μ' ένα γέλιο σαν εκείνο στο οποίο θα ξεπούσε κανείς ζυπνώντας ύστερα από ένα κωμικοτραγικό όνειρο. Να συνεχίσω; Προτιμώ να μαλώνω μόνος μου τον εαυτό μου παρά να με μαλώσουν οι άλλοι, κάτι ανάλογο με την περίπτωση ενός παιδιού. Γιατί έσπασε τα παιχνίδια σου; Ήταν τόσο ωραία. Τότε ανακαλύπτεις κι εσύ, πραγματικά πως είχες τόσο πολλά πράγματα και πως μετά δεν έχεις τίποτα πια, μια που δεν κατάλαβες έγκαιρα πως η ζωή δεν είναι παρά ένα παιχνίδι». Και ο γιος «συμπληρώνει» (από κάποια σκόρπια σημείωσή του): «Τη ζωή μας τη χαλάμε από μόνιμοι μας. Χωρίς κανείς να μας το 'χει ζητήσει. Δίχως κάποιος άλλος να το 'χει θελήσει».

Ο Κώστας Βρεττάκος διατηρούσε και αρχειοθετούσε. «...Φροντισμένα επιστολόχαρτα, γραμμένα και άγραφα, σε φροντισμένους φακέλους, μαζί με τα νεανικά μου ποιήματα, σελίδες ημερολογίου και τη σκαλέτα ενός σεναρίου που δεν γύρισα ποτέ». Ένα δείγμα είναι αυτό.

Εξάλλου, όπως ο ίδιος είχε πει σε συνέντευξή μας στην «Κ» το μακρινό 1987, με αφορμή τη μοναδική μεγάλη μήκος φιλμ ταινία του «Τα παιδιά της Χελιδόνας», με θέμα τον Εμφύλιο, «τα πράγματα δεν χρησιμοποιούν σε τίποτα όταν ξεχνιούνται».

Κι εκείνος δεν ξεχνούσε. Σκάλιζε διαρκώς «τα περιουσιακά στοιχεία του βίου», του δικού του και του Νικηφόρου, πλουτίζοντας έτσι και το μωσαϊκό της δικής μας ζωής.

ΘΕΑΤΡΟ

«Τα τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν»

Συνεχίζει το ταξίδι της η παράσταση «Τα τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν» με τη Χριστίνα Αλεξανιά που έκανε πρεμιέρα τον Σεπτέμβριο του 2017 και στην Κύπρο μετά από πρόσκληση του εκρησώπου της Θρησκευτικής Ομάδας Αρμενίων στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Η παράσταση έχει αποσπασεί εγκωμιαστικά σχόλια από κοινό και κριτικούς, τόσο για τη διασκευή του ομότιτλου βιβλίου, όσο και για την καθλιτική ερμηνεία της Χριστίνας Αλεξανιά ως Ανζέλ Κουρτιάν, συνεχίζοντας τη δυναμική της πορεία για δεύτερη χρονιά. Η παράσταση τελεί υπό την Αιγίδα της Πρεσβείας της Δημοκρατίας της Αρμενίας στην Ελλάδα και έχει συμπεριληφθεί στον προγραμματισμό του Theatre Municipal Berthelet στο Montreuil της Γαλλίας, για να παρουσιαστεί ανήμερα της επετείου για την Γενοκτονία των Αρμενίων, στις 24.04.2019. Στο τραγούδι η Μαρία Σπυριδωνίδου. Η παράσταση θα παρουσιαστεί στο κινηματοθέατρο Παλλάς της Λευκωσίας στις 13 Νοεμβρίου και την Πέμπτη 15 του μήνα θα δοθεί μια επιπλέον παράσταση στο κινηματοθέατρο Παλλάς της Λευκωσίας προκειμένου για το κοινό. **Κινηματοθέατρο Παλλάς, Ρηγαίνης και Αρσινόης, Πύλη Πάφου, Λευκωσία.**

ΧΟΡΟΣ

«Studio Time»

Η χορογράφος Ελεάνα Αλεξάνδρου διοργανώνει σεμινάριο χορού στη Στέγη Χορού Λεμεσού. Το σεμινάριο είναι ανοικτό για ενήλικες ανεξάρτητα από το επαγγελματικό τους υπόβαθρο ή εμπειρία. Είναι μια πρόσκληση για αφιέρωση χρόνου στον χορό, πρόσκληση για αφιέρωση χρόνου στην παραγωγή χρόνου. Η Ελεάνα Αλεξάνδρου καλεί όλους αγαπούς τον να... χορέψουν, να αφιερώσουν χρόνο στον χορό και να δουν τον χορό μόνο ως χορό. Στέγη Χορού Λεμεσού, Ανδρέα Δρουσιώτη 17, Λεμεσός. Σάββατο 17 Νοεμβρίου, ώρα 3:00 - 6:00 μ.μ. Πληροφορίες **τηλέφωνο 25340618, info@dancehouse-selemesos.com** Δωρεάν Συμμετοχή.

ΜΟΥΣΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Η Θαλασσινή Ωδή του Fernando Pessoa

Μια μουσικοθεατρική παράσταση βασισμένη στην ποιητική σύνθεση του Πορτογάλου ποιητή Φερνάντο Πεσόα και σε παλιά φάντο (τραγούδια έντονα νοσταλγικά) της Λισαβόνας, σε σκηνοθεσία Δήμου Αβδελιώδη. Στο πιάνο συνοδεύει ο Αλέξανδρος Αβδελιώδης. Μέσα από την ερμητική καλλιτεχνική προσέγγιση της Αλίκης Καγιαλόγλου, ένα κείμενο μετουσιώνεται σε ένα μεγάλο τραγούδι. Ένα τραγούδι απέραντο όπως η θάλασσα, που γεννά σκέψεις, ξυπνά τις αισθήσεις και επαναφέρει στη μνήμη την ξεχασμένη τρυφερόδα που νιώθει κανείς όταν ακούει παραμύθια και τραγούδια της παιδικής ηλικίας. Με τη συνεργασία του Βιβλιοτροπιού. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19, πλατεία Ηρώων, Λεμεσός. Τετάρτη 14 Νοεμβρίου, 8:30 μ.μ. Πληροφορίες **τηλέφωνο 7777745.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Η ζωή είναι ένα θέατρο» στην Γκαλερί Orus 39

Η Γκαλερί Orus 39 παρουσιάζει τον Μιχάλη Καλλιγιάννη και την έκθεση του με τίτλο «Η ζωή είναι ένα θέατρο». Όπως αναφέρει ο καλλιτέχνης η ζωή είναι μια συνεχής παράσταση που βιώνουμε με την πάροδο του χρόνου. Ουσιαστικά, η μνήμη και η συγκίνηση που δημιουργούνται καθορίζονται από όπως εξελίσσονται τα συμβάντα και οι εικόνες. Στη ζωή κατανοούμε τα πράγματα αναλόγως με την ψυχική μας διάθεση και το ίδιο πράγμα μπορεί να το εκλάβουμε διαφορετικά σε διαφορετικές περιπτώσεις. Τα εγκαίνια θα τελέσει ο κος Στέλιος Αναστασιάδης, διευθύνων σύμβουλος της Telia & Pavla BBDO. Δευτέρα, 12 Νοεμβρίου 2018 στις 7:30 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης έως 24 Νο-

εμβρίου. Γκαλερί Orus 39, Κίμωνος 21, Στρόβολος, Λευκωσία. Πληροφορίες **τηλέφωνο 22424983, mango2@cablenet.com.cy**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Αντί νερού, χολή

Πέρασαν σχεδόν έξι χρόνια που έφυγε από τη ζωή η παιδική μου φίλη Α. Πλάσμα ταλαιπωρημένο, με χίλια δυο προβλήματα υγείας, και πολύ διαφορετικά από όλους μας, λόγω σωματικής διαίτησης. Όμως την Α. τη γνωρίσαμε στη γειτονιά και στην κλειστή κοινωνία που μεγάλωσα έτσι, διαφορετικά. Και πιστέψτε με, δεν μεγάλωσα σε κάποιο ακριβό βουλεβάρτο των Παρισίων, ομολογουμένως ήταν μία δύσκολη περιοχή. Κανείς ποτέ δεν σκέφτηκε να κοροϊδέψει την Α. για το ύψος της, για τα προβλήματα υγείας της, ποτέ, ούτε για πλάκα. Ποτέ δεν αποκλείστηκε από καμία δραστηριότητα μας. Δεν το επέτρεπε η ίδια, δεν ήταν διαφορετική, γιατί είχε αποφασίσει ότι δεν μας αφορούν τα δικά της προβλήματα.

Θυμάμαι, μεγάλοι πια όταν πήγαμε σε ένα κλαμπ, ελληνάδικα τα λέγαμε τότε, και με εύστοχο τρόπο δεν μας επέτρεψαν την είσοδο, εμείς επιμέναμε να θέλουμε να μπούμε, δεν υπήρχε λόγος απαγόρευσης, δεν ήθελαν να βάλουν την Α. Καμία στεναχώρια από την Α., μπειτε εσείς, εγώ θα πάω σπίτι, μας είπε. Ούτε λεπτό δεν το σκεφτήκαμε να μπούμε, όπου ο ένας εκεί και οι άλλοι. Και έτσι πορευτήκαμε μέχρι που οι δρόμοι μας χώρισαν, άλλος

στη Δύση, άλλος στην Ανατολή. Η Α. είχε τη δύναμη να υποστηρίξει τον εαυτό της, διότι είχε πιστέψει σε αυτόν και εξ απαλών ονύχων είχε νιώσει την αποδοχή. Δεν ήταν κάτι άλλο από αυτό που γνωρίσαμε από μωρά, μεγαλώναμε μαζί και μαθαίναμε μαζί ότι ο Άλλος είναι απλώς άλλος.

Μεγαλώνοντας αντιλήφθηκα πόσο σημαντικό ήταν ότι κανείς δεν μας είχε προτρέψει να κάνουμε παρέα με την Α., ήταν τόσο φυσιολογικό που εκείνη κουραζόταν πιο γρήγορα απ' ό,τι εμείς ή πως δεν μπορεί να κάνει ακριβώς ό,τι εμείς. Απλώς δεν μπορούσε, όχι γιατί ήταν κάτι διαφορετικά, αλλά γιατί δεν μπορούσε. Κανείς δεν τη στοχοποίησε, και εκείνη όμως δεν επέτρεψε σε κανέναν να την ορίσει ως το Άλλο. Μπόρεσε να το κάνει, ήταν τυχερή και ως το τέλος δεν άφησε

κανένα να τη λυπηθεί. Θυμάμαι, λίγο πριν το τέλος της που ζήτησε σε εμένα και δύο ακόμη φίλους να πάμε για φαγητό, καταλάβαινε ότι εμένα τουλάχιστον, μιας και ήμουν μακριά, δεν θα με ξαναέβλεπε. Όταν ζήτησε να σταματήσουμε σε ένα ΑΤΜ, κατέβηκα για να τη βοηθήσω, «Μπορώ Αποστόλη», κοφτά μου είπε και μπορούσε, είχε μάθει να μπορεί, ίσως να την είχαμε μάθει, αθελά μας, να μπορεί, διότι ποτέ της δεν ήταν κάτι άλλο.

Έλα μου όμως που δεν μπορούν όλοι, δεν έχουν τη δύναμη όλοι να αντέξουν τη μη αποδοχή. Σκεφτείτε αυτούς που δεν μπορούν να αντέξουν τη διαφορετικότητα τους και σκεφτείτε να δείχνουμε με τις πράξεις μας ότι ο Άλλος είναι εξ ορισμού δαίμονας από τα βάθη της κολάσεως. Σκεφτείτε τα παιδιά των σχολείων του Ζυγίου να βλέπουν τους γονείς τους

Αγνωστες... ωδίνες της Ελλάδας του '21

Μια απόπειρα «στεγνής» καταγραφής των γεγονότων του Αγώνα, με ανατροπή βεβαιοτήτων της εθνικής αφήγησης

ΘΑΝΟΣ Μ. ΒΕΡΕΜΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ Σ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΙΑΚΩΒΟΣ Δ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
1821: Η δημιουργία ενός έθνους - κράτους
εκδ. Μεταίχμιο, 2018, σελ. 432

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Σε μια εποχή που κοιτάμε ολοένα και πιο συχνά στο παρελθόν για να ερμηνεύσουμε το παρόν, είναι αναμενόμενο η ματιά των ιστορικών και η αναψλάφηση των γεγονότων να φτάνει μέχρι τον απελευθερωτικό αγώνα του 1821 και τη δημιουργία του ελληνικού έθνους - κράτους. Το στοιχείο, ωστόσο, που διαφοροποιεί τον τόμο που συνέγραψαν οι Θάνος Μ. Βερέμης, Γιάννης Σ. Κολιοπούλος και Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης και κυκλοφόρησε πριν από λίγες μέρες από τις εκδόσεις Μεταίχμιο, είναι η απόπειρα των συγγραφέων να εξετάσουν «στεγνά» τα γεγονότα του αγώνα, να παρουσιάσουν τις νίκες αλλά και τις ήττες των επαναστατών, τους εμφύλιους πολέμους και τις πολιτικές επιλογές, που οδήγησαν στη δημιουργία ενός έθνους - κράτους με μια «συνταγή» που ανακάτεψε συστατικά της Δύσης με αυτά της Ανατολής. Αποδομούν επίσης ορισμένες βεβαιότητες της «μαρξιστικής θεώρησης της ιστοριογραφίας», όπως σημειώνουν, παρουσιάζοντας όπου χρειάζεται τις δύο όψεις μεγάλων προσώπων, όπως του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, του Οδυσσέα Ανδρούτσου, του Γεωργίου Καραϊσκάκη, χωρίς όμως να οικοδομούν ένα νέο προφίλ τους. Δεν πρόκειται για ένα βιβλίο χωρίς ήρωες αλλά για ένα βιβλίο που θέλει

Η «μαρξιστική ανάλυση» της Ιστορίας, τονίζουν οι συγγραφείς, ηρωοποίησε πρόσωπα και τάξεις, θολώνοντας την πρότερη παράνομη δράση τους.

να εξηγήσει τις ηρωικές απογοητεύσεις που ακολούθησαν και ακόμα ίσως μας ταλανίζουν.

Το βιβλίο χωρίζεται σε έξι κεφάλαια και ξεκινά με την περιγραφή των πολιτικών, οικονομικών και νομικών συνθηκών στο «καθεστώς των ραγιάδων» και στο διεθνές πλαίσιο πριν από την κήρυξη του αγώνα που δεν ευνοούσε επαναστάσεις. Την επιφύλαξη τους για την επανάσταση, σημειώνουν οι συγγραφείς, είχαν εκφράσει έντονα ο Ιωάννης Καποδίστριας και ο Αδამάντιος Κοραΐς από το Παρίσι, ο οποίος πίστευε ότι «το πράγμα (σ.σ. η επανάσταση) ήρξεν άωρον εις έθνος, το οποίον δεν έχει ακόμη αρκετά φώτα να καταλάβη τα αληθή του συμφέροντα».

Τον μεγαλύτερο όγκο του βιβλίου καταλαμβάνουν οι πολεμικές επιχειρήσεις (1821-1827) και οι πολιτικές επιλογές που κατά κάποιον τρόπο διαμορφώνονταν καθώς προχωρούσε η μάχη. Με τρόπο κατανοητό, με λεπτομέρεια που δεν γίνεται κουραστική και γραφή επισημονική αλλά ρέουσα, ο ανα-

Λεπτομέρεια από τον πίνακα «Ο θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη», του Φίλιπο Μαρούλι (Μουσείο Μπενάκη).

γνωστές παρακολουθεί τις μάχες στη νότια Ελλάδα, στη θάλασσα, στην πολιορκία της Τριπολιτσάς και τις σφαγές που ακολούθησαν, στην έξοδο του Μεσολογγίου· περιγράφονται οι πρώτες μεγάλες νίκες αλλά και οι ήττες των επαναστατημένων, οι εμφύλιοι πόλεμοι και η αντιπαλότητα μεταξύ του Δη-

μητρίου Υψηλάντη και των Ελλήνων προεστών, ενώ τονίζεται η αποτυχία των αγωνιστών να ορίσουν μια κοινή αποδεκτή στρατιωτική και πολιτική ηγεσία. «Οδεμίαν έχουν σταθερά γνώμην περί των αρχών και περί του καθεστώτος τα οποία θα υιοθετήσουν», έγραφε ένας παρατηρητής της εποχής για

Το εξώφυλλο του βιβλίου, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

τους ηγέτες των επαναστατημένων. Στα τρία τελευταία κεφάλαια βρίσκονται, κατά την άποψή μας, ορισμένα από τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία του βιβλίου.

Οι συγγραφείς περιγράφουν τις πολιτικές και ιδεολογικές ωδίνες από την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και έβλεπαν την αρχαιοελληνική συνέχεια και εκείνες που αναζητούσαν το όραμα μιας «ορθόδοξης οικουμένης». Το βιβλίο περιγράφει τις αναζητήσεις για το ιδανικότερο πολίτευμα, τις συμβουλές του Κοραΐ να αποφύγουν οι Έλληνες τους «δημαγωγούς»,

την προτροπή προς το πρότυπο της «Αγγλοαμερικάνικης» πολιτείας και τελικά τον ορισμό του Καποδίστρια ως πρώτου κυβερνήτη. Το βιβλίο ολοκληρώνεται με τη δολοφονία του Έλληνα ηγέτη, η οποία δεν ήταν διόλου άσχετη από τη στέψη «παλιών προνομίων» και συμπεριόντων που θίγονταν από τις μεταρρυθμίσεις του Καποδίστρια.

Οι συγγραφείς εξετάζουν ακόμη και τις διάφορες ελληνικές ηγετικές ομάδες της εποχής και ανατρέπουν βεβαιότητες που έγιναν μέρος της εθνικής αφήγησης. Οι Φαναριώτες, σημειώνουν, μπορεί να μην επιδίωκαν τη ρήξη με τους κατακτητές, αλλά «πρωταγωνίστησαν» στην επανάσταση όταν εκδηλώθηκε, ενώ απορρίπτουν την άποψη περί «συγκυριαρχίας» με τους Οθωμανούς.

Οι «καπεταναίοι»

Η «μαρξιστική ανάλυση» της Ιστορίας, τονίζουν οι συγγραφείς, ηρωοποίησε πρόσωπα και τάξεις, όπως τους «καπεταναίους», και τους έκανε «οργανικό τμήμα του λαού» θολώνοντας την πρότερη παράνομη δράση τους και τη συνεργασία τους με τους Οθωμανούς. Ο «κλήρος», υποστηρίζουν, είχε όχι απλώς συνεργασία αλλά «συμμετοχή» στην εξουσία. Από τα βασικά κίνητρα της αναγνώρισης της εξουσίας των Οθωμανών, σημειώνουν, ήταν η «προστασία του ορθόδοξου ποιμνίου» από τους Αυτικούς, ενώ η αιχμαλωσία του γένους εθεωρείτο «τιμωρία» για τις «ερωτοτροπίες» των Ρωμαίων Βασιλέων με τους Αυτικούς με σκοπό την ένωση των δύο Εκκλησιών.

11

2/ Ein Deutsches Requiem JOHANNES BRAHMS

παρ **20:30** (120')
Η ΉΧΟΣ-Chor Berlin και η Χορωδία Δωματίου «Πολυφωνία», παρουσιάζουν το έργο Ένα Γερμανικό Ρέκβιεμ, υπό την διεύθυνση του Στέλιου Χατζήκωτη. € 12 / 8

3/ Ιχνηλατώντας Πόλεις Ελληνικές ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ

ΟΜΙΛΟΣ σαβ **19:30** (120')
Τραγουδία για πόλεις και λιμάνια ελληνικά, σε ενορχηστρώσεις Μαριλίζας Παπαδούρη-Παπαγγελίδη και Francis Guy. Σολίστ: Καλλιόπη Βέττα, Μάριος Ανδρέου, Αναστασία Guy. € 12 / 8

4/ Η Γκόλφω ΘΕΑΤΡΟ

ΔΕΝΔΡΟ κυρ **20:30** (90')
Το εμβληματικό έργο του Σπυρίδωνος Περσειάδη, για την τραγική ερωτική ιστορία δύο νέων. Σκηνοθεσία: Λεάνδρος Ταλιώτης. € 15 / 12

5-7/ Buffer Fringe Festival_Satellite Home Visit Europe*

RIMINI PROTOKOLL δευ- τეტ **20:30** (90')

Τι είναι, αλήθεια, η Ευρώπη; Δεκαπέντε άτομα συμμετέχουν στο δρώμενο αυτό σε ένα σαλόνι. *Η διεύθυνση της παράστασης θα ανακοινωθεί τη μέρα της εκδήλωσης. € 5

7/ Αντίο Κοπρόσκυλα

ΘΕΑΤΡΟ ΔΙΟΝΥΣΟΣ τეტ **20:30** (80') 16+
Το έργο του Φρίξου Μασούρα είναι μια ξεκαρδιστική τραγωδία -καθρέφτης της κυπριακής πραγματικότητας. Σκηνοθεσία: Ανδρέας Κυριάκου. € 15 / 12

8/ Styx WOLFGANG FISCHER LUX PRIZE

πεμ **20:00** (93')
Σε ταυτόχρονη προβολή ανά την Ευρώπη, η ταινία Styx του Wolfgang Fischer, φιναλίστ του Βραβείου LUX. Στα Γερμανικά με ελληνικούς και αγγλικούς υπότιτλους. Εισόδος ελεύθερη

10/ Happy TEDxLimassol

2018 σαβ **9:00-17:00**
Εννέα ομιλήτες και τρεις περφόρμερ μοιράζονται τις ιστορίες τους γύρω από την έννοια της ευτυχίας. Εισιτήρια: <http://www.tedxlim.com>

10/ Marnie THE MET LIVE

IN HD σαβ **19:55** (172')
Η όπερα του Nico Muhly, βασίζεται στο μυθιστόρημα του Winston Graham. Διεύθυνση: Robert Spano. Σκηνοθεσία: Michael Mayer. Με υπότιτλους. € 18 / 14

11/ Mayerling ROYAL

BALLET κυρ **18:00** (195')
Η μεγάλη επιτυχία του Royal Ballet, σε μουσική Franz Liszt και χορογραφία του Kenneth Macmillan. € 15 / 10

14/ Η Θαλασσινή Ωδή του Fernando Pessoa και τα Fados της Εφηβείας μου

ΤΕΤ **20:30** (90')
Μια μουσικοθεατρική παράσταση βασισμένη στο έργο του Πορτογάλου ποιητή, σε σκηνοθεσία Δήμου Αβδελιώδη. Ερμηνεία: Αλίκη Καγιαλόγλου. € 15 / 10

15/ Η Ομορφιά της Μπαρόκ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ

ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ ΠΕΜ **20:30**
Συναυλία με έργα των: J. S. Bach, G. Ph. Telemann και W. A. Mozart - γνωστών συνθετών της εποχής Μπαρόκ. Μαέστρος: Reinhard Goebel. € 12 / 7 / 5

16/ 7^ο Συμπόσιο Λαογραφίας Λαογραφικός Όμιλος Λεμεσού

παρ **20:00** (120')
Έναρξη του 7^{ου} Συμποσίου Λαογραφίας με μια μεγάλη μουσικοχορευτική παράσταση. Γενική επιμέλεια: Κωνσταντίνος Πρωτοπαπάς. € 10

21/ Δήμητρα Γαλάνη ΚΑΛΕΣΜΕΝΟΣ ΤΗΣ Ο ΜΙΧΑΗΛΗΣ

ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ ΤΕΤ **20:30** (120')
Η Δήμητρα Γαλάνη παρουσιάζει λιγότερο γνωστά τραγουδία της, σε μια πιο φρέσκια εκδοχή και ενορχήστρωση, με προσκεκλημένο της τον Μιχάλη Χατζηγιάννη. € 27 / 23

23,24/ 5th Jazz and World Music Showcase

παρ-σαβ **19:30** (180')
Οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, το Κέντρο Μουσικής Πληροφόρησης και το Θέατρο Ριάλτο παρουσιάζουν μια σφαιρική εικόνα της σύγχρονης κυπριακής μουσικής δημιουργίας. € 10 / 6 (Γενική κάρτα εισόδου € 15 / 10)

27,28/ Genes & Tonik ΕΥΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΡΙ-ΤΕΤ

20:30 (40')
Επί Σκηνής Η χορογράφος Εύη Δημητρίου με αίσθηση του χιούμορ αλλά και του ρίσκου, προκαλεί κοινωνικά στερεότυπα και προσδοκίες για το φύλο. € 7 / 5

29/ Σ' ένα δωμάτιο με τον Μάνο Λοΐζο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

ΡΙΖΟΣ ΠΕΜ **20:30** (90')
Ο Απόστολος Ρίζος συναντά τον Μάνο Λοΐζο σε ένα δωμάτιο, αναζητώντας το πρώτο αίσθημα των τραγουδιών. Διοργάνωση: Ραδιόφωνο Άστρα. € 12

Follow us:

Φωτεινός τρόπος ζωής η γραφιστική

Ο διεθνούς φήμης visual designer και καλλιτέχνης Χάρης Τσέβης εκθέτει στην Κύπρο για πρώτη φορά στη The Collection Gallery

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο visual designer και καλλιτέχνης Χάρης Τσέβης έγινε διάσημος για την ανάπτυξη και καθιέρωση των δικών του καινοτομικών τεχνολογιών στα ψηφιακά μωσαϊκά και για πρώτη φορά εκθέτει στην Κύπρο, όπου μένει μόνιμα τα τελευταία τρία χρόνια. Το πορτρέτο του Στιβ Τζομπς τον έκανε ευρέως γνωστό και μας λέει: «Υπήρξα εξαιρετικά τυχερός στο συγκεκριμένο project. Ο πελάτης μου έδωσε τρεις εβδομάδες χρόνο, διάστημα απίθανο για μια συνεργασία στα μέσα ενημέρωσης». Η έκθεσή του έχει τίτλο «Ατελείωτο καλοκαίρι» και περιλαμβάνει μια σειρά από μωσαϊκά σε καμιά, που δημιουργήθηκαν τα τελευταία τρία χρόνια της εδώ διαμονής του. Για τον Χάρη Τσέβη, όπως λέει στην «Κ»: «Αρχικά ήταν μια προσωπική ανάγκη ενασχόλησης με ό,τι αγαπώ, δηλαδή το καλοκαίρι ως εποχή και ως κατάσταση. Ύστερα είδα πως υπήρχε μια ολόκληρη φιλοσοφία που μπορούσε να ξεκινήσει, μιας και η εικονογραφία της ξεγνοιασιάς ανοίγει ενδιαφέρουσες συζητήσεις για το τι πραγματικά είναι αυτή».

—Πώς θα θέλατε να συστηθείτε στο κοινό; Χάρης Τσέβης, γραφίστας ή καλλιτέχνης;

—Το μότο μου στα κοινωνικά δίκτυα λέει πως είμαι ένας visual designer που ζει στην πλούσιου πλευρά του πλανήτη. Οι τίτλοι δεν μου λένε τόσα πολλά. Χρειάζονται οι όροι και οι έννοιες και είναι χρήσιμο πάντα κανείς να αναζητεί το σωστό. Ωστόσο, τα όρια και οι αλληλοκαλύψεις ανάμεσα στον designer και τον καλλιτέχνη είναι ένα αντικείμενο για άπειρα συνέδρια και φλογερές αντιπαραθέσεις. Από όσο θυμάμαι καμία δεν κατέληξε ποτέ σε κάποιο καθολικά αποδεκτό αποτέλεσμα. Θα αφήσω, λοιπόν, στους άλλους να επιλέξουν. Εγώ χαίρομαι να δηλώνω visual designer, πιστεύω όμως πως και η περιγραφή του φωτεινού τόπου και τρόπου ζωής σηματοδοτεί κάτι.

—Πώς θα χαρακτηρίζατε το επάγγελμά του visual designer το 2018;

—Το επάγγελμά μας είναι τόσο ευρύ και τόσο μεταβαλλόμενο που δυσκολεύεται κανείς να βρει μια εύκολη απάντηση. Θα είμαι πολύ προσωπικός και πάλι. Θα το χαρακτηρίζα ενδιαφέρον και θα πρόσθετα και κάποια ακόμη κατηγορούμενα όπως καυτό, ζωντανό, προκλητικό, αλλά το ζητήμα είναι να είναι πραγματικά χρήσιμο.

—Τι έχει αλλάξει στη γραφιστική τα τελευταία χρόνια, εκτός από την τεχνολογία;

—Υπάρχουν πολλοί τρόποι να δει κανείς την εξέλιξη. Ήμουν πάντα της άποψης σε μια πρώτη και βασική ανάλυση πως δεν έχει αλλάξει ποτέ και τίποτε από την κλασική αρχαιότητα. Ίσως και πιο πριν και απλά να μην το ξέρουμε εμείς ακόμη. Με την έννοια πως οι αρχές είναι πάντα οι ίδιες, όπως κι οι ανάγκες των ανθρώπων και των κοινωνιών. Φυσικά, αυτή η ανάλυση είναι η γενική και πιο φιλοσοφική. Για εμένα είναι χρήσιμη γιατί βάζει στο κέντρο της συζήτησης τις βασικές έννοιες. Όμως υπάρχει και μια πιο αναλυτική συζήτηση που θα πρέπει να μην παραγνωρίζεται και να βλέπει αφ' υψηλού μια σειρά εξελίξεις που έχουν προκύψει από τον σύγχρονο τρόπο ζωής και τη σχέση μας με τα μέσα επικοινωνίας. Το ίδιο το ανθρώπινο μυαλό αλλάζει, όταν η καθημερινότητά μας έχει ατελείωτες ώρες από σκρολόαρισμα και επιφανειακή επαφή με την πληροφορία. Υπάρχουν δυσκολίες συγκεντρώσεως κι αφομοιώσεως μηνυμάτων στον σημερινό άνθρωπο και αυτό δεν μπορεί να μην απασχολεί τους δημιουργούς. Κι αν κανείς αρχίσει προσθέσει την πρόκληση που φέρνει η τεχνητή νοημοσύνη και οι προκλήσεις που τη συνοδεύουν θα πρέπει να αναφέρει τόσα πολλά. Αν πρέπει να αναφέρω μια μόνο πρόταση, λοιπόν, αυτή θα ήταν πως ίσως έχει αλλάξει η σχέση του

Υπάρχουν δυσκολίες συγκεντρώσεως κι αφομοιώσεως μηνυμάτων στον σημερινό άνθρωπο και αυτό δεν μπορεί να μην απασχολεί τους δημιουργούς.

Σήμερα όμως το να ζεις στην Πάφο δεν σε αποκλείει από τον καλλιτεχνικό διάλογο. Σήμερα η επαφή σου με ρεύματα σκέψης είναι πανεύκολη. Η εγγύτητα στην πληροφορία δεν εξαρτάται από την γεωγραφία αλλά από τη διάθεσή σου να μελετήσεις.

ανθρώπου με τις μηχανές κι εκείνων με τους ανθρώπους. Είμαστε σε ένα μεταίχμιο με κρίσιμα ζητήματα μπροστά μας. Και βέβαια όλα αυτά γεννούν εξαιρετικά επιτακτικά πολιτικά ζητήματα που μόνο εύκολα δεν είναι.

—Έχετε συνεργαστεί με πολύ μεγάλες εταιρίες, ποια από αυτές ήταν η πιο δύσκολη και γιατί;

—Δεν ξέρω πώς θα ακουστεί αυτό αλλά δεν είναι δύσκολες. Κάθε άλλο. Είναι πολύ πιο εύκολο να εργάζεται κανείς για ένα μεγάλο brand από ό,τι για μια μικρή επιχείρηση. Ο λόγος είναι πως οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν την πολυτέλεια να επενδύσουν σε μια συνεργασία πόρους και να δώσουν ευκαιρίες που το μέγεθος ενός μικρού επιχειρηματία δεν θα επέτρεπε. Φυσικά, υπάρχουν και αρνητικές εμπειρίες ή δυσκολίες. Για παράδειγμα μπορεί να δει κανείς δαιδαλώδεις, γραφειοκρατικές και τελικά κουτές δομές σε κάποιες πολύ μεγάλες οντότητες, που δεν το περίμενε. Όσο καταπληκτικά μυαλά και αν έχουν καταφέρει να μαζέψουν δεν είναι λίγες οι φορές που θα αντιμετωπίσεις και εκεί την ευθυνοφοβία ή τη γραφειοκρατία, τον συγκεντρωτισμό ή τον παραγοντισμό. Σε γενικές γραμμές, όμως, αν το μέγεθος σημαίνει επιτυχία, τουλάχιστον μέχρι κάποιο επίπεδο, τότε θα πρέπει να πούμε πως οι επιτυχημένες εταιρίες είναι αυτές που καταφέρνουν να εμπνεύσουν τους συνεργάτες τους και να τους επιτρέπουν να δρουν σε ένα θετικό περιβάλλον.

—Ποιες είναι οι προκλήσεις του επαγγέλματος σήμερα; Έχει γίνει πιο εύκολο λόγω τεχνολογικής εξέλιξης;

—Παρότι θα έπρεπε, δεν νομίζω πως το επάγγελμά μας έχει γίνει πιο εύκολο. Η τεχνολογία μπορεί να διευκολύνει συχνά κάποια συγκεκριμένα

Η τεχνολογία, λέει ο Χάρης Τσέβης, μπορεί να διευκολύνει συχνά κάποια συγκεκριμένη λειτουργία όμως ταυτόχρονα ανοίγει τον δρόμο για την επόμενη πρόκληση.

Η Πάφος προσφέρει μια ποιότητα ζωής

—Δηλώνετε Παφίτης από επιλογή, δεν νιώθετε περιορισμούς στην Πάφο; Τι σας έφερε στην κυπριακή αυτή γωνιά;

—Δεν ξέρω πώς ήταν να ζει κανείς στην Πάφο στα 60s. Μου έχει εξομολογηθεί ο εξαιρετικός Παφίτης ζωγράφος Ανδρέας Χαραλαμπίδης την καλλιτεχνική μοναξιά που έζησε πριν από 50 χρόνια σε μια πόλη όπου δεν είχε κάποιο καλλιτεχνικό συνομιλητή, τουλάχιστον μέχρι να βρει το άλλο ιερό τέρας της κυπριακής τέχνης τον Γιώργο Κοτσώνη. Σήμερα όμως το να ζεις στην Πάφο δεν σε αποκλείει από τον καλλιτεχνικό διάλογο. Σήμερα η

επαφή σου με ρεύματα σκέψης είναι πανεύκολη. Η εγγύτητα στην πληροφορία δεν εξαρτάται από την γεωγραφία αλλά από τη διάθεσή σου να μελετήσεις. Όλη η γνώση είναι αρκετά κοντά σου. Μεγαλύτερο πρόβλημα είναι η διαχείριση του προσωπικού μας χρόνου. Η Πάφος λοιπόν προσφέρει μια ποιότητα ζωής, ένα μεγάλο ζωτικό χώρο, μια προέμια και μια γαλήνη και βέβαια ελάχιστες αποσπάσεις. Αν ζεις στην Πάφο και μπορείς να επιτρέψεις στον εαυτό σου τα συχνά ταξίδια για τη φυσική, πέραν της εικονικής, επαφή με πηγές και έργα τότε ζεις ιδανικά.

μένει λειτουργία όμως ταυτόχρονα ανοίγει τον δρόμο για την επόμενη πρόκληση και άρα δύσκολα θα λέγαμε πως μόνη η τεχνολογία μπορεί να διευκολύνει έναν επαγγελματία.

Ύστερα υπάρχει μια μεγάλη συζήτηση να γίνει για την απλότητα και τη σχέση της με την τεχνολογία. Ενώ η απλότητα θα ήταν λογικά το ζητούμενο τις περισσότερες φορές δεν είναι έτσι.

—Τι είναι πιο σημαντικό το ταλέντο ή οι καλές σπουδές;

—Στο ταλέντο πιστεύω ελάχιστα. Ειδικά ως εκείνο το μαγικό χάρισμα που οδηγεί στο θαύμα. Υπάρχει και μυθοποίησή του που φοβάμαι πως περιπλέκει τα πράγματα. Αν αντί για ταλέντο μιλήσουμε για το DNA κάποιου, τη φυσική του κατασκευή, τη νοημοσύνη του, τον χαρακτήρα του και τα φυσικά του χαρίσματα, τότε ίσως έχουμε να πούμε πολλά. Αλλά μια φυσική κλίση και μόνο δεν είναι κάτι πολύ βοηθητικό. Συχνά μάλιστα αποδεικνύεται και παγίδα, μιας και πολλοί ταλαντούχοι άνθρωποι έχουν έντονα συνδεδεμένο το εγώ με το ταλέντο τους. Αντίθετα η παιδεία με την ευρεία έννοια είναι για εμένα εξαιρετικά σημαντική. Η βάση της παιδείας φυσικά είναι το όσο μικρότερο εγώ. Είναι η διάθεση να ξεκινάς πάντα από τη βάση. Να μην πιστεύεις πως γνωρίζεις και να χαίρεσαι την επαφή με τη γνώση. Σε μόνιμη βάση. Ειδικά όσο θα αποκάτς κάποιες γνώσεις και κάποιο επίπεδο. Αν μπορείς να γεννηθείς με κλίσεις, να αναπτύξεις δεξιότητες και πάντα να είσαι ένα περιεργό παιδί τότε είσαι όσο πιο κοντά γίνεται στη σοφία.

—Θα ήθελα να μου περιγράψετε τεχνολογικά τα ψηφιακά μωσαϊκά. Τι νομίζετε ότι τα κάνει να ξεχωρίζουν;

—Ευχάριστο ότι ξεχωρίζουν. Εμένα με γοήτευσαν από παιδί. Όταν κα-

ταπίστηκα μαζί τους όμως κατάλαβα μερικές βασικές ιδέες που τα διέπουν και τους δίνουν πλεονεκτήματα. Αρχικά είναι οι πολλαπλές σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στο όλον και το μέρος. Μαθαίνουμε από τη Gestalt πως το όλον είναι λιμπρότερο της απλής απαρίθμησης των μερών. Πράγματι αυτό που αποκατά μια σύνθεση είναι μια οντότητα ανώτερη της απλής παράθεσης των στοιχείων που την αποτελούν. Και βέβαια κάθε οντότητα και κάθε εικόνα είναι ένα μωσαϊκό. Και με τη σειρά της κάθε ψηφίδα είναι ένα ακόμη μωσαϊκό κ.ο.κ. Υπάρχει, λοιπόν, μια συνεχής σχέση αλληλεπίδρασης και αλληλουχίας στα μωσαϊκά. Αυτό όμως δίνει και ένα ακόμη πλεονέκτημα. Αυτό της ύπαρξης της τρίτης και τέταρτης διάστασης στις δύο του μωσαϊκού. Από μακριά βλέπει κανείς το όλον, αλλά προσεγγίζοντας ανακαλύπτει τις ψηφίδες, βλέπει τον τρόπο που αυτές δένονται μεταξύ τους, τη διάταξή τους, τους συμβολισμούς που και αυτή κρύβει κ.λπ. Έτσι τα μωσαϊκά προβάλλονται ως η διαρκής διαδρομή του μυαλού και του εγκεφάλου στον χώρο και τον χρόνο γύρω και μέσα από ένα έργο.

—Όταν σας κάλεσαν από τους Fortune για τη χρήση του πορτρέτου του Στιβ Τζομπς τι σκεφτόκατε;

—Ήταν μια κάπως περίεργη στιγμή μιας και αρχικά πίστεψα πως κάποιος φίλος που γνώριζε το πάθος μου για τα μωσαϊκά και το ενδιαφέρον μου για τον Στιβ Τζομπς μου κάνει πλάκα. Όταν κατάλαβα πως ήταν μια πραγματική πρόταση συνεργασίας σκέφτηκα πως έχω τη δυνατότητα να κάνω κάτι καλό και να βασιστώ και στην αίσθησή μου ο συγκεκριμένος δημοσιογραφικός διάλογος θα μου προσέφερε. Υπήρξα εξαιρετικά τυχερός στο συγκεκριμένο project. Ο πελάτης μου έδωσε τρεις εβδομάδες χρόνο, διάστημα απίθανο για μια συνεργασία στα μέσα ενημέρωσης. Κι όχι μόνο όμως. Με άφησε να πειραματιστώ, ενώ μου εξασφάλιζε και πρόσβαση σε φωτογραφικό υλικό και βέβαια με άμβειβε καλά. Θυμάμαι πως είχα δουλέψει μέρα νύχτα και είχα παραγάγει 3-4 προσκέδια και τελικά δύο τελικά μωσαϊκά. Το ένα είχε λευκό φόντο και το άλλο μαύρο. Εκείνοι επέλεξαν το μαύρο και εγώ που πίστευα πολύ και στο λευκό είχα τη χαρά να το δω να υιοθετείται από άλλα μέσα και πελάτες.

—Μιλήστε μου για την έκθεση «Ατελείωτο καλοκαίρι», πώς ήλθε η ιδέα;

—Το «Ατελείωτο Καλοκαίρι» είναι η προσωπική μου δουλειά των τελευταίων τριών χρόνων. Είναι μια σειρά από έργα που έχω φτιάξει στην Κύπρο, ζώντας σε ένα θερέτρο με τουρισμό όλο τον χρόνο. Αρχικά ήταν μια προσωπική ανάγκη ενασχόλησης με ό,τι αγαπώ, δηλαδή το καλοκαίρι ως εποχή και ως κατάσταση. Ύστερα είδα πως υπήρχε μια ολόκληρη φιλοσοφία που μπορούσε να ξεκινήσει, μιας και η εικονογραφία της ξεγνοιασιάς ανοίγει ενδιαφέρουσες συζητήσεις για το τι πραγματικά είναι αυτή. Τι συμβολίζει και τι αποτελεί τη χαλάρωση και τη διασκέδαση των διακοπιτών; Τι τελικά θυμίζαμε. Από όλα τα ενσταντανέ των καλοκαιρινών φωτογραφιών μας ποια μας μιλούσαν δυνατά μετά από δεκαετίες.

—Ποιο είναι το ιδανικό καλλιτεχνικό καλοκαίρι;

—Όπως και το καλοκαίρι για τον καθένα. Είναι η στιγμή μάλλον. Όταν είναι μαγική είναι μαγική. Για πάμπόλλους λόγους που κάποιος θα αναλύσει αργότερα. Όμως η ιδανική στιγμή είναι σκεδόν ηχητική. Προκύπτει αβίαστα γιατί ήταν η ώρα της. Έτσι είναι το καλοκαίρι. Δεν είναι ατελείωτο. Απλά θα το θέλαμε έτσι. Φυσικά αν ήταν μπορεί και να αλλάζαμε γνώμη.

info

«Ατελείωτο Καλοκαίρι» του Χάρη Τσέβη. The Collection Gallery, Λεωφ. Λεμεσού 15Α, Λευκωσία. Διάρκεια έως 15 Δεκεμβρίου. Τηλ.: 22 256663.

Να διαφυλάξουμε την κληρονομιά μας

Ο Βαρτκές Μαχτεσιάν, εκπρόσωπος των Αρμενίων στη Βουλή, μιλάει στην «Κ» για την κοινότητά του και τις δράσεις της

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με την ευκαιρία της παράστασης «Τα τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν» που ανεβάζει η Χριστίνα Αλεξανιάν (διαβάστε τη συνέντευξή της στη σελ. 8) που έρχεται στην Κύπρο μετά από πρόσκληση του εκπροσώπου της Θρησκευτικής Ομάδας Αρμενίων, στις 13 Νοεμβρίου, υπό την αιγίδα της Βουλής των Αντιπροσώπων, συνομιλήσαμε με τον κ. Μαχτεσιάν για την αρμενική κοινότητα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Ο κ. Μαχτεσιάν σημειώνει ότι η Αρμενική Κοινότητα της Κύπρου καλλιεργεί και διατηρεί την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά των Αρμενίων μέσω διαφόρων δράσεων. Για το μοναστήρι του Αγίου Μακαρίου (Αρμενομονάστηρο) στη Χαλεύκα λέει ότι βρίσκονται σε συνεχή επαφή με την Τεχνική Επιτροπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς και το καλοκαίρι άρχισε η προπαρασκευαστική διαδικασία για τη μερική αναστήλωσή του, αφού βρίσκεται σε θλιβερή κατάσταση.

—Κύριε Μαχτεσιάν, ποιος είναι σήμερα οι κύριες ανησυχίες των Αρμενίων της Κύπρου;

—Επιθυμούμε και προσπαθούμε να είμαστε ενσωματωμένοι στην ευρύτερη κυπριακή κοινωνία, ταυτόχρονα όμως θέλουμε να διατηρήσουμε τη γλώσσα μας, την ταυτότητά μας και την πλούσιά μας κουλτούρα. Επίσης, το άδικο κλείσιμο του Εκπαιδευτικού Ινστιτούτου Μελκονιάν το 2005 έχει πλήξει τη δευτεροβάθμια αρμενική εκπαίδευση όχι μόνο της Κύπρου, αλλά

“

Η συντριπτική πλειοψηφία των Αρμενίων στην Κύπρο χρησιμοποιεί καθημερινά τα αρμενικά, έτσι ενθαρρύνουμε τα παιδιά μας να πηγαίνουν στα σχολεία Ναρέκ, όπου διδάσκονται τη γλώσσα μας,

και ολόκληρης της Αρμενικής Διασποράς.

—Έχετε εικόνα για τα θρησκευτικά μνημεία της αρμενικής κοινότητας στα Κατεχόμενα; Έχετε αποταθεί στην Τεχνική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά;

—Ο καθεδρικός ναός της Παναγίας στην κατεχόμενη Λευκωσία αναστηλώθηκε από το UNDP-ACT και το USAID μεταξύ 2009-2012 και η εκκλησία της Παναγίας του Καντσβόρ στην Αμμόχωστο αναστηλώθηκε από το UNDP-PFF και την Τεχνική Επιτροπή μεταξύ 2017-2018. Ως Εκπρόσωπος είμαι σε στενή συνεργασία με την Αρμενική Εθναρχία και μαζί βρισκόμαστε σε συνεχή επαφή με την Τεχνική Επιτροπή όσον αφορά το μοναστήρι του Αγίου Μακαρίου (Αρμενομονάστηρο) στη Χαλεύκα: το καλοκαίρι άρχισε η προπαρασκευαστική διαδικασία για τη μερική αναστήλωσή του, αφού βρίσκεται σε θλιβερή κατάσταση. Τέλος, η Αρμενική Ευαγγελική εκκλησία στην κατε-

Ο κ. Μαχτεσιάν σημειώνει ότι η Αρμενική Κοινότητα είναι σε συνεχή επαφή με την Τεχνική Επιτροπή όσον αφορά το Αρμενομονάστηρο στη Χαλεύκα, το οποίο βρίσκεται σε θλιβερή κατάσταση.

χόμενη Λευκωσία χρησιμοποιείται από το 2011 ως μουσικό κέντρο.

—Σε ποιες ενέργειες προβαίνει η κοινότητά σας ώστε να διαφυλάσσει τη μνήμη και τη γλώσσα;

—Χάρη στη στήριξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι Αρμενοκύπριοι έχουμε τρία Δημοτικά Σχολεία Ναρέκ (Λευκωσία, Λάρνακα, Λεμεσός), ενώ στη Λευκωσία λειτουργεί επίσης το Γυμνάσιο Ναρέκ. Η συντριπτική πλειοψηφία των Αρμενίων στην Κύπρο χρησιμοποιεί καθημερινά τα αρμενικά, έτσι ενθαρρύνουμε τα παιδιά μας να πηγαίνουν στα σχολεία Ναρέκ, όπου διδάσκονται τη γλώσσα μας. Όσον αφορά τη διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης, τα διάφορα σωματεία διορ-

γανώνουν εορτασμούς και εκδηλώσεις μνήμης, ενώ υπάρχουν χορευτικά συγκροτήματα, χορωδία, θεατρικός όμιλος και άλλοι φορείς. Οι πιο πάνω οντότητες καλλιεργούν και διατηρούν την πλούσια πολιτιστική μας κληρονομιά. Τέλος, κάθε μέρα μεταδίδεται το αρμενικό ραδιοφωνικό πρόγραμμα από το Β' πρόγραμμα του ΡΙΚ, ενώ επίσης εκδίδεται η αρμενόφωνη διημερησία εφημερίδα «Αρτσακάνκ» (Ηχώ).

—Ποιες είναι οι πολιτιστικές ή και εκπαιδευτικές δομές που λειτουργούν σήμερα στην ελεύθερη Κύπρο;

—Εκτός από τα προαναφερόμενα εκπαιδευτήρια Ναρέκ, στη Λευκωσία υπάρχει και το Αρμενικό Κέντρο

Παιδικής Φροντίδας «Νανόρ». Έχουμε, επίσης, τρεις εκκλησίες στη Λευκωσία (Παναγία Θεοτόκος), τη Λάρνακα (Άγιος Στέφανος) και τη Λεμεσό (Άγιος Γεώργιος). Η αρμενοκυπριακή κοινότητα διαθέτει σωματεία με πολύ ενεργή πολιτιστική και κοινωνική δραστηριότητα (Λευκωσία: ΑΥΜΑ-Χομεντεμέν, ΑΓΒΥ Λάρνακα: Αρμενική Λέσχη, ΑΓΒΥ Πάφος: Ένωση Αρμενίων), τα οποία δραστηριοποιούνται στον πολιτιστικό τομέα, τον αθλητισμό και τον προσκοπισμό. Στο σωματείο της ΑΥΜΑ-Χομεντεμέν στεγάζονται τέσσερις σύνδεσμοι (Αρμενικός Μορφωτικός και Πολιτιστικός Σύλλογος «Χαμαζκαίν», Αρμενικός Σύνδεσμος Μέρμνας, Αρμενική Εθνική Επιτροπή και Αρμενική Νεολαία), που δραστηριοποιούνται στον τομέα της διαφώτισης, στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης, στη φιλανθρωπία, τον χορό και το θέατρο. Επίσης, υπάρχει η εκκλησιαστική χορωδία «Σουρπ Αστβατζατζίν» και η παιδική χορευτική σχολή «Νανόρ». Τέλος το γραφείο μου, για την προώθηση της αρμενικής κουλτούρας ανάμεσα σε μη Αρμενίους Κύπριους, προσκαλεί συχνά για παραστάσεις καλλιτέχνες και σύνολα από την Αρμενία.

Η τύχη σας και δική μας

—Πώς αντιλαμβάνεστε τις εξελίξεις στο Κυπριακό και ποια είναι η θέση των Αρμενίων;

—Παρακολουθούμε τις εξελίξεις που διαδραματίζονται, όπως και οι υπόλοιποι συμπατριώτες μας. Επιδιώξή μας είναι μια κοινή πατρίδα, στην οποία θα συμβιώνουμε όλοι και όπου θα εξασκούνται ελεύθερα και θα τυγχάνουν αποδοχής

τα ανθρώπινα δικαιώματα και όλα τα θρησκευόμενα. Ως Κύπριοι πολίτες και μέλη της ελληνοκυπριακής κοινότητας στηρίζουμε τους χειρισμούς της εκάστοτε κυβέρνησης και δεν έχουμε κάποια ιδιαίτερη αξίωση. Είμαστε βέβαιοι πως μια δίκαιη και βιώσιμη λύση θα διασφαλίσει, επίσης, τη θέση της κοινότητάς μας και τα δικαιώματά της. Βρισκόμαστε στο ίδιο καράβι μαζί με τους Ελληνοκύπριους, Μαρωτικόύπριους και Λατινοκύπριους συμπατριώτες μας, η τύχη σας είναι και δική μας.

—Ποιο είναι το στάτους σας, είτε θρησκευτική ομάδα ή κοινότητα;

—Με βάση το Άρθρο 2 § 3 του Συντάγματος, είμαστε θρησκευτική ομάδα. Ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε στο πλαίσιο αναγνώρισης πολιτικού ρόλου μόνο για τις δύο μεγαλύτερες κοινότητες του νησιού. Με βάση τη Σύμβαση-Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, ισοδυναμεί με μειονότητα ή κοινότητα, αφού και εκ των πραγμάτων οι κοινοί δεσμοί που υπάρχουν ανάμεσα στα μέλη μας δεν είναι μόνο θρησκευτικοί, αλλά επεκτείνονται στην εθνική καταγωγή, τη γλώσσα και τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Για εμάς δεν έχει τόσο σημασία ο όρος, όσο η αντιμετώπιση της οποίας τυγχάνουμε από την Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία είναι συμπαροστά της και στήριγμά μας για 58 ολόκληρα χρόνια. Επιθυμία μας είναι, σε μια δίκαιη και βιώσιμη λύση, το καινούργιο σύνταγμα να μας αναγνωρίσει ως κοινότητα, μας και έχουμε μία τεκμηριωμένη ιστορική παρουσία στην Κύπρο 1440 χρόνων, από το 578 μ.Χ.

COPPELIA

18th NOVEMBER 2018 19:30

ΚΕΕVENTS PATHELIVE Kcineplex

ΤΕΤΑΡΤΗ 28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ
ΣΤΙΣ 7:30 ΣΤΟ RESIDENCE BY OCCHIO

TO BEAUTIFUL PEOPLE ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ευρηκα
Μασσαλίας

THE CHARITY SHOW

5000€

10 κυρίες περπατούν και προσφέρουν στην Πρωτοβουλία του Λουκά Φουρλά για τους μικρούς ήρωες στο Παιδογκολογικό Ίδρυμα Ελπίδα

GREGORY MORFI
MARIA ARISTIDOU
CONSTANTINOS
ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΠΩΛΕΙΟ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΙ&ΜΟΙ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΤΙΜΗ ΤΩΝ 20€
ΓΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ SPERMEDIA ΤΗΛ. 22472472

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

ΑΡΚΗ Ηλεκτρομίου Κύπρου Deloitte. occhio Hospitality Group

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΔΙΟΝΥΣΗ Π. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ*

Η σουπερνόβα του Τύχο

Σαν σήμερα, πριν από 446 χρόνια, στις 11 Νοεμβρίου 1572, ο Δανός αστρονόμος Τύχο Μπράχε παρατήρησε μια λαμπερή έκρηξη στον αστερισμό της Κασσιόπης. Το φαινόμενο αυτό ήταν για τον 26χρονο τότε αστρονόμο κάτι το εκπληκτικό, με αποτέλεσμα να παρακολουθήσει με προσοχή την εξέλιξη της φωτεινότητας του «νέου» άστρου και να συγγράψει (στα λατινικά, όπως συνήθιζαν τότε) το πρώτο βιβλίο γι' αυτό το θέμα με τίτλο «De Nova Stella» (Για το νέο άστρο). Και όμως το φωτεινό εκείνο αντικείμενο δεν ήταν καθόλου νέο αλλά, αντίθετα, ανακοίνωνε στο σύμπαν τον εκπληκτικό θάνατο ενός άστρου που, εκατοντάδες χρόνια αργότερα, θα ονομάζονταν σουπερνόβα Cas B. Σήμερα στο σημείο εκείνης της έκρηξης και σε απόσταση 9.000 ετών φωτός έχουμε εντοπίσει μια σφαιρική μάζα αερίων που εκπέμπει ραδιοακτινοβολίες καθώς τα διασπασμένα αέρια της συγκρούονται με τα μεσοαστρικά αέρια της γύρω περιοχής.

Η κόκκινη σφαίρα αερίων είναι τα λείψανα της σουπερνόβα που παρατήρησε ο Τύχο Μπράχε πριν από 446 χρόνια.

Η διαστολή του σύμπαντος αντί να ελαττώνεται έχει αρχίσει, αντίθετα, να επιταχύνεται από τότε που το ήμισυ της ηλικίας που έχει σήμερα.

υπερθερμαίνοντας το εσωτερικό του στους 10 δισεκατομμύρια βαθμούς Κελσίου, με αποτέλεσμα την πρόκληση νέων πυρηνικών αντιδράσεων. Η πυρηνική «φωτιά» απελευθερώνει τεράστιες ποσότητες ενέργειας που διαλύει κυριολεκτικά το άστρο με μια τρομερή έκρηξη. Το 50% περίπου της μάζας του άστρου νάνου μετατρέπεται σε νικέλιο και το άλλο μισό σε πυρίτιο, θείο και άλλα βαρύτερα χημικά στοιχεία, που διασκορπίζονται στο διάστημα με ταχύτητα 10-20.000 χιλιομέτρων το δευτερόλεπτο, εμπλουτίζοντας τον διαστρικό χώρο με τα νεοσχηματισμένα στοιχεία.

Οι σουπερνόβα Τύπου Ia έχουν αποδειχτεί ότι είναι ένας από τους

καλύτερους τρόπους μέτρησης των τεράστιων αστρονομικών αποστάσεων. Οι εκρήξεις αυτές εκπέμπουν περισσότερο ενέργεια απ' όση εκπέμπει ένας ολόκληρος γαλαξίας δισεκατομμυρίων άστρων και έχουν μελετηθεί με μεγάλη προσοχή έτσι ώστε σήμερα να είμαστε αρκετά βέβαιοι για το απόλυτο μέγεθος της φωτεινότητας που έχουν. Όταν λοιπόν βρίσκουμε τέτοιου είδους εκρήξεις σε απόμακρες γαλαξίες μπορούμε να μετρήσουμε το φαινόμενο μέγεθός τους και συγκρίνοντάς το με το απόλυτο μέγεθός τους μπορούμε να υπολογίσουμε και την απόστασή τους. Η έρευνα που διεξάγεται με τα μεγαλύτερα τηλεσκόπια στον κόσμο μελετάει τις απόμακρες αυτές αστρικές εκρήξεις σουπερνόβα οι οποίες χρησιμοποιούνται σαν «μονάδες αναφοράς» και ένα είδος κλίμακας αποστάσεων. Ο εντοπισμός των αποστάσεων μας πληροφορεί ποιος είναι ο ρυθμός της διαστολής του σύμπαντος σε διαφορετικές χρονικές περιόδους της ιστορίας του σύμπαντος κι έτσι οι μελέτες αυτές μας δίνουν τη δυνατότητα να υπολογίσουμε και κατά πόσον ο ρυθμός της διαστολής αυτής ελαττώνεται ή επιταχύνεται με το πέρασμα του χρόνου.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1990,

μια πολυεθνική ομάδα ερευνητών υπό τον Αμερικανό αστρονόμο Σαούλ Περμούττερ μελετώντας μερικές δεκάδες απόμακρες εκρήξεις σουπερνόβα έκανε μια επαναστατική ανακάλυψη, αποδεικνύοντας πλέον χωρίς καμιά αμφιβολία ότι η διαστολή του σύμπαντος αντί να ελαττώνεται έχει αρχίσει αντίθετα να επιταχύνεται από τότε που το ήμισυ της ηλικίας που έχει σήμερα. Γι' αυτό όλο και πιο πολλοί κοσμολόγοι αντιμετωπίζουν την κατάσταση αυτή σαν μια πέμπτη δύναμη, ένα απωθητικό είδος «αντιβαρύτητας», που είναι συνδεδεμένη με την ενεργειακή πυκνότητα του κενού που προβλέπεται από τη σύγχρονη θεωρία πεδίων και που θα μπορούσε να εξηγήσει πολλές από τις παρατηρήσεις μας. Γι' αυτό ορισμένοι κοσμολόγοι υποστηρίζουν ότι η ενέργεια αυτή μπορεί να συμβάλει μέχρι και το 68% της ενέργειας που χρειάζεται για να γίνει το σύμπαν επίπεδο, όπως παρατηρείται ότι είναι. Της έχουν μάλιστα δώσει και ένα ιδιαίτερα ευφάνταστο όνομα, αποκαλώντας τη «σκοτεινή ενέργεια».

* Ο κ. Διονύσης Π. Σιμόπουλος είναι επίτιμος διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ

Η Μαργαρίτα Ζαχαριάδου γεννήθηκε το 1969 στην Αθήνα. Σπούδασε Ιστορία και από το 1995 μεταφράζει αγγλόφωνη και γερμανόφωνη λογοτεχνία. Η πιο πρόσφατη μετάφρασή της είναι το «Μπιλιάρδο στις εννιάμισι» του Χάινριχ Μπελ (Πόλις).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Εχω καμιά εκατοστή βιβλία κλεισμένα μέσα στο iPad, το οποίο βολεύει τα μάλα για διάβασμα στο κρεβάτι, αφού δεν χρειάζεται να κλείσεις το φως την ώρα που σε παίρνει ο ύπνος (αν το iPad μάς έβγαζε και τα γυαλιά, θα ήταν τέλειο). Αυτό το διάστημα διαβάζω ηλεκτρονικώς την ανθολογία αμερικανικού διηγήματος που επιμελήθηκε η Τζόι Κάρολ Ουτς και, εδώ και καιρό, το απύλυτως συναρπαστικό «Confiteor».

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;

Ο Ιον Τίχι, ο ελαφρώς ναϊφ ταξιδιώτης-χρονικογράφος-αστροναύτης-εξερευνητής φανταστικών πολιτισμών του σύμπαντος, που δημιούργησε ο Στανίσλαβ Λεμ στα «Ημερολόγια των Αστρων».

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;

Τον Μπόρχες, τον Ουίλιαμ Μπλέικ, τον Πόε και τον Οσκαρ Ουάιλντ. «Κλέβω» λιγάκι (γιατί σχεδόν κανείς δεν είναι κατεξοχήν ποιητής), αλλά είναι μια παρέα με πολλές εκλεκτικές συγγένειες, ικανή να ξεκινήσει την κουβέντα από ένα ψίχουλο και να καταλήξει (γρήγορα και εύκολα) στο σύμπαν.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στη μετάφραση ενός βιβλίου;

Οτι η ιδέα περί «αρειανών» (δηλαδή ανθρωποειδών με προηγμένη τεχνολογία) προήλθε από μια μεταφραστική παρεξήγηση: ο Ιταλός αστρονόμος Σιαπαρέλι παρατήρησε, το 1877, ένα δίκτυο γραμμών στην επιφάνεια του Αρη, τις οποίες ονόμασε στην επιστημονική του ανακάλυψη «canali»

(δλ. «κοίτες», «ρέματα» κ.λπ.). Η λέξη αυτή παρέπεμψε αυτομάτως τους αγγλόφωνους στην αγγλική «canals», που σημαίνει «διώρυγα», με αποτέλεσμα να προκύψει η εντύπωση πως στον Αρη κάποιοι κατασκεύαζαν διώρυγες. Ποιοι; Μα οι Αρειανοί!

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Τις «Νεκρές Ψυχές» του Γκόγκολ.

Και ποιο βιβλίο έχετε διαβάσει περισσότερες φορές;

Τη «Μυστηριώδη νήσο» του Βερν. Παιδική εμμονή, δικαιωμένη και στον ενήλικο βίο.

Θα μεταφράζατε μια ποιήτρια; Αν ναι, ποια;
Θα ήθελα να μεταφράσω Ντόροθι Πάρκερ στα Ελληνικά και Αμαλία Τσακνιά στα αγγλικά.

Ως μεταφράστρια τι προτιμάτε: Χέμινγουεϊ ή Φόκνερ;
Φόκνερ - για τη σαζοκεφαλιά.

Έχετε Facebook, Twitter κ.λπ.; Εάν ναι, εμποδίζουν ή εμπλουτίζουν το γράψιμο και το διάβασμα; Γράψατε και ένα βιβλίο βασισμένο σε αναρτήσεις σας στο Facebook.

Εχω Facebook, και είμαι καλά. Σπανίως χαζεύω πια, αλλά εξακολουθώ να «τσιμπώω» με το «τι σκέφτεσαι;». Και συνήθως, όταν όντως κάτι σκέφτομαι, απαντώ. Όταν πάλι δεν σκέφτομαι τίποτα, η ίδια η ερώτηση λίγο με πανικοβάλλει, οπότε το κλείνω και επιστρέφω ευγνώμων στη δουλειά μου.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

«Θεέ μου, δώσε μου έναν τάφο»

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΗ
Χίλιες ανάσες
εκδ. Καστανιώτη, σελ. 320

Ο θάνατος αθάνατος στην πεζογραφία της Ιωάννας Καρυστιάνη και πανταχού παρών και στο καινούργιο μυθιστόρημά της. Στην πρώτη σελίδα ανασύρεται από τον βυθό του Αιγαίου ένα «μισοφαγώμενο κουφάρι», ένα «ξεσαρκισμένο κορμί ανθρώπου». Η ηρωίδα αναγκάζει στον πνιγμένο τον άντρα της και παραδίδεται ολόψυχα στον γολγοθά του πένθους. Η αδόκητη απώλεια φέρνει στην επιφάνεια έναν άλλο, εξίσου τραγικό θάνατο, που είχε σημαδέψει το νησί του βιβλίου σαράντα χρόνια πριν, το 1975, έτος πολύ πιο ειδυλλιακό τελικά από το 2015. Η τελευταία φράση του βιβλίου αποθεώνει το δραματουργικό εύρημα της σύζευξης των δύο θανάτων.

Στο Λιθάρι, αλλιώς Κουκούτσι, μια πετρούλα στο Αιγαίο Πέλαγος, οι κορυφαίες στιγμές της ανθρωπότητας φτάνουν εξανημισμένες. Το νησί δεν χωρούσε μεγάλες διαστάσεις. Η ζωή εκεί μοιάζει να εκτυλίσσεται «κοντά στο τίποτα». Ωστόσο, στα μικρά φωλιάζουν τα μεγάλα, γιατί, όπως συλλογίζεται η Καρυστιάνη, ο τόπος όπου αναπνέουμε δεν μπορεί να είναι ασήμαντος, «ο τόπος μας είναι χίλιες ανάσες».

Στον γενέθλιο τόπο, «όλα σημαδεμένα». Γύρω από το φέρετρό του πνιγμένου μαζεύεται ένας περίγυρος αποδεκατισμένος από τα ελληνικά δεινά. Η πρόσφατη ειδησεογραφία επιστραχίζεται σε θραύσματα στις μορφές των νησιωτών, οι οποίοι ζουν απομόναχοι στην άκρη του εθνικού κορμού, παραμένοντας ωστόσο δεσμώτες του πανεθνικού οδυρμού. Ο νεκρός αναδουλιζέται το άγος του προσφυγικού, καθώς η γυναίκα καθωστέλει αν σωστά είχε δει ή είχε θάψει για άντρα της έναν άγνωστο, έναν από όλους εκείνους τους αναρίθμητους πνιγμένους. Παρ' όλα αυτά, ακόμα και «στην ακραία περίπτωση αστοχίας», δεν θα ξεπότηνε τον νεκρό, «δεν θα τιμωρούσε δυο τρίχες ξεπλυμένες στη θάλασσα». Θα συνέχιζε να γονατίζει πάνω από την «τελευταία κατοικία του όποιου εκείνου». «Το Αιγαίο την είχε κατατρέψει», αποφαίνεται για την ηρωίδα η Καρυστιάνη, η

οποία χειρίζεται αριστοτεχνικά, με άριστη αίσθηση του μέτρου και του υπαινιγμού, την εκβολή της συγχρονίας στη διαχρονία της μυθιστορίας.

Η ηρωίδα, όπως προηγουμένως και οι άλλες αγέρωχες χημαζόμενες γυναίκες της Καρυστιάνη, υπηρετεί «με σώας τας φρένας και με σθένος» τον ρεαλισμό της καθημερινότητας, φυλώντας για τις άγρυπνες νύχτες της την πάλη με στοιχεία και γόρδιους γρίφους. Τη μέρα δουλεύει στο συνεργείο αυτοκινήτων, τα βράδια στο κάτεργο της αϋπνίας, όταν κάθε λεπτό «μοιάζει με στοιχήμα να αντέξει κανείς

ώσπου οι δείχτες να πηδήξουν από την μια μέρα στην άλλη». Στο φως της μέρας, «στουπιά, μπουλονία και γρύλοι υπερασπιζόνταν κάπως τον ρεαλισμό, αλλά με το που ορμούσε το σκοτάδι, όλα γίνονταν χειροπέδες». Τα μέσα σκοτάδια ξεσπάθωναν εγκλωβίζοντας την στον κλοιό τους. Διαλυμένη «από τις νυ-

χτερινές υπερωρίες του μυαλού», τις αδιάκοπες, ασύδοτες ανασκαφές και τις σκέψεις που τραυλίζουν στο κεφάλι της, η πενθούσα πάσχιζε να γεμίσει «το κενό του χαμού» και ήλπιζε ο θάνατος να ήταν πιο απλός, «θάνατος μεν, αλλά με λίγο έλεος για τις νύχτες».

Τα μυθιστορήματα της Καρυστιάνη, όπως κάθε σημαντικό λογοτεχνικό έργο, είναι επιτεύγματα της γλώσσας. Η τρομερή γραφή διατρανώνει και εδώ τη δύναμη της επιβολής της. Αν η ηρωίδα παλινδρομεί από τα σιδηρικά του συνεργείου στις φασματικές σιδηρίες του μυαλού της, η συγγραφέας συνυφαίνει στην αφήγησή της ένα ύφος σκληρό και στιβαρό, ενίοτε επιθετικά μάγκικο, με λυγμικές, γοερές απολήξεις. Η μαεστρική συναίρεση αντιθετικών υφολογικών τρόπων, η διαρκής αντιμετάθεση από τον πραγματισμό στο πλάνταγμα κατακυρόνουν το εξαιρετικό γλωσσικό αισθητήριο. Τον άκαρτο ρεαλισμό αναρριπίζει μια γραφή που θέλγεται από τον μελοδραματισμό, αλλά αρνείται πεισματικά να ενδώσει. Ας προστεθεί στον έπαινο η ευπρόσδεκτη ιλαρότητα του αυτοσαρκασμού που υπέβασκε μέχρι τώρα στις γκραν γκινιόλ μυθοπλασίες της Καρυστιάνη, γεμάτες «θλιές, ασφόμελους και σκηνικά του Κάτω Κόσμου».

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα
Μελέτες, λευκώματα, βιογραφίες

1 «Ποια κρίση Μανίσα Μ'»;
του Ανδρέα Κωνσταντινίδη (Rosili)

2 «Ποιος μπορεί να μας γιατρέψει»
του Αντώνη Λαγουράνη (Κουκκίδα)

3 «Πώς να μιλάτε στα παιδιά ώστε να σας ακούν»
των Ιλβίν Μάζις και Αντέλ Φέιμπερ (Πατάκη)

4 «Το δώρο»
του Στέφανου Ξενάκη (Key Books)

5 «Η ευγενής τέχνη του να τα γράφεις όλα στα...»
του Μαρκ Μάνσον (Εσοπτρον)

Αυτή την εβδομάδα
Λογοτεχνία

1 «Ο λιμός»
του Πάνου Αμυρά (Διόπτρα)

2 «Χίλιες ανάσες»
της Ιωάννας Καρυστιάνη (Καστανιώτη)

3 «Το χαμόγελο του δράκου»
της Αλκυόνης Παπαδάκη (Διόπτρα)

4 «Γάλα Μαγνησίας»
του Κώστα Ακριβίου (Μεταίχμιο)

5 «Ο δύτης»
του Μίνωα Ευσταθιάδη (Ικαρός)

* Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από τα βιβλιοπωλεία «Ιανός» (Αθήνας και Θεσσαλονίκης).

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΛΟΝΔΙΝΟ

Εγώ ο Σαρδανάπαλος

Η νέα έκθεση στο Βρετανικό Μουσείο στρέφει το βλέμμα μας στον Σαρδανάπαλο, που ταυτίζεται πιθανώς με τον Ασσυριακό βασιλιά, τον βασιλιά της Ασσυρίας, που βασίλευσε από το 669 έως το 631 π.Χ. Στην εποχή του ήταν ο πιο ισχυρός άνδρας του κόσμου και ηγεμόνευε από τη Νινεύη (σήμερα στο βόρειο Ιράκ) σε μια αχανή περιοχή που εκτεινόταν από την Ανατολική Μεσόγειο μέχρι τα όρη του δυτικού Ιράν. Η έκθεση έχει τίτλο «Είμαι ο Σαρδανάπαλος; βασιλιάς του κόσμου, βασιλιάς της Ασσυρίας».

ΛΟΝΔΙΝΟ

Προθήκη φωτογραφίας

Θεσμός ετών με μεγάλο διεθνές κοινό είναι η ετήσια έκθεση φωτογραφίας που παρουσιάζεται στην Εθνική Πινακοθήκη Προσωπογραφιών στο Λονδίνο. Η έκθεση του φωτογραφικού βραβείου Taylor 2018 είναι ένα παράθυρο στον κόσμο, με μεγάλο αριθμό διαφορετικών προσεγγίσεων πάνω στην ανθρώπινη μορφή. Συνταιριάζει την προβολή νέων ταλέντων σε συνδυασμό με ταλαντούχους ερασιτέχνες και καθιερωμένους επαγγελματίες καλλιτέχνες. Το μείγμα είναι συναρπαστικό. Εως τις 27 Ιανουαρίου.

ΜΑΔΡΙΤΗ

Γράμματα στον βασιλιά

Τα εκατό χρόνια από τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου τιμώνται με ποικίλους τρόπους σε πολλές χώρες. Στην Ισπανία και συγκεκριμένα στο Βασιλικό Ανάκτορο Ρεάλ, στη Μαδρίτη, οργανώθηκε μια έκθεση επικεντρωμένη στις δραστηριότητες του βασιλιά Αλφόνσου ΙΓ΄ στη διάρκεια του Μεγάλου Πολέμου. Ο βασιλιάς Αλφόνσος υπήρξε από τους μακροβιότερους μονάρχες, αφού ήταν ανώτατος άρχων στην Ισπανία από το 1902 έως το 1931. Η έκθεση έχει τίτλο «Γράμματα στον βασιλιά».

ΜΟΝΑΧΟ

Παπαρούνες της μνήμης

Ενας αγρός αποτελούμενος από 3.200 γιγαντιαίες παπαρούνες. Είναι η εντυπωσιακή εγκατάσταση τέχνης με υλικό το τεχνητό μετάξι που προσελκύει τα βλέμματα στο Μόναχο. Βρίσκεται στην Koenigsplatz και είναι δημιουργία του Γερμανού καλλιτέχνη Βάλτερ Κουν. Επίσημως εγκαινιάζεται σήμερα, που είναι η επέτειος της λήξης του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Οι κατακόκκινες παπαρούνες έχουν καθιερωθεί σε πολλές χώρες ως σύμβολο μνήμης για όσους πολέμησαν στον Μεγάλο Πόλεμο του 1914-1918.

ΠΑΡΙΣΙ

Ο κόσμος του Μπασκιά

Σε τέσσερα επίπεδα απλώνεται η έκθεση του ζωγράφου Ζαν-Μισέλ Μπασκιά (1960-1988) στο Fondation Louis Vuitton, το κτίριο που σχεδίασε ο Φρανκ Γκέρι στο Παρίσι. Ο Μπασκιά, Αμερικανός με καταγωγή από την Καριβική, ήταν ιδιαίτερα επιδραστικός με την εξηρεσιστική του τέχνη, την προσωπική του σφραγίδα. Η έκθεση είναι πλήρης καθώς παρουσιάζει περίπου 120 έργα από το σύνολο της καριέρας του Μπασκιά από το 1980 έως το 1988, χρονιά κατά την οποία απεβίωσε σε ηλικία μόλις 28 ετών.

Η στάση του σώματος την εποχή του Ροντέν

ΛΙΣΣΑΒΩΝΑ

Η συνεργασία ανάμεσα σε δύο κορυφαία μουσεία της Ευρώπης φέρνει στο κοινό μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα έκθεση με θέμα τη γλυπτική στη Γαλλία στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα. Είναι η έκθεση με τίτλο «Πόζα και παραλλαγές. Η γλυπτική στο Παρίσι την εποχή του Ροντέν», που εγκαινιάστηκε στη Λισσαβώνα στο περίφημο Μουσείο Καλούστε Γκουλμπενκιάν ως μια στρατηγικής σημασίας συνεργασία με ένα

άλλο σπουδαίο ευρωπαϊκό μουσείο, τη Γλυπτοθήκη Ny Carlsberg της Κοπεγχάγης. Στην έκθεση, που μετά τον Φεβρουάριο θα αφήσει την Πορτογαλία και θα παρουσιαστεί στη Δανία, συγκατοικούν περί τα τριάντα έργα γλυπτικής κορυφαίων καλλιτεχνών, όπως του Ζαν-Αντουάν Ουντόν, του Πολ Ντιμπούα, του Ζαν-Μπατίστ Καρνό, του Αυγούστου Ροντέν και άλλων, που εκπροσωπούν τη μεγάλη τομή στην προσέγγιση του ανθρώπινου σώματος τον 19ο αιώνα. Τα έργα προέρ-

χονται από τις συλλογές και των δύο μουσείων και η έκθεση θεωρείται η πρώτη που εστιάζει στη γλώσσα του σώματος εκείνης της εποχής, διερευνώντας τις σημαντικές αλλαγές στη γαλλική κοινωνία την περίοδο 1880-1910. Οι εννέα γλύπτες της έκθεσης αντιπαραβάλλονται με άξονα το σώμα, άλλοτε με απόσταση και συνειδητή παρέκκλιση από τον ισχύοντα κοινωνικό κανόνα και άλλοτε υπακούοντας απλώς και μόνο στην εσωτερική τους φωνή με βάση και αφετηρία τις

ακαδημαϊκές σπουδές τους. Μικρά προπλάσματα από γύψο συνυπάρχουν με τις τελικές εκδοχές από πηλό ή μάρμαρο, δοξάζοντας πάντα το ανθρώπινο σώμα, συχνά με αναφορές στην ελληνική μυθολογία, άλλοτε με πιο ρεαλιστικές προσεγγίσεις, αλλά πάντα με διάθεση υπέρβασης της ακαδημαϊκής πλαστικότητας. Η συνύπαρξη των γλυπτών στην έκθεση φέρνει κοντά και τα ενδιαφέροντα και το προσωπικό γούστο των δύο κορυφαίων συλλεκτών, του Δανού Καρλ Γά-

κομπσεν (1842-1914) και του αρμενικής καταγωγής Καλούστε Σαρκίς Γκουλμπενκιάν (1869-1955) που διέπρεψε στην Πορτογαλία. Η Γλυπτοθήκη Κάρλομπεργκ στην Κοπεγχάγη, δημιουργημένη του 19ου αιώνα, είναι ένα μουσείο βασικής παιδείας για οποιονδήποτε ενδιαφέρεται για τη γλυπτική. Το Μουσείο Γκουλμπενκιάν στη Λισσαβώνα είναι μια κιβωτός της μοντέρνας τέχνης σε κτίριο της δεκαετίας του 1960, εξαιρετικής αρχιτεκτονικής, σε κήπο ειδικού κάλλους.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ / Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Τα φώτα της πόλης

Τις νύκτες που ο ύπνος σε πετάει απ' το κρεβάτι πολύ πριν χαράξει, το σκοτεινό σπίτι έχει κάτι το ανοίκειο, έως και απειλητικό. Οι σκιές πολλαπλασιάζονται μυστηριωδώς και στα σημεία όπου δεν θα έπρεπε να υπάρχει κάτι, εμφανίζονται σχήματα, μορφές. Λείψανα ονειρών ενοχλητικών, μικροί, δαιμονικοί βραχνάδες που τρέχουν και κρύβονται στις γωνίες σαν τις κατσαρίδες.

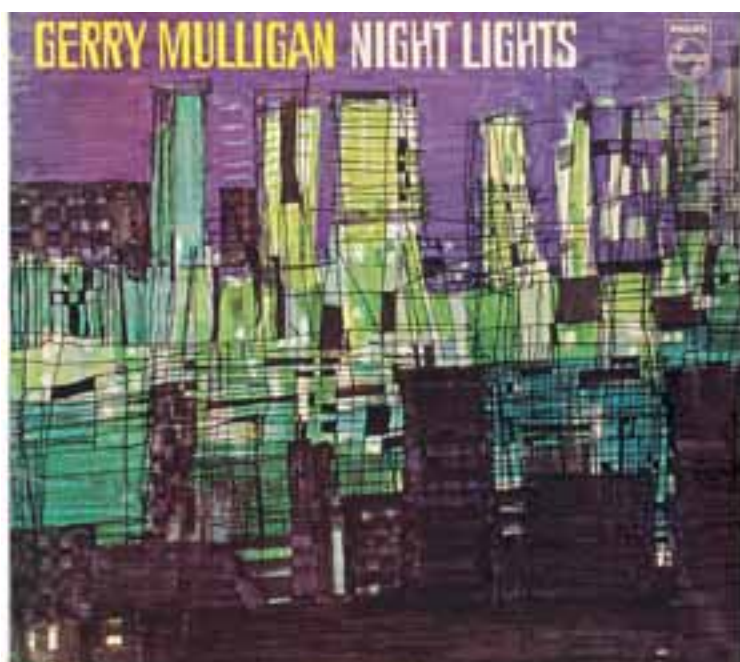
Επειτα είναι οι ήχοι. Η πόλη μουρμουρίζει εκεί έξω, αλλά το σπίτι τη νύχτα της αιωνιότητας έχει τη δική του φωνή, τους δικούς του ήχους. Ξαν να μπαίνεις για πρώτη φορά μέσα σε μια άγνωστη ζούγκλα. Κι όμως είναι το δικό σου σπίτι, είσαι ο κύριος του σπιτιού, δεν έχεις τίποτα να φοβηθείς. Ή μήπως έχεις; Κάτι που δεν μπορείς να δεις επειδή κρύβεται μέσα σου;

Αυτές τις μεταμεσονύκτιες, μοναχικές παρελάσεις μέσα στο ίδιο σου το σπίτι, που όμως θυμίζουν

Ο,τι πιο νουάρ συνέθεσε ποτέ ο Μάλιγκαν ένας ύμνος στις μοναχικές καρδιές και στα παθιασμένα σώματα.

περισσότερο διαπόμπευση, μαλακώνουν ορισμένα γιατροσόφια. Αράδες - παράγραφοι, στίχοι. Ο περιπατητικός Ζέμπαλντ, για παράδειγμα: «Για τη γυναίκα αυτή, που είχε τα ξανθά πλατινέ μαλλιά της μαζεμένα σ' ένα πυργόσχημο κατασκεύασμα σαν φωλιά, ο Αουστερλιτς είπε φευγαλέα ότι ήταν η θεά του χρόνου που περνάει» («Αουστερλιτς», μτφρ. Ι. Μεϊτάνη εκδ. Αγρα). Ο ερωτευμένος Παβέζε:

«Night Lights», το άλμπουμ που κυκλοφόρησε το 1963 από τη Philips, με συνθέσεις κυρίως του Τζέρι Μάλιγκαν.

«Δεν ξέρω αν είναι όμορφη. Ανάμεσα στις γυναίκες είναι πολύ νέα;/ όταν τη σκέφτομαι εκπλήσσομαι από μια περασμένη ανάμνηση/ της παιδικής ηλικίας που έζησα ανάμεσα σ' αυτούς τους λόφους;/ είναι τόσο νέα. Είναι σαν το πρωινό. Τα μάτια της θυμίζουν όλους τους μακρινούς ουρανούς εκείνων των μακρινών πρωινών» («Τα ποιήματα», μτφρ. Γ. Παππάς, εκδ. Printa). Το ύψιστο γιατρικό, όμως, είναι η μουσική: άλλοτε το δεύτερο μέρος της 2ης Συμφωνίας του Ουόλτον, άλλοτε το τρίτο μέρος της 1ης του Ελγκαρ ή το δεύτερο μέρος της 2ης του Μπάρμπερ.

Πάντοτε, όλες όλες αυτές οι ζαγυρήνιες χωρίς νεκρό γλυκαίνουν με το «Night Lights» του Τζέρι Μάλιγκαν, την πρώτη σύνθεση από τον ομότιτλο δίσκο που ο βιρτουόζος του βαρύτονου σαξοφώνου Μάλιγκαν κυκλοφόρησε το 1963. Ίσως ό,τι πιο νουάρ συνέθεσε ποτέ ο Μάλιγκαν ένας ύμνος στις μο-

ναχικές καρδιές και στα παθιασμένα σώματα.

Οι εισαγωγικές νότες του πάνου (από τον ίδιο τον Μάλιγκαν), που οδηγούν στο βασικό θέμα, με τις «βούρτσες» του Ντέιβ Μπέιλι και την κιθάρα του Τζιμ Χολ να δίνουν τον σταθερό, υπνωτιστικά αισθησιακό ρυθμό, και την εναλλαγή του σαξοφώνου του Μάλιγκαν, της κορνέτας του Άρτ Φάρμερ με το τρομπόνι του Μπομπ Μπρουκμάγερ, θυμίζουν με έναν σωματικό τρόπο ότι η νύχτα μπορεί να είναι και υπαρξιακή, μελαγχολική και ερωτική μαζί.

«Night Lights»: υποβλητικός νυχτερινός ψιθύρος που θα μπορούσε να είναι η φωνή της γυναίκας, της κάθε γυναίκας, και της πόλης, της κάθε πόλης, μέσα στη νύχτα της μεθυστικής, ερεθιστικής μνήμης που σε οδηγεί ανάλαφρο στο κρεβάτι σου και πάλι, όπως ένα πούπουλο που πέφτει αργά αργά, αθόρυβα και απαλά στο ζεστό στρώμα.

Όφειλα να «ξεκολλήσω» από το χαρτί αυτές τις ιστορίες

Η ηθοποιός Χριστίνα Αλεξανιάν μετέφερε στο θέατρο το βιβλίο «Τα τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν»

Συνέντευξη στον ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η ηθοποιός Χριστίνα Αλεξανιάν μετέφερε στο σανίδι το συγκλονιστικό ομότιτλο βιβλίο της Ανζέλ Κουρτιάν βιβλίο «Τα τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν» (εκδ. Πλέθρον) και είναι μία παράσταση – μαρτυρία για τη Γενοκτονία των Αρμενίων (1915) και τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922). Η Χριστίνα Αλεξανιάν προσκλήθηκε στην Κύπρο από τον εκπρόσωπο της Αρμενικής Κοινότητας Βαρτικής Μακτεσιάν (βλ. συνέντευξή του στη σελ. 5), μετά από τις επιτυχημένες παραστάσεις που έχει δώσει ανά την Ελλάδα. Η Χριστίνα λέει στην «Κ» ότι όφειλε να «ξεκολλήσει» από το χαρτί αυτές τις ιστορίες. Το βιβλίο της το χάρισε η κόρη της Ανζέλ Κουρτιάν, Νέλλη Χανικιάν, και μόλις το διάβασε αποφάσισε να το δραματοποιήσει: «Όταν διάβασα στην οικογένειά μου το βιβλίο, τονίζοντας «Σε κάθε παράσταση τρέμουν τα πόδια μου και κάθε φορά αναρωτιέμαι πώς θα οδηγήσω την ηρωίδα μου στην αλήθεια της. Με έναν μαγικό τρόπο όμως συμβαίνει. Και το συναίσθημα, όσο εξοντωτικό κι αν είναι, είναι απίστευτα λυτρωτικό».

—Θα ήθελα να μου πείτε πώς προέκυψε η ιδέα για τη δραματοποίηση του βιβλίου «Τα τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν».

—Η κόρη της Ανζέλ Κουρτιάν, Νέλλη Χανικιάν, μου χάρισε το βιβλίο με την αφιέρωση «στη Χριστίνα μας». Όταν το διάβασα, συγκλονίστηκα. Μου γεννήθηκαν τόσο έντονα συναισθήματα που την πήρα τηλεφώνω και ζήτησα την άδειά της για να μεταφέρω θεατρικά την ηρωίδα στο σανίδι. Η πολύ ένθερμη απάντησή της με ενθάρρυνε να προχωρήσω σε μία γενικότερη έρευνα γύρω από τη ζωή της Ανζέλ. Μελέτησα χειρόγραφα της και πέρασα αρκετά απογεύματα με τη Νέλλη καταγράφοντας τις αναμνήσεις της από τη μητέρα της. Η διάρκεια προετοιμασίας του έργου ήταν έξι μήνες που κοιμόμουν και ξυπνούσα με την Ανζέλ. Μέσα από τη δική της ιστορία αναδύονται τα δεινά ενός ολόκληρου έθνους. Όταν διάβασα στην οικογένειά μου το κείμενό μου, ο εγγονός της Κάρολος μου είπε: «Η ιστορία ξαναβρίσκει τη φωνή της». Ήταν ένα σκόλιο που μου έδωσε δύναμη για να αφοσιωθώ και να συνεχίσω το ταξίδι μου με την Ανζέλ.

—Σκηνοθετικά πώς προσεγγίσατε το έργο;

—Είναι η πρώτη φορά που επιχειρώ τη θεατρική μεταφορά ενός λογοτεχνικού έργου, καθώς και η πρώτη φορά που σκηνοθετώ η ίδια τον εαυτό μου. Το μόνο που ήξερα ξεκινώντας ήταν πως ήθελα να είμαι η μάνα και στη συνέχεια να δώσω τη σκυτάλη στην Ανζέλ. Πάνω σε αυτό στηρίχτηκε ολόκληρη η σκηνοθετική μου προσέγγιση. Ήθελα να διατηρήσω την αμεσότητα που

έχει ο λόγος της ηρωίδας στο βιβλίο και με έναν τρόπο να δώσω πνοή σε όλα τα πρόσωπα που την περιέβαλαν. Η δυσκολότερη ερμηνευτικά στιγμή μου είναι όταν η Ανζέλ γίνεται αυτόπτης μάρτυρας της Καταστροφής της Σμύρνης. Είναι η στιγμή που μέσα από τα μάτια ενός παιδιού βλέπουμε το πιο σκληρό πρόσωπο του πολέμου.

—Επί σκηνής θα δούμε μόνο την Ανζέλ και τις αναμνήσεις της;

—Όταν η Ανζέλ Κουρτιάν ήρθε στην Ελλάδα, έχοντας βιώσει τη Γενοκτονία των Αρμενίων και τη Μικρασιατική Καταστροφή κατέγραψε στα τετράδια των παιδιών της τις αναμνήσεις της. Η καταγραφή αυτή που οδήγησε στην έκδοση του ομότιτλου βιβλίου «τα τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν» (εκδ. Πλέθρον) σταματάει την αφήγηση το 1924, έχοντας εγκατασταθεί πλέον στην Κρήτη. Εκεί ζει και τα πρώτα 10 ελεύθερα χρόνια της ζωής της. Εμπυμία μου ήταν να φτάσω την αφήγηση μέχρι το 1991, έτος που η Ανζέλ Κουρτιάν έφυγε από τη ζωή. Επομένως, εκτός από τις αναμνήσεις της ίδιας της Ανζέλ, στη σκηνή παρακολουθούμε τη ζωή της και το χρονικό επιβιώσής της από το 1924 έως το 1991, όπως το προσπάθησα να το καταγράψω η ίδια, στηριζόμενη πάντοτε σε γραπτά της κείμενα και μαρτυρίες για την ίδια και τη ζωή της.

—Πρόκειται για έναν μονόλογο, ένα δύσκολο θέατρο, τι σας φοβίζει περισσότερο σε μία τέτοια παράσταση;

—Ο ηθοποιός και το κοινό γίνονται συνομιλητές της θεατρικής πράξης κάθε βράδυ, πράγμα επίπονο και δύσκολο. Στο μονόλογο η δυσκολία αυτή επιτείνεται περισσότερο, καθώς ο ηθοποιός αναμετράται με τον ίδιο του τον εαυτό και ταυτόχρονα πρέπει να καταστήσει τους θεατές συμμετέχοντες στο δράμα του. Αυτή η μοναξιά πάνω στη σκηνή με φοβίζει και με γοητεύει ταυτόχρονα. Σε κάθε παράσταση τρέμουν τα πόδια μου και κάθε φορά αναρωτιέμαι πώς θα οδηγήσω την ηρωίδα μου στην αλήθεια της. Με έναν μαγικό τρόπο όμως συμβαίνει. Και το συναίσθημα, όσο εξοντωτικό κι αν είναι, είναι απίστευτα λυτρωτικό.

—Πώς πλαισιώνεται η παράσταση μουσικά και οπτικά;

—Έχω τη χαρά να έχω επί σκηνής και να τραγουδά ζωντανά τη Μαρία Σπυριδωνίδου, ένα νεαρό κορίτσι, Αρμενοπούλα κι αυτή, που με την ανεπιτήδευτα αυθεντική φωνή της «ντύνει» τα δεινά της ηρωίδας μου. Επίλεξα παραδοσιακά αρμένικα και μικρασιατικά τραγούδια τα οποία έχουν άμεση σχέση με την εξέλιξη της ιστορίας. Παράλληλα προβάλλονται κινηματογραφημένα ιστορικά τεκμήρια της εποχής προκειμένου να κάνουν ακόμη πιο ανάγλυφη την σκηνική αφήγηση των γεγονότων.

—Μπορεί μια τέτοια παράσταση να παρουσιάσει τόσο έντονα ιστορικά γεγονότα;

—Χρέος της Τέχνης είναι να υπογραμμίζει και να υπενθυμίζει τα λάθη του παρελθόντος. Η ζεστή αποδοχή από το κοινό και η πηγαία συγκίνηση από τους θεατές που βλέπουν την παράσταση αποδεικνύει πως αυτά τα τόσο έντονα και αιματηρά ιστορικά γεγονότα

«Όταν διάβασα στην οικογένειά μου το κείμενό μου, ο εγγονός της Κάρολος μου είπε: 'Η ιστορία ξαναβρίσκει τη φωνή της'», λέει η Χριστίνα Αλεξανιάν.

“

Η συγγνώμη για όλα [ο.σ. τα δεινά] θα ήταν η αναγνώριση των εγκλημάτων. Όχι για να γίνει το μέλλον τιμωρός, αλλά για να διδάξει μέσα από τα λάθη του παρελθόντος, τονίζει η Χριστίνα Αλεξανιάν.

“

Επί σκηνής τραγουδά ζωντανά η Μαρία Σπυριδωνίδου, ένα νεαρό κορίτσι, που «ντύνει» τα δεινά της ηρωίδας που υποδύεται η Χριστίνα.

έχουν βαρύνουσα σημασία και λόγο να ζωντανεύουν επί σκηνής. Όταν η Ανζέλ με το ένα της παπουτσάκι το κόκκινο τρέχει στην Προκυμαία της Σμύρνης, διωκόμενη από τους Τούρκους, κρατώντας την αδελφή της με το κεράκι της και έχοντας χάσει τη μάνα της, είναι μια εικόνα που χαράσσεται έντονα στο μυαλό και στην καρδιά του θεατή. Είναι μια καταγεγραμμένη μαρτυρία που όφειλα να την «ξεκολλήσω» από το χαρτί.

—Χωράει συγγνώμη ή/και λύπη σε τέτοιες καταστάσεις;

—Αλίμονο, αν ξεχάσουμε! Η μνήμη δεν αποτελεί μόνο φόρο τιμής στους ανθρώπους που έχασαν τη ζωή τους, αλλά και χρέος όλων μμών να μεταγγίσουμε την Ιστορία μας στις νέες γενιές. Η συγγνώμη για όλα αυτά θα ήταν η αναγνώριση των εγκλημάτων. Όχι για να γίνει το μέλλον τιμωρός, αλλά για να διδάξει μέσα από τα λάθη του παρελθόντος.

—Αφορά μόνο τη μικρασιατική καταστροφή, τους Αρμένιους και την Ελλάδα η παράστασή σας ή είναι μία βαθιά πανανθρώπινη;

—Σαφέστατα η παράσταση αφορά όλους τους πολίτες του κόσμου. Όλοι έχουμε στην πρόσφατη μνήμη μας το κυπριακό ζήτημα. Η παράσταση στις 15 Νοεμβρίου συμπίπτει με την αναγνώριση του ψευδοκράτους από τους Τούρκους. Δυστυχώς, το Αιγαίο «κοκκινίζει» πάλι από αίμα προσφύγων. Διαπι-

στώνουμε πάντα ότι η ιστορία επαναλαμβάνεται. Οφείλουμε να μην ξεχνάμε. Η παράσταση θα παιχτεί ανήμερα της επετείου της Γενοκτονίας των Αρμενίων (24.04.2019) στο Théâtre Municipal Berthelot στο Montreuil της Γαλλίας – ιδιαίτερη τιμή για μένα – και γίνονται επαφές για να παιχτεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα εγκλήματα πολέμου γίνονται πάντα στο όνομα της επεκτατικής πολιτικής των κρατών, καταπατώντας τα ανθρώπινα δικαιώματα με κριτήρια θρησκευτικά, εθνικά ή φυλετικά. Παραδόξως, μιλώντας για τον πόλεμο, το μήνυμά του έργου είναι βαθιά αντιπολεμικό.

—Η δική σας προσωπική καταγωγή έχει υπεισέλθει καθόλου στην παράσταση; Σας έκανε ίσως πιο εύκολο τον ρόλο;

—Είμαι Αρμένισσα από την πλευρά του πατέρα μου και Καππαδόκισσα από την πλευρά της μητέρας μου. Σίγουρα για εμένα αυτή η παράσταση είναι ένας φόρος τιμής στους παππούδες μου. Οι μουσικοί σφραγίστηκαν και οι άλλοι μουσικοί έγιναν αυτόπτες μάρτυρες της Καταστροφής της Σμύρνης. Κάθε φορά που υποδύομαι την Ανζέλ συνδιαλέγομαι με τους νεκρούς μου. Η καταγωγή μου κάνει πολύ πιο επώδυνη τη σκηνική μου παρουσία. Νιώθω αυτά τα πρόσωπα να με κοιτούν από εκεί ψηλά. Δεν σας κρύβω ότι νιώθω πολύ περήφανη που υποδύομαι την Ανζέλ Κουρτιάν μιλώντας για ιστορικά γεγονότα που στηγμάτισαν ανεξίτηλα και καθόρισαν τη σύγχρονη ιστορία μας.

—Τι νομίζετε ότι έκανε αυτή την παράσταση επιτυχία; είναι μία εμβληματική δουλειά για την Αρμενική Κοινότητα, έτσι δεν είναι;

—Σε αυτό το σημείο θέλω να ευχαριστήσω τον Βαγγέλ Χατζατουριάν, Πρόεδρο του Πολιτιστικού και Αθλητικού Οργανισμού Δήμου Νέας Σμύρνης που από την πρώτη στιγμή αγκάλιασε το όνειρό μου εντάσσοντας την παράσταση στις Ιωνικές Γιορτές του Δήμου Νέας Σμύρνης ως την πρώτη θεατρική παραγωγή που έκανε ποτέ ο Δήμος. Οι αρμενικές κοινότητες δέχτηκαν με περισσή θερμότητα την παράσταση, όπου κι αν παίζτηκε. Η κοινή μας ρίζα, αχ αυτό το –άν στην κατάληξη των επιπέτων μας, μας καθιστά όλους αδελφια. Ευχαριστώ επίσης τον Βαρκελιώτη Αντιπρόσωπο της Θρησκευτικής Ομάδας Αρμενίων, για την πρόσκληση στην παράσταση στην Κύπρο στις 13 Νοεμβρίου η οποία θα δοθεί υπό την αιγίδα της Βουλής των Αντιπροσώπων. Είναι μεγάλη η συγκίνησή μου που θα μοιραστώ με το κοινό της Κύπρου αυτήν την παράσταση, που είμαι σίγουρη πως θα με ακολουθεί στην υπόλοιπη ζωή μου. Γι' αυτό αποφάσισα να δώσω μια επιπλέον παράσταση στις 15 Νοεμβρίου στο κινηματοθέατρο Παλλάς στην Παλιά Λευκωσία, προκειμένου να μπορέσουν να τη δουν όσο γίνεται περισσότεροι Κύπριοι.

info

Η Βουλή της Κύπρου έχει προσκαλέσει την παράσταση προκειμένου να παρουσιαστεί στο κινηματοθέατρο Παλλάς της Λευκωσίας στις 13 Νοεμβρίου. Την Πέμπτη 15 Νοεμβρίου, 8:30 μ.μ. θα δοθεί μια επιπλέον παράσταση στο κινηματοθέατρο Παλλάς της Λευκωσίας. Η προώθηση των εισιτηρίων γίνεται από την sold out tickets και στο ταμείο του θεάτρου την ημέρα της παράστασης.

Ο Γιώργος Σεφέρης στο σπίτι του στο Μετσ, το 1970.

Σελίδα από τον μαυρόδετο ημεροδείκτη γραφείου με σκίτσα του ποιητή.

Ο ποιητής στο Αββαείο Μπελαπίς, στην Κύπρο, τη δεκαετία του '50.

Οι «Μέρες» του Σεφέρη λίγο πριν το Νομπέλ

Ο Η' τόμος της σειράς, που κυκλοφορεί την προσεχή εβδομάδα, από τις εκδόσεις Ικαρος αποτελεί εξόφληση ενός εκδοτικού «χρέους»

Της ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

«Η φρασαρία άρχισε κατά τα μέσα Οκτώβρη. (Η εισβολή των Σουδών.) Εκείνες τις μέρες ο Σαββίδης μου τηλεφώνησε πως η «Αυγή» δημοσιεύει την είδηση της Herald Tribune ότι οι επικρατέστεροι υποψήφιοι είναι ο Μπέκετ κι εγώ. Άρρισαν οι φωτογράφοι. Το δυσάρεστο είναι που όσο πληθαίνουν τόσο τους βαριούμαι, τόσο το πρόσωπό μου φαίνεται περισσότερο βαριεστημένο – στο τέλος θα με φωτογραφούν κοιμισμένο».

Η εγγραφή έχει τίτλο [Σάββατο, 31 Αυγούστου - τέλη Οκτώβρη] και προέρχεται από ένα βιβλίο που χρόνια περιμένουν όσοι μελετούν τον Γιώργο Σεφέρη: τον προτελευταίο τόμο («Μέρες Η', 2 Γενάρη 1961 - 16 Δεκέμβρη 1963) από τη σειρά «Μέρες», που θα κυκλοφορήσει την προσεχή εβδομάδα από τις εκδόσεις Ικαρος. Το παραπάνω απόσπασμα από το προσωπικό ημερολόγιο του ποιητή μάς μεταφέρει στο καλοκαίρι του 1963, στις μέρες που προηγήθηκαν της βράβευσής του με το

Νομπέλ Λογοτεχνίας από τη Σουηδική Βασιλική Ακαδημία.

Είναι αλήθεια ότι στο παρελθόν η κυκλοφορία αυτού του βιβλίου θα αποτελούσε ένα εκδοτικό γεγονός. Και όχι μόνο για τη δυσκολία του εγχειρήματος, τη σωστή φιλολογική επιμέλεια που έπρεπε να γίνει πάνω στην πρώτη ύλη του περιεχομένου του, δηλαδή τα τέσσερα χειρόγραφα του Γιώργου Σεφέρη που καλύπτουν τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο και ήρθαν στα χέρια της επιμελήτριας Κατερίνας Κρίκου-Davis ως μια σειρά από πρόχειρες χειρόγραφες σημειώσεις μαζί με αποκόμματα εφημερίδων με άρθρα και γελοιογραφίες πολιτικού, κοινωνικού και πολιτιστικού περιεχομένου. Η εξαιρετικά απαιτητική δουλειά της επιμελήτριας, η οποία συγκέντρωσε το υλικό της από τους δύο αγγλικούς ημεροδείκτες μεγάλου σχήματος που κρατούσε στο γραφείο του στην πρεσβεία και δύο σημειωματάρια, και στη συνέχεια το ερεύνησε, αντιπάρεβαλε και σχολίασε ώστε να γίνει όσο το δυνατόν πληρέστερος ο υπομνηματισμός, καθυστέρησε

Δίνεται στον αναγνώστη η δυνατότητα για μια άμεση επαφή με τα στάδια της συγγραφικής διαδικασίας.

Ο Γιώργος Σεφέρης με τη σύζυγό του, Μαρώ, στο σπίτι τους στην οδό Αγρας, στο Μετσ.

επί πολλά χρόνια την έκδοσή. Και ίσως μας απομάκρυνε χρονικά από την εποχή που αυτό το βιβλίο θα μπορούσε να αποτελεί το κέντρο συζήτησης στους φιλολογικούς κύκλους της Αθήνας.

Ο διπλωμάτης

Το έτος Σεφέρη γιορτάστηκε το 2000, εκατό χρόνια μετά τη γέννησή

του, και εκείνη περίπου την εποχή έφυγαν από τη ζωή η σύζυγός του Μαρώ και η αδελφή του Ιωάννα Τσάτσου, που υπήρξαν οι τελευταίοι δικοί του άνθρωποι. Εγιναν τότε αφιερώματα και γράφτηκαν άρθρα για τον ποιητή, τον πνευματικό άνθρωπο, αλλά και τον διπλωμάτη Γιώργο Σεφέρη, τη σχέση του με την Αγγλία και τη θέση του στο κυριακό ζήτημα μέσω των «Πολιτικών του Ημερολογίων». Τι σημαίνει λοιπόν αυτή η νέα κυκλοφορία;

Κατ' αρχάς πρόκειται για την εξόφληση ενός εκδοτικού «χρέους», την ολοκλήρωση μιας σημαντικής υπόσχεσης που δόθηκε πριν από πολλές δεκαετίες. Για τις εκδόσεις Ικαρος η κυκλοφορία του όγδοου και του ένατου τόμου, που θα ακολουθήσει σύντομα, κλείνει έναν κύκλο που ξεκίνησε το 1975, τέσσερα χρόνια μετά τον θάνατό του ποιητή. Το προσωπικό του ημερολόγιο με γενικό τίτλο «Μέρες» θα καλύπτει πλέον τη χρονική περίοδο από το 1925 έως το 1971. Από εδώ μπορεί κανείς να αντλήσει εξαιρετικά ενδιαφέροντα στοιχεία τόσο

για τον ίδιο τον Σεφέρη και το έργο του, όσο και για τις πολιτικές και διπλωματικές εξελίξεις στην Ελλάδα. Κατά αυτή την έννοια η σειρά αποτελεί μια σημαντική συνεισφορά στα ελληνικά γράμματα.

Από την άλλη μεριά, μολονότι η επιμελήτρια χαρακτηρίζει στα άκρως κατατοπιστικά, πληρέστατα «Προλεγόμενα» τις «Μέρες Η'» ως ένα άριστο ημερολόγιο, επειδή αφενός είναι ανεπεξέργαστο από τον ποιητή και αφετέρου, επειδή στα χρόνια που καταγράφει οι συνθήκες ζωής του δεν του επέτρεπαν να γράφει συχνά, παραμένει ένα μοναδικό αρχείο μνήμης. Ο Σεφέρης είχε κατηγορηθεί ότι «τακτοποιούσε» υπερβολικά τις αναμνήσεις του, ωραιοποιώντας τη δημόσια εικόνα του. Σε αυτόν τον τόμο, λοιπόν, που η γλώσσα δεν έχει εξομαλυνθεί και το αποτέλεσμα δεν είναι τόσο στρωτό, δίνεται στον αναγνώστη η δυνατότητα για μια άμεση επαφή με τα στάδια της συγγραφικής διαδικασίας, και ταυτόχρονα μια θαυμάσια ευκαιρία για ουσιαστική συνάντηση μαζί του.

PIK1 | PIKHD ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2018-2019

TET-A-TET

Ο πολυβραβευμένος και διάσημος Έλληνας σκηνοθέτης Κώστας Γαβράς σε μια αποκλειστική συνέντευξη που θα συζητηθεί.

Κυριακή 11 Νοεμβρίου

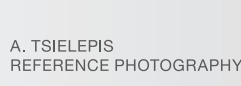
9.30 μ.μ.

PIK1 - PIKHD

ΧΟΡΗΓΟΣ

ΕΚΠΟΜΠΗΣ:

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:

PIK1 | PIK2 ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2018-2019

POLDARK (4ος Κύκλος)

Ο πολυαναμενόμενος 4ος κύκλος της σειράς που αγάπησαν κοινό και κριτικοί κάθε Δευτέρα, Τρίτη και Τετάρτη στις 10.30 μ.μ. στο PIK1.

Από 7 Νοεμβρίου

10.30 μ.μ.

PIK 1

Στα παρασκήνια ενός «τηλεοπτικού» νοσοκομείου

Η «Κ» βρέθηκε στο Βανκούβερ, εκεί όπου γυρίζεται η δημοφιλής ιατρική σειρά «The Good Doctor»

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Το στεγασμένο σέτ του «The Good Doctor» ήρθε σαν σωτήριο καταφύγιο από τη δυνατή βροχή που έπεφτε από το πρωί στο Βανκούβερ. Την ευγνωμοσύνη διαδέχθηκε η έκπληξη, όταν καταλάβαμε εκείνο που πάνω στη βιασμένη δεν είχαμε προσέξει απέξω: το πελώριο μέγεθος της εγκατάστασης που μπορεί να μετατραπεί σε σκηνικό κινηματογραφικών και τηλεοπτικών σεναρίων, όσο φιλόδοξα και να είναι αυτά. Προς το παρόν, το μεγαλύτερο κομμάτι της είναι... νοσοκομείο. Συγκεκριμένα, το St. Bonaventure Hospital του Σαν Χοσέ, όπου λαμβάνουν χώρα τα δράματα της σειράς «The Good Doctor», η οποία φιλοδοξεί να διαδεχθεί άλλα επιτυχημένα ιατρικά σόου όπως το «House M.D.» ή το «Grey's Anatomy».

Στο σίριαλ υπάρχουν ίντριγκα και στενοχώρια. Όπως και πηγαία συγκίνηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα.

Γιατί όμως ο κόσμος αγαπά τις ιατρικές σειρές; «Επειδή ποτέ δεν ξέρουμε σε τι ακριβώς είμαστε ευάλωτοι. Κάποιος θα πει ότι φοβάται τις αράχνες, αλλά δεν φαντάζεται τους χιλιάδες αουθηθιστους τρόπους με τους οποίους μπορεί να επηρεαστεί η υγεία του. Κάπως έτσι θρέφεται η φαντασία αλλά και ταυτόχρονα η συμπόνια, τα δύο ίσως πιο ανθρωπινά χαρακτηριστικά μας», απαντά με σιγουριά η Τάμλιν Τομίτα, η οποία στη σειρά υποδύεται την ιδιοκτήτρια του πρωτοπόρου νοσοκομείου. Αυτοί βέβαια οι λόγοι μπαίνουν μάλλον στην άκρη σχετικά με τη δημοφιλία του «The Good Doctor». Βλέπετε, ο «καλός γιατρός», τον οποίο υποδύεται αριστοτεχνικά ο Φρέντι Χάιμφορ, είναι ένας εκπαιδευμένος χειρουργός, διαγνωσμένος μέσα στο φάσμα του αυτισμού. Οι δυσκολίες στην επικοινωνία που αντιμετωπίζει, ωστόσο, έρχονται μαζί με ένα εκπληκτικό χάρισμα: την ιδιοφυή διορατικότητα και την επιμέλεια που τον κάνουν να ξεχωρίζει στη δουλειά του. Η πρώτη σεζόν βρήκε τον Σον Μέρφι να κερδίζει τον σεβασμό συνα-

Ο Φρέντι Χάιμφορ (αριστερά) υποδύεται εξαιρετικά τον χειρουργό Σον Μέρφι.

δέλφων, ασθενών και κυρίως του τηλεοπτικού κοινού στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού: η δεύτερη, στα γυρίσματα της οποίας βρεθήκαμε χάρη στη Nova, ξεκινά την προβολή της την προσεχή Τετάρτη.

«Το πιο υπέροχο συναίσθημα είναι όταν βλέπεις τις αντιδράσεις του κόσμου σε σχέση με το θέμα του αυτισμού. Είναι χιλιάδες αυτοί

που έχουν να σου πουν για κάποια περίπτωση στο άμεσο ή στο ευρύτερο περιβάλλον τους και πόσο το σόου τους βοηθά να την κατανοήσουν. Φυσικά η περίπτωση του Σον είναι πολύ ιδιαίτερη, ο αυτισμός παίρνει και πολλές άλλες μορφές. Στο σενάριο και στην τηλεόραση, όμως, στόχος είναι να πυροδοτήσουμε την περιέργεια, χωρίς περιέργεια άλλωστε χάνουμε

και τη συμπόνια», μας λέει ο Νικόλας Γκονζάλες (υποδύεται τον αρχιχειρουργό και προϊστάμενο του Σον), ανάμεσα στις βόλτες στο ακανές σκηνικό. Οι υπεύθυνοι του σόου έχουν χτίσει εδώ ένα κανονικό νοσοκομείο, με δωμάτια ασθενών, αίθουσες αναμονής, χειρουργεία, εντατικά, αξονικό τομογράφο, διοικητικά γραφεία... τα πάντα. Λίγο θες για να πειστείς πως σε λίγο θα μπουκάρει ένα ασθενοφόρο και θα αρχίσει να ξεφορτώνει στα επείγοντα.

Ο πρωταγωνιστής

Πολλά βέβαια, αν όχι τα περισσότερα, εξαρτώνται από την ερμηνεία του Φρέντι Χάιμφορ. Ο νεαρός Βρετανός ηθοποιός έχει κάνει εξαιρετική δουλειά, δημιουργώντας μαζί με τον παραγωγό Ντέιβιντ Σορ («House M.D.»), έναν πολυδιάστατο χαρακτήρα, ο οποίος (κυρίως) σέβεται τις πιο ευαίσθητες πτυχές του. «Ο Σον, με αυτή την ιδιότυπη αθωότητα του, πάντα βλέπει το καλό στους ανθρώπους. Σαν Βρετανός, είμαι και εγώ και ο Ντ. Σορ, μάλλον κυνικός, όμως αυτός ο χαρακτήρας σε βοηθά να δεις τον κόσμο αλλιώς. Η πίστη του στην ανθρωπότητα είναι πολύτιμη, ειδικά στη σημερινή εποχή του συνεχόμενου αρνητισμού και της ακραίας κυνικότητας», αναφέρει ο 26χρονος πρωταγωνιστής, ο οποίος σε αυτή τη σεζόν αναλαμβάνει επίσης ρόλο σεναριογράφου και σκηνοθέτη κάποιων επεισοδίων. Πράγματι, η υπερχειλιζούσα από πραγματισμό και σκοτεινούς χαρακτήρες σύγχρονη τηλεόραση, έχει ανάγκη από μια σειρά που προβάλλει απλώς την καλοσύνη και την προσφορά στον συνάνθρωπο.

Φυσικά και στο «The Good Doctor» υπάρχουν προβλήματα, ίντριγκα και στενοχώρια. Όπως και πηγαία συγκίνηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα – το καστ των πρωταγωνιστών του άλλωστε περιλαμβάνει λευκούς, μαύρους Ασιάτες, Λατίνους, όπως δηλαδή και η σύγχρονη Καλιφόρνια στην οποία υποτίθεται πως διαδραματίζεται. Κι ως γίνονται τα γυρίσματα – προφανώς για οικονομικούς λόγους – στο βροχερό Βανκούβερ, το οποίο πάντως φιλοξενεί στις εγκαταστάσεις του πολλές ακόμα αμερικανικές παραγωγές.

Ο δεύτερος κύκλος της τηλεοπτικής σειράς «The Good Doctor» προβάλεται κάθε Κυριακή από το NOVACINEMA 4H.

ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΠΛΑΝΟ

Ο σκηνοθέτης Κώστας Γαβράς στο «Τετ-α-Τετ»

Ο σπουδαίος Έλληνας σκηνοθέτης Κώστας Γαβράς είναι φιλοξενούμενος στο «Τετ-α-Τετ» την Κυριακή 11 Νοεμβρίου στις 9:30 π.μ. στο ΡΙΚ1 και ΡΙΚΗΔ. Ο Κώστας Γαβράς διηγείται στον Τάσο Τρύφωνος τη συναρπαστική ζωή του και για και τη σημαντική καριέρα που έχει διαγράψει όλα αυτά τα χρόνια, καθώς και για την και για την Ελλάδα και την Ευρώπη της κρίσης. Ο καταξιωμένος σκηνοθέτης μιλάει επίσης και για την «είδηση» του θανάτου του που έκανε τον γύρο του κόσμου πριν διαψευστεί, αλλά και για την πρόταση που δέχτηκε για την προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ο Κώστας Γαβράς έχει ευτυχίσει να έχει κερδίσει, μεταξύ άλλων, δύο Όσκαρ (Όσκαρ Δισκευασμένου Σεναρίου για την ταινία «Ο Αγνοούμενος» και Όσκαρ Καλύτερης Ξενογλώσσας Ταινίας για το «Z»), τον Χρυσό Φοίνικα στο φεστιβάλ Καννών και τη χρυσή Άρκτο του φεστιβάλ Βερολίνου και έχει στο ενεργητικό του 23 ταινίες μεγάλου μήκους.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

22.45 Carol
07.30 Θεία λειτουργία
10.00 Τηλεαγορά
10.10 Καμώματα τζι αρώματα Κυριακή κωμική σειρά.
11.10 Άκου να δεις - (Ε) Κωμική σειρά.
12.10 Χάλικια χρόνια - (Ε) Κυριακή σειρά εποχής.
13.30 Αμύνησθαι περί Πάτρης Εκπομπή με τον Πέτρο Κωνσταντίνου.
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
14.15 ArtCafe - (Ε) Εκπομπή πολιτισμού.
15.15 ΕΥ4U - (Ε) Κοινωνική εκπομπή, με τη Βίβιαν Κανάρη.
16.15 Τετ - Α - Τετ - (Ε) Talk show
17.30 Σπίτι στη φύση - (Ε) Περιβαλλοντική εκπομπή.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.20 Τα σημάθκια - (Ε) Κυριακτικό σκετς.
18.50 Movie Time
Με τη Φανή Παπαμιχαήλ.
19.20 Πεταλούδα
Δραματική σειρά με τους Σώτη Φιλίππιδη, Πάμπο Χαράλαμπος, κ.ά.
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.05 Αθλητική Κυριακή
21.30 Τετ - Α - Τετ
Talk show με τον Τάσο Τρύφωνος.
22.45 Κάρολ (Carol)
Κοινωνική ταινία, με τους Κέιτ Μπλάινσετ, Ρούνεϊ Μάρια, κ.ά.
23.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
23.45 Συνέχεια της ταινίας
00.45 Graham Norton Show
01.45 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
02.45 Αθλητική Κυριακή - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

21.00 Graham Norton Show
07.30 Παιδική ζώνη
α. Ο ταχυδρόμος Πατ β. Ντετέκτιβ Νόντι γ. Η μικρή εξερευνητριά δ. Γιούπι Γιούπι Για ε. Οι αγαλιτσες στ. Πιμ και Πίμπα ζ. Μπίλι Μπαμ Μπαμ η. Παπούτσια της Φράνι θ. Η Μάρθα μιλά ι. Σούπερ Γουάι ι. Σούπερ Γουάι
11.00 Στη χώρα του Γιατί Παιδική εκπομπή.
11.30 Παιδική ζώνη α. Παικνιδούπολη β. Οι Σούπερ Γουίνγκς γ. Γιούπι Γιούπι Για δ. Οι αγαλιτσες ε. Πιμ και Πίμπα
15.30 Στη χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδική εκπομπή.
16.00 Το πλοίο της αγάπης - (Ε)
17.00 Euromaxx Design Μαγκαζίνο.
17.30 The art of space Σειρά ντοκιμαντέρ.
18.00 Global Ideas Σειρά ντοκιμαντέρ.
18.30 National Geographic: Origins Σειρά ντοκιμαντέρ.
19.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)
19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)
20.00 Know it - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
20.30 The Great Outdoors - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.
21.00 Graham Norton Show Chat show.
22.00 Οι Σεφ (Chef, II). Κοινωνική σειρά.
23.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
00.10 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

21.50 Speed
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.45 Έλα, χαμογέλα Ψυχαγωγικό μαγκαζίνο, με τη Σίσσυ Χρηστίδου.
12.45 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι, με τον Πέτρο Πολυχρονίδη.
14.00 Greece's Next Top Model Διαγωνισμός μόδας, με τη Βίκυ Καγιά.
16.00 Project Runway Ριάλιτι μόδας, με την Ευαγγελία Αραβανή.
17.45 Χαρούμενος ταξιδιώτης Ψυχαγωγική εκπομπή με τον ΑΛΞΕΪ Ταραμουτά.
18.00 OMEGA NEWS
18.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης (Συνέχεια)
18.30 MasterChef Junior Διαγωνισμός μαγειρικής, με τους Ελένη Ψυχούλη, Μανώλη Παπουτσάκη, Μάγκυ Ταμπακάκη.
20.10 OMEGA NEWS
21.05 Fars Attack - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με τον Χάρη Αριστείδου.
21.50 Speed
Περιπέτεια, με τους Κιάνου Ριβς, Σάντρα Μπούλοκ, κ.ά.
00.00 OMEGA NEWS
00.10 Hannibal - (Ε) Ξένη σειρά.
01.50 Hemlock Grove - (Ε) Σειρά μυστηρίου.
02.00 Ελεύθερη σχέση - (Ε) Κωμική σειρά με τους Μάριο Αθανασίου, Δήμητρα Μασούκα, κ.ά.
03.00 DanSing Junior - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Nomads, II
06.10 Πρωινή ενημέρωση
06.40 Ας πρόσεχες (Ε) Κωμική σειρά.
07.30 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
08.50 ROUK ZOUK (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
09.40 Ακρώς οικογενειακών (Ε) Κωμική σειρά.
10.30 Οργή - (Ε) Κοινωνική σειρά.
12.00 Συνεντεύξεις από το ηρωικό Κοινωνική εκπομπή.
12.20 Υγεία πάνω απ' όλα Εκπομπή για την υγεία.
13.00 Την πάτσα - (Ε) Κυριακή κωμική σειρά.
13.45 Το ταίρι ξέρει Ψυχαγωγικό show.
15.30 Follow Live Ψυχαγωγική εκπομπή με την Αφροδίτη Γεωργίου.
17.30 La Pasta Pomilwri 2 (Ε) Κωμική σειρά, με τους Ηράκλη Γιωργαλλή, Κίστε Καζάκα, κ.ά.
18.15 Τα νέα του ANT1 σε 10'
18.30 Εσύ στον κόσμο σου - (Ε) Κυριακή κωμική σειρά με τους Δώρα Κακουράτου, Ανδρέα Τσουρή, κ.ά.
20.20 Τα νέα του ANT1
21.20 Nomads, II
Ριάλιτι περιπέτειας, με τον Σάββα Πούμπουρα και τον Γιάννη Λέντζα.
23.30 Shades of blue - (Ε) Δραματική σειρά.
00.10 Τίτλοι ειδήσεων
00.20 Εγκλημα και Πάθος
01.10 Πάνω από τον Νόμο
02.00 Η εκδρομή - (Ε)
02.50 Το σόι σου μέσα - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.15 Ελλάδα έχεις ταλέντο
06.00 Οι Τάκκοι - (Ε) Κυριακή κωμική σειρά.
07.00 Βασιλική - (Ε) Δραματική κοινωνική σειρά, με τους Γιάννη Ζένη, Δέσποινα Μπεμπεδέλη, κ.ά.
08.00 Θέκλα... μιλάμε ανοιχτά - (Ε) Κοινωνική εκπομπή.
09.30 Μια βαλίτσα γεύσεις - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
11.00 Βουράτε γεπόνιοι - (Ε) Κυριακή κωμική σειρά.
11.30 Εύκολα και σπιτικά - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής με την Αθηνά Λοιζίδου.
12.00 Παραδοσιακή βραδιά (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
14.00 Ελλάδα έχεις ταλέντο (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
16.20 Παντρεμένοι κι οι δυο (Ε) Κωμική σειρά, με τους Άννα Μονογιού, Τόνυ Δημητρίου, κ.ά.
17.00 The Voice of Greece (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.20 Γεγονότα σε συντομία
18.30 The Voice of Greece (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
20.20 Τοιές στα γεγονότα
21.15 Ελλάδα έχεις ταλέντο Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Γιάννη Λιανό. Κριτές οι Γιάννης Καπουτζίδης, Μαρία Μπακοδήμου και Σάκης Τσιμιτσής.
00.15 Γεγονότα σε τίτλους
00.20 Success Story (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
01.20 My Style Rocks Gala (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
03.50 Ζωή ποδήλατο (Ε)
04.40 Σε φόντο κόκκινο (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.15 Το Τατουάζ
07.00 Πάμε πακέτο - (Ε) Κοινωνική εκπομπή.
08.30 Έλα στη θέση μου - (Ε) Κωμική σειρά.
10.00 Σαββατοκύριακο με τον Μάνεσα Ενημερωτική εκπομπή, με τον Νίκο Μάνεσα.
13.00 24 ώρες - (Ε) Κοινωνική εκπομπή.
14.00 Πάμε πακέτο - (Ε) Κοινωνική εκπομπή, με τη Βίκυ Χατζηβασιλείου.
15.30 Η φάμιλια - (Ε) Κωμική σειρά.
16.15 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
17.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.00 Έλα στη θέση μου Κωμική σειρά, με τους Γιάννη Τσιμιτσέλη, Αθηνά Οικονομάκου, κ.ά.
19.30 Το σόι σου, V - (Ε) Κωμική σειρά, με τις Μίρκα Παπακωνσταντίνου, Ρένα Λουιζίδου.
20.15 ALPHA NEWS
21.15 Το Τατουάζ Κοινωνική σειρά, με τους Στέφανο Μιχαήλ, Δανάη Παπαύ, κ.ά.
22.10 Κάρμα Κοινωνική δραματοποιημένη σειρά.
23.15 Bake Off Greece Εκπομπή ζαχαροπλαστικής. Το «Bake Off Greece», η πιο «νόστιμη» ιστορία ανταγωνισμού...
00.45 Μετά τα μεσάνυχτα Εκπομπή, με την Ελεονώρα Μελέτη.
02.15 Οικογενειακές ιστορίες

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Space dogs Οικογενειακή σειρά.
09.35 New York minute Οικογενειακή κωμωδία.
11.20 Τηλεαγορά
12.20 Lace - Part 1 & 2 Δραματική ταινία.
17.00 Τηλεαγορά
19.10 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.00 When a stranger calls Θρίλερ.
02.25 The rainmaker Αστνομικό θρίλερ.
TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000
06.20 Παιδική ζώνη
07.45 Τηλεαγορά
09.45 Έλα, χαμογέλα Ψυχαγωγικό μαγκαζίνο.
12.50 Για πάντα παιδιά - (Ε)
14.20 Αποκαλυπτικά
17.40 Τηλεαγορά
20.10 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
20.30 Τηλεαγορά
21.40 Για πάντα παιδιά - (Ε)
22.30 Το ταξίδι της ζωής
23.30 Celebrity Travel
00.30 Fringe, II Ξένη σειρά.
03.20 Video Clips
SMILE TV ΤΗΛ.: 25715126
12.00 Oggy & The Cockroaches
13.00 Angels Friends
14.00 Glimmies
15.00 Nonty
16.00 Heidi
17.00 Rabbids, II
18.00 Oggy & The Cockroaches
19.00 Popples
19.30 Glitter Force
20.00 Digimon Fusion
20.30 Rabbids, II
21.00 Pacman
21.30 Dragonball
22.00 Super Mario
22.30 Dinosaur
23.00 Extreme Dino

MOVIES BEST

The Secret Scripture
07.15 A Family Man
09.15 Rob Roy
11.45 Breakdown
13.45 Ozzy
15.20 A Christmas Star
16.50 What To Do When Someone Dies (Part 1 - 3)
19.25 Baby Sellers
21.00 The Secret Scripture
23.00 If There Be Thorns
00.35 The Cheating Pact
02.15 Porto
GREEK CINEMA
20.25 Η Ρένα είναι «Οφ-Σάντιν»
07.20 Η νεράιδα και το παλάκι
09.10 Όλοι θα ζήσουμε
10.45 Τα ντερβισόπαιδα
12.00 Μόλις με τι κάνω τα βράδια
13.30 Η φωνή της καρδιάς
15.00 Ένας ντελίκανος
16.45 Το στραβόζυλο
18.30 Λόλα
20.25 Η Ρένα είναι «Οφ-Σάντιν»
22.00 Νύχτα γόμου
23.45 Η θεία απ' το Σικάγο

Η τράπεζα της Μονής Βατοπεδίου. Η μισή παραγωγή οίνου (περίπου 10 τόνοι) καταναλώνεται εντός της μονής και το υπόλοιπο εμφιαλώνεται. Από τις αρχές του 20ου αιώνα οι αμπελώνες στον Αθω ήταν σε πλήρη άνθιση.

Υπηρετώντας την αγιορείτικη άμπελο

Με το βιβλίο «Αθως και Οίνος» η Ελένη Κεφαλοπούλου σπάει το άβητον, εστιάζοντας στις πτυχές μιας ιεροτελεστίας

Της ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Ένα κρασί δεν είναι μόνο τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του: καλό φρούτο, στρογγυλό στόμα, μαλακές τανίνες, ένταση και βάθος στη μύτη, μακρά επίγευση κι όλα όσα καταγράφουν οι ειδικοί στις «τυφλές» δοκιμές και αξιολογήσεις τους. Ούτε αφορά μόνο τις αισθήσεις – την όραση, τη γεύση και την όσφρηση. Ένα κρασί πρέπει να αποτελεί και πνευματική πρόκληση. Να σε «πηγαίνει» σε μέρη που δεν έχεις ποτέ επισκεφθεί, να σε εκπλήσσει, να σου δίνει τροφή για σκέψη. Να σου αφηγηθεί μια ιστορία. Είτε για το αμπελοτόπι μέσα στο οποίο γεννήθηκε, είτε για τον οινοποιό που το έφτιαξε και κατέβαλε προσπάθεια γι' αυτό. Ιδανικά, και για τα δύο.

Γιατί «το κρασί είναι ένα παράθυρο μέσα από το οποίο μπορείς να ανακαλύψεις ολόκληρες κουλ-

Ο αμπελώνας του Βατοπεδίου είναι φυτεμένος με Ξινόμαυρο, Νεγκόσκα, Ροδίτη, Λημνίο, Ασύρτικο, Αγιωργίτικο και άλλες γηγενείς και διεθνείς ποικιλίες.

Παραδοσιακό αγιορείτικο κέρασμα για το καλωσόρισμα των προσκυνητών: ρακί, καφές και λουκούμι.

“

Η θεραπευτική χρήση του κρασιού ήταν πολύ διαδεδομένη στις μονές. Τέτοιες πληροφορίες υπάρχουν πολλές σε χειρόγραφα του 15ου και του 16ου αιώνα.

τούρες, πολιτισμούς, ανθρώπους, τρόπους και τόπους», όπως εύστοχα γράφει ο Master of Wine Κωνσταντίνος Λαζαράκης στον πρόλογο του λευκώματος «Αθως και Οίνος» που μόλις κυκλοφόρησε. Εκπληξη πρώτη και ευχάριστη: επιτέλους, ένα βιβλίο για το Άγιον Όρος και τα κρασιά του. Εκπληξη δεύτερη και ακόμα πιο ευχάριστη: ένα βιβλίο γραμμένο από μια γυναίκα, τη δημοσιογράφο Ελένη Κεφαλοπούλου.

Παράδοξο; Μπορεί και όχι. Αλλά, στέ, η επαφή της ίδιας με τους μοναχούς πάει αρκετές δεκαετίες πίσω. «Ως παιδί, περνούσα τα καλοκαίρια μου στο σπίτι των παππούδων μου, στα Σανά, ένα μικρό ορεινό χωριό της Χαλκιδικής. Κάθε χρόνο φιλοξενούσαμε στο σπίτι μας δυο-τρεις καλόγερους, που έρχονταν με το μουλάρι τους από το Άγιον Όρος, συνήθως από τη Σκήπη της Αγίας Άννας. Τους ήξερα ως “παππούλη-

δες”, έτσι τους έλεγε η γιαγιά μου. Τους έβλεπα μόνο στο πρωινό και μετά στο δείπνο, πάντα ήρεμους, καλοσυνάτους και λιτοδίαιτους», λέει η ίδια. Από τότε κύλησε πολύ νερό στον μύλο της ιστορίας – ή μήπως κρασί; –, η πιστορία της ιστορίας μεγάλωσε, οι επισκέψεις της στο χωριό λιγότεψαν, οι παππούδες της έφυγαν από τον μάτιο τούτο κόσμο. Και πριν από λίγα χρόνια, στα χέρια της Ελένης Κεφαλοπούλου έπεσε το βιβλίο «Οι αμπελώνες του Αθω», το οποίο εξέδωσε το Κάθισμα του Αγίου Ευσταθίου του Μυλοποτάμου, με αποσπάσματα από το έργο του Ευλόγιου Κουρίλα του Λαυριώτη. Ήταν γεμάτο πληροφορίες για την οινική παράδοση του Αγίου Ορους. Την άγγιξε. Και την έκανε να αποφασίσει να ψάξει ενδελεχώς το θέμα. Αρχίζοντας την έρευνα συγκέντρωσε σιγά σιγά το υλικό μιας ιστορίας που ξεπερνά τα χίλια χρόνια.

Βέβαια, το άβητο που ισχύει στον Αθω για τις γυναίκες έκανε το εγχείρημα ακόμη πιο δύσκολο και πολύπλοκο. Όμως, ο σύζυγος της Ελένης, Άρνης Φωτιάδης, σκηνοθέτης, παραγωγός και σεναριογράφος, έγινε συνδοιοδότης της και σ' αυτό το ταξίδι. Επί τέσσερα χρόνια επισκεπτόταν το Άγιον Όρος και επέστρεφε με φωτογραφίες –αυτές που υπάρχουν στο λεύκωμα– και ιστορίες. Δεν ήταν τόσο εύκολο όσο ίσως ακούγεται.

«Το πρόβλημα δεν ήταν η σιωπή ή η δυστροπία των μοναχών, αλλά η συνεχής ενασχόλησή τους με τα καθήκοντά τους», εξηγεί η Ελένη Κεφαλοπούλου. «Αν δεν βρίσκονταν στην εκκλησία θα δούλευαν στα χωράφια, στα αμπελία, στους κήπους, στα μαγειρεία ή όπου αλλού ήταν το διακόνημά τους, δηλαδή η εργασία που τους είχε ανατεθεί από τον ηγούμενο της μονής. Πώς

Βαγεναριό στη Μονή Ιβήρων. Βαγενίον είναι το βαρέλι, βαγενάρης ο κατασκευαστής βαρελιών ή ο μοναχός αρμόδιος για την επιστάση της οινοποίησης.

Μονή Ιβήρων. Σε έγγραφο της Κουτλουμουσίου του 1313 διαβάζουμε: «Εκτίσα οσπήτιον, έχων εντός λινόν κτιστόν όπερ έταξα εις βαγενάριον».

να βρεθεί χρόνος για κουβέντα και αφηγήσεις;»

Κι όμως, το υλικό μαζεύτηκε ευλαβικά, με υπομονή και επιμονή. Στο «Αθως και Οίνος» μαθαίνουμε πολλά και βλέπουμε ακόμα περισσότερα. Από τις οθωμανικές σφραγίδες ελέγχου στο ρακοκάζανο της Σιμωνόπετρας και τα αμπελία της Μονής Σταυρονικήτα μέχρι το κελάρι Δοντά της Σιμωνόπετρας και το κρασιού του Αγίου Νικολάου του Τροχαλά. Ιστορίες και εικόνες, ψηφίδες που συνθέτουν τη συναρπαστική ιστορία του Αγίου Ορους, των ανθρώπων και των κρασιών του:

• Το φυσικό περιβάλλον στον Αθω μένει σχεδόν αμετάβλητο από τον 9ο αιώνα. Λόγω της απομόνωσής του έχει διατηρηθεί ανέπαφη η κλωρίδα του και έχουν καταγραφεί φυτά που ενδημούν μόνο εκεί. Μέχρι το 1963 που κατασκευάστηκε ο πρώτος δρόμος για αυτοκίνητα, από τη Δάφ-

νη στις Καρυές, η συγκοινωνία γινόταν με μουλάρια. Σ' αυτόν τον τόπο το αμπέλι ήταν η σημαντικότερη καλλιέργεια.

• Το Λημνίο ήταν κάποτε η κυρίαρχη ποικιλία. Τη δεκαετία του '70, η «μύδα» για τις διεθνείς ποικιλίες έφτασε και στο Άγιον Όρος που γέμισε Cabernet Sauvignon, Syrah και Merlot. Αντιστοίχως, η τάση των τελευταίων ετών για ανάδειξη των γηγενών ποικιλιών έφερε ξανά στα αμπελία το Λημνίο, αλλά και το Ασύρτικο, το Ξινόμαυρο, τον Ροδίτη, το Μαυρούδι, το Μοσχάτο.

• Τα μοναστηριακά Τυπικά ορίζουν τη διαίτα και τη νηστεία των μοναχών: λάδι και κρασί απαγορεύονται Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή. Ψέγουν μάλιστα την κατάχρηση οίνου και κυρίως τη λαθροποσία, που θεωρείται μεγάλο αμάρτημα. Παλαιότερα, η ποσότητα οίνου για κάθε μοναχό οριζόταν με

το κρασοβόλιον, δηλαδή την ατομική μικρή κανάτα από πηλό, χαλκό ή ψευδάργυρο (περίπου 150 δράμα). Πριν από τριάντα χρόνια υπήρχε ακόμα στις τράπεζες των μοναστηριών. Αργότερα αντικαταστάθηκε με τα κοινά γυάλινα ποτήρια ή με ανοξείδωτα μεταλλικά.

• Κάθε μονή φτιάχνει το δικό της Νάμα ή Ανάμα, δηλαδή το κρασί της θείας μετάληψης. Αυτό παρασκευάζεται με ειδικό τρόπο. Ο μούστος βράζει αργά, επί 48 ώρες, για να συμπυκνωθεί. Σε κάθε 600 κιλά μούστου ρίχνουν έναν κουβά συμπυκνωμένου μούστου, ώστε να ξαναρχίσει η ζύμωση. Αυτό απαιτεί πολλή προσοχή, γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να ξινίσει ο μούστος.

• Η θεραπευτική χρήση του κρασιού ήταν πολύ διαδεδομένη στις μονές. Τέτοιες πληροφορίες υπάρχουν πολλές σε χειρόγραφα του 15ου και 16ου αιώνα: της Μεγίστης Λαύρας, του Βατοπεδίου, των Ιβήρων κ.ά. Το κρη-

“

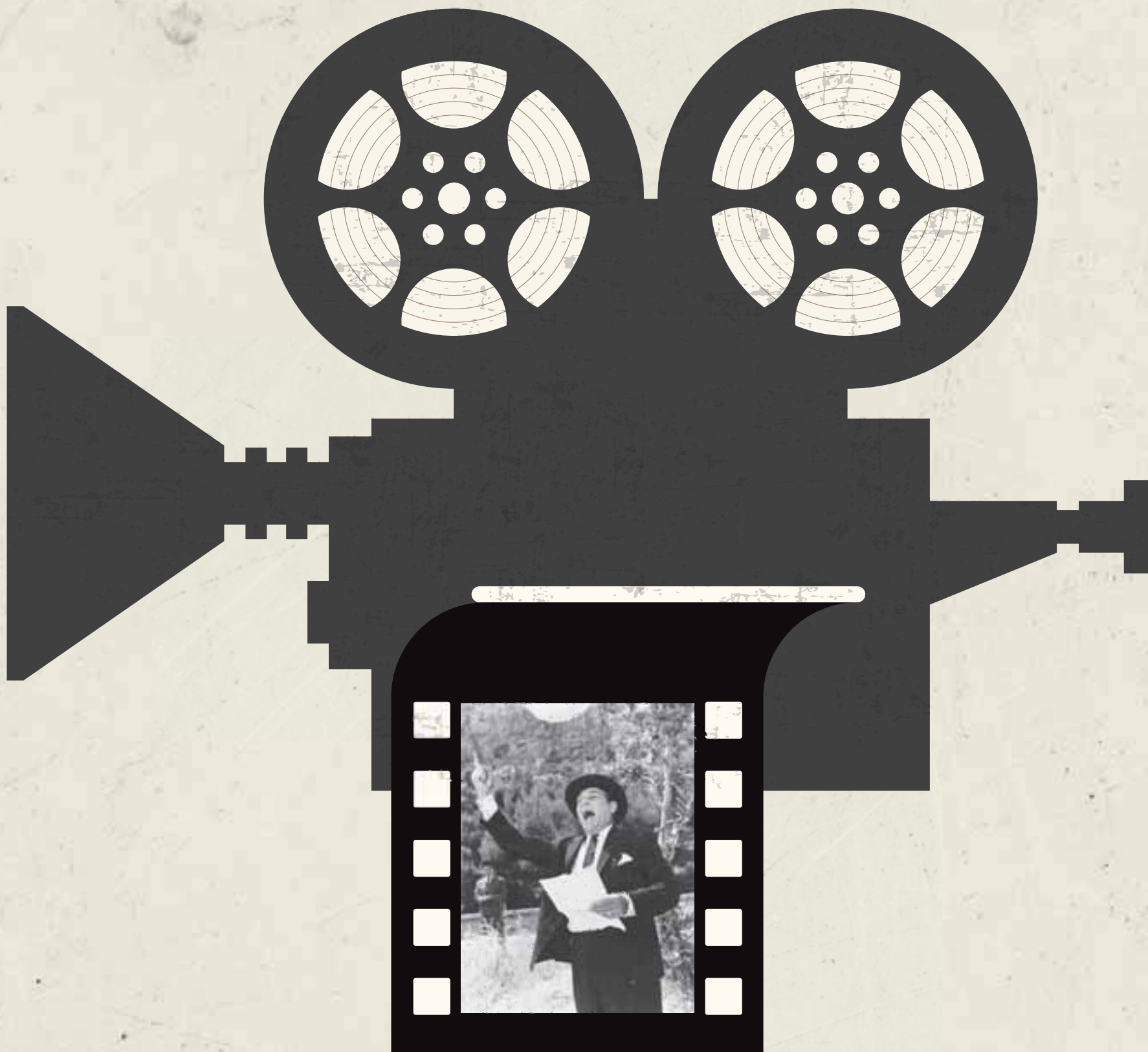
«Βάζω λίγους χαιρετισμούς της Παναγίας και μια μικρή αγρυπνία», είπε ο Αγιορείτης γέροντας, αποκαλύπτοντας το μυστικό του υπέροχου κρασιού.

σιμοποίησαν ως αντισηπτικό, αιμοστατικό, αντιβηχικό, για επιθέματα οφθαλμών και δοντιών. Αργότερα, τη θέση του πήρε το ρακί. Πολύτιμο τους ήταν ακόμα και για την παρασκευή μελανιού. Και σε χειρόγραφο της Μονής Ξενοφώντος αναφέρεται ότι ο ραντισμός παραθύρων με κύμινο και κρασί απομακρύνει τα κουνούπια...

• Κάποτε ένας προσκυνητής ρώτησε έναν Αγιορείτη γέροντα ποιο είναι το μυστικό του υπέροχου κρασιού που ήπιε. «Βάζω λίγους χαιρετισμούς της Παναγίας και μια μικρή αγρυπνία», του απάντησε εκείνος. «Επί αιώνες, πάνω σ' αυτή την πανέμορφη κερσόνησο, την κιβωτό πίστης, παράδοσης, τεχνών, βιοποικιλότητας», λέει η Ελένη Κεφαλοπούλου «οι άνθρωποι μεγαλούργησαν χάρη στη βοήθεια του Κυρίου και υπηρέτησαν την άμπελο που τους ανέμειψε γι' αυτό»...

Φώτα, Κάμερα, Πάμε!

Μεγάλοι Έλληνες Ηθοποιοί

Η νέα εκδοτική σειρά της Καθημερινής μάς ταξιδεύει στη χρυσή εποχή του ελληνικού κινηματογράφου, στην ατμόσφαιρα και στη γοητεία του.

Βιογραφίες 15 μεγάλων Ελλήνων ηθοποιών, όπως των Βουγιουκλάκη, Παπαμιχαήλ, Καρέζη, Λάσκαρη, Βέγγου, Αλεξανδράκη, αφηγηματικά γραμμένες, με πλούσιο εικονογραφικό υλικό από τη ζωή και από τις ταινίες τους, οι οποίες εξακολουθούν να συγκινούν μέχρι και σήμερα.

*Την Κυριακή 18 Νοεμβρίου μαζί με την Καθημερινή
μη χάσετε τον 1ο τόμο!*